

ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์
จังหวัดสมุทรสงคราม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
พฤษภาคม 2560

ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์
จังหวัดสมุทรสงคราม

ปริญญานิพนธ์
ของ
ฐิตินันท์ ผลละศิริ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม

พฤษภาคม 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์
จังหวัดสมุทรสงคราม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
พฤษภาคม 2560

จิตินนท์ ผลละศิริ. (2560). *ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม*. ปรินิญาณิพนธ์ ศป.ม. (ศิลปกรรม). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินิญาณิพนธ์:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ พันธุ์เสือ.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นการศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์

ผลการวิจัยพบว่า หุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ก่อตั้งโดยนายวงศ์ รวมสุข เมื่อปีพุทธศักราช 2475 โดยใช้ชื่อว่า “คณะซุเซิดชำนาญศิลป์” ออกรับงานแสดงหลายเรื่อง และเรื่องได้รับความนิยมมากที่สุดก็คือเรื่องระกาแก้ว เพราะนายวงศ์ รวมสุข เป็นผู้ประพันธ์บทขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยเค้าโครงมาจากเรื่อง ศรีนรินทร์-สินนรา และเป็นผู้บรรจุเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงด้วยตนเอง

นายวงศ์ รวมสุข เกิดวันที่ 17 ตุลาคม พุทธศักราช 2451 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ ตำบลบางแก้ว อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม บิดาชื่อ นายสว่าง รวมสุข มารดาชื่อ นางสมบุญ รวมสุข นายวงศ์ รวมสุข เป็นบุตรคนที่ 6 ในจำนวนพี่น้อง 13 คน ซึ่งเป็นชาย 6 และหญิง 7 คน ศึกษาดนตรีปี่พาทย์ตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มศึกษาการเซิดหุ่นกระบอกกับคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ และแม่ครูเคลือบ จนเป็นที่กล่าวขานล่ำลือกันว่าเป็นผู้ที่เซิดหุ่นกระบอกได้งดงามถอดแบบแม่ครูทั้ง 2 ท่าน ถึงขั้นได้โอกาสเซิดหุ่นกระบอกถวายหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีพุทธศักราช 2475 และได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์มากมาย ได้รับการยอมรับจากสังคม ได้รับรางวัลศิลปินพื้นบ้านดีเด่นสาขาการแสดงหุ่นกระบอกประจำปี พ.ศ. 2529

ดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเซิดชำนาญศิลป์ ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า และเพิ่มเครื่องดนตรีเข้าไป 3 ชนิด คือ ซอด้วง, กลองตอก และแต้ว บทหุ่นกระบอกประกอบด้วยกัน 2 ส่วนคือ 1. บทไหว้ครูหุ่นกระบอก 2. บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้วแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1. เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก 2. เพลงบรรเลงรับ-ส่งการขับร้องที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

MUSIC FOR PUPET SHOW A CASE STUDY OF CHU CHERD CHAMNAN SILP
SAMUTSONGKRAM PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University
May 2017

Thitinon Pullisiri. (2017). *Music for Puppet Shows. A Case Study of Chu Chamnan Silp Samut Songkhram Province*. Master Thesis, M. F. A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate University College. Srinakharinwirot University.
Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Veera Phansue.

This research was a study of the music used in a puppet shows through case studies of Chu Cherd Chamnan silp , Samut Songkhram in order to study the history. and the current status of the music for puppet shows.

The research found that the Chu Cherd Chamnan silp Puppet Board in Samut Songkhram, which was founded by Mr. Wong Ruamsuk in the 2475. One of most popular aspect of the show is the Raka Kaew. Mr. Wong is also the author of a new version of the story. It also features Sornnarin-Sinnara and packed with music accompaniment for the show.

Wong Ruamsuk was born on October Seventeenth and lived at domiciled at 2451, Bangkaew , Muang , Samut Songkhram. His father was Sawang Ruamsuk his mother was called Somboon Ruamsuk. He was a sixth child in his family which consisted of: thirteen people, six men and seven women. He studied music education from childhood and began studying puppet with Sarai Chauysomboon and Kru Klerb. The puppet show had become popular and in 2475 performed in front of King Rama VI. He was also an excellent teacher with so many pupils, an award for outstanding folk art in a puppet show in 2529.

The musical accompaniment to Chu Cherd Chamnan silp puppet shows demonstrates expertise of the Arts. A Thai music orchestra, plus Five additional instruments into three types saw-au, Drums Tok and Taew. This consists of two parts: 1. Introduction Chapter 2. Teaching the puppet story The melodic accompaniment to puppet shows about Raka Kaew can be divided into two categories: (1.) Music naphat (Eplghngapatis.) or an the accompaniment to puppet shows; (2.) music transfer sang in a solo puppet show.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุ้เข็ดขำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม
ของ
จิตินันท์ ผลละศิริ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม (มานุษยดุริยางควิทยา)
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ พันธุ์เสือ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ พันธุ์เสือ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ ทำให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ พันธุ์เสือ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และ
เป็นอาจารย์ปรึกษาผู้ให้แนวคิดและคำปรึกษาช่วยชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนปริญญานิพนธ์
เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจี ศรีสมบัติ ประธานกรรมการสอบปริญญานิพนธ์
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทระ คมขำ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมที่สละเวลามาเป็นกรรมการสอบ
ปริญญานิพนธ์ และกรุณาแนะนำผู้วิจัยให้เกิดความชัดเจนพร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่เป็น
ประโยชน์

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์กรรณิกา แก้วอ่อน และอาจารย์อภิชาติ อินทรยงค์ ที่ได้
เมตตาถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะชุดชาโนนศิลป์
พร้อมทั้งให้ความสะดวกในการเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆภายในคณะหุ่นกระบอก

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา และมารดา ผู้อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูให้การศึกษา
และคอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจกับผู้วิจัยในทุกๆเรื่องมาโดยตลอด จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ
ในครั้งนี้

จิตินันท์ ผลละศิริ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	18
ขั้นรวบรวมข้อมูล	18
ขั้นศึกษาข้อมูล	19
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล	19
ขั้นสรุปข้อมูล	21
4 วิเคราะห์ข้อมูล	22
ประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้อง และดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก	
คณะชุดเชิดชาวนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม	22
ประวัติและความเป็นมาของหุ่นกระบอกคณะชุดเชิดชาวนาญศิลป์	22
สภาพปัจจุบัน	66
ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชุดเชิดชาวนาญศิลป์	
จังหวัดสมุทรสงคราม เรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมารระกาแก้ว-เลื้อกคู่”	82
บทหุ่นกระบอก	82
ทำนองเพลง	97
ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง	146
จังหวะและหน้าทับ	166

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	176
สรุปผลการวิจัย.....	176
อภิปรายผล.....	183
ข้อเสนอแนะ.....	184
บรรณานุกรม.....	185
ภาคผนวก	188
ภาคผนวก ก.....	189
ภาคผนวก ข.....	201
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	209

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 นายวงศ์ รวมสุข.....	22
3 นางสาวร่าย ช่วยสมบูรณ์.....	23
4 บทให้คำปรึกษาของคณะกรรมการของคณะคุณยายสาวร่าย ช่วยสมบูรณ์.....	25
5 วังปีพาทย์ประกอบการแสดงหุ่นกระบอก งานอุทยาน ร.2 พ.ศ. 2545.....	27
6 นายรวม พรหมบุรี.....	28
7 นายเผือก เรืองณรงค์.....	29
8 การเรียนการสอนเชิดหุ่นกระบอก ณ บ้านดนตรี อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ประมาณปี พ.ศ. 2542.....	30
9 นายอภิชาติ อินทรยงค์ บรรเลงระนาดเอกประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่อง พระมหาชนก ณ บ้านดนตรี อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม พ.ศ. 2542.....	30
10 นายวงศ์ รวมสุข และหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์.....	32
11 หุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้วของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์.....	32
12 ส่วนประกอบและชิ้นส่วนต่างๆ ของหุ่นตัวกระบอก.....	33
13 นางกรรณิกา แก้วอ่อน.....	34
14 นายอภิชาติ อินทรยงค์.....	36
15 นายอ้วน หนูแก้ว.....	40
16 นางมาลี ทองมา.....	43
17 นางประนอม ยันต์นาวา.....	44
18 นายภมร ภูทอง.....	46
19 นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย.....	47
20 นายโสภณ เดชฉกรรจ์.....	49
21 นายกรรวัช แก้วอ่อน.....	51
22 นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร.....	53
23 นายนันทิพงศ์ นันตสุนันท์.....	54
24 นางสมถวิล พัฒโน.....	57
25 นางไพลิน เดชฉกรรจ์.....	58
26 นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ.....	60
27 นายสมเกียรติ เวชการ.....	62
28 นายฐิตินันท์ ผลละศิริ.....	64
29 บ้านของนายวงศ์ รวมสุข.....	66
30 บ้านของนายวงศ์ รวมสุข.....	67

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 หุ่นพื่อแก้ของคณะซุเซิตชำนานูศิลป์ ณ บ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน.....	67
32 นายอภิชาติ อินทรยงค์ บรรเลงซออุปประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเซิตชำนานูศิลป์ งานอุทยาน ร.2 พ.ศ. 2545.....	68
33 นายณรงค์ แก้วอ่อน บรรเลงซออุปประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเซิตชำนานูศิลป์งานเทศกาลหุ่นโลก ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ 8 พฤศจิกายน 2557.....	69
34 นายฐกฤต สกุลกิตติไกร บรรเลงซออุปประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเซิตชำนานูศิลป์ งานอุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559.....	69
35 นายวงษ์ รวมสุข ครอบครุหุ่นกระบอก ณ วัดบางเกาะเทพศักดิ์ พ.ศ.2527.....	70
36 บรรยากาศหลังโรงหุ่นกระบอกคณะซุเซิตชำนานูศิลป์ งานอุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559.....	71
37 ตารางการรับงานแสดงหุ่นกระบอก และปีพาทย์ ของนายวงษ์ รวมสุข.....	72
38 วงปีพาทย์เครื่องห้า ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิตชำนานูศิลป์ งานอุทยาน ร.2 พ.ศ. 2545.....	73
39 ปีใน.....	74
40 ระนาดเอก.....	75
41 ระนาดทุ้ม.....	76
42 ซ้องวงใหญ่.....	76
43 ตะโพน.....	77
44 กลองทัด.....	78
45 กลองแขก.....	78
46 ฉิ่ง.....	79
47 ซอด้.....	80
48 กลองต๋อก.....	80
49 แต้ว.....	81
50 กรับคู่.....	81
51 บทไหว้ครุฉบับเก่าของคณะซุเซิตชำนานูศิลป์.....	82
52 บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ฉบับเก่าของคณะซุเซิตชำนานูศิลป์.....	83
53 บทหุ่นกระบอกเรื่องศรนรินทร์ สินหรา ฉบับเก่าของคณะซุเซิตชำนานูศิลป์.....	84
54 บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ฉบับปัจจุบัน ของคณะซุเซิตชำนานูศิลป์.....	84
55 นายวงษ์ รวมสุข ขณะบรรเลงซออุปประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี.....	85

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ทุกชนชาติทุกภาษาย่อมต้องมีศิลปวัฒนธรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชนชาตินั้น ชนชาติไทยมีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่โบราณ ดนตรีและนาฏศิลป์ของไทยก็มีความผูกพันกับวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยตลอดมา กล่าวได้คือดนตรีไทยในสมัยโบราณจะอยู่กับพิธีกรรมต่างๆ และพระราชพิธีในวังหลวงที่สำคัญๆ รวมถึงการบรรเลงประกอบมหรสพทุกชนิด เช่น หนังใหญ่ โขน ละครนอก ละครใน ลิเก หุ่นหลวง หุ่นละครเล็ก และหุ่นกระบอกจึงทำให้ดนตรีไทยมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยโดยไม่รู้ตัว

หุ่น เป็นการแสดงชนิดหนึ่งที่นิยมเล่นกันเกือบทุกประเทศในโลกของเรา ทั้งซีกโลกฝั่งตะวันตกและซีกโลกฝั่งตะวันออก แต่จะมีวิธีการประดิษฐ์ตัวของหุ่น และกลไกต่างๆ ในตัวของหุ่นแตกต่างกันออกไปตามความนิยมของแต่ละประเทศ สิ่งที่ใกล้เคียงกันก็คือระยะเวลาที่หุ่นนั้นเกิดขึ้นเป็นเวลาที่ใกล้เคียงกันอย่างมาก (นงนุช ไพรพิบูลยกิจ. 2541: 7)

หุ่นของไทยที่ใช้แสดงมีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นหลวง หุ่นละครเล็ก หุ่นวังหน้า และหุ่นกระบอก การแสดงของหุ่นแต่ละประเภทนั้นแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของหุ่น หุ่นกระบอกจึงเป็นหุ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีวิธีการเชิดที่แตกต่างจากหุ่นประเภทอื่นๆ เพราะปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยที่นายเหน่ง ซึ่งเป็นชาวจังหวัดสุโขทัยเป็นผู้ที่คิดริเริ่มประดิษฐ์หุ่นกระบอกขึ้นคนแรก ของประเทศไทย โดยมีแนวคิดจากหุ่นจีนไหหลำจากประเทศจีนนำมาประดิษฐ์และมีวิธีดำเนินการแสดงแบบโขน-ละคร ซึ่งผู้แสดงต้องนั่งเชิดอยู่หลังฉากเจรจาและร้องส่งเอง มีผู้บอกบทส่วนปีพาทย์ก็มีหน้าที่บรรเลงรับร้อง ในยุคแรกนายเหน่งได้รับงานแสดงอยู่แถบจังหวัด สุโขทัย นครสวรรค์ พิษณุโลก และจังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อมา ม.ร.ว.เกาะ พยัคฆเสนา ได้ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาดำรงราชานุภาพ ครั้งเมื่อตรวจหัวเมืองฝ่ายเหนือ เมื่อ พ.ศ. 2435 จึงเป็นการเริ่มต้นการแสดงหุ่นกระบอกที่แพร่หลายมาถึงเมืองหลวง ในสมัยนั้น (สน สีมাত্রัง. 2521: 15)

หุ่นกระบอก เป็นการรวบรวมศิลปะหลากหลายสาขาเข้าไว้ด้วยกัน เพราะการแสดงในแต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้คนเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันมีเพียง 2 คณะที่มีความเก่าแก่เกิน 50 ปี และยังคงสืบทอดและรับงานแสดงอยู่ ได้แก่ หุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ อำเภอมัญพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และหุ่นกระบอกคณะครูชั้น สกุลแก้ว (ศิษย์นายเปี้ยก ประเสริฐกุล) ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นเป็นคณะหุ่นกระบอกที่ก่อตั้งขึ้นมาภายหลัง พ.ศ. 2500 ได้แก่ คณะกรมศิลปากร, คณะรอดศิรินิลศิลป์, คณะนายจักรพันธ์ โปษยกฤต, คณะเพาะช่าง, คณะสี่พี่น้อง, คณะแม่เขวง อ่อนละม้าย, คณะเพชรหนองเรือ, คณะฮีบปี้ฮัท (หุ่นกระบอกล้านนา), คณะคุณรัตน์ (ศิริรัตน์ ปานเสน), คณะบ้านดนตรี(สมุทรสงคราม), คณะโรงเรียนสุนทรภู่พิทยา และคณะครูไก่อสุรัตน์ จงดา (วรกมล เหมศรีชาติ. 2545: 3)

หุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ก่อตั้งขึ้นโดย นายวงษ์ รวมสุข (ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นสาขาการแสดงหุ่นกระบอกประจำปี พ.ศ. 2529) เป็นชาวอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เกิดบ้านข้างวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2451 เป็นคนที่มีความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นายวงษ์ รวมสุข ได้ศึกษาการเชิดหุ่นกระบอกเมื่ออายุได้เพียง 12 ปี ครูผู้สอนและถ่ายทอดให้ก็คือ แม่ครูเคลือบ (นักเชิดหุ่นกระบอกผู้มีชื่อเสียงซึ่งอยู่ในคณะของ ม.ร.ว. เทาะ พยัคฆเสนา) และคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุรณ์ แต่เดิมนั้นนายวงษ์ รวมสุข เป็นนักดนตรีไทยอยู่แล้วจึงทำให้การหัดเชิดหุ่นกระบอกเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ภายใน 3 เดือน ก็สามารถออกแสดงได้และมีชื่อเสียงล่ำลือกันว่าเป็นผู้ที่เชิดหุ่นกระบอกไต่ดงามถอดแบบแม่ครูทั้ง 2 ท่าน ถึงขั้นได้โอกาสเชิดหุ่นกระบอกถวายหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปีพุทธศักราช 2475 จากนั้นมาอีกไม่นาน นายวงษ์ รวมสุข ก็ได้ก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกขึ้นเป็นของตัวเอง เรียกกันว่า “คณะหุ่นนายวงษ์” ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นอย่างมากในจังหวัดแถบภาคกลางของประเทศไทย ต่อมาไม่นานจึงได้เปลี่ยนชื่อคณะใหม่โดยใช้ชื่อว่า “คณะชูเชิดชำนาญศิลป์” ในช่วงยุคที่ก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกนั้น นายวงษ์ รวมสุข ทำหน้าที่เป็นผู้แสดง ส่วนนางจิบ เนติพัทธ์ จะเป็นผู้สร้างตัวหุ่น ลักษณะตัวหุ่นกระบอกของนายวงษ์ รวมสุข จะแตกต่างกับตัวหุ่นกระบอกของคณะอื่นๆ คือ มีศีรษะและตัวหุ่นมีขนาดใหญ่ เมื่อทำการแสดงสามารถเห็นได้โดยชัดเจน แกะสลักขึ้นจากไม้เนื้ออ่อนโดยใช้ไม้แคป้าและไม้ทองหลางเท่านั้น จากนั้นก็เขียนสี ลงรัก ปิดทอง รวมถึงการเขียนมูลี(จากหุ่นกระบอก)ก็เป็นฝีมือของนางจิบ เนติพัทธ์ หุ่นกระบอกของนายวงษ์ รวมสุข ได้ออกรับงานแสดงหลายเรื่องเช่น พระอภัยมณี สังข์ทอง รามเกียรติ์ หลวิชัย-คาวิ และไชยเชษฐา ต่อมา นายวงษ์ รวมสุข จึงคิดแต่งบทประพันธ์ขึ้นเองสำหรับออกรับงานแสดงเพื่อให้ต่างจากหุ่นกระบอกคณะอื่นๆ เช่น ระกาแก้ว มงกุฎเพชรมงกุฎแก้ว คนโททอง กุมารกายสิทธิ์ และศรีสุริย และเรื่องได้รับความนิยมก็คือเรื่องระกาแก้ว ซึ่งมีเนื้อหาและวิธีการดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ รวมถึงเพลงต่างๆ ที่นายวงษ์ รวมสุข ได้เลือกบรรจุไว้ในบทหุ่นกระบอกก็มีความน่าสนใจ เพราะเรื่องระกาแก้วเป็นผลงานชิ้นเอกที่ประพันธ์ขึ้น (วรกมล เหมศรีชาติ. 2545: 2-4)

ในปัจจุบัน การแสดงหุ่นกระบอกมักถูกลืมไปจากสังคมไทยเนื่องจากอาจจะเป็นสาเหตุหลายๆ ปัจจัย ทั้งที่หุ่นกระบอกเป็นศิลปะการแสดงแขนงหนึ่งที่มีมาช้านาน เพราะจะต้องใช้การฝึกซ้อมและการฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญจึงจะสามารถแสดงได้ และสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับการแสดงหุ่นกระบอกก็คือดนตรีที่ใช้สำหรับบรรเลงประกอบการแสดง เพราะจะต้องใช้การฝึกซ้อมและศึกษาจนเกิดความเชี่ยวชาญมากเช่นกันถึงจะบรรเลงได้ แต่เพราะว่ามีผู้สนใจที่จะศึกษาน้อยมาก เอกสารที่กล่าวถึงเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกก็มีอยู่น้อย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหุ่นกระบอก คณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม

ความสำคัญของการวิจัย

หุ่นกระบอกคณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ เป็นหุ่นกระบอกที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับด้านการสืบทอดศิลปการแสดงอยู่ในสังคมปัจจุบัน ก่อตั้งขึ้นโดย นายวงษ์ รวมสุข (ศิลปินพื้นบ้านดีเด่น สาขาศิลปะการแสดงหุ่นกระบอกประจำปี พ.ศ. 2529) เป็นผู้ประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว และเป็นผู้บรรจเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ดังนั้นการวิจัยเรื่อง ศึกษาเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นการศึกษาค้นคว้าที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประวัติความเป็นมาของหุ่นกระบอกคณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง และการบรรจเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการแสดง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าสำหรับผู้สนใจในเรื่องของการแสดงหุ่นกระบอกต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าเฉพาะการแสดงหุ่นกระบอก คณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ศึกษารวบรวมเฉพาะประวัติความเป็นมาของหุ่นกระบอกคณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ และศึกษาบทเพลงที่ใช้ในการประกอบการแสดงหุ่นกระบอก เรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมารระกาแก้ว - เลือกคู่” ซึ่งมีจำนวนเพลงทั้งหมด 53 เพลง ดังต่อไปนี้
 1. เพลงวา
 2. เพลงเบิกโรง
 3. เพลงเสมอ
 4. เพลงรำลาเดียว
 5. เพลงซ้ำป็นอก
 6. เพลงปิ่นดั่งนอก 2 ชั้น
 7. เพลงรำสามลา
 8. เพลงหุ่นกระบอก
 9. เพลงเชิด ชั้นเดียว
 10. เพลงเกสรสำอางค์ 2 ชั้น
 11. เพลงทองย่อน 2 ชั้น
 12. เพลงแขกต๋อยหม้อ 2 ชั้น
 13. เพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น

14. เพลงโอด
15. เพลงกล่อมพญา 2 ชั้น
16. เพลงนาคราช ชั้นเดียว
17. เพลงยานี
18. เพลงกลม
19. เพลงแขกไท 2 ชั้น
20. เพลงทยอย 2 ชั้น
21. เพลงลิงโลด 2 ชั้น
22. เพลงทะเลบัว 2 ชั้น
23. เพลงเซตฉิ่ง
24. เพลงเซตนอก
25. เพลงเดี่ยว
26. เพลงเขมรสุดใจ ชั้นเดียว
27. เพลงขึ้นพลับพลา 2 ชั้น
28. เพลงมาร์ชชิงทูลจอร์เจีย
29. เพลงโยสลัม 2 ชั้น
30. เพลงตารีกีปัส ชั้นเดียว
31. เพลงแขกสุ่ม ชั้นเดียว
32. เพลงสร้อยลำปาง 2 ชั้น
33. เพลงลาวเจียง 2 ชั้น
34. เพลงโป๊ยกั๊กเหลียง 2 ชั้น
35. เพลงจีนหน้าเรือ 2 ชั้น
36. เพลงสิงห์โตเล่นหาง 2 ชั้น
37. เพลงกราวใน
38. เพลงสมิงทองมอญ 2 ชั้น
39. เพลงสารถี 2 ชั้น
40. เพลงกล่อมนารี 2 ชั้น
41. เพลงกล่อมนารี ชั้นเดียว
42. เพลงเร็ว
43. เพลงเทพทอง ชั้นเดียว
44. เพลงการะเวก 2 ชั้น
45. เพลงเขมรปากท่อ ชั้นเดียว
46. เพลงสาริกาแก้ว 2 ชั้น
47. เพลงเป้าหลุด ชั้นเดียว
48. เพลงสังขารา

49. เพลงลิลลาน 2 ชั้น
50. เพลงแผละ
51. เพลงทยอยญวน 2 ชั้น
52. เพลงกระบอกทอง 2 ชั้น
53. เพลงกราวรำ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม เท่านั้น
2. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการบันทึก เพื่อแสดงให้เห็นถึงทำนองเพลงและจังหวะหน้าทับจะบันทึกโดยใช้โน้ตไทยตามหลักการบันทึกโน้ตเพลงไทยเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ฉาก หมายถึง เครื่องประกอบเวทีการแสดงหุ่นกระบอกบอ สำหรับให้ผู้ทำการแสดงหุ่นกระบอกนำหุ่นกระบอกออกมาเชิดด้านหน้าของฉากเพื่อให้ดูสมจริงตามเนื้อเรื่อง เช่น ฉากวิมาน ฉากเมือง และฉากป่า

เชิดหุ่นกระบอก หมายถึง การชูหุ่นขึ้นเพื่อแสดงกิริยาท่าทางไปตามบทบาทในการแสดง
เพลงเบิกโรง หมายถึง เพลงไทยสำเนียงจีน ใช้ขออุ้มบรรเลงเป็นการเบิกโรงก่อนเริ่มทำการแสดงหุ่นกระบอก

เพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก หมายถึง เพลงไทยประเภทเพลงหน้าพาทย์ และเพลง 2 ชั้น ที่ใช้บรรเลงรับ-ส่ง การขับร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

เพลงหุ่นกระบอก หมายถึง ชื่อทำนองเพลงไทยสำเนียงจีน ใช้ขออุ้มบรรเลงประกอบการขับร้องในการแสดงหุ่นกระบอก

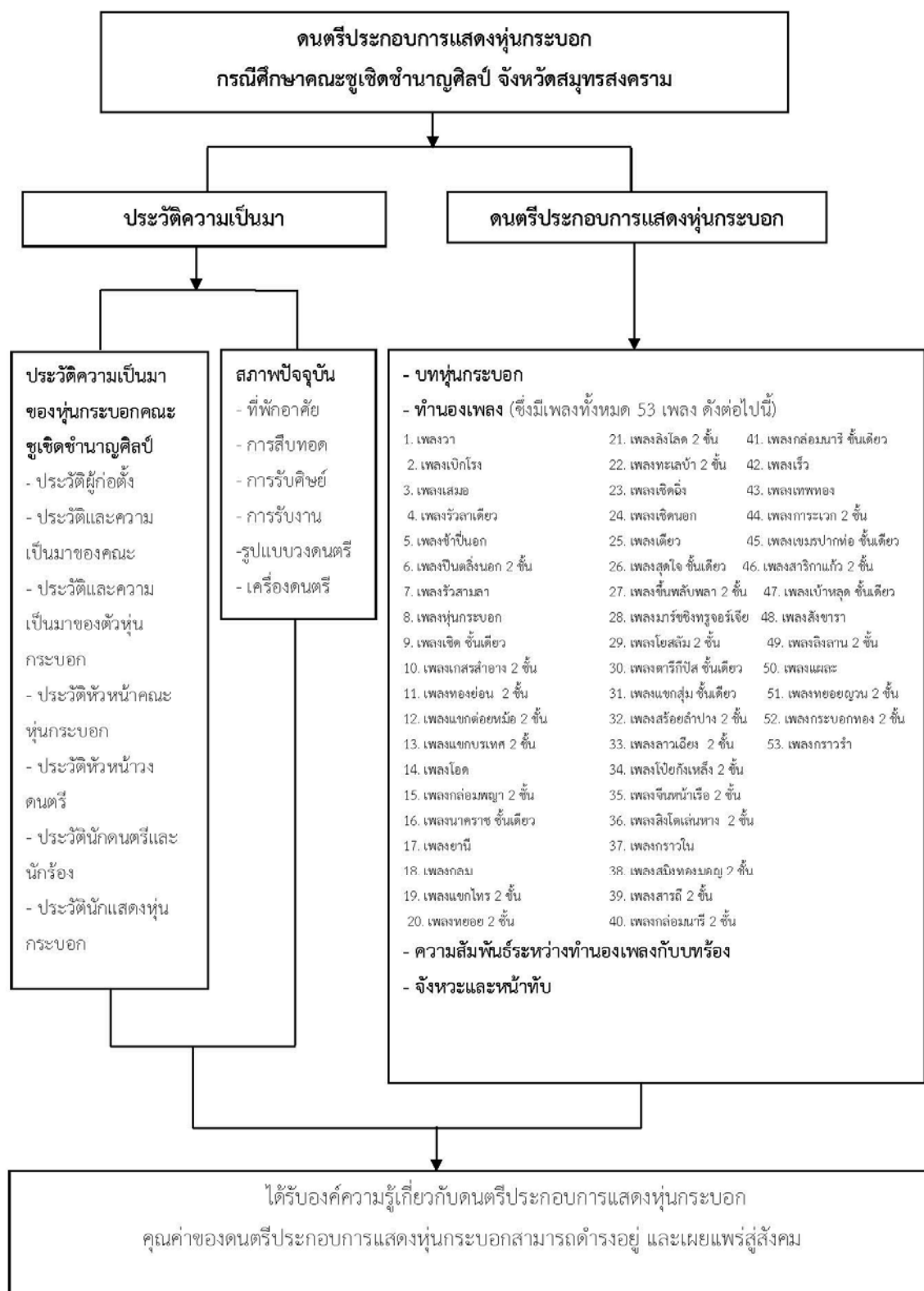
เพลงสังขาร หมายถึง ชื่อทำนองเพลงไทยสำเนียงจีน ใช้ขออุ้มบรรเลงประกอบการขับร้องในการแสดงหุ่นกระบอก แต่มีทำนองแตกต่างและกระชับกว่าเพลงหุ่นกระบอก

สภาพ หมายถึง สถานที่ตั้งคณะหุ่นกระบอก คณะชูเชิดชำนาญศิลป์ การสืบทอดการแสดงดนตรี การรับศิษย์ การรับงาน และบทบาทต่อชุมชน

หน้าทับ หมายถึง การบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง ได้แก่ ตะโพน กลองทัด กลองตุ้ม กลองแขก

หุ่นกระบอก หมายถึง หุ่นของไทยชนิดหนึ่ง มีต้นกำเนิดมาจากหุ่นจีนไหหลำ ศีรษะและอกทำด้วยไม้เนื้ออ่อน ลำตัวทำด้วยไม้กระบอก ลำตัวเย็บด้วยผ้าแล้วปักดินเป็นลวดลายสวยงาม เวลาเชิดใช้มือสอดเข้าไปภายในเสื้อของตัวหุ่น ใช้มือซ้ายจับไม้กระบอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสังเขปดังนี้

1. เอกสารและตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 139) หุ่น น. รูป,รูปแบบ รูปตุ๊กตา,รูปแบบที่จำลองจากของเล่นจริงต่าง ๆ รูปปั้นหรือแกะสลักที่ทำไว้เป็นแบบชั่วคราว ซ่อมหรือสพที่ใช้แสดงหุ่นเป็นเรื่องราว

หุ่นกระบอก น. ชื่อการเล่นมหรสพ เป็นตุ๊กตาทำด้วยโครงไม้ รูปหน้าเหมือนโขน ละครสวมเสื้อผ้าเครื่องประดับที่มีสายชักให้เคลื่อนไหวได้

ศักดา ปันเหน่งเพชร (2535: 9-23) สมัยอยุธยาตอนต้นเครื่องมหรสพที่ได้รับความนิยมคือหนังและระบำ ทั้งนี้เนื่องจากปรากฏมีหลักฐานในหนังสือของทางราชการคือ กฎมณเฑียรบาลประกาศใช้ จุลศักราช 720 คือพุทธศักราช 1901 ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง) มหรสพที่เล่นแสดงมีเพียงหนังและระบำ

นายโรง	นา	๒๐๐
ยี่นเครื่องรอง	นาคล	๑๐๐
นางเอก		
ยี่นเครื่องเลว	นาคล	๘๐
นางเลว		
จำอวด	นา	๕๐

จากหลักฐานข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในสมัยอยุธยาตอนต้น คือ ประมาณ พ.ศ. 1919 น่าจะมีการเล่นเครื่องมหรสพเพียงแค่ 3 อย่างเท่านั้น อันได้แก่ หนัง ระบำ และ ละคร แต่การเล่นหุ่น น่าจะต้องเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาประมาณ 300 ปี ก่อน พ.ศ. 2230 ซึ่งเป็นหลักฐานการบรรยายการเล่นละคร โขน และหุ่นเป็นเครื่องมหรสพปรากฏในวรรณคดีในเรื่องอื่น ๆ ในช่วงระยะเวลาประมาณ 60 ปีก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะแตกเสียให้แก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 อาจกล่าวได้ว่ายุคนี้เป็นสมัยอยุธยาตอนปลายคือตั้งแต่ พ.ศ. 2246 ถึง พ.ศ. 2310 บ้านเมืองไทยในยุคนี้ได้สืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมจากยุคก่อนคืออยุธยาตอนกลางโดยที่บางอย่างก็ได้รับการพัฒนาขึ้นตามกาลเวลา ในบรรดาสິงที่ได้พัฒนาให้ก้าวหน้าไปนั้นก็มีเรื่องการเล่นหุ่นรวมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นหลักฐานที่กล่าวถึงในการแสดงหุ่นลาวมีปรากฏอยู่ในกลอนบทละครเรื่องสังข์ศิลป์ชัย ความเก่าตอนสมโภชพระกุมารทั้งหกเมื่อกลับถึงบ้านเมือง

เมื่อนั้น	เล่าการสมโภชถว้นนา
แลเห็นกุมารเดนมาล	แต่งตัวนุ่งผ้าทั้นโดย
ทั้งโอรสละครหุ่นล้าว	จิ้งจาวชาตรีแทงวีไส
เลนขึ้นพร้อมกันทั้นโดย	เสียงอื้ออึงไปทั้งการา

เจรจา

ภายหลังสิ้นยุคกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2310 ราชธานีของไทยก็ได้ ย้ายมาอยู่ที่กรุงธนบุรี ถึงแม้ว่าระยะเวลาที่กรุงธนบุรีได้เป็นเมืองหลวงจะเป็นเพียงยุคสั้น ๆ แค่ 18 ปี คือระหว่าง พ.ศ. 2310 ถึง 2325 แต่การละเล่น และการแสดงมหรสพต่าง ๆ ที่ได้หยุดพักชะงักไปในช่วงที่มีศึกสงครามตลอดจนมาถึง เมื่อคราวต้องเสียกรุงนั้นก็ได้กลับฟื้นคืนมาสู่สังคมชาวไทยอีกในระยะเวลาไม่นานนัก ผู้คนชาวไทยในสมัยนั้นคงต้องการลิ้มความทุกข์ยากลำบากในระหว่างที่มีทุกข์เข็ญอันเกิดแต่ภัยสงคราม การมหรสพทั้งปวงจึงได้ถูกฟื้นฟูให้มีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งหนึ่งในแผ่นดินพระเจ้าตากสินมหาราชหลักฐานเกี่ยวกับการเล่นหุ่นในสมัยกรุงธนบุรีที่ปรากฏในหนังสือของทางราชการในสมัยกรุงธนบุรีนี้เอง ได้มีพระราชพิธีสำคัญเกิดขึ้นในรัชกาลของพระเจ้ากรุงธนบุรี คือ ในปีจุลศักราช 1138 หรือพุทธศักราช 2319 มีพระราชพิธีการถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระพันปีหลวง กรมหลวงพิทักษ์เทพามาต ณ วัดบางยี่เรือนอก เนื่องในพระราชพิธีนี้ได้มีหมายรับสั่งกำหนดการพระราชพิธีต่าง ๆ อันเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าหุ่นลาวซึ่งเป็นหุ่นต่างภาษานั้นเป็นการแสดงมหรสพที่ได้รับความนิยมอย่างสูง มีบันทึกแจ้งว่าในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพครั้งนั้น มีการแสดงโขน จั้ว รำหญิง หนังกลางวัน เทพทอง หุ่นสาว 2 โรง หุ่นญวน 1 โรง ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ยังคงนิยมมหรสพหุ่นหลวงและหุ่นเล็กเป็นอย่างมาก ซึ่งปรากฏหลักฐานเป็นโคลงของกรมหมื่นศรีสุเรนทร์ประพันธ์ถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิ พระเจ้าหลวงและเฉลิมพระเกียรติ มีเนื้อความกล่าวถึงการแสดงหุ่นในตอนหนึ่งว่า

โรงหนึ่งหุ่นเหล่านเรื่อง	โสด
พระเสด็จโดยดัด	ดุ่มเจ้า
พบองค์อนงสวัสดิ	ปทุมเมศ
สมสนิทชิดเชยเกล้า	สอดคล้องสองเกษม
โรงหนึ่งคนเชิดเต็น	ตัวลมน
เริ่มเรื่องไชยทศคุณ	เวตต้อง
หลงไหลไผ่ตรุณ	เยาวเรศหนึ่งนา
บ่หน่ายคลายคลาศห้อง	เสนห้ใหม่เมาโฉม

มีหลักฐานว่า มีผีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งทรงแกะหน้าหุ่นด้วยผีพระหัตถ์มีหน้าพระใหญ่กับ พระน้อยอยู่คู่หนึ่ง เรียกกันว่า พระยารักใหญ่ พระยารักน้อย (รักนั้นหมายความว่าแกะด้วยไม้รัก) งามไม่มีหน้าพระอื่นเสมอสองถ้าจะตามดูจงระวังสังเกตหน้าที่สวมชฎานั้นและเป็นผีพระหัตถ์บรรจุไว้ลึงเดียวกันทั้งคู่ มีอยู่อีกคู่หนึ่งซึ่งสวมมงกุฎนั้นไม่ใช่ผีพระหัตถ์พระองค์เจ้าสิงหนาทราชบุตรที่พระองค์ท่านทรงจัดการให้ทำขึ้นใหม่เพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่โปรดสวมชฎาด้วยทรงพระราชดำริว่าเป็นพระยาราชาวรจะทรงมงกุฎ

และตลอดยุคสมัยของพระองค์เป็นเวลาที่ศิลปวัฒนธรรมของชาติได้รับการฟื้นฟูให้เจริญ รุ่งเรือง อย่างที่สุดยุคหนึ่ง นอกจากจะทรงโปรดงานพระราชนิพนธ์วรรณคดีต่างๆ แล้วยังทรงทำนุบำรุงการ มหรสพอย่างอื่น ๆ รวมทั้งการเล่นหุ่นด้วย

ศิทธิธรรมบริรักษ์ (2460: 22) สมัยอยุธยาตอนกลางมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์หุ่น หลวงเป็นเครื่องมือมหรสพในโอกาสพิธีสำคัญๆ เช่นในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก งานพระราชพิธี โสกันต์ งานพระราชพิธีรัชชมงคล งานอภิเษกสมรส งานอุปสมบท งานสมโภช งานศพ และเชิดแสดง ในงานบันเทิงเริงรมย์โดยทั่วไป การศึกษาประวัติความเป็นมาของหุ่นหลวงได้อาศัยหลักฐานทาง เอกสารเป็นสำคัญเรื่องพระเนมิราชกลอนสวด ซึ่งในพระเนมิราชกลอนสวดเป็นข้อความปรากฏใน ตอนที่มีการประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกพระเนมิราชบรรยายจากการมหรสพสมโภชตาม ท้องเรื่อง เครื่องละเล่นเป็น การแสดงในงานนี้มีหลายประการซึ่งรวมเอาหุ่นไทยและโขนเข้าไว้ ด้วย เนื้อความในวรรณคดีบรรยายว่า

เกรยสทาลสเทอนสนามของชัย

แต่รัสงต่งม่งเส่งสัปปิยแกวปิยไฉนย

บรรเดาะส่นะดลตริย

มโหรียพิภกเส่งสัรบ่าจะปิยพินทับแลขับเกล้ง

เกล่งเกราะส่นะวงเวง รับรองตองเกล่ง

สำเหยียงเส่งคฤเกล้งสวล

ไผเหล่นมรโหระสพเจ็ดวรร นา ๆ ทุกภรร

สนรรสเทินเกล้อกลอน

คำพากย์รามเกียรติ์ (2512: 19) คำพากย์รามเกียรติ์สำนวนเก่าได้กล่าวถึงมหรสพต่าง ๆ รวมถึง “หุ่น”

เครื่องเล่นโขนละครหุ่นประชัน

เชิดชุกกลางวัน

ด้วยเครื่องวิจิตร

แต่งกาย

ราตรีรัศมีเพลิงพาย

หนังงามลวดลาย

กระหนกกระหนาบ

ภาพหาญ

คำพากย์รามเกียรติ์ (2512: 11) บทเบิกหน้าพระพากย์สามตระในการแสดงหนังใหญ่ ความที่ 3 ว่า

กลางวันโขนละครโสภา

นเห็นแจ่มตา

ประดับด้วยเครื่อง

เรื่องไร

ราตรีอัคคีแจ่มใส

หนังส่องแสงไฟ

จึงเห็นวิจิตร

ลวดลาย

สุรัตน์ จงดา สัมภาษณ์ (2544); วรกมล เหมศรีชาติ (2545: 139) ตามหลักฐาน เชื่อกันว่าการ เล่นหุ่นกระบอกกำเนิดขึ้นและแพร่หลายทางเมืองเหนือของไทยก่อนที่อื่นในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็น ยุคที่ประเทศไทยได้พัฒนารุดหน้าเป็นอย่างมากในทุกๆด้าน ริเริ่มโดยนายริน เป็นคนชาวนครสวรรค์ เป็นช่างฝีมือดีทางแกะสลักไม้ ได้ไปเห็นหุ่นไหหลำแบบจีน จึงได้เลียนแบบโดยแกะหัวหุ่นขึ้นด้วยมัน

เทศ มีลักษณะเป็นไทย ส่วนลำตัวเลียนแบบหุ่นจีนไหหลำ เมื่อครั้งนายรื้อนย้ายมาอยู่สุโขทัยได้ชื่อว่า นายเห่ง เพราะศีรษะล้าน โดยในขณะนั้นหุ่นประเภทนี้ยังไม่เป็นที่นิยมและรู้จักกันในกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งหม่อมราชวงศ์เกาะพยัคฆเสนา มหาดเล็กในสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งได้ตามเสด็จไปตรวจราชการเมืองเหนือ ปี พ.ศ. 2435 ได้เห็นการเล่นหุ่นนี้ จึงนำกลับมาเล่นและตั้งคณะหุ่นขึ้นในกรุงเทพมหานครในปีต่อมา

วันชัย เอื้อจิตรเมศ (2541: 25) เหตุที่เรียกหุ่นกระบอกนั้นก็เนื่องมาจากลำตัวหุ่นทำจากไม้ไผ่ สูงประมาณ 1 ฟุต ปลายกระบอกด้านข้างบนจะสวมด้วยหัวหุ่น เสื้อหุ่นเป็นผ้าพับครึ่ง เย็บเป็นถุงตั้งแต่คอหุ่นลงมาถึงแกนไม้ไผ่ด้านล่าง และยาวเกือบถึงมือหุ่นที่โผล่ออกไป มือหุ่นมีไม้ไผ่เล็ก ๆ เสียบติดอยู่สำหรับเชิด เรียกไม้นี้ว่า “ตะเกียบ” ยาวประมาณ 15-16 นิ้ว การเชิดให้ผู้เชิด 1 คนต่อหุ่น 1 ตัว และนั่งเชิด

ศิริธรรมบริรักษ์ (2460: 8-9) หุ่นกระบอกเป็นมหรสพพื้นบ้านที่หาดูได้ยากในปัจจุบัน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และอักษรศาสตร์ การแสดงหุ่นเกิดขึ้นเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2171-2246 สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้มีการเล่นหุ่นเป็นเครื่องมหรสพเพื่อความบันเทิง โดยมีวิวัฒนาการเกิดมีหุ่นประเภทต่าง ๆ ขึ้น สามารถจัดการแสดงหุ่นออกเป็น 4 ประเภท คือ หุ่นหลวง หุ่นจีนและหุ่นไทย หุ่นละครเล็ก หุ่นกระบอก สำหรับการแสดงหุ่นกระบอกเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นโดยมีวิวัฒนาการมาจากหุ่นลูกหลวง และหุ่นไหหลำ

นริศรานุกิตติวงศ์ (2460: 9) หุ่นกระบอกนั้นเกิดที่เมืองสุโขทัยด้วยคนขี้ยาชื่อเห่ง ซึ่งเที่ยวอาศัยอยู่ตามวัดเห็นหุ่นจีนไหหลำ จึงเอามาคิดทำเป็นหุ่นไทยและคิดกระบวนการร้องตามหุ่นไหหลำ มีคนชอบจึงเที่ยวเล่นหากิน ซึ่งนายเห่งเป็นต้นคิดมาจากหุ่นไหหลำและจำทำนองร้องเดินเรื่องมาจากเพลงตาสังขารา แสดงหุ่นมีเล่นกันแพร่หลาย จากเมืองสุโขทัย จนถึงเมืองอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นที่มาให้หม่อมราชวงศ์ เกาะ พยัคฆเสนา ผู้ซึ่งตามเสด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ไปเห็นและจดจำมาตั้งคณะหุ่นกระบอกในกรุงเทพ จนมีชื่อเสียง

เอนก นาวิกมูล (2547: 115) การแสดงโขนและละครนั้น เป็นการแสดงที่ต้องอาศัยดนตรีที่มีทำนองสัมพันธ์กับเรื่องราวตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง โดยปกติแสดงกันเป็นตอน เช่น รามเกียรติ์ตอนศึกพรหมาสตร์ เป็นต้น ลักษณะของการแสดงจะมีเพลงบรรเลงรับการรำและร้องของตัวละคร ซึ่งเพลงนั้นจะต้องตรงกับอารมณ์ของเรื่องราวที่ดำเนินอยู่และต้องไม่ยาวจนเกินไป พระองค์เจ้านวรัตน์ทรงวินิจฉัยเกี่ยวกับเพลงประกอบโขนละครไว้ในเรื่องของการขับร้อง ไว้ว่า ร้องละครนั้นร้องตามเนื้อเรื่องที่เล่นละครเรื่องใด ก็ร้องเรื่องนั้นไปยาว ๆ ทั้งเรื่องรับลูกคู่บ้าง รับด้วยพิณพาทย์บ้าง ร้องซ้ำปีก่อนแล้วร้องรายเป็นพื้น ร้องรำเป็นที่เป็นแห่ง และมีกำหนดรำให้ตรงบท คือบทร้องรำชมดง บทชมโฉมก็ร้องรำชมโฉม บทโลกก็รำบทโลก บทครวญก็ร้องบทครวญ เป็นต้น ที่ตามแต่จะร้องรำใดก็มีเป็นแห่ง ๆ แต่ก็มักจะใช้ร้องแต่บทพระมาก บทนางน้อย แลตัวเพลงลำนำก็เหมือนกับมโหรีเสภา ยกเยื้องทำนองให้แปลกบ้างเล็กน้อย อีกเพลงชื่ออ่อนอาลัยร้องเมื่อไหว้ครูว่าเป็นเพลงกันเสนียดอีกอย่างหนึ่ง ก็เรื่องละครนี้ เวลาที่จะร้องจะเล่นได้ทั้งกลางวันกลางคืน ทั่วไปในการจะให้ครึกครื้นสนุกสนาน

ศิลปะการแสดงของไทยนั้นจำแนกออกได้เป็น 5 ส่วนได้แก่

1. การผูกเรื่อง
2. การเลือกเพลงหรือการจัดทำนองเพลงให้เข้ากับเนื้อเรื่องแต่ละตอน
3. การเลือกเพลงหน้าพาทย์สำหรับใช้ให้เหมาะสมแก่การรำในแต่ละช่วงการแสดง
4. การจัดเครื่องแต่งกาย
5. ศิลปะการรำ

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 53) ส่วนต่างๆมีการลำดับเป็นขั้นตอน ต่อเนื่องกัน ในการผูกเรื่องจะใช้กลอนบทละคร ซึ่งโดยมากในแต่ละวรรคจะมีคำจำนวน 6-7 คำ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการดีทำรำ บทละครจะมีลักษณะบรรยายละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร กิริยาอาการ ความรู้สึกนึกคิด บทเจรจา ตลอดจนฉาก หลังจากนั้นผู้แต่งต้องเลือกเพลง ให้เหมาะสมกับบทละครในแต่ละตอน สำหรับเพลงร้องในบทละครนั้นถ้าเป็นละครในต้องมีการบรรจุเพลงอย่างละเอียดให้ตรงตามเนื้อเรื่อง แต่ถ้าเป็นละครนอกจะใช้เพลงที่มีทำนองเร็วไม่มีเอื้อนหรือลีลามาก

มนตรี ตราโมท (2518: 80) ทำนองเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงโขนละครนั้น แต่เดิมในสมัยอยุธยาได้ระบุว่ามิเพลงที่ใช้ประกอบการอรรถการแสดงในโขนละคร 36 เพลง จากเพลงทั้งหมดมีอยู่ราว 1200 เพลง โดยแบ่งตามอารมณ์และการดำเนินเรื่องดังนี้ เพลงประกอบอารมณ์โกรธ 13 เพลง อารมณ์เศร้าโศก 21 เพลง อารมณ์สนุกสนาน 4 เพลง เพลงสำหรับกิริยาครุ่นคิด 7 เพลง และเพลงสำหรับอากัปกิริยาตื่นเต้น 4 เพลง ซึ่งเพลงเหล่านี้ปัจจุบันยังคงใช้ประกอบอยู่ในการแสดง จวบจนถึงวิธีการคัดเลือกเพลงมาบรรจุสำหรับการแสดง ซึ่งเป็นศาสตร์ที่นักดนตรีศิลป์นั้นต้องให้ความสำคัญอย่างมากผู้บรรจุเพลงจะต้องเข้าใจถึงลักษณะของเนื้อเรื่อง เข้าใจถึงลักษณะของทำนองเพลงที่จะใช้เพื่อให้สอดคล้องกันตลอดทั้งเรื่อง เพลงประกอบอิริยาบถ กิริยาท่าทางของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นกิริยาของมนุษย์ สัตว์ วัตถุ หรือธรรมชาติ ทั้งกิริยาที่มีตัวตนหรือกิริยาสมมติ และตลอดทั้งกิริยาที่เป็นปัจจุบันและอดีต ถือเป็นเพลงหน้าพาทย์ เพลงหน้าพาทย์จะมีทำนองและมีหน้าทับเฉพาะในแต่ละเพลง ทั้งยังแบ่งเพลงหน้าพาทย์ออกได้เป็นหลายชนิด เช่น หน้าพาทย์สำหรับเทวดาหน้าพาทย์สำหรับมนุษย์หน้าพาทย์สำหรับยักษ์ เป็นต้น เพลงหน้าพาทย์นั้นเป็นเพลงที่มีหน้าทับอิสระไม่แน่นอน บางเพลงอาจนับจังหวะเป็นอัตรา 2 ชั้นบางเพลงอาจมีอัตรา 3 ชั้นจึงถือว่าเป็นเพลงพิเศษและมีความสำคัญสำหรับดนตรีไทยอย่างมาก เพลงหน้าพาทย์แบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์สามัญ เพลงหน้าพาทย์ชั้นกลาง และเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง แล้วยังมีเพลงอีกประเภทหนึ่งที่ใช้สำหรับการแสดง เพลงเหล่านี้จะมีชื่อสัมพันธ์กับทำนองและสามารถนำมาใช้ร้องประกอบในเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ถ้าอารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์เศร้าจะมีคำว่า “โอด” “ครวญ” “ร้องไห้” ปรากฏอยู่ในชื่อเพลงด้วย เช่น เพลงทยอยโอด พญาครวญ ธรณีส้องไห้ จึงนำมาใช้สำหรับบทละครเพื่อแสดงอารมณ์เศร้า

คึกฤทธิ์ ปราโมช (2550: 28) ละครของไทยจำแนกประเภทใหญ่ ๆ ได้เป็นละครในและละครนอก โดยละครในเป็นละครที่เรียบร้อยสุภาพใช้ผู้หญิงแสดงล้วน มีการร้องส่งเพลงอย่างเป็นทางการ ส่วนละครนอกนั้นเน้นที่บทตลกและการพูดสองแง่สองง่าม เล่นกันตามโรงละครทั่วไป ส่วนใหญ่คณะละครนอกเรียนมาจากวังเจ้านายหรือบ้านขุนนางมาก่อน แต่นำมาดัดแปลงให้คนดูติดใจสนุกสนาน ต่อมาได้ดัดแปลงเป็นลิเกขึ้นเอาเรื่องราวเช่นเดียวกับละครนอกมาแสดง แต่ลิเกนั้นใช้เพลงเครื่องท่อนเรียกว่า “ราชนิเกริง” เป็นเพลงที่ต้องใช้คีต-ปฏิภาณในการคิดบทร้องสดใช้ทำนองราชนิเกริงและใช้ทำนองเพลง 2 ชั้นทั่วไปสำหรับร้องส่งปีพาทย์ด้วย

นงนุช ไพรพิบูลย์กิจ (2541: 81-84) การแสดงหุ่นกระบอกจะมีทั้งเล่นคี่คนเดียวและเล่นหลายคี่ติดต่อกัน สุดแต่ผู้ว่าจ้างถึงแม้จะเล่นติดต่อกันหลายคี่ แต่ทุกคนก็จะเริ่มต้นการแสดงด้วยการรำช้าปีไหว้ครูทุกครั้ง แต่ถ้าเป็นการเล่นหุ่นตอนเย็นในงานศพเรียกกันว่า “เล่นหน้าไฟ” การแสดงหุ่นจะไม่มีกรำไหว้ครู เพราะเป็นการเล่นตอนสั้นๆ ส่วนการโหมโรงเป็นการน้อมรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและความเป็นสิริมงคล รวมทั้งเป็นการประกาศให้คนรู้ว่า จะมีการแสดงมหรสพอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น วงปีพาทย์จึงประชันแข่งขันในเรื่องเสียงของกลองทัด กระทั่งมีการเรียกสูตรลง “นะ” บนหน้ากลอง เพื่อให้เกิดความขลังสามารถสะกดเรียกผู้คนจากทุกสารทิศให้มาดูการแสดงของคณะตนการโหมโรงจะเริ่มต้นด้วยเพลง “สาธุการ” และเพลง “ตระสามตัว” ได้แก่ ตระหมู้าปากคอก ตระปลายพระลักษณ์ และตระमारละม่อม แล้วรวสามลา ทั้งหมดนี้หมายถึงการบูชาพระรัตนตรัยเป็นสามคำรบ แล้วจึงออกเพลงหน้าพาทย์อื่น ๆ ตลอดจนเพลงเกร็ดไปจนถึงเวลาแสดง ก่อนเริ่มการแสดงหุ่นกระบอก ปีพาทย์จะทำเพลงว่า ส่วนซออุ้งจะทำเพลงหุ่น เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการแสดง หุ่นกระบอกจากนั้นปีพาทย์ทำเพลงเสมอให้ตัวพระออกมากรำไหว้ครูเบิกโรงด้วยเพลงช้าปีแล้วออกเพลงปี่นตลิ่งจนจบ จากนั้นปีพาทย์จึงทำเพลงรวสามลา พอเวลาที่สามลงหุ่นจึงจะเข้าฉากไป ปีพาทย์ทำเพลงเสมอเพื่อให้หุ่นออกมากรำ ไหว้ครูทันที โดยไม่มีเพลงหุ่นคั่น สำหรับเพลงว่านี้เข้าใจว่าแต่ก่อนคงไม่นิยมใช้ประกอบการเดินออกมานั่งเตียงของโขนหรือละครอย่างในปัจจุบัน เพราะเพลงว่าเป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ดังจะเห็นได้ว่านักดนตรีและศิลปินโขนละครเมื่อได้ยินเพลงว่าจะยกมือขึ้นไหว้เป็นการสักการะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสักการะแต่ องค์พระสัมมา สัมมาพุทธเจ้า เทพเจ้าชั้นสูง และพระมหากษัตริย์ผู้เปรียบเสมือนสมมติเทพ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2550: 76-170) การออกมาและเข้าฉากของหุ่นกระบอกมิใช่การโผล่หรือผลุบเข้าไปที่อ้อ ๆ การเข้าออกแต่ละครั้งของตัวเอกจะต้องมีลีลาอันสวยงามเยื้องกรายเป็นสำคัญ คนเชิดหุ่นที่มีฝีมือสูง ๆ จะทำให้คนดูหลงใหล ได้ปลื้มในท่าทีอันอ่อนช้อยของหุ่นกระบอก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การแสดงหุ่นกระบอกแต่ก่อน สามารถทำให้คนดูเคลิบเคลิ้มตามไปด้วย ทั้งนี้นอกจากจะขึ้นอยู่กับคนเชิดแล้วดนตรีปีพาทย์และการขับร้องลูกคู่ คนบอกบทตลอดจนเรื่องประกอบการแสดงต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงต่างก็จะต้องเกื้อกูลกัน มีฝีมือและสติปัญญาไหวพริบปฏิภาณทัดเทียมกันและความสามัคคีกันระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม เรื่องที่หุ่นกระบอกที่นิยมแสดงก็คือ เรื่องที่ละครก็นิยมแสดงนั่นเอง หรืออีกนัยหนึ่งเรื่องใดที่นำมาเล่นละครได้ หุ่นกระบอกก็นำมาเล่นได้ ทั้งนี้เว้นแต่เรื่องละครในซึ่งก็มีอยู่เพียง 2 เรื่องคือเรื่องอิเหนา และเรื่องอุณรุท (ยกเว้นหุ่นของพระเจ้าลูกเธอพระเจ้าอนุสรสิริประสาธน์

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ) เนื่องด้วยละครในดำเนินเรื่องซ้ำมีบทร้องและการบรรเลงที่จืดจางจะสร้างความงงตามในการร่ายรำของตัวละคร อันไม่เหมาะกับหุ่น ซึ่งทำท่าไม่ได้มากและต้องการจะดำเนินเรื่องให้รวดเร็วสนุกสนานอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวหุ่น ซึ่งทำท่าไม่ได้มากและต้องการจะดำเนินเรื่องให้รวดเร็วสนุกสนานอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของหุ่นกระบอก กล่าวถึงการแสดงหุ่นกระบอกแต่ก่อนนั้นเป็นที่นิยมไม่ว่าจะเป็นในงานหลวงหรืองานราษฎร์การแสดงในงานหลวง หรือของทางราชการ ได้แก่ งานสมโภชตามนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ หรืองานพระบรมศพของเจ้านายหรือที่เรียกกันว่างานพระเมรุ ซึ่งจะต้องมีการแสดงมหรสพตามข้อระทาคได้แก่ การแสดง โขน ละคร หุ่น หนังใหญ่ เป็นอาทิ ส่วนวงดนตรีหรือวงปี่พาทย์ที่ใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอก โดยมากนิยมปี่พาทย์เครื่องห้า เช่นเดียวกับการแสดงโขน ละคร ปี่พาทย์เครื่องห้า ประกอบด้วยเครื่องบรรเลงดังนี้ ปี่ใน ระนาดเอก ฉ่องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง ต่อมาในสมัยหลังได้เพิ่มระนาดทุ้มเข้าไปอีก เพื่อเป็นคู่ล้อคู่ขัดกับระนาดเอกในบางกรณีส่วนของพวกเครื่องหนังก็อาจจะเพิ่มเบิ่งมางเข้าไปเพื่อเป็นคู่เล่นกับตะโพน ส่วนเครื่องกำกับจังหวะเช่น ฉิ่ง กรับ (อาจจะปี่กรับพวง หรือกรับไม้ไผ่) จะต้องมียู่แล้วเป็นปกติ ส่วนเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญของการแสดงหุ่นกระบอกที่จะขาดไม่ได้ก็คือ ซอด้วง กลองตอก แตร ม้าพ่อ

สน สีมাত্রัง (2520: 13-14) “เพลงหุ่น” และ “เพลงสังขาร” เป็นเพลงเพลงเดียวกัน แต่นักดนตรีและผู้ขับร้องอาจสลับหลายท่านต่างอธิบายว่า เพลงหุ่นกับเพลงสังขารเป็นคนละเพลงกัน ถึงแม้จะเป็นเพลงที่คล้ายคลึงกัน และใช้ประกอบในการแสดงหุ่นกระบอก (หรือบางครั้งละคร) เหมือน ๆ กัน แต่เพลงสังขารมีทำนองแตกต่างออกไปจากเพลงหุ่นอีกทางหนึ่งเป็นคนละเพลง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ผู้ขับร้องและนักดนตรี กล่าวถึงหุ่นไทย มีหลายประเภท แต่หุ่นละครเล็กเป็นหุ่นที่เลียนแบบมาจากหุ่นเล็กของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ เกิดขึ้นภายหลังหุ่นกระบอกลักษณะของหุ่นเหมือนหุ่นเล็ก แต่มีกลไกมากกว่า กล่าวคือไม่มีสายเชือกภายในตัวหุ่นแต่ใช้ก้านไม้ต่อกับมือทั้ง 2 ข้างแทน และบังคับการเคลื่อนไหวด้วยไม้เนื้อแข็ง กลางลำตัวยังคงมีแกนไม้เสียบทะลุข้างล่างเพื่อให้คนเชิดจับ วิธีผู้เชิดนั้นควรให้ผู้เชิด 3 คนต่อ 1 ตัวดังกล่าวแล้วในตอนต้น ผู้คิดหุ่นละครเล็กนี้คือ นายแกร ศักทวนิช ส่วนวงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงก็ยังคงใช้วงปี่พาทย์ไม่แข็งเช่นเดียวกับการแสดงหุ่นหลวง และหุ่นเล็กเรื่องที่นิยมแสดงคือเรื่องราวรามเกียรติ์

สงวน รอดบุญ (2521: 179-181) หุ่นในประเทศไทยนั้นไม่ปรากฏหลักฐานว่าเกิดขึ้นสมัยใด แต่ปรากฏหลักฐานในสมัยสุโขทัยว่ามีแต่การผลิตตุ๊กตาดินเผาในรูปลักษณะต่างๆ เช่น รูปคนขี่ช้าง ขี่ม้า รูปคนนั่งอมเมี่ยง รูปนักมวยปล้ำ รูปคนจีนอมยาจุน รูปนักรบถือดาบ ทั้งหมดได้ผลิตขึ้นด้วยดินเผาเคลือบสีเขียวไข่กา หรือสีน้ำตาล นอกจากจะผลิตใช้เองแล้ว ยังนำไปขายยังต่างประเทศอีกด้วย

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2556: 7-9) การวิเคราะห์บทเพลงมีหลักการและวิธีการที่หลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่าง เช่น วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ ประเภทดนตรีที่วิเคราะห์ เป็นต้น วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์นั้นมีมากมายหลายวัตถุประสงค์ ทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ในทางดนตรี เช่น ต้องการทราบไวยากรณ์ของเพลง หรือวัตถุประสงค์ทางสังคมวิทยา เช่น บทบาทของดนตรีที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม หรือวัตถุประสงค์เชิงมานุษยวิทยา เช่น การใช้ดนตรีกับพิธีกรรมต่างๆ หรือวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ต้องการวัดหาความถี่ของระดับเสียงต่างๆของเครื่องดนตรีชิ้นใดชิ้นหนึ่ง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัฒนา ชุมทิพย์ (2542: 26-27) หุ่นไทยเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม จัดอยู่ในมหรสพเก่าแก่ที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ประณีต งดงาม ของศิลปะที่ครู อาจารย์ในสมัยโบราณได้พัฒนาและสั่งสม และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหุ่นของไทยจะมีรูปแบบที่แตกต่างจากแหล่งอื่นๆ เพราะหุ่นไทยเชิดหุ่นอยู่หลังฉาก คนดูจะเห็นได้เพียงตัวหุ่นเท่านั้น ฉากของหุ่นกระบอกมีวิวัฒนาการมาจากจอของหนังใหญ่ มีประตูเข้าออกฝั่งซ้าย - ขวา

วรกมล เหมศรีชาติ (2545: 102-135) หุ่นเล็กสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ ได้ความคิดจากการแสดงหุ่นจีนในเมืองไทย ครั้งแรกโปรดให้สร้างหุ่นจีนสูง 1 ฟุตเศษ เรื่องที่เล่นเป็นเรื่องจีนโดยพระองค์เป็นผู้นิพนธ์บทขึ้นเอง เช่น เรื่องชวังก์ตอนกินจิตตุดตี ตอนเมืองอุอันจิวแตก และเล็กเต็งเชือดคอตาย ยังมีเรื่องเบ็ดเตล็ด ตอนหลวงจีนเจ้าชู้ เกี่ยวผู้หญิง หากพิจารณาบทหุ่นแล้วจะพบว่า เป็นบทเจรจาเสียส่วนใหญ่ แต่หากใช้ดนตรีประกอบก็เป็นวงดนตรีจีน เพราะตอนท้ายของเรื่องที่ปรากฏในบทหุ่นจะเขียนว่า “เป่าแตร ลั่นซุ๊ด” แตรที่พูดถึงนี้ก็เป็นแตรจีนที่ปรากฏในการแสดงอุปรากรจีนที่เล่นกันในปัจจุบันจากนั้นพระองค์โปรดให้สร้างหุ่นขึ้นอีกชุดหนึ่ง สำหรับแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ปัจจุบันหุ่นนี้ตั้งแสดงอยู่ ณ พระที่นั่งทักษิณาพิมุข พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีจำนวน 53 ตัว และยังมีที่เก็บไว้บนคลังอีกจำนวนมากกว่า 100 ตัว ลักษณะหุ่นนี้มีความสูง 37 เซนติเมตรสำหรับตัวที่มียอด และ 28 เซนติเมตรสำหรับตัวที่ไม่มียอด ตัวหุ่นทำจากไม้เนื้อเบาและแกะเหลาเป็นรูปคนตั้งแต่อกจนถึงสะโพกภายในตัวหุ่นกลวงบรรจุเชือกเพื่อชัก หน้าหุ่นหากเป็นตัวนางจะเขียนเส้นคิ้วและปากโดยไม่มีเส้นทองลือไปกับเส้นคิ้ว และเส้นปาก เช่น หุ่นหลวง ส่วนหน้ายักษ์และลิงก็เขียนเช่นเดียวกับหุ่นหลวงและหัวโขน แขนมี 3 ส่วนคือจากต้นแขนถึงศอก จากข้อศอกถึงปลายข้อมือและฝ่ามืออีกส่วนหนึ่ง ฝ่ามือนั้นหักเป็นตัวพระและนาง นิ้วทั้งสี่จะทำด้วยลวดดัดโค้งปิดทอง หากเป็นมือยักษ์หรือลิงจะตั้งวงแบบยักษ์หรือลิงคล้ายมือกำ สามารถสอดอาวุธในมือได้ ขาหุ่นมี 2 ส่วนคือ ส่วนต้นขาถึงหัวเข่า และส่วนหัวเข่าถึงปลายเท้า หากเป็นตัวพระที่สำคัญจะใส่เกือกปลายงอน

ส่วนหุ่นกระบอกจะมีลักษณะที่แตกต่างจากหุ่นชนิดอื่นๆ รูปแบบการแสดงก็ยังแตกต่างกันด้วย เพราะการแสดงหุ่นกระบอกได้แบ่งเป็นช่วงใหญ่ๆ ด้วยกัน 3 ช่วง คือ ช่วงแรก หรือช่วงก่อนการแสดง จะเป็นช่วงสำหรับทำพิธีกรรมต่างๆ โดยเริ่มที่หัวหน้าคณะ หรือที่เรียกกันว่า “นายโรง” จะต้องทำพิธีบูชาครู โดยใช้เงินกานล 12 บาท ดอกไม้ ธูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม เหล้า บุหรี่ หมาก พลู ทั้งหมด 2 ชุด สำหรับไหว้ครูหุ่น และไหว้ครูปีพาทย์ หลังจากนั้น นายโรงจะจุดธูปอีก 9 ดอก เพื่อสักการะเทวดา เทพเจ้า บรมครูทางด้านการเล่นและดนตรี ช่วงก่อนการแสดงช่วงที่ 2 จะเป็นการโหมโรงโดยใช้วงปีพาทย์บรรเลง เพื่อน้อมรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย อันเป็นสิริมงคล และเป็นการประกาศให้ผู้คนทั้งหลายรู้ว่าจะมีการแสดงหุ่นกระบอกเริ่มขึ้น ช่วงที่ 2 เป็นการดำเนินเนื้อเรื่องโดยที่ปีพาทย์จะบรรเลงเพลงว่า จากนั้นขออุ้จจะบรรเลงเพลงสำเนียงเงินเพื่อเป็นการเบิกโรง ปีพาทย์ก็จะรับเพลงเสมอเพื่อให้ นายโรงนำหุ่นออกเชิดไหว้ครู โดยเมื่อรำไหว้ครูเบิกโรงเสร็จแล้ว จะมีหุ่นตัวตลกหรือโขนชก ประจำคณะออกมาเล่าเรื่อง จากนั้นก็ดำเนินเนื้อเรื่อง เน้นการดำเนินเรื่องที่

รวดเร็วสนุกสนานแนวละครนอก ในการดำเนินเนื้อเรื่องจะมีการบรรเลงรับร้อง สลับกับการเจรจาไปตลอดทั้งเรื่อง ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงในการแสดง และช่วงสุดท้าย เป็นการลาโรง เมื่อจบเรื่องจะมีหุ่นตัวตลกหรือโขนประกอบฉากออกมาพูดปิดท้าย เป็น ให้คิดสอใจจากเรื่องที่ทำการแสดง จบไปแล้ว พร้อมกับอวยชัยให้พรผู้ชม จากนั้นปีพาทย์จะทำเพลง “วา” เพื่อเป็นการเคารพสักการะอีกครั้ง แต่ในบางโอกาสจะบรรเลงเพลงกราวรำ และปิดท้ายด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมี ถือว่าเป็นที่สิ้นสุดการแสดง เพลงหุ่นกระบอกใช้บรรเลงหลังจากไหว้ครูเสร็จแล้ว ก่อนจะเริ่มเรื่องราวในการแสดงจะบรรเลงเพลงหุ่นเกล้าช่ออุ เพื่อให้หุ่นออกมาแสดง เมื่อช่ออุบรรเลงนำ และผู้ขับร้องเอื้อนก่อนจะเอ่ยกลอนบทแรกนั้น เรียกว่า “ร้องท้าว” การร้องท้าวนี้เป็นการร้องเพื่อจะนำเข้าสู่เนื้อความที่จะดำเนินต่อไปในเนื้อเรื่อง พอถึงคำสุดท้ายของการร้อง ที่เรียกว่า “ลงเพลง” หุ่นก็มีทางลงอีกหลายทางเช่น ลงเพลงโอด ลงเพลงเชิด ลงเพลงเสมอ ลงเจรจา และลงตลก ซึ่งเมื่อคนร้องต้นเสียงทอดจะใกล้ท้ายคำอยู่แล้ว พวกลูกคู่จะต้องคอยรับโดยพร้อมเพรียงกัน การร้องเพลงหุ่นนั้นช่ออุจะมีหน้าที่บรรเลงเกล้าไปตลอด มีเครื่องประกอบจังหวะที่บรรเลงอยู่ด้วยก็คือ กลองตอก แต้ว ฉิ่ง เท่านั้น เครื่องดนตรีอื่นๆจะหยุดบรรเลง ต่อเมื่อการร้องจะลงเพลงเช่น ลงโอด หรือ ลงเชิด

วันชัย เอื้อจิตตเมศ (2541: 10-23) มหรสพหุ่นในประเทศไทยจากประวัติความเป็นมาของการแสดงหุ่นในสมัยต่างๆ พบว่าหุ่นถูกนำไปใช้ในการแสดงประกอบอยู่ในงานพระราชพิธี และวิธีสำคัญต่างๆ มาโดยตลอดนับตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น งานสมโภชต่างๆ งานพระเมรุ พระราชพิธีโสกันต์ งานเฉลิมพระชนม์พรรษา และงานวันคล้ายวันเกิดของบุคคลสำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้ในด้านการแสดงก็ได้มีการพัฒนาการให้สมจริงมากขึ้น เช่นการใช้หุ่นชักกรอกในบทที่มีการเหาะ ทั้งยังมีการสร้างหุ่นในรูปแบบใหม่ๆ จากแต่เดิมซึ่งเป็นหุ่นหลวงเพียงชนิดเดียว ส่วนเพลงหุ่นกระบอกเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงอีกเพลงหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากเพลงอื่นๆ เพราะเหตุที่ว่า ผู้บรรเลงช่ออุจะต้องใช้ปฏิภาณ และความสามารถในการสร้างทำนองให้เกิดความกลมกลืนไปกับทำนองร้อง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงที่มาของเพลงเชิดหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทร ผลการวิจัยได้พบว่า รูปแบบการดำเนินทำนองร้องนั้นมีที่มาจากทำนองเสนาะ และบางส่วนของเพลงสังขาร ในเรื่องที่มาั้นได้รับแบบอย่างมาจากหุ่นไหหล่องชาวจีน และได้กล่าวถึงเรื่องการขับร้องเพลงเชิดหุ่นกระบอกว่า การขับร้องเพลงหุ่นเป็นวิธีการร้องแบบ “การร้องเกล้า” และการลงจบทางร้องเพลงหุ่นกระบอกนั้นมีกลวิธีการลงจบที่สามารถออกเพลงประเภทอื่นๆ ได้ เช่น เพลงประเภทเพลงสองชั้น เพลงประเภทเพลงหน้าพาทย์ เพลงเพลงร้าย ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมในการดำเนินเนื้อเรื่อง ลักษณะของการขับร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ไม่ได้มีเพียงเพลงหุ่นกระบอกเท่านั้น แต่มีการบรรจุเพลงประเภทอื่นลงไปในบทหุ่นกระบอกด้วย เช่น เพลงหน้าพาทย์, เพลง 2 ชั้น และเพลงร้าย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำเนินเรื่อง ซึ่งโบราณจารย์ด้านคีตศิลป์ได้ประดิษฐ์ทำนองสำหรับร้องเพลงหุ่นกระบอก ให้มีรูปแบบการขับร้องส่งผลไปถึงเพลงอื่นๆ ได้แก่

- 1.) การประดิษฐ์ทำนองร้องเพลงหุ่นกระบอกในช่วงลงจบของเพลงเพื่อการลงบทเจรจา
- 2.) การประดิษฐ์ทำนองร้องเพลงหุ่นกระบอกในช่วงลงจบของเพลงหุ่นกระบอกให้มีทำนองในลักษณะ ครวญ เพื่อการลงเพลงหน้าพาทย์โอด ที่แสดงถึงความโศกเศร้า เสียใจ

3.) การประดิษฐ์ทำนองร้องเพลงหุ่นกระบอกในช่วงลงจบของเพลงหุ่นกระบอกเพื่อการลงเพลงหน้าพาทย์ เชิด เสมอ และรัว ลักษณะของเพลงเชิดหุ่นกระบอกมีลักษณะเช่นเดียวกับเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงอื่นๆ ซึ่งจะใช้เพลงในจังหวะ 2 ชั้น เนื่องจากเพลงเป็นจังหวะไม่ซ้ำหรือไม่เร็วเกินไป มี “ฉิ่ง” เป็นเครื่องดนตรีควบคุมจังหวะ แต่ลักษณะของเพลงหุ่นกระบอกนั้นจะมีวิธีบรรเลงฉิ่งในลักษณะ ฉิ่ง ฉิ่ง ฉับ โดยมีกลองตอก และแต้ว ตีประกอบอยู่ด้วย

ศักดา ปั่นแห่งเพ็ชร (2535: 19) การเล่นมหรสพหุ่นมีได้มีเพียงในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่ปรากฏไปทั่วภูมิภาคแถบตะวันตกและตะวันออก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักฐานการเล่นมหรสพหุ่นนั้นไม่ชัดเจนว่าเกิดที่ใดก่อน จึงมีการสันนิษฐานว่าการเล่นหุ่นเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศจีน แล้วจึงแพร่หลายไปสู่หลายประเทศ ส่วนความเป็นมาในแถบตะวันออกนั้นปรากฏหลักฐานว่ามีการละเล่นนี้มาประมาณ 300-400 ปี ซึ่งเป็นช่วงระยะเดียวกันกับฝั่งประเทศในแถบตะวันตก ส่วนในประเทศไทยเทศจีนปรากฏหลักฐานการละเล่นหุ่น เรียกว่า “วะหย่ง” หลังคริสต์ศตวรรษที่ 16 และแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ “วะหย่ง โกะเล็ก” ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวหุ่น ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ “วะหย่งกุลิต” มีลักษณะเป็นตัวหนัง เหมือนกับหนังใหญ่หรือหนังตะลุงของประเทศไทย

ยูร กมลเสรีรัตน์ (2540: 86) เรื่องที่ใช้แสดงหุ่นกระบอก ได้แก่ พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ คาวิ สุวรรณหงส์ ไชยเชษฐ ไกรทอง ขุนช้าง ขุนแผน พระปิ่นทอง วงศ์สวรรค์ จันทवास ทรนรินทร์ สุริยัน ลินทอง มาลัยทอง และโกมินทร์ วงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกมีลักษณะแตกต่างจากการแสดงหุ่นประเภทอื่นกล่าวคือ มีซออุสี่เล้าไปกับคนร้อง

ชัยวุฒิ ดินปรารถ (2545: 80-81) หุ่นกระบอกมีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน เข้ามาในประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา ตัวหุ่นทำด้วยไม้ที่มีน้ำหนักเบารูปหน้าหุ่นเหมือนตัวละครทั่วไป ต่อมาเกิดวิวัฒนาการและดัดแปลงหน้าตาให้เป็นตัวละครในวรรณคดีไทยที่แสดงตามเนื้อเรื่อง เช่น เรื่องพระอภัยมณี สังข์ทอง ไชยเชษฐ เป็นต้น และนำมาแสดงในรูปแบบของวรรณกรรมไทย มีการประดิษฐ์ทำเชิดเลียนแบบโขน-ละคร ส่วนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเชิดหุ่นกระบอกสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมด้านดนตรี และวัฒนธรรมด้านการแสดงส่วนวัฒนธรรมทางด้านดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้น จะใช้วงปี่พาทย์เครื่องคู่ หรือเครื่องห้าก็ได้ มีซออู้ และเครื่องประกอบจังหวะพิเศษเช่น แต้ว กลองตอก ม้าล้อ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีสำเนียงจีน การแสดงหุ่นกระบอกแม้จะเป็นการนำตัวหุ่นมาเป็นตัวแทนของนักแสดง ถ้าผู้แสดงสามารถเชิดหุ่นให้มีความสวยงามโดยใส่ชีวิตจิตใจลงไป ก็จะทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์ และสวยงาม

วิลาวัณย์ เศวตเศรนี (2549: 15-16) การแสดงโขน-ละคร ไม่ว่าจะเป็นการแสดงชนิดใด มักจะต้องมีดนตรีบรรเลงประกอบแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะศิลปะการแสดงที่มีท่าร้ายรำ นาฏศิลป์ดนตรีจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากแทบจะขาดไม่ได้ ส่วนมากเครื่องดนตรีประกอบการแสดงจะเป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องดีด สี ตี เป่า ส่วนนักดนตรีก็ต้องรู้จักเพลงที่จะต้องใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเป็นอย่างดี เพื่อให้ทราบว่าจะบรรเลงเพลงประเภทใดสำหรับประกอบกิริยาอาการในการแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร เช่น เพลงประกอบการเข้าฉากและออกจาก การเคลื่อนที่ไปมาของตัวละครไม่ว่าจะเป็นการเหาะ การเดิน หรือการเดินทางทางน้ำ การยกทัพ การแสดงฤทธิ์เดชในการต่อสู้ รวมถึงการเกี่ยวพา

อุมาภรณ์ กล้าหาญ (2542: 75) เพลงโหมเป็นเพลงขับร้องที่มีมาแต่โบราณ ใช้เฉพาะการแสดงโขนละคร ไม่นำมาใช้ทั่วไป ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันว่ากำเนิดขึ้นเมื่อไหร่ ต่อมามีการประดิษฐ์เพลงโหมขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ประกอบการแสดงโขน-ละคร ต่อมาจึงมีผู้คิดทางบรรเลงสำหรับรับร้องซึ่งคิดขึ้นโดยอิสระ ทำให้เพลงโหมมีทางบรรเลงและทางร้องแตกต่างกัน เพลงโหมมีบทบาทในการแสดง 2 อย่างคือ อารมณ์รักและอารมณ์เศร้า เพลงโหมมีรูปลักษณะ 3 แบบคือ แบบไม่มีดนตรีรับแบบมีดนตรีรับกลางเพลงแล้วจึงร้องต่อจนจบ และแบบมีดนตรีรับเมื่อร้องจบท่อน จังหวะมี 3 แบบคือ แบบจังหวะฉิ่งตัด แบบจังหวะสองชั้น และแบบจังหวะไม่แน่นอน ความสำคัญของเพลงโหมอยู่ที่ทางร้อง มักใช้ลูกตกเสียงซ้ำๆกัน มีช่วงเสียงแคบ อารมณ์เพลงอยู่ที่การเอื้อน เพลงโหมที่แสดงอารมณ์เศร้านักจะใช้อารมณ์เสียงยาวๆ ส่วนทางบรรเลงสร้างจากทำนองหลักคนละทำนองกับทางร้อง การดำเนินทำนองมีช่วงเสียงกว้างกว่าทางร้อง และมีความสำคัญน้อยกว่าทางร้อง

พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์ (2545: 146) เมื่อมีการนำเอาละครที่มีเค้าโครงเรื่องของต่างชาติมาเล่นจึงมีการแต่งเพลงสำเนียงภาษาเพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องเหล่านั้นด้วย คงยึดหลักของการใช้เพลงเพื่อให้เหมาะสมกับอารมณ์ด้วย โดยเลือกความหมายของชื่อเพลงให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เช่น เรื่องพระลอ ใช้เพลงสำเนียงลาวเป็นหลัก ถ้าเป็นช่วงดำเนินเรื่องในอารมณ์โศกเศร้า เช่น มอญร้องไห้ ความสำคัญของเพลงสำหรับบรรเลงประกอบการแสดงโขนละครนั้น ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องเป็นหลัก เพลงประกอบจึงมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องไม่ว่าจะเป็นเนื้อเรื่องแนวใดหรือจะเป็นแบบละครไทยหรือละครต่างชาติต่างก็ต้องยึดหลักความสัมพันธ์นี้เป็นสำคัญ ในการชมการแสดงโขนละครนอกจากจะพิจารณาที่การแต่งกาย ลีลาการแสดง รวมไปถึงฉากที่ประกอบในเนื้อเรื่องแล้วหากต้องการได้อรรถรสเพิ่มขึ้นต้องฟังบทเพลงที่นำมาร้องบรรเลงประกอบไปด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซตชำนานศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยในแนวทางของมานุษยวิทยา โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการเก็บข้อมูลภาคสนามจากหัวหน้าคณะหุ่นกระบอกคณะซุเซตชำนานศิลป์ และหัวหน้าวงดนตรีประจำคณะซุเซตชำนานศิลป์ ด้วยวิธีการสังเกตการณ์ และวิธีสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดแนวทางดังต่อไปนี้

1. ขั้รวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร

1.1.1 หนังสือเกี่ยวกับประวัตินายวงษ์ ร่มสุข ผู้ก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกคณะซุเซตชำนานศิลป์

1.1.2 หนังสือเกี่ยวกับการแสดงหุ่นกระบอก

1.1.3 บทความ ตำราทางวิชาการ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการแสดงหุ่นกระบอก

1.1.4 เอกสารและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหุ่นกระบอกจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

1.2 ข้อมูลภาคสนาม

1.2.1 จัดบันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหุ่นกระบอก

1.2.2 จัดเก็บบันทึกภาพนิ่งและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหุ่นกระบอก

1.2.3 จัดเก็บบันทึกภาพเคลื่อนไหว รวมถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงและการบรรเลง

1.2.4 สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ แก้วอ่อน หัวหน้าคณะหุ่นกระบอกคณะซุเซตชำนานศิลป์

1.2.5 สัมภาษณ์ นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์

1.2.6 สัมภาษณ์นักดนตรี คณะซุเซตชำนานศิลป์

1.2.7 สัมภาษณ์นักแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเซตชำนานศิลป์

1.3 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย

1.3.2 คอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งานวิจัย

1.3.3 อุปกรณ์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

- 1.3.3.1 กล้องถ่ายภาพนิ่งสำหรับเก็บบันทึกภาพนิ่งที่เป็นข้อมูลงานวิจัย
- 1.3.3.2 กล้องถ่าย vdo สำหรับเก็บบันทึกภาพเคลื่อนไหวที่เป็นข้อมูลงานวิจัย
- 1.3.3.3 เครื่องบันทึกเสียงสำหรับเก็บบันทึกเสียงที่เป็นข้อมูลงานวิจัย
- 1.3.3.4 อุปกรณ์เครื่องเขียนต่างๆ สำหรับจดบันทึกข้อมูลงานวิจัย

2. ขั้นศึกษาข้อมูล

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ มาแยกแยะประเภทจัดเป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับตามความสำคัญของเนื้อหา

2.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ และข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ตรงมาเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์และความต่อเนื่องกับเนื้อหา เพื่อนำเสนอข้อมูล ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนานศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม และบันทึกโน้ตเป็นเอกสารตามหลักการบันทึกเพลงไทย

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้อง และศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์ โดยใช้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย ตำราหนังสือทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลสนับสนุนโดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1.1 ประวัติและความเป็นมาของหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์

- 3.1.1.1 ประวัติผู้ก่อตั้ง
- 3.1.1.2 ประวัติและความเป็นมาของคณะ
- 3.1.1.3 ประวัติและความเป็นมาของตัวหุ่นกระบอก
- 3.1.1.4 ประวัติหัวหน้าคณะ
- 3.1.1.5 ประวัติหัวหน้าวงดนตรี
- 3.1.1.6 ประวัตินักดนตรีและนักร้อง
- 3.1.1.7 ประวัตินักแสดงหุ่นกระบอก

3.1.2 สภาพปัจจุบัน

- 3.1.2.1 ที่พักอาศัย
- 3.1.2.2 การสืบทอด
- 3.1.2.3 การรับศิษย์
- 3.1.2.4 การรับงาน
- 3.1.2.5 รูปแบบวงดนตรี
- 3.1.2.6 เครื่องดนตรี

3.2 ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม เรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมารระกาแก้ว-เลื้อยกู่” โดยใช้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย ตำราหนังสือทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลสนับสนุนโดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.2.1 บทหุ่นกระบอก

3.2.1.1 บทไหว้ครูหุ่นกระบอก

3.2.1.2 บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมาร ระกาแก้ว-เลื้อยกู่ ”

3.2.2 ทำนองเพลง

3.2.2.1 เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆของตัวละคร

ติดตามต่อสู่

เบิกบานใจ

- 1.) เพลงหน้าพาทย์สำหรับเบิกโรงหุ่นกระบอก
- 2.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์
- 3.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการเดินทาง ไป-มา ในระยะใกล้
- 4.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการเดินทาง ไป-มา ในระยะไกล และการ
- 5.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการเดินทาง ไป-มา ของเทวดา
- 6.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการเดินทาง ไป-มา ของยักษ์
- 7.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการเดินทาง ไป-มา ของสัตว์ปีก
- 8.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการเดินทางของตัวนางด้วยความยินดี
- 9.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบอารมณ์โศกเศร้า เสียใจ
- 10.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิจกรรมในการติดตามจับระหว่างสัตว์ กับ สัตว์
- 11.) เพลงหน้าพาทย์ประกอบอารมณ์ยินดี เบิกบาน

3.2.2.2 เพลงบรรเลงรับ-ส่งการขับร้องที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

- 1.) เพลงที่บรรเลงด้วยซอฮู้
- 2.) เพลงที่มีจังหวะ 2 ชั้น
 - เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้น้ำทับปรบไ้ 2 ชั้น
 - เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้น้ำทับสองไม้
 - เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้น้ำทับปรบไ้ 2 ชั้น
 - เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้น้ำทับพิเศษ
 - เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้น้ำทับลาว 2 ชั้น
 - เพลงที่บรรเลงด้วยกลองทัด ใช้น้ำทับมาร์ช

3.) เพลงที่มีจังหวะ ชั้นเดียว

- เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้หน้าทับปรบไก่ ชั้นเดียว
- เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้หน้าทับปรบไก่ ชั้นเดียว
- เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้หน้าทับแขก ชั้นเดียว

4.) เพลงที่มีจังหวะพิเศษ

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง

3.2.3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องฉากรำไห้วครู

3.2.3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องฉากที่ 1-ฉากที่ 18

3.2.4 จังหวะและหน้าทับ

3.2.4.1 จังหวะ

- จังหวะ 2 ชั้น
- จังหวะชั้นเดียว
- จังหวะพิเศษ

3.2.4.2 หน้าทับ

- หน้าทับตะโพน - กลองทัด
- หน้าทับตะโพน
- หน้าทับกลองแขก

4. ชั้นสรุปข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาเรียบเรียง วิเคราะห์และทำการบันทึกลงในงานวิจัย

4.2 นำเสนอแนวคิดและสาระสำคัญ จากการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ ในรูปแบบลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อมูล

1. ประวัติความเป็นมาและดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเซิด ชำนาญศิลป์

1.1 ประวัติและความเป็นมาของหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์

1.1.1 ประวัติผู้ก่อตั้ง

ภาพประกอบ 2 นายวงศ์ รวมสุข ผู้ก่อตั้งคณะ

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรรงค์ 12 สิงหาคม 2559

ประวัติส่วนตัว

นายวงศ์ รวมสุข เกิดเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2451 ภูมิลำเนาอยู่ที่ ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม บิดาชื่อ นายสว่าง รวมสุข มารดาชื่อ นางสมบุญ รวมสุข นายวงศ์ รวมสุข เป็นบุตรคนที่ 6 ในจำนวนพี่น้อง 13 คน ซึ่งเป็นชาย 6 และหญิง 7 คน

ประวัติการศึกษา

เริ่มเรียนหนังสือกับบิดาเมื่อวัยเยาว์ และสำเร็จการศึกษาหลักสูตรโรงเรียน ผู้ใหญ่ที่โรงเรียนอินทรประชาคม วัดบางเกาะเทพศักดิ์ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2475 ในขณะนั้นมีอายุได้ 24 ปี

ประวัติด้านการประกอบอาชีพ

แต่เดิมนั้น นายวงษ์ รวมสุข ได้ประกอบอาชีพทำนา และทำสวน เนื่องจากมีที่ดินสำหรับทำมาหากินเป็นของตัวเอง และได้ใช้เวลาว่างเรียนดนตรีปี่พาทย์ควบคู่ไปด้วยกันตั้งแต่เด็ก มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิด ทั้งปี่พาทย์ และเครื่องสาย มีความถนัดในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง และยังสามารถเป่าปี่ได้อีกด้วย เมื่อนายวงษ์ รวมสุข มีอายุได้ 12 ปี มีความสนใจในการเชิดหุ่นกระบอก จึงได้เริ่มฝึกหัดเชิดหุ่นกระบอก ได้มีโอกาสขอฝากตัวเป็นศิษย์ของคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ ซึ่งบ้านของคุณยายอยู่ในละแวกเดียวกัน อยู่ติดติดกับวัดธรรมนิมิต อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม จึงนับได้ว่าคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ เป็นครูคนแรกที่ช่วยฝึกสอนการเชิดหุ่นกระบอก นายวงษ์ รวมสุข ได้ใช้เวลาในการฝึกฝนการเชิดหุ่นกระบอกหลังจากช่วงที่ได้ทำนา ทำสวนเสร็จแล้ว และอีกช่วงหนึ่งคือหลังการเก็บเกี่ยวข้าว

ภาพประกอบ 3 นางสาวราย ช่วยสมบุญ

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ฝุลงละศิริ ถ่าย ณ เรือนทับขวัญ สถาบันวัฒนธรรม
ภูมิภาคตะวันตก 26 พฤศจิกายน 2557

ครั้งเมื่อเรียนเชิดหุ่นกระบอกกับนางสาวราย ช่วยสมบุญ ได้ไม่นานนัก นางสาวราย ช่วยสมบุญ ได้มองฝีมือ ปฏิภาณ ไหวพริบ หรือแว่ความเป็นศิลปินนักแสดงหุ่นกระบอก จึงส่งนายวงษ์ รวมสุข ไปเรียนเชิดหุ่นกระบอกเพิ่มเติมกับ แม่ครูเคลือบ ที่บ้านของพระยาชำนาญอักษร ฝั่งธนบุรี แม่ครูเคลือบเป็นทั้งครู และเป็นนักเชิดหุ่นกระบอกประจำคณะของพระยาชำนาญอักษร เนื่องจากคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับแม่ครูเคลือบเป็นอย่างดี จึงได้ทำการฝากฝังให้ นายวงษ์ รวมสุข ได้มาเรียนการเชิดหุ่นกระบอกเพิ่มเติม แม่ครูเคลือบ ถือได้ว่าเป็นครูผู้เชี่ยวชาญด้านการเชิดหุ่นกระบอกเป็นอย่างมาก จึงทำให้นายวงษ์ รวมสุข

สามารถรับการถ่ายทอดการสอน ตลอดจนกลวิธีพลิกแพลงในการแสดงหุ่นกระบอกในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่พอใจของแม่ครูเคลือบ ดังเช่นที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยนั้นได้บันทึกไว้ว่า “เมื่อนายวงษ์ รวมสุข ได้แม่ครูเคลือบเป็นผู้ฝึกสอน การเชิดหุ่นกระบอกให้ ก็สามารถเชิดได้ดีจนผู้ฝึกสอนพอใจและเต็มใจที่จะถ่ายทอด ความรู้ให้อย่างเต็มที่ ภายในระยะเวลา 2 ถึง 3 เดือน จึงส่งผลให้ตั้งตั้งคณะหุ่นกระบอกขึ้นในภายหลัง โดยให้ชื่อคณะว่า “คณะชูเชิดชำนานศิลป์” ถือว่าเป็นคณะที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคณะหนึ่งของเมืองไทย ได้รับความนิยมนจากผู้รับชมการแสดงเป็นจำนวนมาก ซึ่งในขณะนั้นยังเป็นศิษย์แม่ครูเคลือบ และคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ อยู่ด้วยซ้ำ เนื่องจากความสามารถในการแสดง จึงทำให้นายวงษ์ รวมสุข ได้มีโอกาสถวายงานด้านการเชิดหุ่นกระบอกร่วมกับแม่ครูเคลือบ ถวายต่อหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังคงความปลื้มปิติให้นายวงษ์ รวมสุข และลูกศิษย์มาจนถึงปัจจุบัน

เกียรติประวัติและผลงาน

- ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ “ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขการแสดงหุ่นกระบอก” เมื่อ พ.ศ. 2529

- ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย เมื่อ พ.ศ. 2537

- ประพันธ์บทหุ่นกระบอกสำหรับใช้ในการแสดงของคณะชูเชิดชำนานศิลป์ หลายเรื่อง เช่น ระกาแก้ว, มงกุฎเพชร-มงกุฎแก้ว, ศรีสุริยงค์, กุมารกายสิทธิ์ และคนโททอง

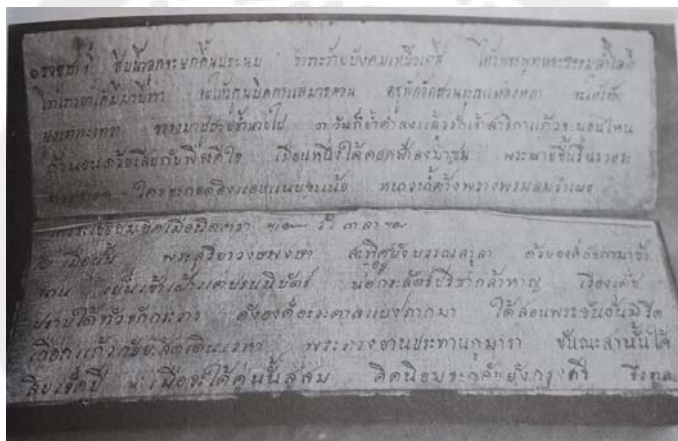
นายวงษ์ รวมสุข ได้เสียชีวิตด้วยโรคชราภาพ เมื่อ พ.ศ. 2537 รวมอายุได้ 86 ปี ประกอบกับคุณงามความดีตลอดมาทั้งชีวิตที่นายวงษ์ รวมสุข ท่านได้สร้างไว้ จึงได้รับการพระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ซึ่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดบางเกาะเทพศักดิ์

1.1.2 ประวัติและความเป็นมาของคณะ

หุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนานศิลป์มีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับหุ่นกระบอกของคณะอื่นๆ หุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนานศิลป์ เป็นหุ่นกระบอกแบบชาวบ้าน มีรูปแบบการแสดงแบบละครนอก บทที่ใช้แสดงก็มีการประพันธ์และบรรจุเพลงในลักษณะเหมือนกับละครนอกทุกประการ จึงทำให้องค์ประกอบในการแสดงของหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนานศิลป์ไม่ซับซ้อนเหมือนหุ่นกระบอกแบบสมัยใหม่ที่อาจจะมีการพัฒนาให้มีความวิจิตรประณีตมากขึ้น

หลังจากที่นายวงษ์ รวมสุข ได้ฝึกหัดเชิดหุ่นกระบอกจนมีความสามารถเชี่ยวชาญแล้ว ภายในปี พ.ศ. 2475 เป็นปีที่นายวงษ์ รวมสุข สำเร็จการศึกษาภาคบังคับตามเกณฑ์ของกระทรวงธรรมการในสมัยนั้น ได้มีผู้ชักชวนให้นายวงษ์ รวมสุข มาอยู่ที่ชุมชนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม และเมื่อย้ายมาอยู่ที่ชุมชนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ได้ใหม่นั้น ก็ได้ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรี - ปี่พาทย์ ร่วมวงกับนายรวม แก้วอ่อน หลังจากมาอยู่ไม่นาน นางจิบ เนติพัฒน์ ก็ได้เชิญชวนให้นายวงษ์ รวมสุข สอนและถ่ายทอดวิชาการเชิดหุ่นกระบอก

เนื่องจากนางจีบ เนติพัฒน์ มีความรักชอบในการแสดงหุ่นกระบอกเป็นอย่างมาก ส่วนนางจีบ เนติพัฒน์ ก็เคยเป็นช่างทำทองมาก่อน จึงมีความสามารถในการชิงการช่างฝีมือ จึงได้ลงทุนทั้งเวลา และทุนทรัพย์ในการแกะหน้าหุ่นเองทั้งโรง ส่วนนายวงษ์ รวมสุข เป็นผู้หัดเชิดหุ่นกระบอกให้กับคน ในคณะ ผู้ที่มาหัดเชิดหุ่นกระบอกก็เป็นคนในชุมชนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ ผักฝนกันจนเกิดทักษะและความชำนาญ จนสามารถออกเล่นรับงานได้ และท่านยังประพันธ์บทหุ่นกระบอกไว้สำหรับใช้ในการแสดงเอง อาทิเช่น บทหุ่นกระบอกเรื่องมกฏเพชร-มกฏแก้ว, บทหุ่นกระบอกเรื่องคนโททอง, บทหุ่นกระบอกเรื่องกุมารกายสิทธิ์, บทหุ่นกระบอกเรื่องแก้วสุริยงค์, บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ซึ่งเรื่องระกาแก้วนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะนายวงษ์ รวมสุข เป็นผู้มีจินตนาการสูง จึงสามารถเรียบเรียงเรื่องราวออกมาได้อย่างน่าสนใจ ส่วนบทหุ่นกระบอกเรื่องอื่นๆ ก็จะใช้บทเก่าเป็นหลัก อาทิเช่น บทหุ่นกระบอกเรื่องลักษณะวงศ์, บทหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี, บทหุ่นกระบอกเรื่องสังข์ทอง ซึ่งจะคัดลอกมาจากคณะคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ

ภาพประกอบ 4 บทไหว้ครูหุ่นกระบอกของคณะคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ

ที่มา: หนังสืออนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ นางสาวช่วยสมบุญ 6 สิงหาคม 2559

ครั้งหนึ่งเมื่อบรรดาสมาชิกในวงปีพาทย์ และชาวบ้านในชุมชนได้ลงเรือจากท่าน้ำที่หน้าวัดบางเกาะเทพศักดิ์ เพื่อจะเดินทางไปทอดผ้าป่าที่วัดโรงเข้ ที่ จ.สมุทรสาคร ในขณะที่เดินทางในลำน้ำนั้น นายวงษ์ รวมสุข และสมาชิกในเรือทุกคน ต่างก็ถอนสายบัว และหยิบผักตบชวา ที่อยู่ในลำน้ำขึ้นมาเชิดเหมือนหุ่นกระบอก ร้องลำทำเพลงกันอย่างมีความสุข สนุกสนาน หลังจากเหตุการณ์วันนั้นจึงทำให้ นายวงษ์ รวมสุข คิดที่จะสร้างหุ่นกระบอกอย่างจริงจัง โดยได้รับความร่วมมือจากนางจีบ เนติพัฒน์ ผู้เป็นคนแกะหน้าสร้างหุ่นกระบอกให้ และผนวกกับว่ามีคนมาว่าจ้างอยากชมการแสดงหุ่นกระบอก จึงมาติดต่อนางจีบ ให้สร้างหุ่น เนื่องจากนางจีบเองเป็นช่างทำทองอยู่แต่เดิมด้วย จึงมีความสามารถในการแกะตัวหุ่นและทำเครื่องประดับกับตัวหุ่น

กระบอกได้ โดยนายวงษ์ รวมสุข ได้นำหุ่นกระบอกของคณะคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ มาเป็นต้นแบบในการสร้าง ฉะนั้นหุ่นกระบอกของนายวงษ์ รวมสุข ทุกๆ ตัว จึงมีขนาดและเอกลักษณ์ที่คล้ายคลึงกับหุ่นกระบอกของคณะคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ ทุกๆ ประการ ซึ่งการว่าจ้างในการสร้างหุ่นกระบอกในครั้งนี้ เป็นการว่าจ้างเพื่อจะนำไปแสดงในงานฉลองสร้างพระอุโบสถ์ และวิหารพระพุทธบาทจำลอง ของวัดบางเกาะเทพศักดิ์ ในปี พ.ศ. 2461 นั้นเอง ในครั้งแรกนี้ได้สร้างหุ่นกระบอกประมาณ 9 ตัว โดยนางจิบ เนติพัฒน์ เป็นผู้แกะหน้าหุ่นกระบอก และเขียนหน้าหุ่นกระบอก รวมถึงการทำเครื่องประดับทองประกอบส่วนต่างๆ นางอาบ แก้วอ่อน และ นางพัฒน์ทอง แยมเล็กน้อย เป็นผู้ปักลวดลายชุดเครื่องแต่งกายหุ่นกระบอก เพื่อนำไปแสดงให้ทันงาน ซึ่งนายวงษ์ รวมสุขวางแผนไว้ว่าจะทำการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องสังข์ทอง ตอน พระสังข์ถูกถ่วง หลังจากแสดงเสร็จในครั้งนี้ ก็ได้รับงานแสดงเป็นประจำในทุกๆ ปีที่จัดงานฉลองพระพุทธบาทจำลอง จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2463 จึงไม่ได้ทำการแสดงอีก เนื่องจากความนิยมของผู้ชมเกิดความสนใจในมหรสพประเภทไซน - ละครมากกว่ามหรสพประเภทหุ่นกระบอก จึงทำให้การแสดงหุ่นกระบอกซบเซาลงไป ตัวหุ่นกระบอกจึงถูกเก็บไว้ นาน ๆ และมีคนว่าจ้างไปแสดงตามงานศพบ้าง เป็นครั้งคราว

นักแสดงประจำคณะชูเชิดชานาญศิลป์ ในระยะแรกนี้ บางส่วนเป็นลูกศิษย์ของนายวงษ์ รวมสุข ได้สอนขึ้นมา แต่บางส่วนก็เป็นศิษย์ร่วมสำนักเดียวกันเมื่อครั้งที่ยังเป็นนักแสดงประจำคณะคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบุญ อาทิเช่น นางประชิด รอดภัย (เชิดหุ่นตัวนาง-นักร้องต้นเสียง), นางอาบ แก้วอ่อน (เชิดหุ่นตัวพระ), นางพัฒน์ทอง แยมเล็กน้อย (นักร้องต้นเสียง ขับร้องเพลงประเภทเพลง 2 ชั้น), นายสมศักดิ์ ทองมา (เชิดหุ่นตัวผีเสื้อสมุทร-หุ่นตัวตลก), นายเสงี่ยม กิจหวง (เชิดหุ่นตัวตลก เป็นคนแม่กลอง ศิษย์คุณยายสาหร่าย), นายเพิ่ม (เชิดหุ่นตัวตลก), นายประมูล เนติพัฒน์ (คนบอกบท) และเป็นบุตรชายของนางจิบ เนติพัฒน์ ไม่ได้เป็นนักดนตรีและนักแสดงเนื่องจากมีความถนัดในเรื่องอ่าน-เขียนได้อย่างดี และเป็นผู้ดูแลบทหุ่นกระบอก ถ้ามีการชำรุดเกิดขึ้น นายประมูลก็จะทำการคัดลอกใหม่

นักดนตรีในระยะนี้ที่นายวงษ์ รวมสุข ได้เรียกตัวให้มาช่วยบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ก็มีอยู่ด้วยกันหลายท่าน แล้วแต่ว่าท่านใดจะสะดวกมาบรรเลงให้ อาทิเช่น นายรวม พรหมบุรี (ระนาดเอก), นายสำรวม แก้วอ่อน (ระนาดทุ้ม), นายเผือก เรืองณรงค์ (ซอด้), นายปฐม นิลวงศ์ (ฆ้องวง-ระนาดทุ้ม), นายจรรยา (ฆ้องวง), นายสม รัตนศิริ (ปี่ใน), นายไพฑูรย์ มีศิริ (ปี่ใน), นายแย่ง ทางมีศรี (ฆ้องวง), นายประกอบ เขียวชอุ่ม (ระนาดเอก), นายบุญยืน สมพงษ์ (ตะโพน), นายประสงค์ แก้วอ่อน (กลองทัด), นางพัฒน์ทอง แยมเล็กน้อย (นักร้องหญิง เป็นต้นเสียง)

ในระยะแรก ๆ นี้ ผู้คนภายในและภายนอกจะรู้จักการแสดงหุ่นกระบอกของชุมชนวัดบางเกาะ กันในชื่อว่า “หุ่นนายวงษ์” หรือ “หุ่นดาวงษ์” ภายหลังจึงตั้งชื่อใหม่ จึงให้ชื่อว่า “คณะชูเชิดชานาญศิลป์” และในปี พ.ศ. 2495 ได้รับงานการแสดงทั่วไป ซึ่งนายอภิชาติ อินทรยงค์ ผู้เป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์คนปัจจุบันได้ให้ข้อมูลผู้วิจัยไว้ว่า เหตุที่ตั้งชื่อนี้ว่า “ชูเชิดชานาญศิลป์” ก็เพราะว่า เวลาที่เราจะเชิดหุ่นกระบอกนั้น เราต้องหยิบหุ่นกระบอกแล้วชูตัวหุ่นขึ้นมาก่อนแล้วถึงจะเชิด จึงเป็นคำตอบที่ให้เหตุผลไว้อย่างดี สำหรับผู้ที่เกิดความสงสัย

หลังจากที่การแสดงหุ่นกระบอกของคณะได้เจียบหายไปอยู่ช่วงหนึ่ง ก็ได้กลับมาเฟื่องฟูขึ้นอีกครั้งและยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน สืบเนื่องมาจาก พ.ศ. 2525 นายชัยยงค์ เกิดประกอบ ผู้เป็นประธานกลุ่มชาวแควอ้อมได้เล็งเห็นความสำคัญและต้องการจะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงนี้ขึ้น จึงได้จัดสรรงบประมาณ และจัดตั้งกลุ่มและจัดหาสมาชิกขึ้นมา เพื่อทำการจัดการเรียนการสอนในการเชิดหุ่นกระบอก โดยที่มีนายวงษ์ รวมสุข, นางอาบ แก้วอ่อน, และนางประชิด รอดภัย เป็นครูผู้สอนการเชิดหุ่นกระบอก ในฐานะวิทยากรอบรม ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมก็คือข้าราชการครูของโรงเรียนต่างๆ ใน ต.แควอ้อม ประมาณ 100 คน โดยใช้เวลาวางในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ มาทำการเรียนการสอนที่วัดบางเกาะเทพศักดิ์ ใช้เวลาในการอบรมทั้งหมด 3 คอร์ส คอร์สละ 10 วัน วันละ 6 ชม. ซึ่งก่อนที่จะเริ่มการอบรมก็จะต้องได้รับการครอบครูหุ่นกระบอกโดยเสียก่อน ทางกลุ่มจึงได้จัดพิธีครอบครูหุ่นกระบอกขึ้น โดยมีนายวงษ์ รวมสุข เป็นผู้ประกอบพิธี

เมื่อโครงการอบรมนี้ได้ดำเนินการมาไ้ระยะหนึ่ง จนสามารถรับงานแสดงได้ส่วนมากจะทำการแสดงในงานที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงครามเป็นผู้จัดขึ้น เช่น งานวันสุนทรภู่ ในเวลาต่อมาบรรดาครูๆ ที่เข้ารับการอบรมทั้งหลายก็ได้ถอดถอนไปที่ละคนๆ เนื่องจากมีภาระหน้าที่ในการสอนหนังสือ และไม่มีเวลามารวมตัวเพื่อซ้อมการแสดงกัน จนเหลือผู้ที่สามารถเป็นผู้แสดงหลักๆ ได้แก่ นางกรรณิกา แก้วอ่อน, นางไพลิน เดชฉกรรณ, นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ, นางสุพร พลสุจริต เป็นต้น นักดนตรีในระยนี้ที่นายวงษ์ รวมสุข ได้เรียกตัวให้มาช่วยบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ก็มีอยู่ด้วยกันหลายท่าน แล้วแต่ว่าท่านใดจะสะดวกมาบรรเลงให้ อาทิเช่น นายอ้วน หนูแก้ว (ระนาดเอก), นายพุ่ม เผยเผ่าเย็น (ระนาดเอก), นายชูป นิลวงศ์ หรือที่ชาวคณะเรียกกันว่า “ลุงแกร” (ตะโพน), นางพัฒน์ทอง แยมเล็กน้อย (นักร้องหญิง), นายทองเอก หลินบุตร (ตะโพน-ระนาดทุ้ม), นายยก สินธุ์ธารว (ปี่ใน-ระนาดทุ้ม), นายพิชัย สังสุวรรณ (ฆ้องวง-ระนาดทุ้ม), ประยงค์ น่วมศิริ (ฆ้องวง-ระนาดเอก), จ.ส.อ.ประเวศ แก้วอ่อน (ฆ้องวง, ระนาดทุ้ม), นายณรงค์ แก้วอ่อน (นักร้องชาย), นางมาลี ทองมา (นักร้องหญิง), นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ (นักร้องหญิง ซึ่งจะมาช่วยขับร้องในงานสำคัญๆ เป็นบางงานเท่านั้น), นายอภิชาติ อินทรยงค์ (เครื่องประกอบจังหวะ ในสมัยครั้งยังเป็นนักเรียนมัธยม)

ภาพประกอบ 5 วงปีพาทย์ประกอบการแสดงหุ่นกระบอก งานอุทยาน ร.2 พ.ศ. 2545

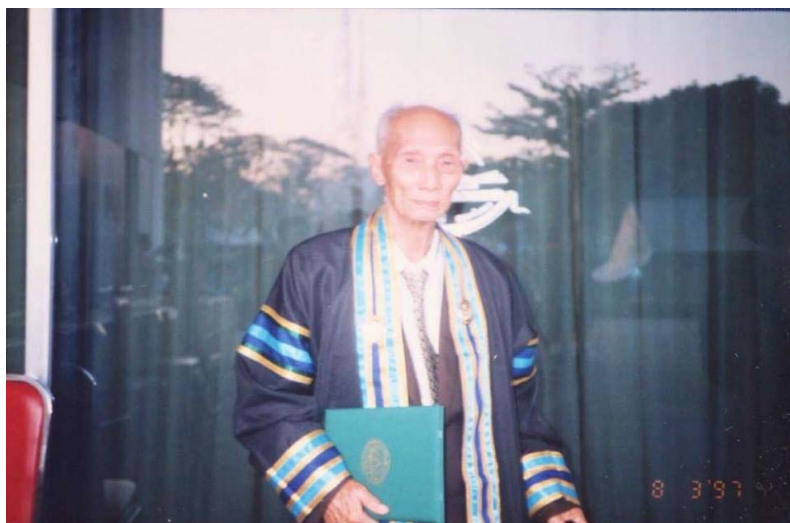
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

การแสดงหุ่นกระบอกจะมีอรรถรสขึ้นมาได้ ก็ขึ้นอยู่กับของเสียงดนตรีที่พาหทัยจากการที่นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรีคนปัจจุบัน และนางไพลิน เดชฉกรรจ์ นักแสดงคนปัจจุบัน ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยไว้ว่า ลีลาการบรรเลงระนาดเอกและซออู้ที่ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะดาวงษ์นี้ มีอยู่เพียง 2 ท่านที่มีฝีมือในการบรรเลงถูกใจนายวงษ์ มากที่สุด คือ ฝีมือการบรรเลงระนาดเอกของนายรวม พรหมบุรี เพราะมีวิธีและชั้นเชิงในการบรรเลงได้เป็นที่ถูกใจนายวงษ์ รวมสุข เป็นอย่างมาก และฝีมือการบรรเลงซออู้ของนายเผือก เรืองณรงค์ ซึ่งกล่าวกันว่า เป็นผู้ที่บรรเลงซออู้ได้กลมกลืนเข้ากับการร้องหุ่นกระบอกของนายวงษ์ รวมสุข มากที่สุด เนื่องจากภูมิความรู้ในวิชาดนตรีของทั้ง 2 ท่านนี้ถึงกัน โดยที่นายวงษ์ รวมสุข จะเป็นผู้แสดงและร้องเพลงหุ่นด้วยตนเอง สามารถร้องไปได้หลากหลายรูปแบบ ถึงแม้จะมีกลเม็ดในการหลบหลีกต่อหน้าทางอย่างไร แต่นายเผือก เรืองณรงค์ ก็สืบทอดไปต่อเนื่องจนเกิดอรรถรสเป็นบทเพลงขึ้นเป็นอย่างดี และส่งผลให้การแสดงนั้นสมบูรณ์แบบเป็นอย่างมาก

ภาพประกอบ 6 นายรวม พรหมบุรี

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอุดมศักดิ์ พรหมบุรี 26 พฤศจิกายน 2557

ภาพประกอบ 7 นายเฟือก เรืองณรงค์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินนท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดยนายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

หลังจากที่นายวงศ์ รวมสุข ท่านได้เสียชีวิตลงแล้ว นางอาบ แก้วอ่อน จึงได้เป็นผู้ดูแลคณะหุ่นกระบอกสืบต่อมา และมีนางกรรมิกา แก้วอ่อน เป็นผู้ช่วยดูแลอีกคน จึงทำให้ในยุคนี้เกิดศิลปินนักแสดงรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาอีก โดยเริ่มจากการที่นางกรรมิกา แก้วอ่อน ข้าราชการครู (ระดับชำนาญการพิเศษ ของโรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์) ได้เล็งเห็นถึงการอนุรักษ์และการสืบทอดการแสดงหุ่นกระบอกของคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ ว่าในภายภาคหน้าจะขาดผู้สืบทอด จึงได้จัดการเรียนการสอนหุ่นกระบอกให้กับนักเรียนในโรงเรียนที่ตนเองได้สอนอยู่ โดยทำการคัดเลือกเด็ก ๆ ที่มีบุคลิกลักษณะที่กล้าแสดงออกมา 1 กลุ่ม ประมาณ 6 คน เพื่อทำการหัดเซิดหุ่นกระบอก มีรายชื่อดังต่อไปนี้ ด.ช.จิตินนท์ ผลละศิริ, ด.ช.สมเกียรติ เวชการ, ด.ช.โชคชัย แผ่นสุวรรณ, ด.ช.กฤษฎา สุขประเสริฐ, ด.ญ.ขวัญนา จุลเจิมศักดิ์ และ ด.ญ.วีระญา พูลพลา ซึ่งนางกรรมิกา แก้วอ่อน ได้สอนให้เด็ก ๆ กลุ่มนี้รู้จักตัวหุ่นกระบอกที่ละขั้นตอน ซึ่งเริ่มจากขั้นตอนการสร้างตัวหุ่นกระบอก โดยเริ่มจากการหัดสร้างตัวหุ่นกระบอกจากวัสดุในท้องถิ่น ซึ่งเริ่มจากการปั้นหน้าหุ่น, การเขียนหน้าหุ่น, การเย็บเสื้อตัวหุ่น, การเหลาตะเกียบใส่มือหุ่น, การตัดไม้มาทำกระบอกและอกตัวหุ่น และการแกะมือหุ่นทั้ง 2 ข้างจากไม้ ขั้นตอนต่อมาก็เริ่มให้เด็ก ๆ กลุ่มนี้หัดเซิดหุ่นกระบอกในขั้นพื้นฐาน พอเด็ก ๆ ได้รู้จักการเซิดพอสมควรแล้ว จึงได้ให้เด็ก ๆ ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับนางอาบ แก้วอ่อน เพื่อเรียนการเซิดหุ่นกระบอก ซึ่งนางอาบ แก้วอ่อน ได้สอนเด็ก ๆ จนเกิดเกิดทักษะและความชำนาญ สามารถตีบทและเจรจา ออกรับงานแสดงได้ โดยมี นายอภิชาติ อินทรยงค์ เป็นผู้สอนและคอยขัดเกลาให้เด็ก ๆ เกิดความชำนาญเพิ่มมากขึ้น สถานที่ทำการเรียนการสอนในช่วงนี้ก็จะมาทำการฝึกฝนในช่วงเวลาวันหยุด เสาร์ - อาทิตย์ ที่ “บ้านดนตรี” ซึ่งอยู่ในบริเวณวัดภูมิรัตนกุฎีทอง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ภาพประกอบ 8 การเรียนการสอนเชิดหุ่นกระบอก ณ บ้านดนตรี อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
ประมาณปี พ.ศ. 2542

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ฝูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางกรรณิกา แก้วอ่อน 6
สิงหาคม 2559

ในระยาะนี้เอง เป็นช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงบทพระราชนิพนธ์ เรื่องพระมหาชนก จากทศชาติชาดก และโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลจัดพิมพ์เป็นหนังสือการ์ตูน และโครงการสำคัญจากวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงครามต้องการให้บ้านดนตรีจัดแสดงหุ่นกระบอกเรื่องพระมหาชนก จึงเป็นเหตุให้นายอภิชาติ อินทรยงค์ ต้องประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่องพระมหาชนกขึ้นมาใหม่ และบรรจุเพลงในการแสดงด้วยตนเองทั้งหมด จากนั้นจึงร่วมมือกับนางกรรณิกา แก้วอ่อน เพื่อทำการฝึกซ้อมการแสดงหุ่นกระบอกให้กับเด็ก ๆ ชุมใหม่ ที่ได้เข้ามาเรียนการเชิดหุ่นกระบอกและ ฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญสามารถออกรับงานแสดงได้

ภาพประกอบ 9 นายอภิชาติ อินทรยงค์ บรรเลงระนาดเอกประกอบการแสดงหุ่นกระบอก
เรื่องพระมหาชนก ณ บ้านดนตรี อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม พ.ศ. 2542

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ฝูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางกรรณิกา แก้วอ่อน 6
สิงหาคม 2559

ในขณะนี้ นางอาบ แก้วอ่อน ท่านก็ชราภาพลงไปมาก ช่วยสอนเด็ก ๆ เชิดหุ่นกระบอกได้เป็นครั้งคราว จึงได้มอบหมายให้นางกรรณิกา แก้วอ่อน เป็นผู้ช่วยดูแลคณะหุ่นกระบอกและนายอภิชาติ อินทรยงค์ เป็นผู้ช่วยดูแลดนตรีของคณะ ส่วนนักดนตรีและนักร้องในขณะนี้ก็ยังมิชุดเดิมมาช่วยบรรเลงอยู่บ้าง แล้วแต่นักดนตรีท่านใดจะสะดวกมาช่วยบรรเลงให้ได้ตามคำเชิญชวนของนายอภิชาติ อินทรยงค์ อาทิเช่น นายณรงค์ แก้วอ่อน (นักร้องชาย), นางประนอม ยันต์นาวา (นักร้องหญิง), นางมาลี ทองมา (นักร้องหญิง), นายทองเอก หลินบุตร (ตะโพน-ระนาดทุ้ม), นายยกสินธุ์ธา (ปี่ใน-ระนาดทุ้ม), นายพิชัย สังสุวรรณ (ฆ้องวง-ระนาดทุ้ม), นายเกษม วิไล (ปี่ใน), นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย (ระนาดเอก), นายโสภณ เดชฉกรรจ์ (ปี่ใน), นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร(ซอด้) และในขณะนี้ก็ได้คนระนาดเอกประจำคณะเพิ่มมาอีก 1 คน ก็คือ นายกรรวัช แก้วอ่อน ผู้เป็นบุตรชายของนาง

กรรณิกา แก้วอ่อน ในเวลาต่อมาเมื่อ นางอาบ แก้วอ่อน ก็ได้ล้มป่วยและเสียชีวิตลง จึงทำให้ขาดเสาหลักของคณะไปอีกคน หน้าที่หนักจึงตกอยู่กับนางกรรณิกา แก้วอ่อน และนายอภิชาติ อินทรยงค์ ซึ่งจะต้องสืบทอดการแสดงของคณะและดูแลเด็กๆ กลุ่มนี้ให้เป็นศิลปินนักแสดงที่ดีต่อไปในอนาคต ปัจจุบันเด็กๆ กลุ่มนี้ได้ศึกษาเล่าเรียนจบกันหมดแล้ว และทำงานกันหมดทุกคน เมื่อคณะรับงานแสดงมา ทุกๆคนก็ยังยินดีที่จะมาช่วยแสดงและสืบทอดกันต่อไป

1.1.3 ประวัติและความเป็นมาของตัวหุ่นกระบอก

จากการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ รวมถึงการสัมภาษณ์นางกรรณิกา แก้วอ่อน หัวหน้าคณะ และนายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงปี่พาทย์ประจำคณะ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า หุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์มีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับหุ่นกระบอกของคณะอื่นๆ เนื่องจากวัสดุที่ใช้สร้างนั้น เป็นของที่หาง่ายในท้องถิ่น เช่น ศีรษะของหุ่นกระบอก จะแกะสลักจากไม้ของเคป้า เนื่องจากคุณสมบัติของเนื้อไม้เคป้ามีจะลักษณะเบา น้ำหนักน้อย และนิ่ม ทำให้สามารถเชิดได้อย่างสะดวก ออกของหุ่นกระบอกและมือของหุ่นกระบอกทั้ง 2 ข้าง จะแกะสลักจากเนื้อไม้ทองหลวง เนื่องจากคุณสมบัติของเนื้อไม้ทองหลวงจะลักษณะเบา น้ำหนักน้อย และกระบอกของหุ่นกระบอกจะใช้ไม้ไผ่สีสุก หรือไม้ไผ่ก้าน ร่มเพราะเนื้อไม้มีความเหนียวและทน ซึ่งไม่ว่าๆที่ได้กล่าวมานี้ จะพบมากในชุมชน เพราะ จ.สมุทรสงคราม เป็นเมืองแห่งการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวนเป็นส่วนใหญ่) ส่วนเสื้อผ้า อาภรณ์ต่างๆของตัวหุ่นกระบอก ก็ปักลวดลายไม่สละสลวยเหมือนกับเสื้อผ้าของโขนละครแบบชาววัง แต่ก็มีภาพประดิษฐ์ไม่ถึงกับไร้ความงดงามเสียทีเดียว จึงถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

หุ่นกระบอกในยุคแรกได้สร้างขึ้นมาในปี พ.ศ. 2461 ด้วยฝีมือของ นางจีบเนติพัฒน์ ส่วน นางอาบ แก้วอ่อน และ นางพัดทอง แยมเล็กน้อย เป็นผู้ตัดเย็บและปักลวดลายลงบนชุดเครื่องแต่งกายของตัวหุ่นกระบอก ตัวหุ่นกระบอกถูกสร้างขึ้นมามีประมาณ 8 ตัว สำหรับแสดงเรื่องสังข์ทอง ตอน พระสังข์ถูกถ่วงน้ำ ใช้สำหรับแสดงในงานประจำปีฉลองพุทธบาทจำลองของวัดบางเกาะเทพศักดิ์

ภาพประกอบ 10 นายวงศ์ รวมสุข และหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: เอื้อเฟื้อภาพถ่ายโดย ศักดา ปั่นเหล่งเพชร หนังสือ การศึกษาวิวัฒนาการหุ่นกระบอกไทย สืบค้นบ้านในภูมิภาคตะวันตก 12 สิงหาคม 2559

ในช่วงปี พ.ศ. 2467 นายวงศ์ รวมสุข ได้มีความคิดริเริ่มที่จะสร้างหุ่นกระบอกในคณะเพิ่มขึ้นอีก เพื่อนำมาใช้แสดงในเรื่องอื่น ๆ บ้างเช่น เรื่องพระอภัยมณี จึงได้สร้างตัวหุ่นกระบอกที่ใช้สำหรับแสดงเพิ่มขึ้น เพราะว่าหุ่นกระบอกบางตัวที่มีอยู่ไม่สามารถแสดงแทนได้ สร้างเพิ่มขึ้นอีก 9 ตัว ได้แก่ หุ่นฤาษี, หุ่น 3 พราหมณ์, หุ่นตาเงือก, หุ่นยายเงือก, หุ่นเงือกสาว, หุ่นนางผีเสื้อสมุทร และหุ่นสินสมุทร นางจิบ เนติพัฒน์ จึงรับหน้าที่เป็นผู้ที่แกะสลักหน้าหุ่นกระบอกเหมือนเดิม และให้นายเอื้อน (หลานชาย) มาช่วยแกะสลักหน้าหุ่นกระบอกของตัวประกอบเป็นบางตัว ส่วนนางอาบ แก้วอ่อน และนางพัดทอง แยมเล็กน้อย เป็นผู้ปักกลดลายชุดเครื่องแต่งกายหุ่นกระบอกเช่นเดิม

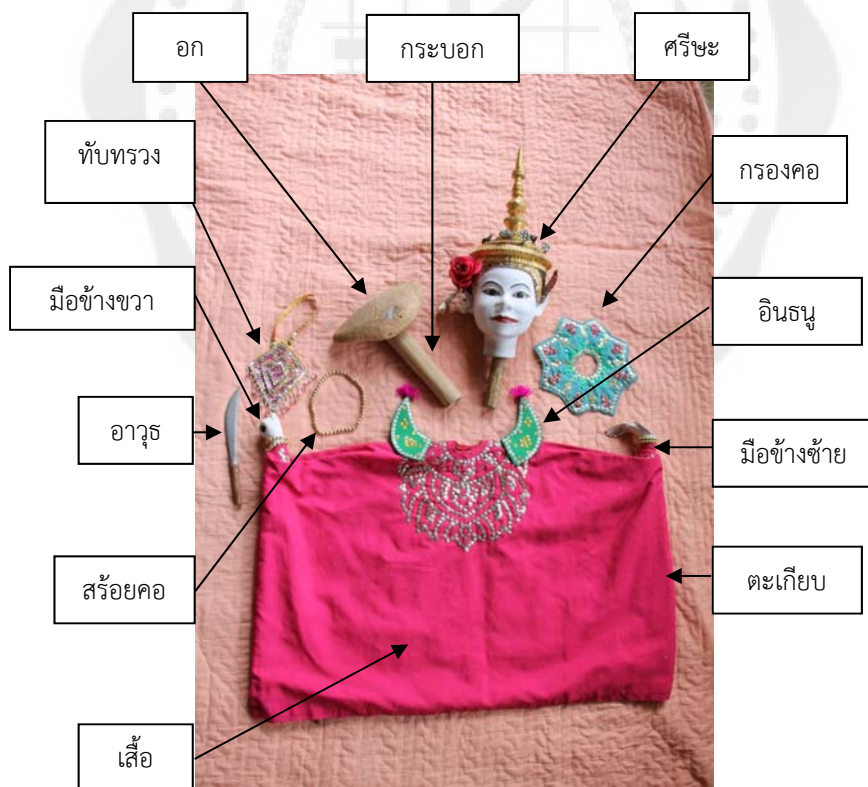
ภาพประกอบ 11 หุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้วของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ มุลละศิริ ณ บ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน 6 สิงหาคม

2559

หุ่นกระบอกมีส่วนประกอบและชิ้นส่วนที่สำคัญ ดังนี้

- 1.) ศรีษะหุ่น แกะสลักจากไม้เนื้ออ่อนและมีน้ำหนักเบา ซึ่งเป็นไม้ที่พบได้เป็นจำนวนมากใน จ.สมุทรสงคราม ได้แก่ ไม้แคป้า และไม้ทองหลาง จากนั้นนำมาตกแต่ง เขียนสี ลงรัก ปิดทอง ประดับเครื่องประดับตามรูปแบบของตัวละครนั้น ๆ
- 2.) เสื้อ เสื้อของหุ่นกระบอกต้องปักดินเงิน - ดินทอง และลูกปัดสีต่างให้เกิดความสวยงาม ให้คล้ายคลึงกับเครื่องแต่งกายของโขน - ละคร
- 3.) กระบอก ทำจากกระบอกไม้ไผ่ มีขนาดพอเหมาะกับการจับเชิด มีความยาวประมาณ 9 นิ้ว มีหน้าที่เป็นแกนบังคับให้หุ่นทรงตัวและเคลื่อนไหวในท่าทางต่าง ๆ
- 4.) มือ ผูกติดอยู่กับมุมเสื้อทั้ง 2 ข้าง ทำจากไม้ทองหลาง มือข้างขวาจะแกะสลักเป็นรูปมือในลักษณะกำมือ แล้วเจาะรูสำหรับใส่อาวุธ มือข้างซ้ายจะแกะสลักมือแบบตั้งวง ส่วนหุ่นตัวนางจะแกะสลักมือแบบตั้งวงทั้ง 2 ข้าง
- 5.) ตะเกียบ ทำจากไม้ไผ่ เหลาให้กลม ยาวประมาณ 10 - 12 นิ้ว ก้านไม้จะต้องต่อจากข้อมือทั้ง 2 ข้าง สำหรับให้ผู้เชิดใช้บังคับ
- 6.) อก หรือ บ่า แกะสลักจากไม้เนื้ออ่อนและมีน้ำหนักเบา เช่น ไม้แคป้า หรือ ไม้ทองหลาง จะยึดติดอยู่กับส่วนด้านบนของกระบอก

ภาพประกอบ 12 ส่วนประกอบและชิ้นส่วนต่างๆของตัวหุ่นกระบอก

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายวิฑิตินันท์ ฟูผละศิริ ณ บ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน 6 สิงหาคม

นับตั้งแต่ยุคที่เริ่มการสร้างหุ่นกระบอกขึ้นมา จนถึงปัจจุบันนี้ ก็เป็นเวลาที่ยาวนานมากกว่า 100 ปี นางกรรณิกา แก้วอ่อน จึงปรารภกับผู้วิจัยไว้ว่า ถ้ามีเงินทุนสักก้อน ก็จะสร้างหุ่นกระบอกขึ้นมาอีก 1 ชุด เพื่อใช้สำหรับรับงานแสดง เพื่อที่จะให้หุ่นกระบอกชุดเก่าเขาได้พักผ่อนบ้าง เพราะผ่านการเรียนการสอน และงานแสดงมามากมาย จึงต้องทำให้ซ่อมแซมกันหลายครั้งหลายครา ส่วนประกอบบางชิ้นก็ยังเป็นของเก่าไม่ได้ซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ แต่บางชิ้นนั้นชำรุดทรุดโทรมจนต้องเปลี่ยนไปหลายรอบ ถ้าหากมีโอกาสได้สร้างหุ่นชุดใหม่ขึ้นมา ก็จะหาวัสดุที่แข็งแรงและทนทานมาใช้

1.1.4 ประวัติหัวหน้าคณะ

ภาพประกอบ 13 นางกรรณิกา แก้วอ่อน

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผลละศิริ ณ อุทยาน ร.2 21 กุมภาพันธ์ 2558

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางกรรณิกา แก้วอ่อน บิดาชื่อ นายฟุ้ง ชัยศาสตร์ มารดาชื่อ นางละเอียด ชัยศาสตร์ บ้านเลขที่ 20 ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม สมรสกับ จ.ส.อ. ประเวศ แก้วอ่อน มีบุตรชาย 1 คน ชื่อ นายกรรวัช แก้วอ่อน

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.3) โรงเรียนวัดอมรเทพ (ทับทิมจันบุญมี) ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2501
- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.7) โรงเรียนวัดปากน้ำ (อมรวิมลจันทร์) ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2505
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมต้น (ม.3) โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

- สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นต้น (ป.ก.ศ.) วิทยาลัยครูสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
- สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) ด้วยตนเอง
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี เมื่อ พ.ศ. 2525

ประวัติการเชิดหุ่นกระบอก

ได้มาเป็นคนเชิดหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนานาฏศิลป์โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเข้ามาเป็นสละไม้ของบ้านฝั่งนี้ (ฝั่งแควอ้อม วัดบางเกาะเทพศักดิ์) ซึ่งสมรสกับ จ.ส.อ.ประเวศ แก้วอ่อน เนื่องจากบ้านอยู่คนละฝั่งคลอง ในตอนแรกเป็นเพียงลูกมือ คอยช่วยเหลือ หยิบจับตัวหุ่น กระบอกส่งให้ ครูวงษ์ รวมสุข และครูอาบ แก้วอ่อน ตอนแรกก็ยังไม่คิดที่จะจริงจังกับการเชิดหุ่น กระบอกมากเท่าไรนัก เมื่อครูวงษ์ รวมสุข ได้เสียชีวิตลง เมื่อปี พ.ศ. 2537 หลังจากจัดพิธีศพเสร็จ สิ้นลงแล้ว การรับงานแสดงต่างๆ ก็ซบเซาลงมาก ถัดมาอีก 2 ปี พ.ศ. 2539 สามีก็ได้มาเสียชีวิตไป ลงอีกคน พอมาถึงปี พ.ศ. 2543 ครูอาบ แก้วอ่อน ก็ได้มาเสียชีวิตจากไปอีกคน เกิดความรู้สึกเสียใจ และหมดกำลังใจลงไปมาก เพราะทั้ง 3 คนที่ได้เสียชีวิตไปนั้นคือเสาหลักสำคัญของคณะหุ่นกระบอก และครอบครัว กว่าจะใช้เวลาเริ่มต้นใหม่อย่างจริงจังด้วยตัวเองได้ก็เมื่อ พ.ศ. 2547 แต่ในช่วงที่ครู อาบ แก้วอ่อน ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น ก็ได้กำลังสำคัญที่มาช่วยเชิดหุ่นกระบอกเพิ่มขึ้นมาอีก 3 คน คือ ด.ช.จิตินันท์ ผลละศิริ (ออย), ด.ช.สมเกียรติ เวชการ (อุ่ม) และด.ญ.ขวัญนา จุลเจิมศักดิ์ (ออยหญิง) เหตุที่เรียกออยหญิงก็เพราะว่ามี ออยชาย อยู่แล้วนั่นเอง ซึ่งทั้ง 3 คนนี้เป็นลูกศิษย์ที่ตัวเองได้สอน หนังสือขณะที่เป็นครูอยู่ที่โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ ตัวเองจึงได้พาไปฝากเรียนกับครูอาบ แก้วอ่อน และท่านก็ได้รับชันท่านลงจากเด็กๆ ทั้ง 3 คนเป็นลูกศิษย์ แล้วเริ่มหัดให้อย่างจริงจังในขั้น พื้นฐานของการเชิด ได้แก่ วิธีการจับ-การเชิดตัวหุ่น การเดินเขน, การรำเพลงช้า - เพลงเร็ว การรำ เพลงเสมอ, เพลงรัว, เพลงเชิด เป็นต้น จากนั้นตัวเองและครูอภิชาติ อินทรยงค์ ก็ได้สอนเด็กๆ ทั้ง 3 คนต่อมา จนสามารถ “ตีบท”, “เจรจาเดินเรื่อง” และ “รำเพลง” ด้วยตัวเองได้ในเบื้องต้น จนมีความสามารถ เชี่ยวชาญ เป็นกำลังสำคัญให้แก่คณะจนถึงทุกวันนี้

ปัจจุบัน ตัวเองเป็นผู้ดูแลคณะหุ่นกระบอกไปโดยปริยาย เพราะญาติพี่น้อง ภายในคณะก็มีความถนัดในทางปี่พาทย์มากกว่า และประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานคร บังเอิญกับตัวเองมาเป็นสละไม้โดยตรง จึงต้องรับหน้าที่เป็นผู้ดูแลและเจ้าของคณะ การรับงานในปัจจุบัน ถ้ามีผู้ที่ติดต่อมาให้ไปทำการแสดงในโอกาสสำคัญของสถานที่ต่างๆ ส่วนมากก็จะติดต่อมีที่ตัวเอง โดยตรง ส่วนเรื่องนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงนั้น ก็จะให้บุตรชาย (นายกรรวัช แก้วอ่อน) เป็นผู้รับผิดชอบและจัดวงมาบรรเลง ส่วนเครื่องปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง ก็จะทำให้ครู อภิชาติ อินทรยงค์ เป็นผู้จัดเครื่องดนตรีมาใช้ในการบรรเลง ส่วนตัวเองก็มีหน้าที่จัดเตรียมอุปกรณ์ ในการแสดงต่างๆ เช่น ตัวหุ่นกระบอก, บทหุ่นกระบอก, ฉาก และรวมถึงเรื่องการติดต่อเจ้าหน้าที่ เครื่องเสียงสำหรับอำนวยความสะดวกในการแสดงอีกด้วย

ประวัติการทำงาน

- บรรจุรับราชการครูที่โรงเรียนวัดบางวันทอง (ปัญญาราชวร) เมื่อ พ.ศ. 2516
- โอนย้ายมาที่โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ (อินทระชาคม) เมื่อ พ.ศ. 2521 -

พ.ศ. 2545

- เมื่อ พ.ศ. 2545 สพฐ.มีคำสั่งให้ยุบสถานศึกษาและรวมเข้ากับสถานศึกษาใกล้เคียง จึงโอนย้ายมาที่โรงเรียนวัดปากน้ำ (อมรวิมลจันทร์) จนเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. 2556

1.1.5 ประวัติหัวหน้าวงดนตรี

ภาพประกอบ 14 นายอภิชาติ อินทรยงค์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ฝูละศิริ ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 26 พฤศจิกายน 2557

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายอภิชาติ อินทรยงค์ เกิดวันอาทิตย์ที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2511 ที่บ้าน ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม บิดาชื่อ นายชำนาญ อินทรยงค์ มารดาชื่อ นางจำเรียง ปัจจุบันอยู่บ้านบางนางลี่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม สมรสกับ นางจกมล อินทรยงค์ มีบุตร 1 คน ธิดา 1 คน

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนอนุกุลวิทยา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษาดนตรีไทยและการเชิดหุ่นกระบอก

เริ่มเรียนดนตรีไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษากับครูอ้วน หนูแก้ว เรียน ช้องวงใหญ่เป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นผู้มีใจรักวิชาการดนตรี และครูผู้สอนเห็นฝีมือว่ามีความสามารถ ครูจึงสนับสนุนให้เรียนในชั้นสูงขึ้น โดยพาไปเข้าพิธีไหว้ครู ครบวิชาดนตรีที่บ้านคุณครูรวม พรหมบุรี เจ้าของวงปีพาทย์ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดราชบุรี ในการเข้าพิธีไหว้ครูในครั้งนั้น จึงได้รับการครอบและจับมือบรรเลงในเพลงสาธุการจากครูบุญงค์ เกตุคง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพิธีที่บ้านครูรวมครั้งนั้น หลังจากนั้นจึงได้ฝึกหัดเครื่องดนตรีไทยอีกหลายอย่าง ศึกษาการบรรเลงซออู้และซอด้วงจากครูเผือก เรืองณรงค์ ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยเช่นกัน

ช่วง พ.ศ. 2529 - พ.ศ. 2534 ได้บรรพชาเป็นสามเณรอยู่ 1 พรรษาแล้ว จึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดเขาสมอระบัง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี มีพระครูปัญญาวัชรการ (บุญยิ่ง ปญฺญาวโร) เจ้าคณะตำบลหนองปลาไหล อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี เป็นพระอุปัชฌาย์ ระหว่างเป็นพระภิกษุได้ศึกษาพระปริยัติธรรมถึงนักธรรมชั้นเอกและได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำสำนักเรียน จ.เพชรบุรี เมื่อบวชเรียนทางธรรมตามสมควรแล้วจึงลาสิกขาบท กลับมาใช้ชีวิตในการศึกษาและฝึกฝนศาสตร์ทางด้านศิลปดนตรีไทยต่อไป ได้ศึกษาและเรียนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงจากครูหลายท่าน อาทิเช่น ครูอ้วน หนูแก้ว, ครูอภิชาติ ภูระหงษ์ (อาจารย์สอนวิชาดนตรีไทยประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรีอาจารย์ (อาจารย์สอนดนตรีไทยประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ต่อมาได้มีโอกาสศึกษาวิธีการบรรเลงจะเข้จากครูนิภา อภัยวงศ์ ซึ่งในขณะที่ไปเรียนนั้นครูก่อนมีอายุได้ 90 ปี ต่อมาในปี 2550 ได้รับมอบให้เป็นพิธีกรประกอบไหว้ครูจากครูศิริ วิชเวช(ศิลปินแห่งชาติ สาขาดนตรีไทย)

ศึกษาวิธีการเชิดหุ่นกระบอก จากครูวงษ์ รวมสุข เจ้าของคณะหุ่นกระบอก “ชูเชิดชานาญศิลป์” และยังมีครูชิต รอดภัย และครูอาบ แก้วอ่อน ซึ่งเป็นศิษย์สายตรงของครูวงษ์ รวมสุข และเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาการเชิดหุ่นกระบอกของแท้และดั้งเดิมมาเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการหุ่นกระบอกให้อีกด้วย จนมีความสามารถเชิดหุ่นกระบอกได้หลายบทบาทและเชิดได้ทุกตัว เนื่องจากหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชานาญศิลป์ได้ดำรงอยู่เป็นเกือบร้อยปี จึงมีอยู่ช่วงหนึ่งที่นักกระนาดเอกประจำคณะนั้นหาตัวมาช่วยบรรเลงในการแสดงยากมาก จึงต้องทำให้ตัวเองเปลี่ยนหน้าที่จากที่เคยเป็นผู้แสดงหุ่นกระบอก ต้องมาช่วยบรรเลงระนาดเอกนางแว่น เพราะเวลานักกระนาดเอกในรุ่นก่อนๆนั้นก็ได้เสียชีวิตไปแล้วบ้าง หรือซราภาพลงไปมาก ไม่สามารถเดินทางมาช่วยบรรเลงให้กับการแสดงได้บ้าง ตัวเองจึงต้องบรรเลงระนาดเอกอยู่สักระยะหนึ่ง จนได้นักกระนาดเอกคนใหม่มาช่วยงาน ก็คือ นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย เนื่องจากว่าได้ทำงานร่วมกันที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย และเป็นครูสอนวิชาดนตรีไทยเช่นกัน จึงถือโอกาสดึงตัวมาช่วยบรรเลงระนาดเอกให้กับการแสดงของคณะต่อมา

ประวัติการทำงาน

- ครูสอนดนตรีไทยและสอนการเชิดหุ่นกระบอก ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย
อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

- อาจารย์พิเศษชมรมดนตรีไทยโรงพยาบาลดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก
จ.ราชบุรี

- ครูสอนดนตรีไทย โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

- ครูสอนดนตรีไทย โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดอัมพวันเจติยาราม) อ.อัมพวา

จ.สมุทรสงคราม

เกียรติประวัติและผลงาน

ประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่องพระมหาชนก ใช้สำหรับแสดงหุ่นกระบอก
เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติให้กับสมเด็จพระปรมิถรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

1.1.6 ประวัตินักดนตรีและนักร้อง

นักดนตรีและนักร้องประจำคณะซุ้เชิดชำนานาญศิลป์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะมาจนถึง
ปัจจุบันมีอยู่หลายท่านด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1.1.6.1 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก
คณะซุ้เชิดชำนานาญศิลป์ ในระยะที่ 1 เมื่อครั้งเริ่มตั้งคณะหุ่นกระบอก

1.) นายวงษ์ รวมสุข	หัวหน้าคณะ (บรรเลงซอด้)
2.) นายรวม พรหมบุรี	บรรเลงระนาดเอก
3.) นายสำรวม แก้วอ่อน	บรรเลงระนาดทุ้ม
4.) นายเผือก เรืองณรงค์	บรรเลงซอด้ และระนาดเอก
5.) นายปฐม นิลวงศ์	บรรเลงฆ้องวง และระนาดทุ้ม
6.) นายจตุรนต์ แก้วอ่อน	บรรเลงฆ้องวง
7.) นายสม รัตนศิริธร	บรรเลงปี่ใน
8.) นายไพฑูรย์ มีศิริ	บรรเลงปี่ใน
9.) นายแย่ง ทางมีศรี	บรรเลงฆ้องวง
10.) นายประกอบ เขียวขุ่ม	บรรเลงระนาดเอก
11.) นายบุญยืน สมพงษ์	บรรเลงตะโพน
12.) นายประสงค์ แก้วอ่อน	บรรเลงกลองทัด
13.) นางพัฒน์ทอง แยมเล็กน้อย	นักร้องหญิง(ต้นเสียง)

1.1.6.2 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก
คณะซุ้เชิดชำนานาญศิลป์ ในระยะที่ 2

1.) นายวงษ์ รวมสุข	หัวหน้าคณะ (บรรเลงซอด้)
2.) นายอ้วน หนูแก้ว	บรรเลงระนาดเอก

- 3.) นายพุ่ม เพยเผ่าเย็น บรรเลงระนาดเอก
- 4.) นายชุบ นิลวงศ์ บรรเลงตะโพน
- 5.) นางพัฒนทอง แยมเล็กน้อย นักร้องหญิง
- 6.) นายทองเอก หลินบุตร บรรเลงตะโพน และระนาดทุ้ม
- 7.) นายยก สินธุ์หาญ บรรเลงปี่ใน และระนาดทุ้ม
- 8.) นายพิชัย สังสุวรรณ บรรเลงฆ้องวง และระนาดทุ้ม
- 9.) ประยงค์ น่วมศิริ บรรเลงฆ้องวง และระนาดเอก
- 10.) นายประสงค์ แก้วอ่อน บรรเลงกลองทัด
- 11.) จ.ส.อ.ประเวศ แก้วอ่อน บรรเลงฆ้องวง และระนาดทุ้ม
- 12.) นายณรงค์ แก้วอ่อน นักร้องชาย
- 13.) นางมาลี ทองมา นักร้องหญิง
- 14.) นายอภิชาติ อินทรยงค์ บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ

1.1.6.3 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในระยะที่ 3

- 1.) นางอาบ แก้วอ่อน หัวหน้าคณะ(ช่วยดูแลวงดนตรี)
- 2.) นายอ้วน หนูแก้ว บรรเลงระนาดเอก
- 3.) นายณรงค์ แก้วอ่อน นักร้องชาย
- 4.) นางมาลี ทองมา นักร้องหญิง
- 5.) นางประนอม ยันต์นาวา นักร้องหญิง
- 6.) นายทองเอก หลินบุตร บรรเลงตะโพน และระนาดทุ้ม
- 7.) นายยก สินธุ์หาญ บรรเลงปี่ใน และระนาดทุ้ม
- 8.) นายพิชัย สังสุวรรณ บรรเลงฆ้องวง และระนาดทุ้ม
- 9.) นายประสงค์ แก้วอ่อน บรรเลงกลองทัด
- 10.) นายเกษม วิไล บรรเลงปี่ใน
- 11.) นายอภิชาติ อินทรยงค์ บรรเลงซออู้ และระนาดเอก
- 12.) นายยุทธศักดิ์ ตัมฉาย บรรเลงระนาดเอก
- 13.) นายโสภณ เดชฉกรรจ์ บรรเลงปี่ใน
- 14.) นายจุกฤต สุกุลกิตติไกร บรรเลงซออู้

1.1.6.4 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในปัจจุบัน ซึ่งมี นายอภิชาติ อินทรยงค์ เป็นหัวหน้าคณะ

1.) นายอ้วน หนูแก้ว

ภาพประกอบ 15 นายอ้วน หนูแก้ว

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ ณ วัดมหาธาตุวรวิหาร จ.ราชบุรี 5 เมษายน 2560

ประวัติส่วนตัว

นายอ้วน หนูแก้วเกิดเมื่อวันวันเสาร์ที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2475 บิดาชื่อเชื้อม หนูแก้ว มารดาชื่อทองคำ หนูแก้ว เป็นบุตรคนที่ 2 จากพี่น้องทั้งหมด 7 คน ครูอ้วน หนูแก้ว สมรสกับนางชนะ หนูแก้ว (สกุลเดิม สุขสะอาด) ขณะนั้นอายุ 25 ปี มีบุตร-ธิดาร่วมกัน 5 คน ภูมิลำเนาเดิมอยู่ อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม แต่เดิมประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว สวนมะม่วงน้ำ และทำตาลมะพร้าว

ประวัติทางการศึกษา

เข้ารับการศึกษาระดับชั้นเตรียม (อนุบาล 1) ขณะนั้นอายุได้ 5 ขวบที่โรงเรียน วัดตันมะม่วง ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสินวิเศษศรัทธารามอยู่ติดกับวัดบางคนทีใน ต่อมาอายุ 6 ขวบ ได้รับการเลื่อนชั้นจากชั้นเตรียมขึ้นมาเป็นชั้นมูล ต่อมาอายุ 7 ขวบได้เข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนอินทราอนุสรณ์อยู่ใกล้กันกับโรงเรียนวัดตันมะม่วง ทำการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-7 ซึ่งในสมัยนั้นเป็นการศึกษาภาคบังคับ

ประวัติการศึกษาดนตรีไทย

เริ่มศึกษาวิชาดนตรีปีพายุ้งตั้งแต่อายุ 3 ขวบ ครูผู้สอนท่านแรกคือบิดา เริ่มจากการที่บิดาได้หลาวผืนระนาดไม้ไผ่ศรีสุให้ 1 ผืน พร้อมกับต่อรางให้ด้วย เพลงที่บิดาได้สอนพื้นฐานของการบรรเลงระนาดให้ก็คือ เพลงแป๊ะ 3 ชั้น และดับตันเพลงฉิ่ง 3 ชั้น เมื่ออายุได้ 12 ปี บิดาจึงได้พาไปฝากตัวเป็นศิษย์ของนายเท สุขนันท์ ซึ่งบ้านนั้นอยู่ติดกับวัดปากน้ำบริเวณปากคลองแควอ้อม ในช่วงแรกๆที่ได้เรียนก็ได้ใช้วิธีพายเรือไปเรียน โดยออกเดินทางแบบเข้าไป-เย็นกลับ นายเท สุขนันท์ ได้ศึกษาวิชาดนตรีปีพายุ้งกับนายปาน นิลวงศ์ และนายปน นิลวงศ์ ทั้ง 2 ท่านนี้เป็นครูดนตรีไทยที่เป็นพี่น้องกัน และมีความสามารถเป็นอย่างมาก เมื่อครั้งที่ได้

เกษียณอายุราชการจากวังบางขุนพรหม ในตำแหน่งครูและนักดนตรีไทยประจำวัง ท่านทั้ง 2 จึงกลับมาตั้งหลักปักฐานทำมาหากินในวิชาชีพดนตรีไทยอยู่ที่อัมพวา นายเท สุขนันท์ บรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทปี่พาทย์ได้ทุกชิ้น รวมถึงเป่าแตรได้ด้วย เครื่องมือเอกประจำตัวคือฆ้องวงใหญ่ ในช่วงที่นายอ้วน หนูแก้ว มาเรียนที่บ้านของนายเท สุขนันท์ ลูกศิษย์รุ่นแรกๆ และรุ่นต่อๆ มาที่ได้ศึกษาปี่พาทย์นั้น ก็ออกจากบ้านนายเท สุขนันท์ ไปประกอบสัมมาอาชีพด้านดนตรีปี่พาทย์กันหมดแล้ว อาทิเช่น นายสง รัตนศศิธร (คนปี) นายยิ้ม (คนเครื่องหนัง, ระนาดเอก) นายสร (คนเครื่องหนัง) นายปุ่น (คนระนาดเอก) นายสม รัตนศศิธร (คนฆ้องมอญ, ฆ้องวง) นายพลับ (คนฆ้องวง) นายแก้ว กลั่นประเสริฐ (คนระนาด) ซึ่งรายชื่อที่กล่าวไปทุกๆ ท่านนอกจากเป็นลูกศิษย์โดยตรงของนายเท สุขนันท์แล้ว ยังได้เป็นลูกศิษย์ของนายปาน นิลวงศ์ รุ่นสุดท้าย ส่วนลูกศิษย์ของนายเท สุขนันท์ ที่เป็นรุ่นต่อมาก็คือนายรวม แก้วอ่อน (บิดาของนายณรงค์ แก้วอ่อน) นายโหมด (คนปี) และนายเศียร (คนเครื่อง) จึงกล่าวได้ว่านายอ้วน หนูแก้ว เป็นลูกศิษย์นายเท สุขนันท์ รุ่นสุดท้ายนั่นเอง

ในช่วงเวลาที่ศึกษาดนตรีปี่พาทย์อยู่ที่บ้านของนายเท สุขนันท์ ยังได้มีโอกาสศึกษาเพลงมอญและร่วมงานบรรเลงกับนายรวม แก้วอ่อน ซึ่งท่านเป็นเพื่อนสนิทกันกับนายรวม พรหมบุรี บ้านท่านอยู่ติดกับวัดบางเกาะเทพศักดิ์ไม่ไกลกับบ้านของนายเท สุขนันท์มากนัก ช่วงเวลาต่อมา นายอ้วน หนูแก้ว จึงได้เดินทางไปฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อศึกษาเล่าเรียนวิชาดนตรีปี่พาทย์กับนายรวม พรหมบุรี ต.ท่าเสา อ.เมือง จ.ราชบุรี จึงถือได้ว่าเป็นลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ที่ได้มีโอกาสศึกษาระนาดเอก จากนายรวม พรหมบุรี โดยตรง ซึ่งในขณะนั้น บ้านของนายรวม พรหมบุรี ยังเป็นบ้านหลังเล็กๆ มีระนาดเอกให้ฝึกซ้อมเพียงแค่รางเดียวเท่านั้น เพราะท่านนายรวม พรหมบุรี ได้เดินทางกลับมาอยู่บ้านเกิดได้ไม่นาน หลังจากที่ไปฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อเรียนวิชาดนตรีปี่พาทย์กับ หลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งกิจวัตรประจำวันของนายอ้วน หนูแก้ว จะต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในทุกๆ วัน ก็คือ เมื่อในเวลา 04.00 น. จะต้องตื่นนอนเพื่อใส่ระนาดเอก และนายรวม พรหมบุรี จะเป็นผู้ต่อทางระนาดเอก เพลงจิ้งมุลั้งชั้นเดียว และเพลงทะแย 3 ชั้น , 2 ชั้น ไว้ให้สำหรับไล่มือ โดยเริ่มจากการปูพื้นฐานเบื้องต้นให้ครูอ้วนใหม่ทั้งสิ้น พอช่วงเวลาสายๆ ก็จะทำเพลงและทบทวนบทเพลงต่างๆ เช่น เพลงเรื่องเพลงช้า เพลงเรื่องนางหงส์ เพลงเถา เพลงตับ เพลงมอญ จนถึงเพลงเดี่ยวในรายเครื่องมือต่างๆ

นายอ้วน หนูแก้ว ได้รับความไว้วางใจจากนายรวม พรหมบุรี ให้มาเป็นนักระนาดเอกบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ต่อจากท่านเนื่องจากช่วงเวลาก่อนที่นายอ้วน หนูแก้ว จะมารับช่วงเป็นคนระนาดเอกประจำคณะหุ่นกระบอกแทนนั้น นายรวม พรหมบุรี ท่านได้เป็นนักระนาดเอกประจำคณะมาก่อน เนื่องด้วยเกิดปัญหาสุขภาพนายรวม พรหมบุรี จึงไม่สะดวกเดินทางมาช่วยบรรเลงมากนัก ถือเป็นการมอบโอกาสให้กับนายอ้วน หนูแก้ว ได้รับช่วงภาระกิจต่อจากตัวเอง จึงทำให้เป็นที่ชื่นชอบของนายวงศ์ รวมสุข เพราะนายอ้วน หนูแก้ว นั้นมีความสามารถในการบรรเลงระนาดเอกเป็นอย่างดีเยี่ยม ตั้งแต่เริ่มการแสดงจนสิ้นสุดการแสดง นายอ้วน หนูแก้ว นั้นบรรเลงไม่ผิดพลาดเลย จึงทำให้เป็นที่พอใจของนายวงศ์ รวมสุข จึงเป็นนักระนาดเอกฝีมือดีประจำคณะ

ประวัติการทำงาน

เมื่ออายุครบ 20 ปี ได้เข้ารับการเกณฑ์ทหารที่ค่ายทหารธนະรัตน์ที่ จ. ราชบุรีเป็นเวลา 2 ปี ต่อจากนั้นหลังจากนำปลดแล้ว ก็ได้สอบเข้าบรรจุนายทหารชั้นประทวน ตำแหน่งสิบตรี แผนกบริการสังกัดกองดุริยางค์ ภารกิจและหน้าที่หลักในขณะนั้นคือจะต่องานภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ภายในค่ายทหารธนະรัตน์และขับรถไฟ - กลับค่ายทหารมณฑล 1 กรุงเทพฯ เพื่อรับและคืนแผ่นภาพยนตร์ทุกวัน ในเวลาต่อมาเจ้านายได้เห็นว่าครูอ้วนมีความสามารถบรรเลงดนตรีไทยและโยชวาทิตได้ จึงได้โอนย้ายมาสังกัดแผนกดุริยางค์โดยตรง มีภารกิจและหน้าที่ที่สำคัญคือ ฝึกซ้อมและปรับวงบรรเลงในงานต่างๆตามคำสั่งราชการ

รับราชการที่กองดุริยางค์เป็นเวลาถึง 25 ปี จึงตัดสินใจลาออกจากราชการแล้วรับบำนาญทดแทน เนื่องจากมีเพื่อนที่อยู่ทาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ได้ชักชวนให้ไปเป็นครูสอนดนตรีไทยประจำโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย เมื่อครั้งที่ได้มาทำงานสอนดนตรีไทยให้นักเรียน ก็ได้สร้างผลงานและผลิตนักดนตรีให้มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยมากมาย เช่น ได้รับรางวัลชนะเลิศการส่งวงปีพาทย์ไม้แข็งเข้าประกวดในเพลงออกทะเล เถา และได้นำนักเรียนร่วมบรรเลงดนตรีไทยรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ณ อุทยาน ร. 2 เป็นประจำทุกปี หลังจากเกษียณอายุราชการจากโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ได้กลับไปอยู่ที่ จ.ราชบุรี กับครอบครัว

ผลงานด้านการประพันธ์เพลงไทย

- โหมโรงศรีอัมพวัน 3 ชั้น ขยายขึ้นจากเพลงแขกมอญบางช้าง 3 ชั้น ไว้สำหรับบรรเลง เป็นเพลงประจำวงดนตรีไทยของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย
 - เพลงแขกลพบุรี 2 ชั้นและชั้นเดียว ถอดจาก 3 ชั้นเป็นทางเก่าและตัดทอนลงเป็นชั้นเดียว เป็นเพลงสำเนียงลูกล่อลูกขัด
 - แขกกะเริง เถา เป็นเพลงทางกรอสำเนียงแขก ขยายขึ้นเป็น 3 ชั้นจาก 2 ชั้นของเก่าและตัด ทอนลงเป็นชั้นเดียว
 - เพลงแขกกะเริง เถา เป็นเพลงทางกรอสำเนียงแขก ขยายขึ้นเป็น 3 ชั้นจาก 2 ชั้นของเก่าและตัดทอนลงเป็นชั้นเดียว
 - แขกบรรทมไพร เถา เป็นเพลงทางกรอสำเนียงแขก ขยายขึ้นเป็น 3 ชั้นจากเพลงแขกผี 2 ชั้นของเก่า และตัดทอนลงเป็นชั้นเดียว
 - ข้ามสมุทร เถา เป็นเพลงทางพื้นขยายขึ้นเป็น 3 ชั้นจากเพลงเร็วสำเนียงมอญ
 - เทพปราสาท เถา เป็นเพลงทางพื้นขยายขึ้นเป็น 3 ชั้นจาก 2 ชั้นของเก่าและตัดทอนลงเป็นชั้นเดียว
 - ดอกไม้ทอง 2 ชั้นและชั้นเดียว ถอดจากเพลงดอกไม้ทอง 3 ชั้น
- ผลงานการประพันธ์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และได้ตัดทอนลงเป็นชั้นเดียว

2.) นางมาลี ทองมา

ภาพประกอบ 16 นางมาลี ทองมา

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผลละศิริ ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ 26 พฤศจิกายน 2557

ประวัติส่วนตัว

นางมาลี ทองมา เกิดวันที่ 8 กรกฎาคม พุทธศักราช 2486 มีพี่น้องร่วมบิดา-มารดา 5 คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 20/6 ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางนางลี่ใหญ่ (เครือไทยสงเคราะห์) จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสกลวิสุทธิ จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น (ป.ก.ศ.) วิทยาลัยครูธนบุรีกรุงเทพมหานคร
- สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) ด้วยตนเอง
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จ.ราชบุรี

ประวัติการทำงาน

- รับราชการครู โรงเรียนวัดปากน้ำ (อมรวิมลจันทร์) เป็นเวลา 13 ปี จ.สมุทรสงคราม
- รับราชการครู โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ จ.สมุทรสงคราม จนเกษียณอายุราชการ
- ปัจจุบัน เป็นข้าราชการบำนาญ และเป็นครูพิเศษสอนดนตรีไทยให้กับโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดนางวัง) จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษาด้านดนตรีและการขับร้อง

แต่เดิมมีทักษะพื้นฐานด้านการขับร้องเพลงไทย และการรำอยู่แล้ว เมื่อได้เข้ารับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น (ป.ก.ศ.) วิทยาลัยครูธนบุรี จึงได้มีโอกาสศึกษาวิชา การขับร้องเพลงไทยกับคุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง ครั้งเมื่อได้กลับมารับราชการครูที่บ้านเกิด จึงได้มีโอกาสมาคลุกคลีอยู่กับคณะหุ่นกระบอกชูเชิดชำนาญศิลป์ จึงได้เข้ามาเป็นผู้ขับร้องให้กับคณะหุ่นกระบอกชูเชิดชำนาญศิลป์ และได้ครูวงษ์ รวมสุข, ครูประชิต รอดภัย และครูอาบ แก้วอ่อน เป็นผู้ถ่ายทอดวิธีการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกให้ จนเป็นนักร้องประจำคณะหุ่นกระบอกมาจนถึงปัจจุบัน

3.) นางประนอม ยันต์นาวา

ภาพประกอบ 17 นางประนอม ยันต์นาวา

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุ้ลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางประนอม ยันต์นาวา 13 สิงหาคม 255

ประวัติส่วนตัว

นางประนอม ยันต์นาวา เกิดวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2493 สมรสกับ นายรักษ์ ยันต์นาวา มีบุตรร่วมกัน 3 คน คือ 1. นายเวสรัส ยันต์นาวา (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) 2. นายณฤทธิ์ ยันต์นาวา และ 3. นางสาวชนก ยันต์นาวา ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 80 หมู่ 2 ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนอัมพวัน อ.อัมพวา จ.

สมุทรสงคราม

ประวัติการทำงาน

- ลูกจ้างประจำ ในตำแหน่งปฏิบัติการสอนและงานธุรการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ปัจจุบันเกษียณอายุราชการการแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2553

- ครูพิเศษสอนรายวิชาขับร้องเพลงไทย และดนตรีไทย โรงเรียนสกลวิสุทธิ ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม

ประวัติด้านการขับร้องเพลงไทยเดิม

เริ่มศึกษาการขับร้องเดิมตั้งแต่อายุ 7 ขวบ กับนายทองคำ ทับทิม ผู้เป็นบิดา ซึ่งบิดาจะสอนให้โดยตรงและทางอ้อม คือเพลงเถา เพลงตับ และในหลายๆ วันจะต้องตื่นนอนตอนเวลา 04.00 น. เพื่อหุงหาอาหาร และต่อจากนั้นในเวลา 05.00 น. ก็จะต้องฝึกหัดการขับร้องกับบิดา และเปิดวิทยุรายการเพลงไทยของครูระเบียบ มาลัยมัลย์ ที่กำลังออกอากาศ และตนเองก็ต้องจดบันทึกเนื้อเพลงลงในสมุดของตัวเองเพื่อเป็นการทบทวนในการฝึกซ้อมในรอบที่ 2 เมื่อเกิดความชำนาญแล้ว บิดา จึงพาออกขับร้องในงานต่างๆ ได้ ต่อมาเมื่ออายุ 19 ปี พ.จ.อ.สมาน แก้วละเอียด หัวหน้าคณะปี่พาทย์ "ไทยบรรเลง" ได้เชิญชวนไปร่วมขับร้องเพลงไทยเดิมในวงของตน จึงมีโอกาสดูแลเปลี่ยนประสบการณ์อีกมากมาย เช่น การประกวดการขับร้องเพลงไทยเดิมต่อหน้าพระที่นั่งของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ โรงละครแห่งชาติ ร่วมขับร้องเพลงไทยเดิมให้กับ คณะตรวงของนายสมาน กันเกิด อ.ท่ามะขาม จ.ราชบุรี ร่วมขับร้องเพลงไทยให้กับวงปี่พาทย์คณะนายพิชัย สังข์สุวรรณ และวงปี่พาทย์คณะนายปฐม นักปี่ ซึ่งจะมียานบรรเลงอยู่ตลอดเวลา อาทิ งานบวช งานแต่ง และงานศพ และยังเป็นหมอทำขวัญนาคมาตั้งแต่ พุทธศักราช 2525

ต่อมาได้มีโอกาสเข้าร่วมขับร้องให้กับการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ และหุ่นกระบอกคณะบ้านดนตรี จากการเชิญชวนของนายอภิชาติ อินทรยงค์ เนื่องจากทำงานอยู่ร่วมกันที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยในขณะนั้น ซึ่งต่อมาทางบ้านดนตรีมีนโยบายให้จัดการแสดงหุ่นกระบอกเพื่อเป็นการเกิดพระเกียรติให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 นายอภิชาติ อินทรยงค์ จึงมีโอกาสดูแลเรียบเรียงและประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่องพระมหาชนกขึ้นมาใหม่ จึงทำให้ตัวเองได้มีโอกาสได้ช่วยขับร้องให้กับการแสดงหุ่นกระบอกในครั้งนี้อีกด้วย โดยมีนายยุทธศักดิ์ คุ้มฉาย เป็นผู้บรรเลงระนาดเอกให้กับการแสดงหุ่นกระบอกในครั้งนั้น

ปัจจุบันได้รับตำแหน่งศิลปินดีเด่นด้านการขับร้องเพลงไทยเดิมของจังหวัดสมุทรสงครามจากกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อพุทธศักราช 2544 และตำแหน่งครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 7

4.) นายภมร ภูทอง

ภาพประกอบ 18 นายภมร ภูทอง

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผลละศิริ ณ บ้านน้ำผึ้งรีสอร์ท 27 มีนาคม 2559

ประวัติส่วนตัว

นายภมร ภูทอง เกิดวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2495 ปัจจุบันอายุ 64 ปี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 2 คน ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดสมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชัยจิตต์วิทยา จ.กาญจนบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนโยเซฟอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.5 โรงเรียนพิริยาลัย อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดแพร่
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาดุริยางค์ศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประวัติการศึกษาด้านดนตรีไทย

เริ่มศึกษาดนตรีไทยเมื่อขณะเป็นนักศึกษาศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นยุคที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยของมหาวิทยาลัย โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร เป็นที่ปรึกษาหลักให้กับชมรม และทางชมรมได้เชิญครูศิริ นักดนตรี มาเป็นครูสอนปี่พาทย์ ได้ศึกษาวิชาดนตรีปี่พาทย์และติดตามครูศิริ นักดนตรี ไปหาประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา และยังมีครูอีกหลายท่านที่มาสอนที่ชมรม อาทิ เช่น ครูพริ้ง ดนตรีรส ครูสอน วงฆ้อง ครูเทียบ คงลายทอง จึงทำให้ได้รับวิชาความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย หลังจากนั้น ครูศิริ นักดนตรี จึงส่งตัวไปศึกษาเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงกับครูพริ้ง ดนตรีรส และศึกษาหน้าทับเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงกับครูสมพงษ์ นุชพิจารณา

ได้มาคลุกคลีกับนักดนตรีปี่พาทย์ ของคณะหุ่นกระบอกชูเชิด ชำนาญศิลป์ โดยการติดตามครูศิริ นักดนตรี เดินทางกลับมาที่อัมพวา จึงทำให้ได้พบปะและคุ้นเคยกับครูวงษ์ รวมสุข เป็นอย่างดี ซึ่งในสมัยนั้นก็ช่วยบรรเลงเครื่องประกอบจังหวะในวงปี่พาทย์เมื่อครั้งที่ออกทำการแสดงในสถานที่ต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง

ประวัติการทำงาน

รับราชการที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นเวลา 5 ปี และเปลี่ยนมาประกอบอาชีพเป็นทนายความ ต่อจากนั้นจึงไปเป็นอาจารย์ที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครราชสีมา เป็นเวลา 2 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีอิสระ

5.) นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย

ภาพประกอบ 19 นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินนท์ ผูละสิริ ณ เรือนไทยอุทยาน ร.2 29 พฤศจิกายน 2556

ประวัติส่วนตัว

นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย เกิดวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2518 ปัจจุบัน อายุ 42 ปี ภูมิลำเนาเดิมเป็นคน อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ปัจจุบันอยู่ที่ ต.บางพรหม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

การศึกษาด้านดนตรีไทย

สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์(กรุงเทพฯ) เรียนวิชาเอก ปี่พาทย์ วิชาโทเครื่องสาย กับครูหลายท่าน อาทิเช่น ครูลำยอง ไส้วัตร , ครูทอง แจ่มวิมล, ครูดุษฐ์ มีป้อม และเรียนกับครูที่บ้านตั้งแต่อายุยังน้อยๆ อาทิเช่น ครูสมชาย ทับพร, ครูชวลิต ทับพร และครูกาหลง ฟุ้งทองคำ ปัจจุบันเป็นนักดนตรีไทยสังกัดวงปี่พาทย์ทับพรวาทีต ทำหน้าที่บรรเลง ระนาดในวงทุกครั้ง

ได้มาเป็นนักดนตรีประจำคณะหุ่นกระบอกชูเชิดชำนาญศิลป์ โดยการที่ครูอภิชาติ อินทรยงค์ ได้เชิญครูอาบ แก้วอ่อน มาเป็นครูพิเศษสอนให้นักเรียนเชิดหุ่นกระบอก ในรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จึงได้มีการแสดงหุ่นกระบอกเกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นครั้งแรก ครูยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย จึงต้องทำหน้าที่บรรเลงระนาดเอกในการแสดงอยู่ประจำ โดยได้รับการถ่ายทอดเพลงที่ใช้บรรเลงในการแสดงหุ่นกระบอกจากครูอภิชาติ อินทรยงค์ และเป็นผู้ให้จำเป็นถ่ายทอดให้นักเรียนในวงดนตรีของโรงเรียนให้สามารถบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกได้เช่นกัน นอกจากนั้นยังได้ร่วมบรรเลงระนาดเอกประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในงานสำคัญๆเป็นประจำเช่น งานแสดงหุ่นกระบอกประจำบ้านดนตรีไทย และงานเฉลิมพระเกียรติรัชกาล ที่ 2 ณ อุทยาน ร. 2 อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เป็นประจำ ในช่วงปี พ.ศ. 2544-พ.ศ. 2547 ซึ่งได้ร่วมบรรเลงดนตรีกับนักดนตรีและนักร้องประจำคณะในยุคนั้นหลายท่าน อาทิเช่น นายณรงค์ แก้วอ่อน (นักร้องชาย), นางดวงเนตร ดุริยพันธ์ (นักร้องหญิง), นางมาลี ทองมา (นักร้องหญิง), นางประนอม ยันต์นาวา (นักร้องหญิง), นายเกษม วิไล (บรรเลงปี่ใน), นายหมู(บรรเลงตะโพน), นายประสงค์ แก้วอ่อน (บรรเลงกลองทัด), นายพิชัย สังข์สุวรรณ (บรรเลงฆ้องวงใหญ่), นายทองเอก หลินบุตร (บรรเลงระนาดทุ้ม), และนายยก สิ้นธุเทาว์ (บรรเลงระนาดทุ้มเป็นบางครั้ง) ผู้ที่เชิดหุ่นกระบอกในสมัยนั้นมีหลายท่านด้วยกัน อาทิเช่น นางอาบ แก้วอ่อน, นางกรรณิกา แก้วอ่อน, นายอภิชาติ อินทรยงค์, นายมานะ เปลี้นสุวรรณ, นางสมถวิล พัฒโน, นางไพลิน เดชณกรรจ์, นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ และนางสุพร พลสุจริตร

ประวัติการทำงาน

- ครูที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ภาพสินธุ์ ประมาณปลายปี พ.ศ. 2537 เป็นเวลา 4 เดือน
- รับราชการครูที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2538 ถึงปัจจุบัน

6.) นายโสภณ เดชจกรรจ์

ภาพประกอบ 20 นายโสภณ เดชจกรรจ์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผลละศิริ ณ อุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายโสภณ เดชจกรรจ์ เกิดวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2527 เป็นบุตรคนที่ 3 จากพี่น้องทั้งหมด 3 คน บิดาชื่อ นายนิพนธ์ เดชจกรรจ์ มารดาชื่อ นางนงนาฏ เดชจกรรจ์ ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 7 ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสด็จ จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (นิสิตรุ่นที่ 1 ของสาขา)

ประวัติการศึกษาด้านดนตรีไทย

เริ่มศึกษาดนตรีไทยเมื่อขณะเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเสด็จ เมื่อพุทธศักราช 2536 เมื่อเรียนวิชาสามัญเสร็จในแต่ละวัน ก็จะนั่งเรือเมล์ เป็นเรือโดยสารประจำคลองแควอ้อม ลงเรือจากหน้าวัดเสด็จไปเรียนวิชาดนตรีที่บ้านของครูประเทือง นกปี ซึ่งบ้านอยู่ละแวกเดียวกับวัดบางกะพ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ช่วงคำบิดาจะ

ข้าบรจกรยานยนต์มารับกลับบ้าน ต่อมาได้เข้ารับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ได้เริ่มศึกษาวิชาดนตรีปีพาทย์อย่างจริงจัง กับครูอภิชาติ อินทรยงค์ และครูยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย ซึ่งในเวลานั้นได้เป็นผู้บรรเลงระนาดทุ้มประจำวงดนตรีไทยของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย และยังมีความสนใจที่จะศึกษาการบรรเลงปี่ใน จึงได้ไปศึกษาวิธีการบรรเลงปี่ในขั้นพื้นฐานกับครู ยกสินเชาว์ (บุตรชายครูเสร็จ สินเชาว์) ซึ่งเป็นลูกศิษย์สำนักพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) และในขณะที่กำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยอยู่นั้น ทางมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อุทยาน ร.2) ได้เปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความสามารถด้านดนตรีไทยเข้าศึกษาด้านดนตรีไทยในวันเสาร์ โดยมีอาจารย์จากกรมศิลปากรเป็นผู้เดินทางมาสอน จึงได้สอบคัดเลือกและได้เข้าเป็นนักดนตรีร่วมวง “วงยุวศิลปิน” อีกด้วย เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว จึงได้สอบเอ็นทรานซ์เข้าศึกษาที่ คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยที่เลือกเรียนปี่ใน เป็นเครื่องมือเอกจึงทำให้มีโอกาสศึกษาวิชาดนตรีปีพาทย์กับครู - อาจารย์อีกหลายท่าน อาทิเช่น ผศ.สงบบศักดิ์ ธรรมวิหาร, ผศ.ชูเกียรติ วงษ์อ่อง, ส.อ.อำนาจ รุ่งเรือง และศึกษาการบรรเลงปี่ในกับครูไพฑูรย์ อุณหะกะ เริ่มตั้งแต่เพลงชั้นพื้นฐานไปจนถึงเพลงเดี่ยว ส่วนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงได้ศึกษากับครูอภิชาติ อินทรยงค์ และ พ.จ.อ.สมาน แก้วละเอียด

เริ่มมาเป็นผู้บรรเลงปี่ในประกอบการแสดงหุ่นกระบอกประจำคณะซุซิดชานาญศิลป์ โดยการเชิญชวนของครูอภิชาติ อินทรยงค์ เมื่อครั้งเป็นนักเรียนของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงไปร่วมบรรเลงปี่ในทุกครั้งที่ทีมงานแสดงของคณะ หน้าที่สำคัญในการบรรเลงปี่ในที่เป้นพระเอกของเรื่องก็จะมีอยู่ 2 ฉากในการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี ตอนพบสามพราหมณ์ เพราะเป็นบทบาทในการแสดงของพระอภัยมณี ที่จะต้องเป่าปี่ในเพลงพิชชาให้พราหมณ์ทั้ง 3 คนฟัง จนเผลอตั้กลับไปในที่สุด และตอนหนีนางผีเสื้อสมุทรหักหางเสือเรือ ซึ่งเป็นบทบาทในการแสดงของพระอภัยมณี ที่จะต้องเป่าปี่ในเพลงพิชชาจนนางผีเสื้อสมุทรสิ้นใจตาย

ประวัติการทำงาน

- อาจารย์พิเศษ สอนวิชาดนตรีไทยให้กับชุมนุมดนตรีไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อาจารย์พิเศษ สอนวิชาดนตรีไทยให้กับโรงเรียนมัธยมสังคีต
- พ.ศ. 2554-พ.ศ. 2556 ตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัย (อาจารย์) สอนวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2556 ถึง ปัจจุบัน รับราชการครู โรงเรียนวัดปัจจันตาราม จ.สมุทรสาคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 10

7.) นายกรรวัช แก้วอ่อน

ภาพประกอบ 21 นายกรรวัช แก้วอ่อน

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผลละศิริ ณ อุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายกรรวัช นามสกุล แก้วอ่อน เกิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2529 เป็นบุตรของ จ.ส.อ. ประเวศ แก้วอ่อน และ นางกรรณิกา แก้วอ่อน บ้านเลขที่ 20 หมู่ 7 ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิริยะวิทยามูลนิธิ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัตนวาปีเบศร์ อ.เมือง จ.นนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์ จันทบุรี อ.เมือง จ.จันทบุรี
- สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาดุริยางค์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษาดนตรีไทย

เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพศิลปิน มีคณะหุ่นกระบอก และวงปี่พาทย์ ส่วนบิดาก็รับราชการทหารแล้วยังเป็นนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง มีฝีมือในการบรรเลงระนาดเอกเป็นอย่างดี ส่วนมารดาได้รับราชการครู แล้วยังเป็นศิลปินผู้สืบทอดและเชิดหุ่นกระบอกอีกด้วย เนื่องจากสิ่งแวดล้อมในครอบครัวเป็นเช่นนี้จึงทำให้ตัวเองได้ซึมซับตั้งแต่วัยเยาว์

เริ่มเรียนปีพาทย์กับบิดาเมื่ออายุได้ 7 ขวบ โดยเริ่มจากฆ้องมอญเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก ต่อมาได้เรียนกับครูอภิชาติ อินทร์ยงค์ โดยศึกษาเพลงเถาและเพลงหน้าพาทย์ในระดับขั้นต้น และในขณะนั้นมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระราชมณเฑียรของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อุทยาน ร.2) ได้เปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความสามารถด้านดนตรีไทยเข้าศึกษาด้านดนตรีไทยในวันเสาร์ โดยมีอาจารย์จากกรมศิลปากรเป็นผู้เดินทางมาสอน จึงได้สอบคัดเลือกและได้เข้าเป็นนักดนตรีร่วมวง “วงยุวศิลปิน” จึงมีโอกาสเรียนกับครูบำรุง พาทย์กุล และครูทรงยศ แก้วดี เมื่อได้เข้ารับการศึกษที่วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี จึงทำให้มีโอกาสได้เรียนกับครูดำรงค์ เชื้อเกษร และครูสมเกียรติ ภูมิภักดิ์ โดยเรียนเพลงประกอบการแสดงโขนละคร และเพลงเรื่องนางหงส์ เมื่อครั้งเข้ารับการศึกษในระดับอุดมศึกษาที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จึงได้มีโอกาสได้เรียนกับอาจารย์ครูณัฐพงศ์ โสวัตร และอาจารย์ไชยยะ ทางมีศรี และช่วงที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่นั้น ยังได้มีโอกาสได้เรียนเพิ่มเติมจากครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงอีกหลายท่านเช่น ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ครูชัยยุทธ โตสง่า และครูจงกล เมืองสมุทร และขณะที่กำลังเป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่นั้น เคยได้เข้าร่วมแข่งขัน การประชันระนาดเอกในรายการคุณพระช่วย จนได้รับรางวัลแชมป์ระนาดเอกของรายการคุณพระช่วย 7 สมัยติดต่อกัน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจมาจนปัจจุบัน เมื่อเข้ารับราชการที่กลุ่มดุริยางค์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ได้ศึกษาวิชาดนตรีปีพาทย์เพิ่มเติมจากครูสุรพงษ์ โรหิตาจล เพิ่มเติมอีก

ก่อนที่จะได้มาเป็นนักระนาดเอกในฐานะทนายาติโดยแท้จริง ซึ่งต้องรับหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกในยุคปัจจุบันนี้ เป็นเหตุเนื่องมาจากในวัยเด็ก ได้เรียนการเชิดหุ่นกระบอกกับครูวงษ์ ร่มสุข และครูอาบ แก้วอ่อน ซึ่งมีศักดิ์เป็นปู่และย่า จึงทำให้ได้รับการซึมซับในศิลปะแขนงทั้ง 2 แขนงนี้เข้าไปด้วย ในครั้งแรกๆก็ได้ช่วยบรรเลงเครื่องประกอบจังหวะบ้าง ฆ้องวงใหญ่บ้าง ระนาดทุ้มบ้าง จนเกิดทักษะและความชำนาญ แต่นักระนาดเอกประจำคณะหุ่นกระบอกนั้นขาดแคลน เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุบ้าง ดัดงานราชการบ้าง จึงเป็นเหตุจำเป็นที่ตนเองจะต้องฝึกหัดบรรเลงระนาดเอกประกอบการแสดงหุ่นของตนเองให้ได้ แต่ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีในการทำการแสดงของทุกครั้ง เพราะเป็นนักระนาดเอกที่เป็นลูกหลานของคณะ จะทำให้มีความเข้าใจในการบรรเลงมากขึ้น เพราะว่าตนเองจะรู้ถึงเนื้อเรื่องและบริบทของการแสดง จึงส่งผลให้รอยต่อและลำดับขั้นตอนในการแสดงไหลลื่นไปอย่างต่อเนื่องไม่ติดขัด ทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ที่รับชมรับฟังการแสดงมากยิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุของการต่อยอดทักษะความสามารของตัวเองจนกลายมาเป็นผู้บรรเลงระนาดเอกประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ มาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติการทำงาน

- พนักงานราชการในตำแหน่งดุริยางคศิลป์ เครื่องมโระนาดเอก กลุ่มดุริยางค์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

- ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งดุริยางคศิลป์ ระดับชำนาญงาน เครื่องมโระนาดเอก กลุ่มดุริยางค์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

8.) นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร

ภาพประกอบ 22 นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ ณ อุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร เกิดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2528 เป็นบุตรของ นายประกอบ คอนรัตน์ และนางสรทนี คอนรัตน์ เป็นบุตรชายเพียงคนเดียวของครอบครัว มีภูมิลำเนาอยู่ที่ อ.บางคณที จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนวัดเกตุการาม (พรหมสุวัฒน์วิทยาคาร) อ.บางคณที จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์ (กรุงเทพ)
- สำเร็จการศึกษาระดับระดับปริญญาตรี และปริญญาโท คณะศิลปศึกษา ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ประวัติการศึกษาดนตรีไทย

การศึกษาด้านดนตรีไทยนั้นเริ่มศึกษาครั้งแรกเมื่ออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในขณะที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดเกตุการาม โดยเครื่องดนตรีชนิดแรกที่เริ่มเรียนนั้น คือ ขลุ่ย เรียนกับอาจารย์เฉลิมวงศ์ เศวตะโสภณ ต่อมาได้เรียนซออู้ และออกงานต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นประจำ ในขณะที่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น ทางมูลนิธิพระบรมราช

นุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อุทยาน ร.2) ได้เปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความสามารถด้านดนตรีไทยเข้าศึกษาด้านดนตรีไทยในวันเสาร์ โดยมีอาจารย์จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร เป็นผู้เดินทางมาสอน จึงได้สอบคัดเลือกและได้เข้าเป็นนักดนตรีร่วมวง “วงยุวศิลปิน” เริ่มเรียนชอู้กับ อาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ (ศิลปินแห่งชาติ) และยังได้บรรเลงซอสามสายประจำวงในการบันทึกเสียงของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อุทยาน ร.2) เมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ได้เรียนชอด้วงและชอู้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเพิ่มเติมจาก อาจารย์อภิชาติ อินทรยงค์ และเรียนปีพาทย์ กับ อาจารย์ยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย ศึกษาการประกอบการแสดงหุ่นกระบอกขั้นสูงกับอาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ เรียนซอสามสายและจะเข้ กับอาจารย์จิตร ยอแสง เมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ได้เข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์(กรุงเทพ)ในระดับชั้นกลาง 1 (มัธยมศึกษาปีที่ 4) เข้าเรียนในสาขาวิชาเครื่องสายไทย (เอกชอู้) จนจบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จึงเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ประวัติการทำงาน

- อาจารย์พิเศษ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
- ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์ ที่ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

9.) นายนันธิพงศ์ นันทสุคนธ์

ภาพประกอบ 23 นายนันธิพงศ์ นันทสุคนธ์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ฝูลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายนันธิพงศ์ นันทสุคนธ์ 31 ตุลาคม 2559

ประวัติส่วนตัว

นายณัฏฐพงษ์ นันตสุคนธ์ เกิดวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2529
ภูมิลำเนาอยู่ที่ ต.บางแค อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านบางนาง
ลี่ จ.สมุทรสงคราม

- สำเร็จการศึกษาระดับระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนอัมพวัน
วิทยาลัย จ.สมุทรสงคราม

- สำเร็จการศึกษาระดับระดับปริญญาบัณฑิต เอกดนตรี
ศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษาด้านดนตรีไทย

เริ่มเรียนดนตรีไทยเมื่ออายุ 7 ปี โดยมีครูอภิชาติ อินทรีย์รงค์
(เกี่ยวข้องเป็นอา) ซึ่งได้พาไปไหว้ครู ที่บ้านครุรวม พรหมบุรี จังหวัดราชบุรี ครั้งนั้นมีครูบุญยัง เกตุ
คง เป็นพิธีกรอ่านโองการไหว้ครูเป็นผู้ครอบครูให้ และได้เรียนฆ้องวงใหญ่ในเพลงชุดโหมโรงเย็น
โหมโรงเช้า และเพลงหน้าพาทย์ชั้นต้น ซึ่งถ่ายทอดโดยครูอภิชาติ อินทรีย์รงค์ เมื่อขึ้นเรียนชั้น
มัธยมศึกษาที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม ได้เรียนเพลงเรื่อง และเพลงเถา จาก
ครูยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย และในขณะที่กำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยอยู่นั้น ทางมูลนิธิพระ
บรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อุทยาน ร.2) ได้เปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความสามารถด้านดนตรี
ไทยเข้าศึกษาด้านดนตรีไทยในวันเสาร์ โดยมีอาจารย์จากกรมศิลปากรเป็นผู้เดินทางมาสอน จึงได้
สอบคัดเลือกและได้เข้าเป็นนักดนตรีร่วมวง “วงยุวศิลปิน” อีกด้วย

เมื่อเข้าเรียนปริญญาตรี ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาเพลงโหมโรงกลางวัน จากครูชูเกียรติ วงษ์มั่ง ต่อมาได้ศึกษาเพลงหน้าพาทย์
ชั้นสูงและเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่จนถึงเพลงกราวในจากครูสงบศึก ธรรมวิหาร ตลอดจนกลวิธีการ
บรรเลงประชันในเพลงประเภทเสภาจากครูทัศนัย พิณพาทย์ ทั้งนี้ได้มีโอกาสเรียนเพลงเดี่ยวฆ้องวง
ใหญ่จากครูสมชาย ดุริยประณีต

ได้เรียนวิชาเครื่องหนังจากครูอำนาจ รุ่งเรือง เครื่องมือที่ได้
ศึกษาเป็นหลักคือ กลองสองหน้า และกลองแขก ตลอดจนการบรรเลงเครื่องหนัง (ตะโพน กลองทัด)
ในเพลงหน้าพาทย์ชั้นต้น

ได้ศึกษาเพลงเรื่องที่บ้านพาทย์โกสธ โดยมีครูอุทัย พาทย์โกสธ
เป็นผู้รับมอบชั้นไหว้ครูเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ และได้เรียนที่บ้านพาทย์โกสธ

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2553 ครูสอนวิชาดนตรีไทย โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา จ.ชลบุรี
- พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2556 รัชมการครู โรงเรียนบางสะพานวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
- พ.ศ. 2556 โอนย้ายมาปฏิบัติหน้าที่ โรงเรียนศรัทธาสมุทร จ.สมุทรสงคราม จนถึงปัจจุบัน

1.1.7 ประวัตินักแสดงหุ่นกระบอก

1.1.7.1 รายนามนักแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในระยะที่ 1

- 1.) นายวงษ์ รวมสุข เชิดหุ่นกระบอกได้ทุกบทบาท (เป็นหัวหน้าคณะ)
- 2.) นางประชิด รอดภัย เชิดหุ่นกระบอกตัวนาง (นักร้องต้นเสียง)
- 3.) นางอาบ แก้วอ่อน เชิดหุ่นกระบอกตัวพระ
- 4.) นายสมศักดิ์ ทองมา เชิดหุ่นกระบอกตัวผีเสื้อสมุทร, ตัวยักษ์, ตัวตลก
- 5.) นายเสงี่ยม กิจหวง เชิดหุ่นกระบอกตัวตลก
- 6.) นายเพิ่ม หวังสุข เชิดหุ่นกระบอกตัวตลก
- 7.) นายประมูล เนติพัฒน์ คนบอกบท

1.1.7.2 รายนามนักแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในระยะที่ 2

- 1.) นางอาบ แก้วอ่อน เชิดหุ่นกระบอกตัวพระ (เป็นหัวหน้าคณะ)
- 2.) นางสมถวิล พัฒโน เชิดหุ่นกระบอกตัวนาง
- 3.) นางกรรณิกา แก้วอ่อน เชิดหุ่นกระบอกได้ทั้งตัว
- 4.) นางไพลิน เดชณรรจ์ เชิดหุ่นกระบอกตัวตลก
- 5.) นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ เชิดหุ่นกระบอกตัวพระ
- 6.) นางสุพร พลสุจริต เชิดหุ่นกระบอกตัวผีเสื้อสมุทร
- 7.) นายมานะ เจริญเปลี่ยน เชิดหุ่นกระบอกตัวตลก

1.1.7.3 รายนามนักแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในปัจจุบัน ซึ่งมีนางกรรณิกา แก้วอ่อน เป็นหัวหน้าคณะ มีดังต่อไปนี้

- 1.) นางสมถวิล พัฒโน

ภาพประกอบ 24 นางสาวสมถวิล พัทโน

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผลละศิริ ณ วัดบางเกาะเทพศักดิ์ 13 สิงหาคม 2559

ประวัติส่วนตัว

นางสมถวิล พัทโน เกิดวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2490 เป็นธิดาคนที่ 1 จากทั้งหมด 5 คน เป็นคนอำเภอดอนสักโดยกำเนิด ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 5 ต.แควอ้อม อ.อำเภอดอนสัก จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ (อินทพรประชาคม)

ประวัติด้านการแสดงหุ่นกระบอก

หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ก็เริ่มหัดละครกับครูพัฒนทอง แยมเล็กน้อย ซึ่งมีสำนักอยู่ที่บ้านปากคลองอ้อม ติดกับวัดบางเกาะเทพศักดิ์ จนมีความชำนาญในการแสดงเป็นอย่างดี จึงออกงานแสดงเป็นอาชีพเรื่อยมา ต่อมา ครูพัฒนทอง แยมเล็กน้อย ได้พาเข้ามาช่วยงานแสดงในคณะหุ่นกระบอกของครูวงษ์ รวมสุข โดยเริ่มเป็นคนบรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ ตีเกราะ, ตีกรับ และร้องรับลูกคู่ เนื่องจากครูพัฒนทอง แยมเล็กน้อย เป็นผู้ที่เชิดหุ่นกระบอกอยู่ในคณะนั่นเอง ครั้งหนึ่งเมื่อ ครูประชิด รอดภัย ได้ส่งหุ่นตัวนางให้เชิด และบอกว่า “น้อย (สมถวิล พัทโน) ต้องเชิดแล้วนะ เพราะอีกหน่อยฉัน (ครูประชิด รอดภัย) ก็จะเชิดไม่ไหวแล้ว” จากเหตุการณ์นี้จึงทำให้เป็นจุดเปลี่ยนของตัวเองที่จะต้องเป็นผู้เชิดหุ่นกระบอกอย่างเต็มตัว ครูอาบ แก้วอ่อน ยังเล็งเห็นว่านางสมถวิล มีความสามารถในการแสดงละคร จึงไว้วางใจให้เชิดหุ่นตัวที่มีบทบาทเป็นชนชาติต่างๆ เพราะจะต้องเจรจาออกมาเป็นภาษานั้นๆ และได้ครูวงษ์ รวมสุข เป็นผู้สอนเรื่องเทคนิคต่างๆ ในการเชิดอีกชั้นหนึ่ง

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน นางสมถวิล พัฒโน ได้ประกอบอาชีพส่วนตัว และยังร่วมแสดงหุ่นกระบอกกับคณะชูเชิดชานาญศิลป์ ด้วยทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นงานแสดงภายในจังหวัดสมุทรสงคราม หรืองานแสดงในเขตกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัดก็ตาม

2.) นางไพลิน เดชฉกรรจ์

ภาพประกอบ 25 นางไพลิน เดชฉกรรจ์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผุสละศิริ ณ บ้านของนางไพลิน เดชฉกรรจ์ 30 กรกฎาคม 2559

ประวัติส่วนตัว

นางไพลิน เดชฉกรรจ์ เกิดวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2492 บิดาชื่อ นายเผือก เรืองณรงค์ มารดาชื่อถนอม เรืองณรงค์ มีพี่ชาย 1 คน ชื่อนาวาโทสรณู เรืองณรงค์ (ร.น.) ภูมิลำเนาอยู่ที่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม สมาชิกครอบครัวเป็นนักดนตรีไทยทุกคน บิดาเป็นครูดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถมากคนหนึ่งในกลุ่มแม่บ้านแม่กลอง เป็นครูสอนดนตรีไทยของโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ส่วนพี่ชายก็รับราชการที่กองดุริยางค์ทหารเรือ

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดแก้วเจริญอำเภอนายวิทย์ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนอัมพวา (อัมพวันวิทยาลัย) อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ซึ่งเป็นนักเรียน ม.ศ.3 รุ่นแรกของโรงเรียนในขณะนั้น
- สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับต้น (ป.ก.ศ.) โรงเรียนฝึกหัดครู จ.นครปฐม
- สอบ พ.ม. ได้อีก 1 ชุด

ประวัติการศึกษาดนตรี

เริ่มศึกษาวิชาดนตรีไทย กับนายเผือก เรืองณรงค์ ตั้งแต่อายุได้ 8 ขวบ เครื่องดนตรีชิ้นแรกคือซอด้วง ต่อมาได้เป็นนักดนตรีไทยและคณะกรรมการชมรมอนุรักษ์ดนตรีไทย จ.สมุทรสงคราม โดยการก่อตั้งของ นายชาญ สุขประเสริฐ อดีตหัวหน้าการประถมศึกษา จ.สมุทรสงคราม และมีพระครูโสภิตวิริยาภรณ์ (หลวงพ่อดิษฐ์) เจ้าอาวาสวัดจุฬามณี อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เป็นองค์อุปถัมภ์ชมรม ซึ่งในยุคนั้นจะมีงานบรรเลงอยู่เสมอ ทั้งงานที่เจ้าภาพติดต่อหา และงานบรรเลงที่เต็มใจกันไปช่วยบรรเลง ซึ่งผู้เป็นประธานชมรมและองค์อุปถัมภ์ชมรมได้มีนโยบายให้รวบรวมนักดนตรีไทยในจังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นข้าราชการ และชาวบ้าน มาร่วมเป็นคณะกรรมการในชมรม

ประวัติการเชิดหุ่นกระบอก

เนื่องจากนายชัยยันต์ เกิดประกอบ ผู้เป็นประธานกลุ่มชาวแควอ้อมได้เล็งเห็นและต้องการจะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงนี้ จึงได้จัดตั้งงบประมาณ และจัดกลุ่มขึ้น เพื่อจัดการเรียนการสอนในการเชิดหุ่นกระบอก โดยที่มีนายวงษ์ รวมสุข,นางอาบ แก้วอ่อน ,และนางประชิด รอดภัย เป็นครูผู้สอนการเชิดหุ่นกระบอก ในฐานะวิทยากรอบรม ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมก็คือข้าราชการครูของโรงเรียนต่างๆใน ต.แควอ้อม จำนวนเกือบ 100 คน โดยใช้เวลาวางในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ มาทำการเรียนการสอนที่วัดบางเกาะเทพศักดิ์ โดยใช้เวลาในการอบรมทั้งหมด 3 คอร์ส คอร์สละ 10 วัน วันละ 6 ชม. ซึ่งก่อนที่จะเริ่มการอบรมก็ต้องได้รับการครอบครูหุ่นกระบอกโดยเสียก่อน จากนายวงษ์ รวมสุข เนื่องจากโครงการอบรมนี้ได้ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง บรรดาครูๆ ที่เข้ารับการอบรมทั้งหลายก็ได้ถอดถอนไปที่ละคนๆ จนเหลือผู้ที่เป็นหลักอยู่ได้แก่นางไพลิน เดชฉกรรจ์, นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ, นางสุพร พลสุจริต และนายมานะ เจริญเปลี่ยน

บทบาทของตัวแสดงหลักๆที่ได้ฝึกหัด และได้รับการไว้วางใจให้แสดงคือ ตัวแสดงที่มีบทบาทในเชิงที่ต้องการดำเนินเรื่อง เช่น หุ่นกระบอกตัวเสนา, หุ่นกระบอกตัวตลก,และหุ่นกระบอกตัวที่เป็นต่างชาติ แต่ไม่ใช่ว่าจะเชิดหุ่นได้เฉพาะตัวที่มีบทบาทในการดำเนินเรื่องได้เท่านั้น เพราะครูวงษ์ รวมสุข ท่านได้อบรมสั่งสอนกับลูกศิษย์ของท่านทุกๆคนไว้ว่า “เราควรที่จะฝึกฝนการเชิดหุ่นกระบอกให้มากๆ และเชิดให้ได้ทุกตัว และทุกบทบาท รวมถึงจะต้องมีนิสัยและมารยาทในการเป็นศิลปินที่ดีอีกด้วย”

นอกจากการเรียน การอบรมในการเชิดหุ่นกระบอกที่จัดขึ้นที่ ณ ศาลาการเปรียญวัดบางเกาะเทพศักดิ์ นำโดยประธานของกลุ่มชาวแควอ้อมแล้วนั้น เมื่อทางคณะได้รับงานแสดงตามที่ต่างๆ บรรดาครูๆ ทั้งหลายก็ต้องออกแสดงหุ่นกระบอกกับคณะอีกด้วย ซึ่งผู้สอนได้มองเห็นแนวโน้มในการแสดง จึงทำให้เกิดการคัดเลือกตัวในการรับบทบาทในการแสดง จนถึงปัจจุบันก็ยังร่วมกันแสดงหุ่นกระบอกในคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ เพื่อเป็นการสืบทอดและการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

ประวัติการทำงาน

หลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนฝึกหัดครู จ.นครปฐม จึงได้สอบบรรจุเข้ารับราชการครูที่โรงเรียนวัดเสด็จ ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม และทำงานสอนนักเรียนมาจนเกษียณอายุราชการ

3.) นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ

ภาพประกอบ 26 นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ ณ บ้านของนางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ 13 สิงหาคม 2559

ประวัติส่วนตัว

นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ เกิดวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496 เป็นธิดาของ นาวาตรี สำรวม นุชอินทร์ กับนางอรุณ นุชอินทร์ เป็นคนแม่กลองโดยกำเนิด ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 27 หมู่ 4 ต.บางสะแก อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนบุโรทกานนท์บูรณะ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดป้อมแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนถาวรานุกุล อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.5 โรงเรียนการช่างสตรี อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.5 โรงเรียนศรัทธาสมุทร (โดย การสอบเทียบ) อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
- สำเร็จการศึกษาที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2525 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุ ศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2517 รับราชการครู โรงเรียนบ้านปลายน้ำ อ.ปราณบุรี จ. ประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2518 โอนย้ายมาที่โรงเรียนบ้านยางเกาะ อ.เมือง จ. กาญจนบุรี
- พ.ศ. 2518 สอบ พ.ม. ได้ 2 ชุด และอบรมวิชาวิทยาศาสตร์ เพิ่มอีก 1 ชุด
- พ.ศ. 2519 สอบ พ.ม. วิชาภาษาไทย ได้อีก 1ชุด
- พ.ศ. 2519 ลาออกจากราชการครู แล้วมาสอบบรรจุรับราชการ ครูที่บ้านเกิด คือ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม เมื่อสอบได้จึงเลือกบรรจุรับราชการใหม่ ที่โรงเรียนบาง ป่อ
- พ.ศ. 2525 เกิดการยุบสถานศึกษา จึงโอนย้ายไปโรงเรียนวัด บางวันทอง ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- พ.ศ. 2537 เกิดการยุบสถานศึกษา จึงโอนย้ายไปโรงเรียนวัดอิน ทารามใน (โรงเรียนศาลาแดง) ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- พ.ศ. 2549 เกิดการยุบสถานศึกษา จึงโอนย้ายไปโรงเรียนวัด เสด็จ ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- พ.ศ. 2550 มีตำแหน่งทางวิชาการมาให้และให้เลือกลงสอนที่ สถานศึกษา จึงเลือกที่ โรงเรียนวัดตรีจันทาราม อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ทำการสอนอยู่ จนเกษียณอายุราชการ และปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

ประวัติด้านการแสดงหุ่นกระบอก

เนื่องจากนายชัยยันต์ เกิดประกอบ ผู้เป็นประธานกลุ่มชาวแคว อ้อมได้เล็งเห็นและต้องการจะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงนี้ จึงได้จัดตั้งงบประมาณ และจัด กลุ่มขึ้น เพื่อจัดการเรียนการสอนในการเชิดหุ่นกระบอก โดยที่มีนายวงษ์ รวมสุข,นางอาบ แก้วอ่อน ,และนางประชิด รอดภัย เป็นครูผู้สอนการเชิดหุ่นกระบอก ในฐานะวิทยากรอบรม ส่วนผู้ที่ได้รับการ อบรมก็คือข้าราชการครูของโรงเรียนต่างๆ ใน ต.แควอ้อม โดยใช้เวลาว่างในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์

มาทำการเรียนการสอนที่วัดบางเกาะเทพศักดิ์ ซึ่งก่อนที่จะเริ่มการอบรมก็จะต้องได้รับการครอบครู หุ่นกระบอกโดยเสียก่อน จากนายวงษ์ รวมสุข เนื่องจากโครงการอบรมนี้ได้ดำเนินการมาไ้ระยะหนึ่ง บรรดาครูๆที่เข้ารับการอบรมทั้งหลายก็ได้ถอดถอนไปที่ละคนๆ จนเหลือผู้ที่เป็นหลักอยู่ได้แก่ นางไพลิน เชนกรรจ์ นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ นางสุพร พลสุจริต เป็นต้น

นอกจากการเรียน การอบรมในการเซตหุ่นกระบอกที่จัดขึ้นที่ ณ ศาลาการเปรียญวัดบางเกาะเทพศักดิ์ นำโดยประธานของกลุ่มชาวแควอ้อมแล้วนั้น เมื่อทางคณะได้รับงานแสดงๆตามที่ต่างๆ บรรดาครูๆทั้งหลายก็ต้องออกแสดงหุ่นกระบอกกับคณะอีกด้วย ซึ่งผู้สอนได้มองเห็นแววในการแสดง จึงทำให้เกิดการคัดเลือกตัวในการรับบทบาทในการแสดง จนถึงปัจจุบันก็ยังร่วมกันแสดงหุ่นกระบอกในคณะชุดเซตชำนาญศิลป์ เพื่อเป็นการสืบทอดและการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

4.) นายสมเกียรติ เวชการ

ภาพประกอบ 27 นายสมเกียรติ เวชการ

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ 8 พฤศจิกายน 2557

ประวัติส่วนตัว

นายสมเกียรติ เวชการ เป็นคนอัมพาโดยกำเนิด เกิดวันพุธ ที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2532 ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 68 หมู่ 6 ตำบลบางแค อำเภอกอฉก จังหวัดสมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ (อินทระชาคม) จ. สมุทรสงคราม

- สำเร็จการศึกษาระดับระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนอัมพวัน
วิทยาลัย จ.สมุทรสงคราม

- สำเร็จการศึกษาระดับระดับปริญญาบัณฑิต เอกดนตรีศึกษา
(เครื่องมือฆ้องวงใหญ่) สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษาด้านดนตรีไทย

เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ณ บ้านดนตรี
จ.สมุทรสงคราม ในโครงการการเรียนรู้ดนตรีของนักเรียนในอำเภออัมพวา ทุกวันพุธ และศุกร์
โดยมีครูพิชัย สังข์สุวรรณ เป็นครูสอนในขณะนั้น จากนั้นเริ่มเรียนอย่างจริงจังในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ณ โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย โดยมีครูยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย, ครูอภิชาติ อินทรยงค์
และครูอ่อน หนูแก้ว ศิษย์ครุรวม พรหมบุรี ศึกษาเครื่องสายไทยกับครูอภิชาติ อินทรยงค์ และครูคิ
ตาพัฒนา ธรรมปิยานนท์ และในขณะที่กำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยอยู่นั้น ทางมูลนิธิ
พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพ
พระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อุทยาน ร.2) ได้เปิดรับสมัครนักเรียนที่มีความ สามารถด้าน
ดนตรีไทยเข้าศึกษาด้านดนตรีไทยในวันเสาร์ โดยมีอาจารย์จากกรมศิลปากรเป็นผู้เดินทางมาสอน
จึงได้เข้าสอบคัดเลือกและได้เข้าเป็นนักดนตรีของ “วงยุวศิลปิน” เรียนฆ้องวงใหญ่ชั้นสูง(เพลงเดี่ยว
และเพลงหน้าพาทย์) กับผศ.สงบศึก ธรรมวิหาร ครูชูเกียรติ วงษ์อ่อง และครูอภิชาติ ภูระหงษ์ และได้
ศึกษาปีพาทย์เพิ่มเติมจากครูทัศนัย พิณพาทย์ เรียนขับร้องเบื้องต้นกับครูสุรางค์ ดุริยพันธ์ และ
ศึกษาการบรรเลงเครื่องสายและการบรรเลงรวมวง(มโหรี) เพิ่มเติมจากครูศกรินทร์ สุ่มบุญ ที่คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะที่กำลังเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี

ประวัติด้านการแสดงหุ่นกระบอก

การเรียนเชิดหุ่นกระบอก ได้เริ่มเรียนการเชิดหุ่นกระบอกจากครู
กรรณิการ์ แก้วอ่อน ครูอภิชาติ อินทรยงค์ ลูกศิษย์ของครูวงษ์ รวมสุข เจ้าของคณะชูเชิดชานาญศิลป์
โดยมีแม่ครูอาบ แก้วอ่อน เป็นผู้ครอบครู และดูแลการฝึกซ้อมตั้งแต่อายุ 11 ปี ที่บ้านดนตรี
สมุทรสงคราม และโรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ (อินทระชาคม) โดยฝึกพื้นฐานการเชิดหุ่นกระบอก
ได้แก่การเต้นเชน เพลงช้า เพลงเร็ว กริยาประกอบหน้าพาทย์ เช่น ลา เสมอ เหาะ เชิด และการตี
ทำประกอบบทคำร้อง ได้แสดงในงานต่าง ในนามคณะหุ่นกระบอกโรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์
และหุ่นกระบอกคณะบ้านดนตรี เรื่อยมา จนกระทั่งอายุ 16 ปี ได้เข้าไปร่วมแสดงในคณะหุ่นกระบอก
ชูเชิดชานาญศิลป์ โดยมีครูกรรณิการ์ แก้วอ่อน เป็นหัวหน้าคณะ และครูอภิชาติ อินทรยงค์
เป็นผู้ดูแลการฝึกซ้อมและการแสดง ตลอดจนดูแลเรื่องดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก จนถึง
ปัจจุบัน ตัวละครและบทบาทที่ได้รับในคณะชูเชิดชานาญศิลป์ ได้แก่ ผีเสื้อสมุทร ตัวนางแปลง
ในเรื่องพระอภัยมณี นิลเสน จากเรื่องระกาแก้ว และตัวตลกอื่น

ประสบการณ์การสอน

- พ.ศ. 2555 นิสิตฝึกประสบการณ์สอน โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2555 นิสิตฝึกประสบการณ์สอนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์ในการทำงาน

- พ.ศ. 2556 อาจารย์พิเศษสอนวิชาดนตรีไทย โรงเรียนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2556
- พ.ศ. 2556 อาจารย์พิเศษสอนวิชาดนตรีไทย โรงเรียนหอวัง กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2556 ถึง ปัจจุบัน รับราชการครู ตำแหน่ง ครู คศ.1 โรงเรียนบ้านบางสะพานน้อย สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

5.) นายฐิตินันท์ ผลละศิริ

ภาพประกอบ 28 นายฐิตินันท์ ผลละศิริ

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายสมเกียรติ เวชการ ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ 8 พฤศจิกายน 2557

ประวัติส่วนตัว

นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เกิดวันจันทร์ที่ 3 กรกฎาคม 2532 บิดาชื่อนายธงชัย ผลละศิริ ประกอบ อาชีพเกษตรกรกรรม มารดาชื่อนางนพพร ประเทศ ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว ภูมิลำเนาเป็นคนคลองแควอ้อมโดยกำเนิด อยู่บ้านเลขที่ 14 หมู่ 1 ต. แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม 75110

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ (อินทประชาคม) อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม พ.ศ. 2545
- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม พ.ศ. 2551
- สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ดนตรีไทย เอกปี่พาทย์) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. 2555
- สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.บัณฑิตวิชาชีพครู) มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ พ.ศ. 2559

ประวัติการศึกษาดนตรีไทย

เข้าสู่วงการดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 12 ปี ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องมือแรกกับ อ.อภิชาติ อินทรยงค์ เรียนเพลงประเภทเพลงพิธีกรรมต่างๆ, เพลงเถา, เพลงเสภา, เพลงตับ ต่อมาได้เรียนระนาดเอกกับ อ.ยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย เรียนกลอนระนาดเอกที่ใช้บรรเลงในเพลงประเภทต่างๆ และเรียนเพลงเดี่ยวระนาดเอก ต่อมา อ.อภิชาติ อินทรยงค์ ได้พาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับ ส.อ. อ้วน หนูแก้ว (ลูกศิษย์สายระนาดเอกของครูรวม พรหมบุรี) จึงได้มีโอกาสเรียนการบรรเลงระนาดเอกกับ ส.อ. อ้วน หนูแก้ว เริ่มเรียนตั้งแต่วรรณระนาดเอกที่ใช้บรรเลงในเพลงประเภทต่างๆ, เพลงเดี่ยวระนาดเอก, เพลงเดี่ยวระนาดทุ้ม, เพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่, เพลงเถา เพลงตับ, เพลงเรื่องเพลงช้า, เพลงเรื่องนางหงส์ และเพลงหน้าพาทย์ เมื่อครั้งเข้ารับการศึกษาวิชาดนตรีปี่พาทย์ ณ ภาควิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้มีโอกาสเรียนกับครู-อาจารย์อีกหลายท่าน อาทิเช่น เรียนเพลงเสภากับ อ.นัฐพงษ์ โสวัตร การบรรเลงระนาดทุ้มกับ อ.ไพฑูรย์ เจนเจริญ เรียนเพลงประกอบการแสดงโขน-ละครกับ อ.ไชยยะทางมีศรี และอ.สุรพงศ์ โรหิตาจร นอกจากนี้ยังใช้เวลาว่างเดินทางไปเรียนการบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงเล็กกับ ร.ท.ประยูร มัยจิ้น เรียนเพลงประกอบการแสดงประเภทโขน-ละคร เพลงเรื่องต่างๆ รวมไปถึงการครอบเรียนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และพิธีไหว้ครูโขน-ละครกับ อ.ศิริ วิชเวช (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง คีตศิลป์ไทย พ.ศ. 2551) และ อ.อภิชาติ ภูระหงษ์ (ศิษย์สายสำนักเสนาะดุริยางค์) รวมไปถึงการเรียนระนาดทุ้มกับ อ. อภิชาติ ภูระหงษ์ อีกด้วย เรียนวิธีการบรรเลงระนาดเอกในเพลงหน้าพาทย์กับ อ.ธานินทร์ โชติช่วง (ศิษย์สายสำนักเสนาะดุริยางค์)

ประวัติการศึกษาคู่กระบอ

การเรียนเชิดหุ่นกระบอกจาก แม่ครูอาบ แก้วอ่อน, อ.กรรณิการ์ แก้วอ่อน, อ.อภิชาติ อินทรยงค์ ซึ่งทั้ง 3 ท่าน นั้นเป็นศิษย์สายหุ่นกระบอของครูวงษ์ รวมสุข เจ้าของคณะชุดชาโนนศิลป์โดยแท้จริง ซึ่งได้แม่ครูอาบ แก้วอ่อน เป็นผู้รับขั้นและครอบเรียนหุ่นกระบอให้เป็นคนแรก และดูแลการฝึกซ้อมตั้งแต่อายุ 10 โดยฝึกพื้นฐานการเชิดหุ่นกระบอได้แก่การเต้นเชน, รำเพลงช้า-เพลงเร็ว และรำประกอบหน้าพาทย์ที่ต้องใช้ในการแสดงหุ่นกระบอ เช่น เพลงลา, เพลงเสมอ เพลง, เหาะ, เพลงเชิด, เพลงคูกุพาทย์, เพลงตระนอน และเพลงไล่ เรียน

การดีทำรำประกอบบทคำร้องได้และออกแสดงในงานต่าง ในนามของคณะมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ตัวละครและบทบาทที่ได้รับให้แสดงในคณะซุ้ชเชิดชำนานาญศิลป์ ได้แก่ บทตัวพระ, บทตัวนางแปลง, บทตัวยักษ์ รวมไปถึงบทของตัวตลกที่สามารถดำเนินเนื้อเรื่องขณะทำการแสดงได้

ประวัติการทำงาน

- ครูสอนดนตรีไทย วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ
นนทบุรี พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2559

ปัจจุบัน

- นักดนตรีไทยประจำโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง พ.ศ. 2555-

(บางเขน) พ.ศ. 2558

- อาจารย์สอนดนตรีไทย ชมรมดนตรีไทย โรงเรียนราชวินิต

ธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน

- อาจารย์สอนดนตรีไทย ชุมชนดนตรีไทย มหาวิทยาลัย

กรมศิลปากร พ.ศ. 2560

- เจ้าหน้าที่กลุ่มบันทึกเหตุการณ์ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

1.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.1 ที่พักอาศัย

นับตั้งแต่ที่นายวงษ์ รวมสุข ได้ก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกซุ้ชเชิดชำนานาญศิลป์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 ท่านก็ได้ใช้บ้านพักของท่านเอง เลขที่ 5/5 ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ซึ่งอยู่ติดกับวัดบางเกาะเทพศักดิ์ ใช้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนการสอนเชิดในการหุ่นกระบอกสำหรับผู้ที่ต้องการที่จะติดต่อกันแสดงต่างๆ ก็ต้องมาติดต่อ ณ บ้านหลังนี้ เพราะบริเวณหน้าบ้านของท่านจะมีแผ่นกระดานไว้สำหรับจดบันทึกรายละเอียดในการรับงานแสดงต่างๆ เอาไว้

ภาพประกอบ 29 บ้านของนายวงษ์ รวมสุข

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผลละศิริ ณ บ้านของนายวงษ์ รวมสุข 22 พฤษภาคม

ภาพประกอบ 30 บ้านของนายวงษ์ รวมสุข

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินนท์ ผลละศิริ ณ บ้านของนายวงษ์ รวมสุข 22 พฤษภาคม 2557

เนื่องด้วยปัจจุบัน สภาพบ้านเกิดความชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก จึงได้เก็บรวบรวมตัวหุ่นกระบอก, เครื่องดนตรี และอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการแสดงต่างๆไว้ที่บ้านเลขที่ 20 ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ซึ่งเป็นบ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน ผู้เป็นหัวหน้าคณะคนปัจจุบัน

ภาพประกอบ 31 หุ่นพ่อแก่ของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ณ บ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน

ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายจิตินนท์ ผลละศิริ ณ บ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน 6 สิงหาคม 2559

1.2.2 การสืบทอด

ในช่วงระยะแรกนั้น การสืบทอดดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์นั้น ไม่ได้เป็นการยึดถือหรือเป็นการเป็นการสืบทอดกันภายในคณะโดยตรง เนื่องจากนักดนตรีภายในคณะนั้นมีจำนวนไม่มาก ในช่วงระยะแรกนายวงษ์ รวมสุข จึงใช้วิธีบอกปากต่อปากก่อนที่จะทำการแสดงว่าท่วงที่ ลีลา ที่จะบรรเลงประกอบการแสดงในฉากแต่ละฉากนั้น เป็นอย่างไร เพราะนักดนตรีที่มาช่วยงานนั้นต่างมีความสามารถเป็นอย่างดี เพียงแค่รับคำชี้แนะเพิ่มเติมจากนายวงษ์ รวมสุข ผู้เป็นหัวหน้าคณะเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะนายวงษ์ รวมสุข ท่านเป็นศิลปินผู้มีความรู้เรื่องดนตรีปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเป็นอย่างดี เนื่องจากท่านเป็นนักดนตรีไทยมาแต่เดิมนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่าเป็นการใช้ไหวพริบปฏิภาณจากประสบการณ์จริงขณะทำการแสดงนั่นเอง

การสืบทอดดนตรี เริ่มเป็นรูปแบบมากขึ้นในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน หลังจากที่นายอภิชาติ อินทรยงค์มารับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีในการบรรเลงประกอบการแสดง ส่วนในเรื่องการสืบทอดของทำนองเพลงในการประกอบการแสดง มี 2 ส่วนหลักๆ คือ ส่วนที่ทำนองเพลงที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ ซึ่งส่วนมากนักดนตรีที่รับหน้าที่มาบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงให้กัน ทุกคนล้วนเป็นผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนทำนองเพลงในการประกอบแสดงหุ่นกระบอกมาแล้วทั้งนั้น เพียงแค่รับคำชี้แนะจากหัวหน้าวงดนตรี ในขณะที่ซ้อมก่อนทำการแสดงเท่านั้น ส่วนที่มีการสืบทอดกันมาก็คือ เพลงหุ่นกระบอก เพราะผู้ที่รับหน้าที่บรรเลงซอประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการสืคล้ากับการขับร้องเป็นอย่างดี ซึ่งนายอภิชาติ อินทรยงค์ ท่านได้สืบทอดการบรรเลงซออยู่ในเพลงหุ่นกระบอกไว้จาก นายวงษ์ รวมสุข และนายเผือก เรืองณรงค์ ซึ่งเป็นนักดนตรีภายในคณะโดยแท้จริง และยังมีผู้ที่สืบทอดการบรรเลงซอประกอบการแสดงหุ่นกระบอกจากนายวงษ์ รวมสุข อีกท่าน ก็คือ นายณรงค์ แก้วอ่อน ปัจจุบันนายอภิชาติ อินทรยงค์ได้ถ่ายทอดเพลงหุ่นกระบอกไว้ให้กับ นายฐกฤต สกุลกิตติไกร ซึ่งผู้บรรเลงซอประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคนปัจจุบัน

ภาพประกอบ 32 นายอภิชาติ อินทรยงค์ บรรเลงซอประกอบการแสดงหุ่นกระบอก
คณะชูเชิดชำนาญศิลป์ งานอุทยาน ร.2 พ.ศ. 2545

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดยนายอภิชาติ อินทรยงค์ 12
สิงหาคม 2559

ภาพประกอบ 33 นายณรงค์ แก้วอ่อน บรรเลงซอฮู้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิด
ชำนาญศิลป์งานเทศกาลหุ่นโลก ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ 8 พฤศจิกายน 2557

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ฝูละศิริ ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ 8
พฤศจิกายน 2557

ภาพประกอบ 34 นายจุกฤต สกฤตกิจติไกร บรรเลงซอฮู้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิด
ชำนาญศิลป์ งานอุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ฝูละศิริ ณ อุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559

1.2.3 การรับศิษย์

การรับศิษย์เพื่อสืบทอดการแสดงหุ่นกระบอก และดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ เมื่อครั้งที่นายวงศ์ รวมสุข ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น ท่านจะรับเป็นศิษย์เฉพาะผู้ที่ต้องการเรียนเชิดหุ่นกระบอกเท่านั้น ส่วนการรับเป็นศิษย์สำหรับการศึกษาดนตรีเพื่อบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้นมีเพียงไม่กี่ท่านเท่านั้น เพราะนักดนตรีส่วนมากที่มาช่วยบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกในคณะ ส่วนมากจะมีความชำนาญในการบรรเลงดนตรีปีพาทย์มาก่อนแล้ว การรับศิษย์เพื่อสืบทอดการแสดงหุ่นกระบอกและดนตรีของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์นี้ ผู้มาขอเป็นศิษย์เพื่อฝากตัวศึกษาเล่าเรียนนั้น จะถือฤกษ์วันพฤหัสบดี ซึ่งเป็นวันครูที่ถือกันมาแต่โบราณ และต้องนำขันกำลงมาไหว้ครูเพื่อขอเรียนวิชาจากครู ซึ่งในขันกำลงจะประกอบด้วยของมงคลทั้ง 5 อย่าง ได้แก่ ขันเงิน, ดอกไม้, รูป 5 เล่ม, เทียน 1 เล่ม, เงิน 6 บาท และผ้าขาว ผู้มาขอฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อเรียนวิชาจะต้องมอบขันให้กับครู ซึ่งโดยมากการรับศิษย์ด้านดนตรีของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์นั้น ผู้ที่มาขอฝากตัวเป็นศิษย์ส่วนมากจะเป็นบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง อาทิเช่น นายณรงค์ แก้วอ่อน (นักร้องชาย), นายประสงค์ แก้วอ่อน (ปีพาทย์), จ.ส.อ.ประเวศ แก้วอ่อน (ปีพาทย์), นายอภิชาติ อินทรยงค์ (นักแสดง, ซอฮู้) ในระยะหลังเมื่อนายอภิชาติ อินทรยงค์ รับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีของคณะนั้น ได้มีการรับนักดนตรีเป็นศิษย์เพิ่มขึ้นอีก อาทิเช่น นายกรรวัช แก้วอ่อน (ระนาดเอก), นายโสภณ เดชฉกรรจ์ (ปีโน), นายรัฐกฤต สกุลกิตติไกร (ซอฮู้), นายนันทิพงษ์ นันทสุคนธ์ (เครื่องหนัง) เนื่องจากนักดนตรีที่กล่าวมานี้ เป็นนักดนตรีประจำคณะในปัจจุบันนั่นเอง

ภาพประกอบ 35 นายวงศ์ รวมสุข ครอบครูหุ่นกระบอก ณ วัดบางเกาะเทพศักดิ์ พ.ศ. 2527

ที่มา: ภาพถ่ายโดย <http://Kanchanapisek.or.th> 12 สิงหาคม 2559

1.2.4 การรับงาน

หุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ เป็นคณะหุ่นกระบอกที่ออกรับงานแสดงในสถานที่ต่างๆ หรือจากที่หน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ว่าจ้างไปทำการแสดง จึงสามารถกล่าวได้ว่ารับแสดงในงานหรือกิจกรรมต่างๆ ทุกประเพณีทั่วไปได้ ตามที่ผู้ว่าจ้างจะติดต่อมานับตั้งแต่ที่นายวงศ์ รวมสุข ได้ก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกชูเชิดชำนาญศิลป์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 ท่านเป็นผู้ที่รับงานแสดงเองมาโดยตลอด ซึ่งเป็นทั้งผู้จัดหาผู้แสดงมาทำการแสดง และเป็นทั้งผู้จัดหานักดนตรีปี่พาทย์สำหรับมาบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงในทุกๆ ครั้ง ในยุคนั้นผู้ที่มาติดต่อว่าจ้างให้คณะหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆ โดยมากจะเขียนจดหมายติดต่อมา หรือเดินทางมาทางเรือเพื่อมาติดต่อหางานถึงบ้าน เพราะในยุคนั้นไม่มีเครื่องมือติดต่อสื่อสารใดๆ ส่วนในยุคต่อมานั้นผู้ที่มาติดต่อว่าจ้างให้คณะหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆ ส่วนมากจะติดต่อมาว่าจ้างให้คณะหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆ ด้วยวิธีการโทรศัพท์มาที่บ้านของนายวงศ์ รวมสุข หรือผู้ว่าจ้างบางท่านก็มาติดต่อขอเบอร์โทรศัพท์จากการที่คณะหุ่นกระบอกเดินทางไปทำการแสดงในสถานที่ต่างๆ พอคณะหุ่นกระบอกมีชื่อเสียงมากขึ้นจนกลายเป็นการโฆษณาปากต่อปากกันไปเรื่อยๆ จนเป็นวิธีการรับงานได้อีก 1 ช่องทาง ส่วนราคาค่าจ้างในการรับงานแสดงหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆ นั้น ก็จะขึ้นอยู่กับระยะทางในการเดินทาง ว่าเป็นการว่าจ้างให้ไปทำการแสดงภายในจังหวัดสมุทรสงคราม หรือว่าเดินทางออกไปยังต่างจังหวัด หรือเดินทางไปยังกรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบ 36 บรรยากาศหลังโรงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ งานอุทยาน ร.2
7 กุมภาพันธ์ 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ ณ อุทยาน ร.2 7 กุมภาพันธ์ 2559

บรรเลงซออุ้ประประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะซุเซิดชำนาญศิลป์นั้นจะแตกต่างจากคณะอื่นๆ เพราะว่า ผู้ที่บรรเลงซออุ้้นั้นจะต้องบรรเลงทุกเพลง นอกจากเพลงหุ่นกระบอก หรือเพลงสังฆาราล้วน รวมถึงเพลงหน้าพาทย์ด้วย จึงถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ ส่วนทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกก็เป็นทำนองเพลงแบบเดียวกันที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน-ละคร อาทิเช่น 1.) เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงเพื่อประกอบกิริยาอาการ และบทบาทต่าง ๆ ของตัวหุ่นกระบอก 2.) เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการขับร้องในการแสดงหุ่นกระบอก เช่น เพลงสองชั้น , ชั้นเดียว และการร้องร่าย 3.) เพลงหุ่นกระบอก และเพลงสังฆาราล้วน ซึ่งเพลงทั้ง 2 เพลงนี้เป็นเพลงที่เป็นสัญลักษณ์ของการแสดงหุ่นกระบอก จะใช้ซออุ้บรรเลงเคล้าไปกับการร้อง

ภาพประกอบ 38 วงปีพาทย์เครื่องห้า ประประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์
งานอุทยาน ร.2 พ.ศ. 2545

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12
สิงหาคม 2559

1.2.6 เครื่องดนตรี

ดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก เป็นวงปีพาทย์เครื่องห้า ซึ่งรูปแบบของวงปีพาทย์เครื่องห้าจะมีเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้คือ ปี่ใน, ระนาดเอก, ข้องวงใหญ่, ตะโพน, กลองทัด และฉิ่ง เป็นเครื่องกำกับจังหวะ นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกซุเซิดชำนาญศิลป์ขึ้นมานั้น นายวงศ์ ร่มสุข จึงได้เพิ่มระนาดทุ้ม และกลองแขกเข้าไปในวงปีพาทย์เครื่องห้าสำหรับบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกด้วย เนื่องจากระนาดทุ้มจะทำหน้าที่เพิ่มอรรถรสในทำนองเพลงเพื่อส่งผลให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ส่วนกลองแขกนั้นจะใช้บรรเลงในขณะที่มีการขับร้องเท่านั้น และยังมีเครื่องดนตรีอีก 3 ชนิด ที่ไม่ได้อยู่ในวงปีพาทย์เครื่องห้า และเป็นเครื่องดนตรีที่เพิ่มเข้าไปเพื่อเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกว่าเป็นวงดนตรีสำหรับบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ก็คือ ซออุ้, กลองตอก และแต้ว

1.2.6.1 ปี่ใน ปี่ในเป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเป่าที่มีลิ้น อยู่ในวงปี่พาทย์มาแต่โบราณ ปี่ในเป็นปี่ที่มีเสียงต่ำ ขนาดใหญ่กว่าปี่นอก ใช้สรรพนามเรียกกันว่า "เลา" ลิ้นปี่ ทำจากใบตาล ผูกติดอยู่บนกำพวด ส่วนกำพวดจะทำด้วยทองเหลือง มีลักษณะเรียวยาวจากใหญ่ไปหาเล็ก ภายในจะโปร่ง ส่วนใบตาล จะใช้ใบตาลแก่และแกร่ง ตัดซ้อนกันเป็น 4 ชั้น ผูกมัดด้วยเชือกในลักษณะเงื่อนไข "ตะกรุดเบ็ด" ติดกับกำพวดด้านบน ส่วนด้านใหญ่จะถักหรือเคียนด้วยเชือกหรือด้ายที่มีขนาดเล็ก ให้มีขนาดพอดีกับรูปด้านบน เพื่อสอดลิ้นปี่ลงไปให้แน่น เลापี่ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง อาทิเช่น ไม้ชิงชัน หรือไม้พยุง กลึงเลापี่ให้ตรงส่วนกลาง ช่วงหัวและปลายจะมีลักษณะบานเล็กน้อย ตัวเลापี่จะเจาะรู 6 รู สำหรับใช้นิ้วมือปิดและเปิดเพื่อเป็นการกำหนดเสียง ด้านบนของเลापี่เจาะรูขนาดเล็กสำหรับใช้เสียบลิ้นปี่ ด้านล่างของเลापี่จะเจาะรูขนาดใหญ่ แล้วใช้กะตัวผสมขี้ผึ้งพอกไว้บริเวณขอบเลापี่เพื่อใช้สำหรับถ่วงเสียงให้มีระดับเดียวกับเครื่องปี่พาทย์ หรือปี่ในบางเลาอาจใช้ทวนต่อออกมาจากเลापี่ในส่วนปลายเพื่อแทนการพอกตะกั่วก็ได้

ภาพประกอบ 39 ปี่ใน

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.2 ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ลูกระนาดจะเหลาด้วยไม้เนื้อแข็ง อาทิเช่น ไม้ชิงชัน, ไม้พยุง ไม้เฝ้าง มีทั้งหมด 21-22 ลูก ซึ่งโบราณจะมีแค่ 21 ลูก ในส่วนท้องของลูกระนาดจะคว้านออก และใช้ขี้ผึ้งผสมกับตะกั่วติดถ่วงในส่วนหัว และส่วนท้ายของลูกระนาด เพื่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างเสียงจะมีเสียงดังคมชัด ไม้ตีที่ใช้สำหรับบรรเลงนั้น มีไม้แข็งและไม้นวม ผืน ประกอบด้วยลูกระนาด ซึ่งทำจากไม้ชิงชัน ไม้พยุง หรือไม้เฝ้าง ผืนระนาดที่ทำจากไม้ชิงชันจะมีเสียงดังคมชัด ส่วนผืนระนาดที่ทำจากไม้เฝ้างจะให้เสียงที่นุ่มนวล ลูกระนาดมีทั้งหมด 21-22 ลูก โดยลูกที่ 22 มีชื่อเรียกว่า ลูกหลัก หรือ ลูกหลิบ แต่โบราณลูกระนาดจะมีแค่ 21 ลูกเท่านั้น ส่วนท้องของลูกระนาดจะคว้านออก และใช้ขี้ผึ้งผสมกับตะกั่วติดถ่วงในส่วนหัว และส่วนท้ายของลูกระนาด เพื่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างเสียง ส่วนไม้ตีที่ใช้สำหรับบรรเลงนั้น มีไม้แข็งและไม้นวม ก้านของ

ไม้ระนาดจะเหลาด้วยไม้ไผ่ หัวไม้แข็งจะพันด้วยผ้าขาวหรือผ้าดิบชุบกับยางรักซึ่งเป็นยางไม้ชนิดหนึ่ง พันไปที่ละชั้นแล้วสักด้วยเส้นไต้ทับไปที่ละชั้นจนได้ขนาด แล้วใช้ผ้าขาวพันปิดทับชั้นนอกอีกที่ ส่วนไม้นวมนั้นจะพันด้วยผ้าขาวแล้วสักด้วยเส้นไต้ทับไปที่ละชั้นจนได้ขนาด แล้วใช้ผ้าขาวพันปิดทับชั้นนอกอีกที่ รางระนาดเอก ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียงของระนาด รูปร่างของรางระนาดเอกจะโค้งตรงกลางของส่วนโค้งมีเท้าที่ใช้สำหรับตั้ง เป็นเท้าเดียว ปลายทั้งสองข้างของส่วนโค้งเรียกว่า โขน จะมีตะขอสำหรับห้อยผืนระนาดข้างละ 2 อัน ผู้ที่ทำหน้าที่บรรเลงระนาดเอกในวงปี่พาทย์ที่ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้น จะต้องมีความเข้าใจในรูปแบบของการแสดงเป็นอย่างดี เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญต่อการแสดงเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ที่แสดงหุ่นกระบอกจะฟังทำนอง และลีลา ของระนาดเอกเป็นหลัก ในขณะที่ตัวเองกำลังรำ รำ อยู่หน้าฉากด้วย

ภาพประกอบ 40 ระนาดเอก

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ มูลละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.3 ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นมากในรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เลียนแบบระนาดเอก หน้าทีในวงของระนาดทุ้มนั้น ทำหน้าที่เดินทำนองในทางของตนเองซึ่งจะมีรูปแบบการบรรเลงที่แตกต่างจากเครื่องมืออื่นๆ จึงเป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ให้เกิดความไพเราะและเต็มเต็มช่องว่างของเสียง ผืนของระนาดทุ้ม นิยมทำจากไม้ไผ่ หรือทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้พยุง, ไม้มะหาด หรือไม้ชิงชัน ทุ้มมีจำนวนลูก 17 ลูก ไม้ตีที่ใช้สำหรับบรรเลงนั้นจะใช้ไม้นวม แต่มีหัวใหญ่และโตกว่าหัวของไม้ระนาดเอก ก้านของไม้ระนาดจะเหลาด้วยไม้ไผ่ หัวไม้จะพันด้วยผ้าขาวแล้วสักด้วยเส้นไต้ทับไปที่ละชั้นจนได้ขนาด แล้วใช้ผ้าขาวพันปิดทับชั้นนอกอีกที่ รางระนาดทุ้มมีลักษณะรูปร่างคล้ายหีบไม้ แต่เว้าตรงกลางให้โค้ง มีโขนปิดหัวปิดท้ายสำหรับแขวนผืนเท้าของรางระนาดทุ้มจะเตี้ย และติดไว้ทั้ง 4 มุมของราง

ภาพประกอบ 41 ระนาดทุ้ม

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ฟูละคริรี เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.4 ข้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีที่สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญมาก เพราะผู้ที่เรียนปีพาทย์จะต้องเริ่มเรียนข้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก ข้องวงใหญ่มีหน้าที่รักษาทำนองหลักของเพลงให้กับเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ มีส่วนประกอบคือ ลูกฆ้อง และวงฆ้อง ลูกฆ้อง มีจำนวน 16 ลูก ทำจากโลหะที่เป็นสำริด แล้วเจาะรูสำหรับใช้หนังทำเป็นเชือกผูกร้อยกับเรือนฆ้องลูกละ 4 รู ลูกฆ้องลูกแรกฝั่งซ้ายมือของผู้บรรเลงจะเรียกว่าลูกทั้ง มีขนาดใหญ่ และไล่เรียงขาดไปหาลูกยอดฝั่งขวามือ ส่วนไม้ตีที่ใช้สำหรับบรรเลงนั้นจะใช้ไม้หนัง และไม้นวม หัวไม้หนังนิยมทำจากหนังวัวหรือหนังควาย ส่วนหัวไม้นวมจะพันด้วยผ้าขาวแล้วสักด้วยสันไม้ทาบไปที่ละชั้นจนได้ขนาด แล้วใช้ผ้าขาวพันปิดทับชั้นนอกอีกที ก้านของไม้ฆ้องจะมีขนาดพอดีกับฝ่ามือ นิยมทำจากไม้ไผ่ วงฆ้องจะใช้หวายทำเป็นวงขดให้ขนาดกัน เว้นช่องให้นักดนตรีเข้าไปบรรเลง

ภาพประกอบ 42 ข้องวงใหญ่

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ฟูละคริรี เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.5 ตะโพน คือเครื่องดนตรีที่เป็นบรมครูทางดุริยางคศิลป์ ซึ่งก่อนที่วงปี่พาทย์จะเริ่มการบรรเลงจะต้องตั้งกานัลบูชาตะโพนก่อนทุกครั้ง ถือเป็นจารีตสืบต่อกันมา ตะโพนมีหน้า ที่เป็นประธานของวงปี่พาทย์และทำหน้าที่กำกับหน้าทับต่าง ๆ ตะโพนมี 2 หน้า ซึ่งจะชิงด้วยหนังวัว ส่วน หุ่นหรือว่าตัวตะโพนนั้นจะทำด้วยไม้สักหรือไม้ขนุน ขุดแต่งให้เป็นโพรงภายใน หน้ากลองจะติดหน้าข้าวสุกบดผสมกับขี้เถ้าเพื่อถ่วงเสียง ขอบหนังที่ขึ้นหน้าจะถักด้วยหนังเกลียวเส้นเล็กๆ เรียกว่าไส้ละมาน ส่วนด้านล่างของกลองมีเท้าตะโพนสำหรับรองให้กลองนั้นวางบนพื้น ตะโพนสามารถตีได้หลายเสียง เช่น เสียงเท่ง, เทิด, ตะ, ปะ, ตึง, ตีต, ตูบ, พรึง, พรึง, เปร็ง, เปริด และเสียงพริต ผู้ที่ทำหน้าที่บรรเลงตะโพนในวงปี่พาทย์ที่ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้น จะต้องมีความเข้าใจในรูปแบบของการแสดงเป็นอย่างดี เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญต่อการแสดงเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ที่แสดงหุ่นกระบอกจะฟังหน้าทับของตะโพน และกลองทัด ในขณะที่ตัวเองกำลังรำ รำ อยู่หน้าฉากด้วย

ภาพประกอบ 43 ตะโพน

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.6 กลองทัด เป็นกลองสองหน้าขนาดใหญ่ ใช้บรรเลงคู่กับตะโพนในวงปี่พาทย์มาแต่โบราณ กลองทัดมีวิธีการขึ้นหนังหน้าทั้งสองข้างซึ่งจะทำด้วยหนังวัวหรือหนังควาย ตีด้วยหมุดซึ่งทำด้วยไม้, งามช้าง, กระดุกสัตว์ หรือโลหะ หุ่นกลองทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน, ไม้ประดู่, หรือไม้ก้ามปู กลึงและคว้านข้างในจนเป็นโพรง ป่องตรงกลางนิดหน่อย ตรงกลางหุ่นกลองมีห่วงทำจากทองเหลืองสำหรับไว้แขวนกับขาหยั่ง เรียกว่า หูระวึง กลองทัดมีขนาดหน้ากว้างเท่ากันทั้งสองข้าง กลองทัด 1 คู่ จะมีด้วยกัน 2 ลูก นักดนตรีไทยจะใช้คำเรียกแทนกลอง 1 คู่ว่า กลองตัวผู้ และกลองตัวเมีย หน้ากลองที่มีเสียง “ตุม” จะเป็นเสียงสูง และหน้ากลองที่มีเสียง “ต้อม” จะเป็นเสียงที่ต่ำกว่าเรียกว่า ผู้ที่ทำหน้าที่บรรเลงกลองทัดในวงปี่พาทย์ที่ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้น จะต้องมีความเข้าใจในรูปแบบของการแสดงเป็นอย่างดี เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญต่อการแสดงเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ที่แสดงหุ่นกระบอกจะฟังหน้าทับของตะโพน และกลองทัด ไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่ตัวเองกำลังรำ รำ อยู่หน้าฉาก

ภาพประกอบ 44 กลองทัด

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.7 กลองแขก มี 2 ใบ รวมเป็นหนึ่งคู่ กลองแขกใบที่มีเสียงต่ำกว่าเรียกว่า กลองแขกตัวเมีย กลองแขกใบที่มีเสียงสูงกว่าเรียกว่ากลองแขกตัวผู้ กลองแขกได้รับมาวัฒนธรรมจากประเทศอินโดนีเซีย แต่เดิมกลองแขกมีบทบาทบรรเลงร่วมกับปี่ชวา ใช้ในกระบวนแห่หน้าเสด็จพระราชดำเนิน เช่น กระบวนพยุหยาตราทางบกและทางน้ำ และยังประกอบการรำร่ำอาวุธ เช่น กระบี่กระบอง หรือการต๋อยมวย รวมถึงบรรเลงอยู่ในวงบัวลอย และวงปี่พาทย์นางหงส์ที่ใช้ประกอบศพ ต่อมานักดนตรีไทยได้มีการนำกลองแขกมาบรรเลงเป็นเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับในวงดนตรีไทยรูปแบบต่างๆ รวมถึงวงปี่พาทย์ที่บรรเลงประกอบการแสดงโขน-ละคร และหุ่นกระบอกอีกด้วย แต่เดิมวงปี่พาทย์ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกจะไม่ใช้กลองแขกการบรรเลงในเพลงที่มีการ รับ-ส่ง ร้อง นายวงษ์ รวมสุข ได้เป็นผู้นำกลองแขกเข้ามาบรรเลงด้วย เพื่อให้การแสดงนั้นเกิดอรรถรสมากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 45 กลองแขก

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.8 ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทตี ทำด้วยทองเหลือง หรือสำริด หล่อให้มีขนาดหนา เจาะรูตรงกลางสำหรับร้อยเชือก หรือหนังสัตว์ เพื่อใช้จับได้สะดวก ผู้ที่บรรเลงจะต้องเอาขอบของฝาของฉิ่งข้างหนึ่งกระทบกับอีกฝาของฉิ่งอีกข้างหนึ่ง เมื่อยกขึ้นจะมีเสียงดังกังวานยาว เรียกว่าเสียง “ฉิ่ง” ถ้าเอาทั้ง 2 ฝานั้นกระทบกันไว้ จะได้เสียงดังสั้นๆ เรียกว่าเสียง “ฉับ” ฉิ่งจะใช้บรรเลงกำกับจังหวะของเพลงต่างๆ ฉิ่งมีรูปแบบการบรรเลงหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น บรรเลงในอัตราจังหวะสามชั้น, อัตราจังหวะสองชั้น, อัตราจังหวะชั้นเดียว และยังมีอัตราจังหวะพิเศษอีก ได้แก่ อัตราจังหวะสามชั้นครึ่ง (ตัวอย่าง เช่น เพลงชมตลาด ฯลฯ), อัตราจังหวะที่บรรเลงด้วยเสียง “ฉิ่ง” เพียงอย่างเดียว (ตัวอย่างเช่น เพลงเชิด ฯลฯ) และอัตราจังหวะที่บรรเลงด้วยเสียง “ฉับ” เพียงอย่างเดียว (ตัวอย่างเช่น เพลงเชิดจีน)

ภาพประกอบ 46 ฉิ่ง

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.9 ซอด้วง เป็นซอที่มีสายซอ 2 สาย กะโหลกซอทำด้วยกะลามะพร้าวขนาดใหญ่ ซึ่งเรียกกันว่ามะพร้าวซอ ส่วนมากมะพร้าวซอจะปลูกใน อ.บางคนที และ อ. อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เป็นเครื่องดนตรีที่ต้องพิถีพิถันในการเลือกกะลา เพราะจะใช้กะลาซอที่มี “กะลาตาเดียว” ถ้าต้องการให้รูปกะโหลกซอมีความสวยงาม ผู้ที่ปลูกมะพร้าวซอจะต้องตัดแต่งหลาย โดยการชอยลูกมะพร้าวซอออกไปจากหลายหลายลูก เหลือไว้เพียง 3 -5 ลูก ต่อ 1 ทลาย เพราะจะทำให้ลูกมะพร้าวซอมีขนาดดี ไม่เบียดกัน ลูกจะสวยงาม ซอด้วงเป็นซอที่มีเสียงทุ้ม จึงเหมาะแก่การสีเคล้าไปกับการร้องเพลงหุ่นกระบอก และเพลงสังขาร ซอด้วงมีส่วนประกอบดังนี้ กะโหลกซอ, คันซอ, รัตอก, คันชัก และลูกบิด

ภาพประกอบ 47 ซอ

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินนท์ ผุสละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.10 กลองตอก เป็นกลองจีน 2 หน้า ที่มีขนาดเล็ก ใช้ไม้ตี 2 ข้างหนึ่งกลองทั้งสองหน้าด้วยหนังวัว ยึดด้วยหมุดโลหะ หน้ากลองทั้ง 2 หน้า อาจจะมีขนาดเท่ากันหรือต่างกันเล็กน้อย กลองตอกทำหน้าที่บรรเลงล้อ-ซัด ไปกับแต้ว ในเพลงที่ซออยู่กำลังสี่เคล้ากันกับการขับร้อง เช่น เพลงเบิกโรง, เพลงหุ่นกระบอก, เพลงสังขาร หรือเพลงที่มีสำเนียงจีนที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

ภาพประกอบ 48 กลองตอก

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินนท์ ผุสละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์
12 สิงหาคม 2559

1.2.6.11 แต้ว เป็นเครื่องดนตรีจีน ทำจากทองเหลือง ด้วยวิธีหล่อขึ้นรูป มีรูปร่างกลม-แบน ยกขอบเล็กน้อย ตีด้วยไม้สั้นเล็ก ๆ ผู้บรรเลงจะต้องถือแต้วไว้ในมือข้างหนึ่ง และใช้ไม้ตีเคาะเพื่อให้เกิดเสียง มีหน้าที่บรรเลงล้อ-ขัด ไปกับกลองตอกในเพลงที่ซออุ้กำลังสืเคล้ากันกับการขับร้อง เช่น เพลงเบิกโรง, เพลงหุ่นกระบอก, เพลงสังขาร หรือเพลงที่มีสำเนียงจีนที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

ภาพประกอบ 49 แต้ว

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

1.2.6.12 กรับคู่ หรือที่เรียกกันว่า “กรับไม้” ทำด้วยไม้ไผ่ ผ่าซีก แล้วเหลาให้เรียบและเกลี้ยง มือทั้งสองข้างจับไม้ข้างละ 1 อัน กรับคู่นี้มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก เมื่อในการแสดงนั้นๆ จะต้องร้องเพลงร้าย เนื่องจากใช้บรรเลงกำกับจังหวะในวงปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน-ละคร และหุ่นกระบอก และยังใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์ชาติตรี ซึ่งบรรเลงประกอบการแสดงละครชาติตรี ส่วนในวงกลางยาวก็นิยมใช้กรับคู่ไปบรรเลงเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะด้วยเช่นกัน

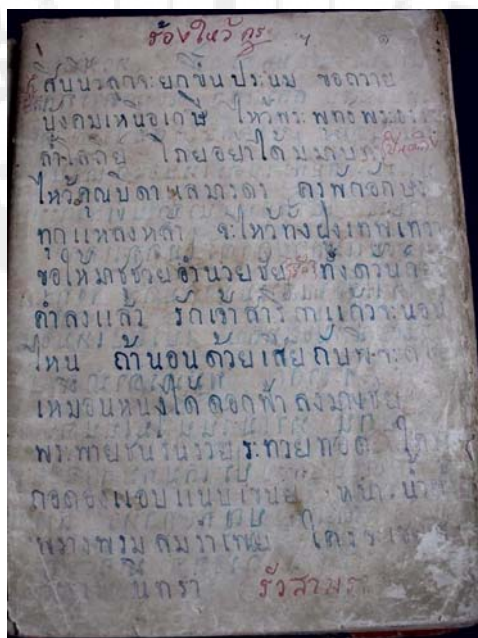
ภาพประกอบ 50 กรับคู่

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุสละศิริ เอื้อเฟื้อเครื่องดนตรีโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

2. ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม เรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมารระกาแก้ว - เลือกลู่”

2.1 บทหุ่นกระบอก

บทหุ่นกระบอกนั้น ประกอบด้วยกัน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นบทไหว้ครูหุ่นกระบอก และส่วนที่ 2 คือบทหุ่นกระบอกที่เป็นคำประพันธ์ นายวงษ์ รวมสุข นอกจากจะเป็นผู้ครูผู้สอนเชิดหุ่นกระบอกให้กับนักแสดงในคณะแล้ว ท่านยังมีความรู้และความสามารถในการประพันธ์บทหุ่นกระบอกได้ดีอีกด้วย บทหุ่นกระบอกที่ท่านได้ประพันธ์ขึ้นมาก็คือ บทหุ่นกระบอกเรื่อง “ระกาแก้ว” เพราะเป็นลีลาการประพันธ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากที่สุด เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่มีความคิดและจินตนาการล้ำ จึงสามารถเรียบเรียงเรื่องราวออกมาได้อย่างน่าสนใจ และถือได้ว่าเป็นผลงานการประพันธ์ชิ้นสำคัญที่สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนในการเชิดหุ่นกระบอกและใช้ออกรับงานแสดงมาจนถึงปัจจุบัน แต่นายวงษ์ รวมสุข ก็ยังรักษาบทและสืบทอดบทหุ่นกระบอกที่เป็นของเก่า ซึ่งท่านได้คัดลอกมาจากคณะของคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบูรณ์ ตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นนักแสดงอยู่ในคณะ แสดงอาทิเช่น บทหุ่นกระบอกเรื่องมงกุฎเพชร-มงกุฎแก้ว, บทหุ่นกระบอกเรื่องคนโททอง, บทหุ่นกระบอกเรื่องกุมารกายสิทธิ์, บทหุ่นกระบอกเรื่องพระศรีสุริยงค์, บทหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี, บทหุ่นกระบอกเรื่องสังข์ทอง, บทหุ่นกระบอกเรื่องรามเกียรติ์ (มีเป็นบางตอนเท่านั้น) เรื่องระกาแก้วนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความนิยมเป็นอย่าง

ภาพประกอบ 51 บทไหว้ครูฉบับเก่าของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุ้ลละศิริ ณ บ้านของ นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

ภาพประกอบ 52 บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ฉบับเก่าของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ฟูละศิริ ณ บ้านของ นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

จากการสัมภาษณ์นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรีของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ผู้วิจัยจึงอธิบายที่มาได้ว่า บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้วนั้น นายวงศ์ รวมสุข ได้ใช้เค้าโครงสร้างของเนื้อเรื่องแบบเดียวกับเรื่อง “ศรณรินทร์ สินนรา” ซึ่งเป็นบทหุ่นกระบอกของคณะคุณยายสาหร่ายช่วยสมบูรณ์ ถือว่าเป็นเรื่องที่นายวงศ์ รวมสุข ได้เคยศึกษาและใช้แสดงมาก่อน จนสามารถจดจำเนื้อเรื่องและรายละเอียดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นายวงศ์ รวมสุข เป็นศิลปินผู้มีไหวพริบ ปฏิภาณดี จึงสามารถจินตนาการถึงการตั้งชื่อตัวละคร และประพันธ์บทกลอนขึ้นมาใหม่ โดยที่มีโครงสร้างจากเรื่อง “ศรณรินทร์ สินนรา” ซึ่งผู้วิจัยจะยกตัวอย่างตัวละครเอก และบทประพันธ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ตัวละครที่บุคลิกลักษณะเหมือนกันแต่มีชื่อแตกต่างกัน เช่น

- 1.) ลิง ที่เป็นทหารเอกในเรื่อง “ศรณรินทร์ สินนรา” มีชื่อว่า ภาณุราช
- 2.) ลิง ที่เป็นทหารเอกในเรื่อง “ระกาแก้ว” มีชื่อว่า นิลเสนบทประพันธ์ที่มีลักษณะ

เหมือนกันแต่แตกต่างกันในชื่อของตัวละคร เช่น

- 1.) บทประพันธ์เรื่อง “ศรณรินทร์ สินนรา” ที่กล่าวถึงตัวละครเอก

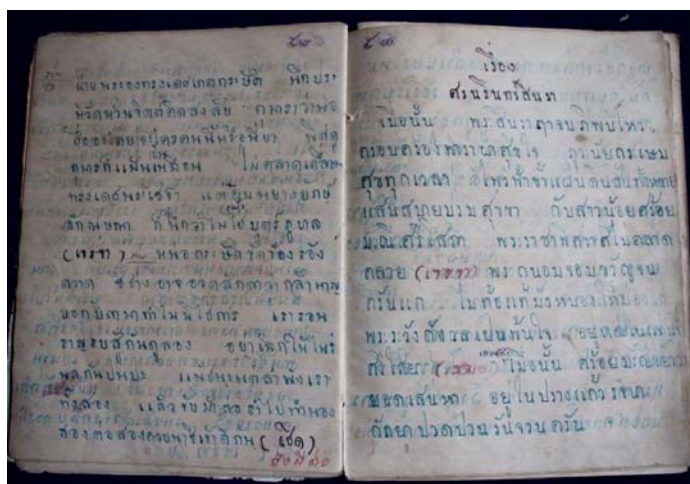
เมื่อนั้น สินนรา ฤาจบพิภพไหว

ครอบครองพาราผาสุกใจ ภูวนัยเป็นสุขทุกเวลา

- 2.) บทประพันธ์เรื่อง “ระกาแก้ว” ที่กล่าวถึงตัวละครเอก

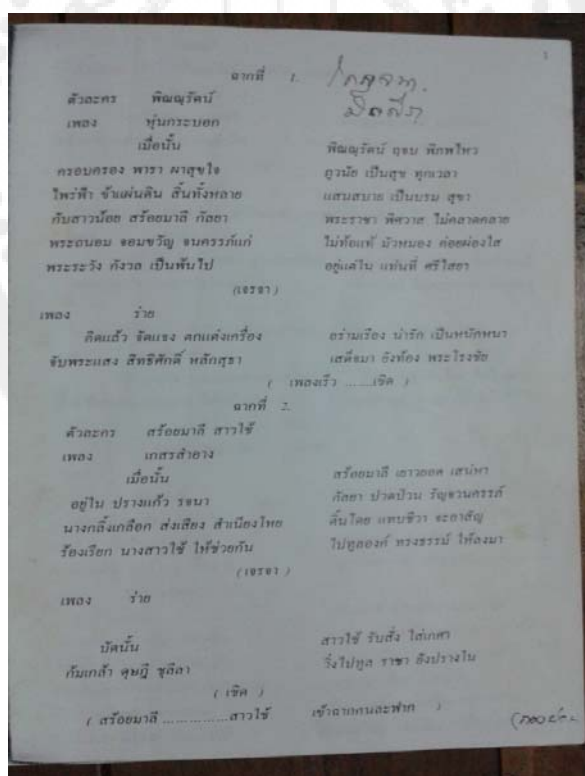
เมื่อนั้น พินนุรัตน์ ฤาจบพิภพไหว

ครอบครองพาราผาสุกใจ ภูวนัยเป็นสุขทุกเวลา

ภาพประกอบ 53 บทหุ่นกระบอกเรื่องศรนิรินทร์ สินหรา ฉบับเก่าของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

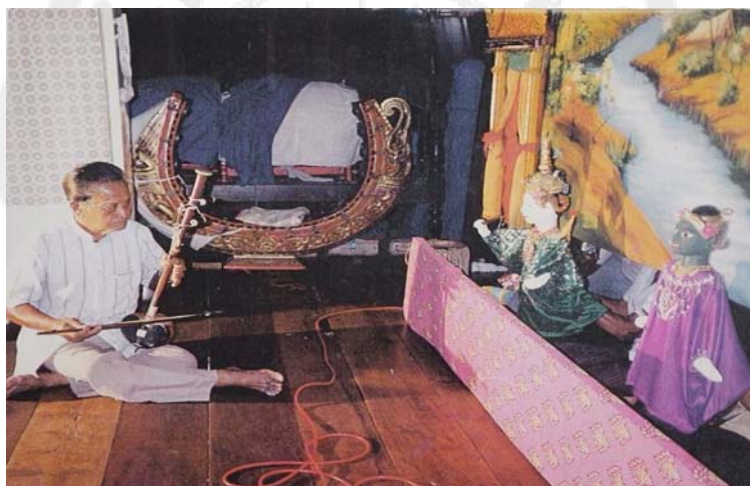
ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผูละศิริ ณ บ้านของ นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

ภาพประกอบ 54 บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ฉบับปัจจุบัน ของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายจิตินันท์ ผูละศิริ ณ บ้านของ นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12 สิงหาคม 2559

แรกเริ่มเดิมทีนั้น นายวงษ์ รวมสุข ท่านได้ประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว เอาไว้แบบไม่ละเอียดมากนัก เนื่องจากนายวงษ์ รวมสุข ท่านได้ให้อิสระแก่ผู้แสดง โดยมากจะบรรจุเพลงหลักๆ เอาไว้ ส่วนเพลงร้องบางเพลงก็จะให้ผู้แสดงๆ ร้องเอาเอง หรือนักร้องตันเสียงเป็นคนร้อง ซึ่งนักร้องตันเสียงในสมัยนั้นก็คือ นางพัฒน์ทอง แยมเล็กน้อย เนื่องจากบทร้องในบางช่วง ท่านก็ได้บรรจุเพลงเอาไว้แล้ว แต่บทร้องในบางที่ ท่านก็ไม่ได้บรรจุเพลงเอาไว้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากผู้แสดงบางท่านที่ได้รับบทาบทนั้นๆ ไม่ถนัดหรือชำนาญในการดำเนินเนื้อเรื่องและตีบทในเพลงร้อง จึงอาจใช้วิธีการร้องรำเพื่อเป็นการดำเนินเนื้อเรื่องเอาเอง เพื่อให้เกิดความกระชับในเนื้อหาของ การแสดงมากยิ่งขึ้น หรือบางที่อาจเป็นเพราะว่าผู้แสดงท่านนั้นนึกเพลงต่างๆ ขึ้นมาไม่ทัน ก็จะทำให้ ซออุตังเพลงหุ่นกระบอกขึ้นมาและตีบทดำเนินเรื่องไปเลย เพราะว่าในสมัยก่อนนั้น หุ่นกระบอก คณะนี้ไม่ได้มีการซักซ้อมก่อนทำการแสดงแต่อย่างใด ผู้แสดงจะอาศัยไหวพริบและความชำนาญ ในความเป็นศิลปินของตนเองถ่ายทอดออกมา ส่วนผู้แสดงท่านใดมีความสามารถในการขับร้องด้วย ท่านนั้นก็จะได้สะดวกในการร้องเอาเองโดยเป็นตันเสียง ส่วนผู้แสดงท่านอื่นๆ ที่ไม่ถนัดในการขับร้อง ก็ให้ผู้ที่เป็นผู้ขับร้องเป็นผู้ที่ขับร้องตันเสียงให้

ภาพประกอบ 55 นายวงษ์ รวมสุข ขณะบรรเลงซออุตังประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี

ที่มา: หนังสือ การศึกษาวิวัฒนาการ หุ่นกระบอกไทย สือพื้นบ้านในภูมิภาคตะวันตก 2535

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ของคณะซุเชิดชำนาญศิลป์ ในฉบับปัจจุบันได้มีการปรับปรุงเรื่องการบรรจุเพลงขึ้นมาใหม่ แต่ยังยึดเค้าโครงแต่เดิมไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เพลงใดที่บรรจุไว้ตั้งแต่สมัยของนายวงษ์ รวมสุข ก็คงไว้เช่นเดิม ส่วนบทร้องที่ใดที่ไม่ได้บรรจุเพลงเอาไว้ ก็ได้ทำการบรรจุใหม่ให้สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งผู้ที่ได้ทำการบรรจุเพลงลงไปใหม่ก็คือ นายณรงค์ แก้วอ่อน แต่ปัจจุบันท่านได้เสียชีวิตแล้ว และเป็นนักร้องชายประจำคณะที่ขับร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอกมาตั้งแต่ครั้งที่ นายวงษ์ รวมสุข ยังมีชีวิตอยู่

2.1.1 บทไหว้ครูหุ่นกระบอ

เพลงเสมอ

เพลงร่ำ

เพลงเข้าป็นอก

สิบนิ้ว ลูกจะยก ขึ้นประนม
ไหว้พระพุทธรูป พระธรรม ล้ำโลกีย์

ขอถวาย บังคม เหนือเกษ
โพยกัย อย่าได้มี มาบีทา

เพลงป็นตลิ่งนอก

ไหว้คุณ บิดา มารดร
ไหว้ทั้ง ผุ้เทพ เทวา

ครูพัก อักษร ทุกแหล่งหล้า
ขอจงมา ชูช่วย อำนวยชัย

(ร่ำสามลา)

2.1.2 บทหุ่นกระบอเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมารระกาแก้ว-เลื้อยกู่”

ฉากที่ 1

ตัวละคร พิณรุทธ์

เพลงหุ่นกระบอ

เมื่อนั้น

ครอบครอง พารา ผาสุกใจ
ไฟรฟ้า ข้าแผ่นดิน สิ้นทั้งหลาย
กับสาวน้อย สร้อยมาลี กัลยา
พระถนอม จอมขวัญ จนครรภ์แก้ว
พระระวิง กังวล เป็นพันไป

พิณรุทธ์ ฤาจบ พิภพไหว
ภวนัย เป็นสุข ทุกเวลา
แสนสบาย เป็นบรม สุขา
พระราช พิศวาส ไม่คลาดคลาย
ไม่ท้อแท้ มัวหมอง ค่อยผ่องใส
อยู่แต่ใน แท่นที่ ศรีไสยา

(เจรจา)

ร่าย

คิดแล้ว จัดแจง ตกแต่งเครื่อง
จับพระแสง สิทธิศักดิ์ หลักสุธา

อร่ามเรือง น่ารัก เป็นหนักหนา
เสด็จมา ยังห้อง พระโรงชัย

(เพลงเร็ว เชิด)

ฉากที่ 2

ตัวละคร สร้อยมาลี สาวใช้

เพลงเกสรสำออง

เมื่อนั้น

อยู่ใน ปรางแก้ว รจนา
นางกลิ้งเกลือก ส่งเสียง สำเนียงโหย
ร้องเรียก นางสาวใช้ ให้ช่วยกัน

สร้อยมาลี เยววยอด เสน่หา
กัลยา ปวดป่วน รัญจวนครรภ์
ดินโดย แทบชีวา จะอาสัญ
ไปทูลองค์ ทรงธรรม ให้ลงมา

(เจรจา)

ร่าย

บัดนั้น
กัมเกล้า ดุษฎี ชุติลา

สาวใช้ รับสั่ง ใส่เกศา
วิ่งไปทูล ราชฯ ยังปรางใน

(เชิด)

(สร้อยมาลี สาวใช้ เข้าจากคนละฟาก)

ฉากที่ 3

ตัวละคร พิณณรัตน์ สาวใช้ ออกคนละฟาก

เพลงทองย่อน

ฟั่งเอย สาวศรี พิณณรัตน์ ยินดี จะมีไหน
เสด็จจาก แท่นสุวรรณ อันอำไพ ตรงไป ยังปรางค์ นางเทวี

(เชิด)

ฉากที่ 4

ตัวละคร พิณณรัตน์ สร้อยมาลี สาวใช้ หมอตำแย ไก่

เพลงแขกต๋อยหม้อ

ครั้นถึง จึ่งประคอง นางโฉมยงค์ แม่อย่าทรง กันแสง เลยโฉมศรี
พระตรัสสั่ง นางกำนัล ช่วยพัทวิ ทั้งสาวศรี ไปตามหมอ ตำแยมา

(เจรจา)

(สาวใช้รับคำรีบไปตามหมอตำแย หมอต่างๆ ก็ออกมาเล่นตลก)

เพลงแขกบรเทศ

ถึงฤกษ์งาม ยามปลอด คลอดโอรส นางกำสรด ดั้นโดย ให้โหยหา
ด้วยเป็นกรรม ของนาง ได้สร้างมา ลูกยา กลับกลาย เป็นไก่ไป

(รวี โอด)

(ไก่ออกมาแล้วขึ้นเจรจา)

ร่าย

เห็นลูกรัก
ความอาย สาวสรร กำนัลใน
ลูกอะไร จึ่งเป็น เช่นนี้
จับพระแสง ฤทธิไกร ไชวคว่า

(เชิด โอด)

เพลงหุ่นกระบอ

เมื่อนั้น

ตรงเข้ากอด บาหา โศกาลัย
จะเช่นฆ่า ลูกชาย เจ้าไก่แก้ว

พระทรงศักดิ์ เคื่องขัด เพียงตักชัย
พระทรงชัย กระที่บบาท ตวาดมา
ช่างอัปปรีย์ ขายพัคต์ เป็นหนักหนา
จะเช่นฆ่า ชีวัน ให้บรรลัย

สร้อยมาลี มัวหมอง ไม่ฟังใส
ภวนัย ยกโทษ โปรดน้องยา
ตายแล้ว ก็ไม่หาย ความขายหน้า

เพราะเวรกรรม ที่ได้ทำ แต่ก่อนมา
 โอ้อา อนิจจา พระลูกเอ๋ย
 เจ้าเกิดมา มิได้อยู่ ในเวียงชัย
 แม่จะให้ แหวนผูก หัตถ์ลูกรัก
 พลังก็ถอด แหวนผูก ให้ลูกยา
 (โอด)

เพลงกล่อมพระยา

เห็นเอ๋ย เมียรัก
 ว่าแม่ สาวน้อย สร้อยมาลี
 เหวยเหวย เสนา อย่าซ้ำที่ (ซ้ำ)
 เอาไปปล่อย เสียที่ ในกลางไพร
 (เจรจา)

ตัวละคร เสนาออก

ร้าย

บัดนั้น เสนา
 เข้ากอดกุม อุ้มเจ้า ไก่มา
 (เชิด)

เพลงนาคราช

มาถึง ยังซึ่ง หิมเวศ
 แล้วเอาเจ้า ไก่น้อย ปล่อยไป
 (เชิด)

ฉากที่ 5

ตัวละคร เทวดา ไก่ กุมารระกาแก้ว

เพลงยานี

จะกล่าวถึง เทวา ะราฤทธิ์
 ให้เดือดเนื้อ ร้อนใจ ไม่สมประดี
 (เจรจา)

ร้าย

แลเห็น สกุนนัย เจ้าไก่แก้ว
 จะไปช่วย มิให้ม้วย ซึ่งบรรลัย
 (กลม)

ร้าย

คิดเอ๋ย คิดแล้ว
 จึงร้ายเวทย์ เป่าพลัน ไปทันใด
 (รัว)

จะเช่นฆ่า ชีวากับบรรลัย
 เป็นกรรมเคย ก่อสร้าง แต่ปางไหน
 ต้องอยู่ไพร องค์เดียว เปลี่ยวเอย
 เพื่อประจักษ์ สืบสาย ในภายหน้า
 นางโสกา มิได้ สมประดี

พระทรงศักดิ์ แค้นใจ ดังไฟจี้
 มาหลงลูก เช่นนี้ อย่างไร
 จงพาลูก กาลี อุบาทว์ใหญ่
 อย่าให้เข้า มาได้ พวกเสนา

รับสั่ง ใส่เกศา
 บังคมลา ออกจาก พระโรงชัย

ขอบเขต เนินผา ในป่าใหญ่
 เสนาใน ริมมา ยังธานี

สถิตใน วิมานทอง อังผ่องใส
 โกษี ผันแปร แล้วแลไป

มาชนแจ้ว อยู่ที่ ในป่าใหญ่
 คิดแล้ว เทพไท ก็ เหาะมา

พระจักรแก้ว ยินดี จะมีไหน
 กุมารไก่ เป็นมนุษย์ สุดโสกา

เพลงแขกไท

รูปไก่หาย กลายร่าง เป็นมนุษย์ บริสุทธิ น่ารัก เป็นหนักหนา
จิ้งยอกร วอนไหว้ พระท้าว กุมารา ไต๋ถาม เนื้อความไป

(เจรจา)

(เทวดาเล่าความให้ฟังว่าเป็นลูกใคร เป็นมาอย่างไร แล้วตั้งชื่อว่า ระกาแก้ว ให้จักร เป็นอาวุธ)

รื้อร้าย

ครั้นเล่าเรื่อง เบื้องหลัง ให้ฟังสิน อัมรินทร์ ปรีเปรม เกษมสันต์
ก็หายวับ กับตา ในป่าวัลย์ ไปสู่ยัง วิมาน สาราณูใจ

(รว)

เพลงทยอย

ฝ่ายว่า กุมารา ระกาแก้ว เป็นกรรมแล้ว ต้องอยู่ ในป่าใหญ่
เห็นท้าว เหาะกลับ ลับเมฆไป ภูวนัย เปลี่ยวเปล่า เสร้าวิญญา
เดินพลาง โศกพลาง มากกลางดง คิดถึง บิตูรงค์ ที่จากหน้า
สะอื้นอ้อน ถอนฤทัย อยู่ไปมา กุมารา โศกศัลย์ พันทวี

(โอด เชิด)

ฉากที่ 6

ตัวละคร นิลเสน

เพลงลิลิต

มาจะกล่าว บทไป ถึงนิลเสน ฤทธิไกร ชาญไชยศรี
ได้พร พระสยาม สมฤดี ใครเช่นฆ่า ชีวี ไม่บรรลย์
มีแว่นแคว้น แดนยาว สิบเก้าโยชน์ สิงขรโชด เขาเขิน เนินไศล
เป็นผู้ใหญ่กว่า ผู่งสัตว์ ที่ในไพร ฤทธิไกร ใครไม่รอ มาต่อดี

(เจรจา)

ร้าย

วันเมื่อ เทพเจ้า เข้าดลใจ เมื่อจะได้ พบองค์ พระทรงศรี
ตบแต่ง กายา ไม่ช้าที่ เหาะรีไป เทียวชม พนมไพร

(เชิด)

ตัวละคร นิลเสน กุมารระกาแก้ว

ร้าย

เหาะมา แลเห็น กุมารา ในป่าใหญ่
นิลเสน เคื่องขัด ในหฤทัย แล้วเผ่นโผน โจนไป ด้วยฤทธา
เข้าขวางหน้า ว่าเหว่ย กุมารน้อย กระจอยร่อย มาเฝ้า ที่ในป่า
มึงไม่กลัว ซึ่งจะม้วย ซึ่งชีวา ล่วงแดน กูมา จะว่าไร

(เจรจา)

เพลงทะเลบัว

ฟังเรื่อง

จึงตอบคำ ลิงไพร มิได้ช้า
เห็นว่าเรา เป็นเด็ก ก็เหล็กเพชร
เราเดินป่า มิได้มา ทำไมใคร

(เชิด)

ร้าย

ต่างเหย้ม ต่างหาญ ทยานยุทธ์
ต่างคน ต่างดี มีชีวา

(เชิด เจริจา)

เพลงเชิดฉิ่ง

เมื่อนั้น ระกาแก้ว

พระทรงธรณ รอนราญ ไม่บรรลัย
แล้วรำลึก ถึงองค์ เทวฤทธิ์
เสร็จแล้ว ขว้างไป ในเมฆา

(รั้ว เชิดนอก เดียว)

เพลงเขมรสุดใจ ชั้นเดียว

บัดนั้น

เห็นนาครัด มัดสิ้น ทั้ง อินทรีย์
แล้วจึงร้อง ขอโทษ โปรดเกศ
อย่าฟังให้ ข้าม้วย ชึ่งชีวา

(เจริญ)

ร้าย

คิดแล้ว ก็ชวน วานรตง
ทั้งสองศรี เดินเรียง เคียงกันไป

(เชิด)

ฉากที่ 7

ตัวละคร ท้าวพรหมทัต ราชัน

เพลงหุ่นกระบอ

เมื่อนั้น

ครอบครอง เขตขันธ์ เสมอ
ท้าวมี องค์อัคร ขาชา
มีบุตร งามช่วง ดั่งดวงใจ
ชันษา เจ้าก็ได้ สิบห้าปี

ระกาแก้ว แค้นเคือง เป็นหนักหนา
อะหังกา เกินตัว ไม่กลัวใคร
จะคร้ามเข็ด วานร อย่าสงสัย
จะหมายใจ คิดขู่ ภูจะกลัว

อุตลุด หวดซ้าย ปายขวา
พนาวา เลื่อนลั่น สนั่นไป

ฤา จบ พิภพไหว
พระหน่อไทร จับจักร อันศักดิ์
ขอให้สม ดังจิต ประารถนา
เป็นนาคา พันพิษ มีฤทธิ์

นิลเสน ร้อนใจ ดังไฟจี้
ขุนกระบี่ แทบจะตาย วายชีวา
พระทรงเดช ยกโทษ โปรดเกศา
ขอเป็นข้า ทรงธรรม จนบรรลัย

เสด็จลง ลีลา หาช้าไม่
ครั้นเหนื่อยอ่อน ครรไล ขึ้นเมฆา

ท่านท้าว พรหมทัต นาคา
ไพร่ฟ้า เป็นสุข สำราญใจ
โสภา งามล้ำ ดังไขไข
ชื่อทราวม้วย แวมณี ศรีโสภา
ผิวนวี ดังเทพ เลขา

ถนอมไว้ ในปรางค์ รจนา
ท้าวให้ เราร้อน ในฤทัย
มีคู่ ได้ครอง แก้วธานี

(เจรจา)

มิได้มี โรคา มาย่ำยี่
อยากจะให้ ลูกรัก เจริญศรี
พระภูมิ ตรัสปรึกษา กัลยา

ร้าย

ฟังเรื่อง

จับพระจันทร์ สิริศักดิ์ หลักสุธา

(เสมอ)

พระมิ่งเมือง แสนโสม นัสสา
เสด็จมา ยังท้อง พระโรงชัย

เพลงขึ้นพลับพลา

ลดองค์ ลงนั่ง บัลลังก์อาสน์
แล้วจึงมี สิงหนาท ประกาศไป

(เจรจา)

พร้อมอำมาตย์ เฝ้าแห่น แนนไสว
เสนาใน เร่งรัด ไปจัดการ

ร้าย

บัดนั้น

ศิโรราบ กราบลา ไม่ช้านาน

(เชิด ทำเพลงฝรั่ง)

จากที่ 8

ตัวละคร ยูโฟซาน (ฝรั่ง)

เพลงมาร์ชชิงทรูจอร์เจีย

จะกล่าวฝ่าย นายยูโฟซาน ขาญชัยเชิด
ได้รับสาส์น แสนสำราญ ในฤทัย
ชั้นชา เจ้าก็ได้ สิบห้าปี
จึงตรัสสั่ง ปาวไพร มิได้ช้า

(เจรจา)

พวกเสนา คำนับ แล้วรับสาส์น
ออกพลัน ทวารวัง แล้วรีบไป

ครอบครอง เมืองอังกฤษ มานานหลาย
อยากจะได้ คู่ชม ภริมยา
ยังไม่มี คู่ครอง มาเคียงหน้า
มึงจงอยู่ พารา กูจะไป

เพลงโยสลัม

ครั้นสั่งเสร็จ ขึ้นชม สมสมาน
ออกจาก เคหา ริมคลาไคล

(เชิด เพลงแขก)

จากที่ 9

ตัวละคร อาบูหั่น

เพลงตารีกีปัส

จะกล่าวฝ่าย นายมลายู อาบูหั่น ครอบคอบ เขตขัณฑ์ เมืองชาว
ได้รับสาส์น ของท้าว พรหมทัต ให้เร่งรัด รีบไป ทายปัญหา

(เจรจา)

ยูโฟซาน ยินดี จะมีไหน
ตรงไป เมืองไทย มิได้ช้า

เพลงแขกสุ่ม

จึงตบแต่ง กายา ไม่เข้าพลัน
พอเสร็จสรรพ จัปอาวุธ สำหรับกาย
(เชิด ทำเพลงลาว)

ฉากที่ 10

ตัวละคร หนานแก้ว

เพลงสร้อยลำปาง

จะกล่าวถึง เจ้าลาว ชาวเวียงจันทน์ ครอบครอง เขตขัณฑ์ เป็นสุขศรี
ได้รับसानส์ กษัตริย์ ธิบตี เจ้าลาว ก็เป็นที่ สำราญใจ
ความในสาสน์ จะให้เรา ทายปัญหา ถ้าทายถูก ก็จักยก ธิดาให้
พอทราบความ แสนสำราญ หฤทัย ด้วยอยากได้ เป็นคู่ครอง พระธิดา
(เจรจา)

เพลงลาวเนียง

จึงตรัสสั่ง เสนี ให้เตรียมพล เลือกลั่น แต่คน ที่แกลัวล้า
จะไปเมือง พรหมทัต นครา ต้องยก โยธา ให้ทันใด
ว่าแล้ว บ่ ช้าที ดบแต่ง กายี งามวิไล
แต่พอ ได้ฤกษ์ เบิกพลไกร สังก ทัพใหญ่ ออกจากเวียง
(เชิด เพลงจีน)

ฉากที่ 11

ตัวละคร กิมเหล็ง (จีน)

เพลงไปยักงเหล็ง

จะกล่าวกลับ จัปความ ไปตามเรื่อง ถึงเจ้าเมือง เชียงไฮ้ ซาญชัยศรี
ชื่อกิมเหล็ง เก่งกล้า สง่าดี ไพรี่ มิได้รอ ต่อศักดา
(เจรจา)

เพลงจีนหน้าเรือ

สั่งเสร็จ เท่านั้น ด้วยทันใด เจ้ากิมเหล็ง ดีใจ เป็นหนักหนา
ออกจาก เชียงไฮ้ ไม่อยู่ช้า ตรงไป พารา เจ้าเมืองไทย
(เชิด)

ฉากที่ 12

ตัวละคร การะเวก (ยักษ์)

เพลงสิงห์โตเล่นหาง

เมื่อนั้น การะเวก สิทธิศักดิ์ ยักษา
ครอบครอง เขตขัณฑ์ สวรรค์ยา ชื่อพารา โรมจักร หลักธานี
วันเมื่อ ถึงคราว จะบรรลย์ ให้เราร้อน ฤทัย ท้าวยักษ์
จะไปเที่ยว ในป่า พนาลี ไปจับเนื้อ เสือสิงห์ ที่ในไพร
(เจรจา)

เพลงกราวใน

คิดแล้ว จัดแจง ตบแต่งเครื่อง เยาวรัตน์ รุ่งเรือง งามเชิดฉาย
กรกฏม คธาแก้ว อันแพรวพราว ราพราย หะไป ในอารัญ

(กราวใน เชิด)

ฉากที่ 13

ตัวละคร ฝรั่ง แขก ลาว จีน ยักษ์

ร้าย

แลเห็น พวกหน่อ กษัตรา ยกพวก พลมา ในไพรสณฑ์
จึงเข้าไป ไต่ถาม เนื้อความพลัน ยกพวก พลขันธ์ ไปแห่งใด

(เจรจา)

เพลงสมิงทองมอญ

ครั้นว่า ได้แจ้ง แห่งกิจจา อสุรา ยินดี จะมีไหน
กษัตริย์ ร้อยเอ็ด พาคลาไคล ราพราย ก็ตามไป ในพารา

(เชิด)

ร้าย

ครั้นถึง จึงเข้า เสนาใหญ่ ต่างตน ดีใจ เป็นหนักหนา
เราจะขอ เข้าเฝ้า เจ้าพารา จะโปรดปราน หรือว่า ประการใด

(เจรจา)

เพลงฉับแกละ

บัดนั้น เสนา ผู้มี อัครมาสัย
ต่างคน ลีลา คลาไคล เข้าทอ้ง พระโรงชัย ในทันที

(เชิด)

(ท้าวพรหมหัตถ์ออก เสนา ออกเจรจา)

ฉากที่ 14

ตัวละคร ท้าวพรหมหัตถ์ รัชณี แววมณี สาวใช้

เพลงสารถี

ฟังเรื่อง พระมิ่งเมือง ปรีเปรม เกษมศรี
จึงตรัสสั่ง สาวใช้ ไม่ช้าที จงไปตาม บุตรี ให้ขึ้นมา

ร้าย

บัดนั้น สาวใช้ รับสั่ง ใส่เกศา
ก้มเกล้า ดิษฏี ชูลีลา ไปปรางค์ ปราสาท นางทรมวย

(เชิด)

(สาวใช้ พรหมหัตถ์ เข้าฉาก ... แววมณี สาวใช้ ออกจากคนละฟาก)

(เจรจา)

เพลงกล่อมนารี

เมื่อนั้น

แจ้งว่า พระบิดา ให้พาไป

เพลงกล่อมนารี ชั้นเดียว

สร่งเสร็จ ค่อยเสด็จ ลีลาศ

ดาวล้อม จันทร์กระจ่าง กลางนภา

(เพลงเร็ว)

(เชิด)

รื้อร้าย

ครั้นถึง จึงตรง เข้าไปเฝ้า

หมอบอยู่ ตรงหน้า พระทรงธรรม

(เจรจา)

(มเหสีออก)

ตัวละคร ท้าวพรหมทัต มเหสี แววมณี

ร้าย

ครั้นพร้อมแล้ว ตรัสชวน มเหสี

แล้วเสด็จ ล่วงเลย มาเกษย

(เชิด)

ฉากที่ 15

ตัวละคร ฝรั่ง แขก ลาว จีน ยักษ์

เพลงเทพทอง

เมื่อนั้น

ต่างน้อมกาย ถวาย อภิวันท์

พรหมทัต จึงตรัส ตั้งปัญหา

ทั้งสามข้อ ที่ตั้ง มาครั้งนี้

(เจรจา)

เพลงการะเวก

การะเวก ยืนฟัง แล้วนั่งคิด

เราอยากแก้ ปัญหา จะเป็นไร

ร้าย

ฟังเอย ยักษ์ตรัส

จึงตอบตาม ความตรง ไม่สงกา

อันตัวท่าน นั้นก็ เป็นยักษา

เราให้सानส์ แก่พวก เจ็ดธานี

(เจรจา)

แวมณี เยาวยอด พิสมัย

อรทัย เข้าที่สร่ง พระคงคา

กำนัลนาง แวดล้อม ทั้งซ้ายขวา

เสด็จมา เฝ้าองค์ พระทรงธรรม

พระจอมเจ้า นิเวศ เขตขันธ์

นางจอมขวัญ นบอบ พระภูวนัย

กับบุตรี สาวสร ทิ้งน้อยใหญ่

ตรงไป พลัปลา หน้าบุรี

ท้าวพรหมทัต นางรัชณี นางแวมณี

พวกร้อยเอ็ด ปรีเปรม เกษมสันต์

คอยฟังคำ ทรงธรรม เจ้าธานี

ถามมาตาม พวกเจ็ด กรุงศรี

ใครถูกดี จะให้ครอง พระเวียงชัย

เห็นสมจิต จึงทูล เฉลยไข

ถ้าบุญไซ้ จะได้ครอง ทั้งสองเรา

พรหมทัต จันทร ตกประหม่า

ว่าดูรา เกิดท่าน อสุรีย์

ไม่ควรทลาย ปัญหา ของทรงศรี

ตัวท่านนี้ ใครเชิญ ให้เข้ามา

ร้าย

ต่างคน ต่างทลาย กันไม่ได้
 บ้างชี้นิ้ว กริ้วกราด ตวาดมา
 เราทลายถูก กลับว่าผิด จิตไม่ตรง
 บ้างโกรธา ตาเป็น เช่นแสงไฟ

(เชิด)

เพลงเขมรปากท่อ ชั้นเดียว

เมื่อนั้น

ความกลัว ตัวสั่น ตันอุรา
 แต่มานะ กษัตริย์ ไม่ย่อท้อ
 ว่าพลาง ถาโถม โจมเข้าไป

(เชิด)

เพลงทะเลบัว

เมื่อนั้น

คิดพลาง จะพา นางเทวี
 จึ่งยกกร นมัสการ อ่านพระเวทย์
 ให้มีดมัว ทัวไป ทั้งจักรวาล

(รัว เจริญ)

เพลงสาลิกาแก้ว

ฟังเอย ฟังเรื่อง ทั้งผอง

หักอารมณ์ พรหมทัต ให้ขัดใจ
 จึ่งตรัสสั่ง พหล พลโยธี
 ไปตามติด ลูกยา ในป่าวัลย์

(เชิด)

ฉากที่ 16

ตัวละคร การะเวก แววมณี

เพลงเบ้าหลุด ชั้นเดียว

พอวางนุช นางหลุด เขารบยักษ์ วรพัคตร์ รับรอง หาดต้องไม่
 สู้พลาง หนีพลาง มากกลางไพร ราพร่าย ไล่ติด ประชิดมา

(เชิด)

ให้อึดอัด ขัดใจ เป็นหนักหนา

ช่างพูดจา กลับกลอก ออกอภิปราย
 เป็นถึงจอม จักรพงษ์ พุดเหลวไหล
 เข้าเลี้ยวไล่ สับยุทธ์ ยุทธนา

แวมณี เยาวยอด เสนหา

กัลยา อัดอั้น ให้จุนใจ
 จะแทนคุณ ท่านพ่อ ให้จึ่งได้
 ราพร่าย ขวางหน้า เข้าวารี

การะเวก สิทธิศักดิ์ ยักษ์

ไปสู่ ยังที่ ทิพย์วิมาน
 กำลังเดช ทั้งเจ็ด ช้างสาร
 เข้าอุ้มเอา เยาวมัลย์ แล้วหายไป

ชลเนตร คลอคล่อง ลงนองไหล

ดีแล้ว เป็นไร ได้เห็นกัน

ทั้งร้อยเอ็ด ธานี รับผายผัน

เจ้าเขตขันธ์ นำหน้า แล้วคลาไคล

ฉากที่ 17

ตัวละคร ระกาแก้ว นิลเสน การะเวก แววมณี

ร้าย

เมื่อนั้น
กับวานร เหาะไป ในนภา
(เจรจา)

ระกาแก้ว ฤทธิพิศ ทั่วทิศา
พระราชารัณ ในฤทัย

ร้าย

เหลือบเขม่น แลเห็น อสุรี
จะไปช่วย มิให้ม้วย ซึ่งบรรลัย
(เชิด เจรจา)

ไสภษตรี มาใน กลางไพร
คิดแล้ว ภูวนัย ก็เหาะมา

เพลงสังขาร

ฟังก์ดี

จึงตอบ คำมนุษย์ สุดศกดา
ว่าเหวี่ยงเหวี่ยง มนุษย์ กับลิงป่า
มายืนขวาง ทางจร ภูวไร
(เจรจา)

อสุรี แค้นใจ เป็นหนักหนา
อสุรา กริ้วกราด ทวาดไป
ช่างไม่กลัว ชีวา จะตักษัย
จงส่งนาง มาให้ เสียโดยดี

ร้าย

ฟังก์จา

ท่านมา รับผิดชอบ กับสตรี
อวดดี มีฤทธิ์ มารบหญิง
ถ้าแม้ว่า กล้าดี มีฤทธิ์
(เจรจา)

พระราชารอบคำ ท้าวยักษ์
อสุรี ช่างไม่อาย ขายพักตรา
ดุขันจริง ช่างไม่อาย นึกขายหน้า
มายุทธนา กันกับชาย ไม่อายกัน

(นิลเสนเข้ารบกับการะเวก)

เพลงลิงโลด

ฟังก์จาอสุรา

แกว่งกระบอง ถาโถม เข้าโจมตี
แล้วขึ้นแผ่น เหยียบเข้า น้าวเศียร
ยักษ์สะบัด วานร กระเด็นไป
(เชิด)

เคื่องขุ่น ให้หุ่นหัน
วานรหัน รับรอง ด้วยว่องไว
หันเหียน เปลี่ยนท่า อัชฌาศัย
ภูวนัย ขวางหน้า เข้าวารี

เพลงลิงลาน

เมื่อนั้น

เห็นมนุษย์ แก้วเกล้า เข้าวารี
จำจะฆ่า เสียให้ตาย วายชีวิต
แล้วอัดใจ ร่ายเวทย์ มหิมา
(รว เชิด)

การะเวก ฤทธิไกร ชาญชัยศรี
อสุรี ตรองในใจ อยู่ไปมา
ที่มันคิด ชิงมิตร ขนิษฐา
เป็นนาคา พันพิษ ฤทธิไกร

เพลงแผละ

เมื่อนั้น

เห็นนาคา พรังพร้อม ล้อมองค์ไว้
แล้วนีก ถึงองค์ เทวฤทธิ์
ขอให้ เป็นสุบรรณ อันฤทธา
(รั้ว แผละ เชิด)

ระกาแก้ว นึกพะวง ให้สงสัย
ภูวนัย จับจักร อันศักดิ์ดา
ขอให้ สมจิต ปรารถนา
พระราชา ขว้างไป ในพงพี

ร่าย

แล้วขว้างจักร ตักดา ะราฤทธิ์
เข้าตัดกร ซ้ายขวา กระเด็นไป
(รั้ว)

หมายประหาร ชีวิต ให้ทักษัย
ราพร้าย ล้มผาง กลางสุธา

เพลงทยอยญวน

เมื่อนั้น

กรขาด มิได้ติด ซึ่งกายา
จะร้ายเวทย์ สักเท่าไร ก็ไม่ติด
ถ้าขึ้นอยู่ สุ่มัน จะบรรลัย
(เชิด เจริจา)

การะเวก แทบชีวัง จะสังขา
อสุรา ร่ายเวทย์ ฤทธิไกร
สุดคิด รู้ว่า จะทักษัย
ราพร้าย หนีไป ในพงพี

ฉากที่ 18

ตัวละคร ระกาแก้ว แวมณี นิลเสน

เพลงกระบอกทอง

ฟั่งวาจา

จึงตรัสชวน น้องแก้ว แวมณี
ตั้งหน้า ตรงไป ยังนคร
รีบเสด็จ ให้ถึง นครา

พระราชา ปรีเปรม เกษมศรี
ขุนกระบี่ ทหาร ชาญศักดิ์ดา
เจ้าวานร คลาไคล ออกนำหน้า
ลัดเลาะ มาในป่า พนาวัลย์

(เชิด แล้วกราวรำ)

จบการแสดง

2.2 ทำนองเพลง

ผู้วิจัยได้เก็บบันทึกข้อมูลในส่วนของท่านองเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม จากการลงภาคสนามด้วยวิธีสัมภาษณ์ บันทึกเสียงและบันทึกภาพเคลื่อนไหว จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงข้อมูลของท่านองเพลงโดยเขียนเป็นโน้ตไทย โดยนำเสนอเป็นกลุ่มตามประเภทของเพลงไทย ดังต่อไปนี้ 1.) เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก 2.) เพลงบรรเลงรับ-ส่งการขับร้องที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก โดยนำเสนอท่านองของเพลงเป็นทางฆ้องวงใหญ่

หมายเหตุ* นายอภิชาติ อินทรยงค์

บอกท่านอง

นายฐิตินันท์ ฝูลละศิริ

บันทึกท่านอง

2.2.1 เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเพื่อประกอบกิริยา
ต่างๆ ของตัวละคร

2.2.1.1 เพลงหน้าพาทย์สำหรับเบิกโรงหุ่นกระบอก

เพลงวา

ทำนองขึ้นเพลงวา

มือขวา	- ท - ร	- ท - ล	- - - ช	- - - ร
มือซ้าย	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- - - ทุ	- - - ล

มือขวา	- - - ม	- ร - ร	- - - -	- - - ร	- - - ช	- - ล ท	- ล - ท	- ตี - ร
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - ร	- - - -	- ทุ - -	- - - ทุ	- ล - ทุ	- ต - ร

มือขวา	- - - ม	- ร - ร	- - - -	- - - ร	- ม - ร	- ตี - ช	- - ล ท	- ตี - ร
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - ร	- - - -	- ม - ร	- ต - ทุ	- - - ทุ	- ต - ร

ท่อน 1

มือขวา	- - - ม	- ร - ร	- - - -	- - - ร	- ตี - ร	- ตี - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - ร	- - - -	- ต - ร	- ต - ล	- - - ทุ	- - - ฟ

มือขวา	- ร - -	ร ต - ร	- ช - -	ฟ ฟ - ช	- ตี - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ต - ล	- ทุ - ล	- ทุ - ฟ	- - - ทุ	- ต - ล	- ทุ - ฟ	- - - ทุ	- - - ล

มือขวา	- - ช ล	- ตี - ร	- ม - ร	- ตี - ล	- ตี - ร	- ตี - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- ฟ - -	- ต - ร	- ม - ร	- ต - ล	- ต - ร	- ต - ล	- - - ทุ	- - - ฟ

มือขวา	- ร - -	ร ต - ร	- ช - -	ฟ ฟ - ช	- ฟ - -	- ช ล - ตี	- ร - ตี	- ล - ช
มือซ้าย	- ต - ล	- ทุ - ล	- ทุ - ฟ	- - - ทุ	- ต - -	ฟ - - ต	- ร - ต	- ล - ทุ

กลับต้น

กลับต้นท่อน 1 เปลี่ยนท่าเพลง

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช
มือซ้าย	- - - ฟ	- ทุ - -	- - - ล	- ทุ - -

ท่อน 2

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- ล - ตี	- ล - -	ช ช - -	ฟ ฟ - ร
มือซ้าย	- - - ฟ	- ทุ - -	- - - ล	- ทุ - -	- ล - ต	- ล - ทุ	- - - ฟ	- - - ล

มือขวา	- - ฟ ฟ	- ช - ต	- - - -	- ต ร - ฟ	- ต - ฟ	- - ช ล	- ช - -	ล ล - ช
มือซ้าย	ฟ - - -	- ทุ - ทุ	- ล - -	ทุ - - ฟ	- ทุ - ฟ	- - - ล	- ทุ - ล	- - - ทุ

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- - ร ม	- ช - -	- ช - -	ม - - - ล
มือซ้าย	- - - ฟ	- ทุ - -	- - - ล	- ทุ - -	- ต - -	- - - ร	- ต - -	- ร ต - ล

*หมายเหตุ (เที่ยวกลับไม่ต้องบรรเลงบรรทัดนี้ให้ออกท้ายเพลงวาไปเลย)

มือขวา	- - ต้ม	- รี่ - ช	- - - -	- ชล - ต้ม	- ช - ต้ม	- - รี่ ม	- ม - ม	- รี่ - ต้ม
มือซ้าย	- ด - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - -ด	- ร - ด	- - -ม	- ช - ม	- ร - ด

กลับต้น

ท้ายเพลงวา

มือขวา	- รี่ - ท	- ล - รี่	- - -ท	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร
มือซ้าย	- ร - ท	- ล - ร	- - -ท	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร

2.2.1.2 เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาในการแสดงอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์

เพลงรัว ลาเดี่ยว

มือขวา	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -	- ฟ - -	- ม - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ม	- ท - - ม	- - - ล

มือขวา	ด - - -	- - ร ม	- ร - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม
มือซ้าย	- ท ล - ท	- ด - -	- ล - ม	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - - -

มือขวา	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- - - ม
มือซ้าย	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - -

มือขวา	- - - ม	- - - -	- - - ล	- ช - ฟ -	- - - -	ช ล - ช	- - - -	- - - ล
มือซ้าย	- - - ม	- - - -	- ล - -	- ร - ม ร	- ม - ฟ	- - - ร	- - - ล	- - - -

มือขวา	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- ล - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - -	- ล - -	- - - รี่	- ม - รี่	- ท - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - -	- ล - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล

มือขวา	- ท - ล	ช ล - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช
มือซ้าย	- ท - ล	- ล - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช

มือขวา	- - - ช	- - - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - -	- - - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - -	- - - ช

มือขวา	- - - -	- ม - ม	- ท - -	- ล - ล	- - - ช	- ล - ช	- - - -	- - - ช
มือซ้าย	- - - ม	- - - ท	- ท - ล	- - - ร	- - - ฟ	- - - ร	- - - ช	- - - -

เพลงร่ำ 3 ลา

ลา 1

มือขวา	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -	- ฟ - -	- ม - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -	- - ม ร	- ท - ม	- - - ล

มือขวา	ด - - -	- - ร ม	- ร - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม
มือซ้าย	- ท ล - ท	- ด - -	- ล - ม	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - - -

มือขวา	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- - - ม
มือซ้าย	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - -

มือขวา	- - - ม	- - - -	- - - ล	- ช - ฟ -	- - - -	ช ล - ช	- - - -	- - - ล
มือซ้าย	- - - ม	- - - -	- ล - -	- ร - ม ร	- ม - ฟ	- - - ร	- - - ล	- - - -

มือขวา	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- ล - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - -	- ล - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - -	- ล - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล

มือขวา	- ท - ล	ช ล - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช
มือซ้าย	- ท - ล	- ล - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช

มือขวา	- - - -	- - - ร	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - -	- ท - ร
มือซ้าย	- - - -	- - - ล	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - ล	- - - -	- - - ร

มือขวา	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	ช ล - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช
มือซ้าย	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ล - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช

มือขวา	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - -	- - - ช	- - - -
มือซ้าย	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -

ลา 2

มือขวา	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -	- ฟ - -	- ม - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -	- - ม ร	- ท - -	- - - ล

มือขวา	ด - - -	- - ร ม	- ร - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม
มือซ้าย	- ท ล - ท	- ด - -	- ล - ม	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - - -

มือขวา	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- - - ม
มือซ้าย	- - - ม	- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- - - -

มือขวา	- - - ม	- - - -	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท
มือซ้าย	- - - ม	- - - -	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - -	- ท - -	- ท - -

มือขวา	- - - ท	- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- ท - -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล

มือขวา	ช ล - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช
มือซ้าย	- ล - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -

มือขวา	- - - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - -	- - - ช	- - - -
มือซ้าย	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -

มือขวา	- - - -	- - - ล	- - - ช	- - - ท	- ช - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท
มือซ้าย	- - - -	- - - ล	- - - ช	- - - ท	- ช - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท

มือขวา	ช - ล ช	ช - ล ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท
มือซ้าย	- ฟ - ร	- ฟ - ร	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - -	- ท - -	- ท - -

ลา 3

มือขวา	- - - ท	- ท - ท	- ท - ท	- - - ท	- - - -	- - - ล	- ช - ร	- - - ม
มือซ้าย	- ท - -	ท - ท -	ท - ท -	- - - ท	- - - -	- ฟ - -	- ร - ร	- - - ม

มือขวา	- - - ร	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- ร - ฟ	- ม - ร	- - - ล	- ช - ฟ -
มือซ้าย	- - - ร	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- ล - ท	- ท - ล	- ล - -	- ร - ม ร

มือขวา	- - - -	ช ล - ช	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล
มือซ้าย	- ม - ฟ	- - - ร	- ล - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล

มือขวา	- - - ล	- - - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- - - ล	- - - ล
มือซ้าย	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - ล

มือขวา	- - - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	ช ล - -	- - - ช	- - - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ล - ช	- - - -	- - - ช

มือขวา	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- ช - ช	- ช - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช

มือขวา	- ช - ช	- ช - ช	- - - ช	- - - ช	- - - -	- ม - ม	- ท - -	- ล - ล
มือซ้าย	- - - ช	- - - ช	- - - -	- - - ช	- - - ม	- - - ท	- ท - ล	- - - ร

มือขวา	- - ช -	- ล - ช	- - - -
มือซ้าย	- - - ฟ	- - - ร	- - - ช

เพลงเชิดฉิ่ง

ตัว 1

มือขวา	- ล - ร	- ท - ม	- ร - ม	- - ช ช	- - ช ล	ท ล - -	ช ม - -	ช ล - ช
มือซ้าย	- ล - ล	- ฟ - ม	- ล - ท	- ช - -	- ม - -	- - ช ม	- - ร ม	- - ช -

มือขวา	- - ม ร	- - - ม	- - ร ม	- ช ล ช	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	ล ท - -	ด ท ล -	ล ท ด -	ช - ล ช	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 2

มือขวา	- ท - ล	- ช - ม	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -
มือซ้าย	- ท - ล	- ช - ท	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช

มือขวา	- ท - ล	- ช - ม	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ท - ล	- ช - ท	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 3

มือขวา	- ร - ร	- ม - -	- ร - ร	- ม - -	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- ล - -	ท - ร ท	- ล - -	ท - ร ท	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- ร - ร	- ม - -	- ร - ร	- ม - -	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	- ล - -	ท - ร ท	- ล - -	ท - ร ท	- - ร -	- - ช ม
มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 4

มือขวา	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 5

มือขวา	- - ร ม	- ล - ช	- - ล ล	ร ท - ท	- ล ท -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- - - -	- ล - ช	- ล - -	- - ล -	ช - - ช	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ล - ช	- - ล ล	ร ท - ท	- ล ท -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	- - - -	- ล - ช	- ล - -	- - ล -	ช - - ช	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- ทุ ล ช

ตัว 6

มือขวา	- ร - ท	- ล - ท	- รี้ - ท	- ล - ท	- - ล ท	- - ตี้ รี้	- - มี้ รี้	- - - ท
มือซ้าย	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	ล ท - -	ตี้ รี้ - -	ตี้ ท ล -

มือขวา	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- ร - ท	- ล - ท
มือซ้าย	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	- รี้ - ท	- ล - ท	- - ล ท	- - ตี้ รี้	- - มี้ รี้	- - - ท	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	ล ท - -	ตี้ รี้ - -	ตี้ ท ล -	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- ทุ ล ช

ตัว 7

มือขวา	- - ท ท	- ทุ - รี้	- มี้ - รี้	- ล - ท	- ช - ล	- ทุ - รี้	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ทุ - -	- ฟ - ร	- ม - ร	- ล - ทุ	- ช - ล	- ท - ร	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- - ท ท	- ทุ - รี้	- มี้ - รี้	- ล - ท
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ทุ - -	- ฟ - ร	- ม - ร	- ล - ทุ

มือขวา	- ช - ล	- ทุ - รี้	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ช - ล	- ท - ร	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

มือขวา	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 8

มือขวา	- - ท ท	- - ท ท	- - ล ล	- - ช ช	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ท - -	- ท - -	- ล - -	- ช - -	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ท - -	- - ท ท	- - ท ท	- - ล ล	- - ช ช
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- ท - -	- ท - -	- ล - -	- ช - -

มือขวา	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 9

มือขวา	- ล ท ร	- ม - ช	- ร - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -
มือซ้าย	ล - - ล	- ท - ช	- ล - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- ล ท ร	- ม - ช	- ร - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	ล - - ล	- ท - ช	- ล - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 10

มือขวา	- ล - -	ช ช - ด	- ช - ต	- - ช ช	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ช	- ช - ด	- ช - -	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- ล - -	ช ช - ด	- ช - ต	- - ช ช
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- ล - ช	- - - ช	- ช - ด	- ช - -

มือขวา	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 11

มือขวา	- - ท ล	- - ท ล	- - ล ช	- - ล ช	- ม - ท	- - ท ล	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -	ร - ร -	ล ช - -	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- - ท ล	- - ท ล	- - ล ช	- - ล ช
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -

มือขวา	- ม - ท	- - ท ล	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	ร - ร -	ล ช - -	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 12

มือขวา	- ม - ล	- ม - ล	- - - ม	- ล - -	- - ท ตี	รี ตี - -	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	ร - ร -	ร - ร -	- - ร -	ร - - -	ช ล - -	- - ท ล	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ทุ - -	- ม - ล	- ม - ล	- - - ม	- ล - -
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	ร - ร -	ร - ร -	- - ร -	ร - - -

มือขวา	- - ท ตี	รี ตี - -	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	ช ล - -	- - ท ล	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

มือขวา	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ทุ ล ช

2.2.1.3 เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาในการเดินทาง ไป - มา ในระยะใกล้

เพลงเสมอ

มือขวา	- - - ล	- ท - ฟ	- - ร ร	- ร - ช	- - - ล	- ท - ร	- - - ม	- - - ฟ
มือซ้าย	- ล - -	- ทุ - มร	- ร - -	- ล - ช	- ล - -	- ทุ - ล	- - - ทุ	- - - ด

มือขวา	- - ม ฟ	- ล - ท	- รี้ - ท	- ล - ฟ	- - ตี ตี	- ท - ล	- ม - -	ม ร - ม
มือซ้าย	- ร - -	- ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ด	- ด - -	- ทุ - ล	- ร - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	- - ม ฟ	- ล - -	- ล - -	ฟ - - ท	- - - -	- ท - ท	- - ช ช	- ล - ท
มือซ้าย	- ร - -	- - - ม	- ร - -	- มร - ทุ	- - - ทุ	- - - -	- ช - -	- ล - ทุ

มือขวา	- - - ร	- - ม ฟ	- ล - ล	- ฟ - -	- ฟ - ม	- ร - -	ด - - -	- - ร ม
มือซ้าย	- ล - -	- ร - -	- - - ฟ	- - ม ร	- - - -	- ล - -	- ทุ ล - ทุ	- ด - -

มือขวา	- ท - รี้	- ท - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
มือซ้าย	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- ช - ฟ	- ทุ - ร

2.2.1.4 เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาในการเดินทาง ไป - มา ในระยะไกล และ การติดตามต่อสู้

เพลงเชิด ชั้นเดียว

ตัว 1

มือขวา	- ล - ร	- ทุ - ม	- ร - ม	- - ซ ซ	- - ซ ล	ท ล - -	ซ ม - -	ซ ล - ซ
มือซ้าย	- ล - ล	- ฝ - ม	- ล - ทุ	- ซ - -	- ม - -	- - ซ ม	- - ร ม	- - ซ -

มือขวา	- - ม ร	- - - ม	- - ร ม	- ซ ล ซ	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	ล ทุ - -	ด ทุ ล -	ล ทุ ด -	ซ - ล ซ	- ล - ซ	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ซ - ม	- ท - ล	- - ซ -	ท ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ซ - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

มือขวา	ร ทุ - -	- - ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ซ	- ด - -	- ซ - ล	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- ล - ซ	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ซ
มือซ้าย	- - - ล	- ทุ ล ซ

ตัว 2

มือขวา	- ท - ล	- ซ - ม	- - ซ -	ท ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -	ร ทุ - -
มือซ้าย	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- - ร -	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ซ

มือขวา	- ท - ล	- ซ - ม	- - ซ -	ท ล - -	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- - ร -	- - ซ ม	- ล - ซ	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ซ - ม	- ท - ล	- - ซ -	ท ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ซ - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

มือขวา	ร ทุ - -	- - ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ซ	- ด - -	- ซ - ล	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- ล - ซ	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ซ
มือซ้าย	- - - ล	- ทุ ล ซ

ตัว 3

มือขวา	- ร - ร	- ม - -	- ร - ร	- ม - -	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- ล - -	ท - ร ท	- ล - -	ท - ร ท	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- ร - ร	- ม - -	- ร - ร	- ม - -	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	- ล - -	ท - ร ท	- ล - -	ท - ร ท	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช		
มือซ้าย	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ท ล ช		

ตัว 4

มือขวา	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	- ท - ช	- ล - ท	- ท ล ช	- ล - ท	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช		
มือซ้าย	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ท ล ช		

ตัว 5

มือขวา	- - ร ม	- ล - ช	- - ล ล	ร ท - ท	- ล ท -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- ด - -	- ล - ช	- ล - -	- - ล -	ช - - ช	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ล - ช	- - ล ล	ร ท - ท	- ล ท -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	- ด - -	- ล - ช	- ล - -	- - ล -	ช - - ช	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- ทุ ล ช

ตัว 6

มือขวา	- ร - ท	- ล - ท	- รี้ - ท	- ล - ท	- - ล ท	- - ตี้ รี้	- - มี้ รี้	- - - ท
มือซ้าย	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	ล ท - -	ตี้ รี้ - -	ตี้ ท ล -

มือขวา	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- ร - ท	- ล - ท
มือซ้าย	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	- รี้ - ท	- ล - ท	- - ล ท	- - ตี้ รี้	- - มี้ รี้	- - - ท	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	ล ท - -	ตี้ รี้ - -	ตี้ ท ล -	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- ทุ ล ช

ตัว 7

มือขวา	- - ท ท	- ทุ - รี้	- มี้ - รี้	- ล - ท	- ช - ล	- ทุ - รี้	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ทุ - -	- ฟ - ร	- ม - ร	- ล - ทุ	- ช - ล	- ท - ร	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ทุ - -	- - ท ท	- ทุ - รี้	- มี้ - รี้	- ล - ท
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	- ทุ - -	- ฟ - ร	- ม - ร	- ล - ทุ

มือขวา	- ช - ล	- ทุ - รี้	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ช - ล	- ท - ร	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

มือขวา	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 8

มือขวา	- - ท ท	- - ท ท	- - ล ล	- - ช ช	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ท - -	- ท - -	- ล - -	- ช - -	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ท - -	- - ท ท	- - ท ท	- - ล ล	- - ช ช
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- ท - -	- ท - -	- ล - -	- ช - -

มือขวา	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 9

มือขวา	- ล ท ร	- ม - ช	- ร - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -
มือซ้าย	ล - - ล	- ท - ช	- ล - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท

มือขวา	ม ร - -	ร ท - -	- ล ท ร	- ม - ช	- ร - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- - ท ล	- - ล ช	ล - - ล	- ท - ช	- ล - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -

มือขวา	ท ล - -	ล ช - -	ช ม- -	ม ร - -	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล
มือซ้าย	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ท - ล

มือขวา	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 10

มือขวา	- ล - -	ช ช - ด	- ช - ด	- - ช ช	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ช	- ช - ด	- ช - -	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- ล - -	ช ช - ด	- ช - ด	- - ช ช
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	- ล - ช	- - - ช	- ช - ด	- ช - -

มือขวา	- - ร ร	- ม - ช	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ช	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 11

มือขวา	- - ท ล	- - ท ล	- - ล ช	- - ล ช	- ม - ท	- - ท ล	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -	ร - ร -	ล ช - -	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ท - -	- - ท ล	- - ท ล	- - ล ช	- - ล ช
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล	- - ล ช	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - -

มือขวา	- ม - ท	- - ท ล	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	ร - ร -	ล ช - -	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ท	- - ท ล

มือขวา	ร ท - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ท ล ช

ตัว 12

มือขวา	- ม - ล	- ม - ล	- - - ม	- ล - -	- - ท ตี	รี ตี - -	- - ช -	ท ล - -
มือซ้าย	ร - ร -	ร - ร -	- - ร -	ร - - -	ช ล - -	- - ท ล	- - ร -	- - ช ม

มือขวา	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ทุ - -	- ม - ล	- ม - ล	- - - ม	- ล - -
มือซ้าย	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช	ร - ร -	ร - ร -	- - ร -	ร - - -

มือขวา	- - ท ตี	รี ตี - -	- - ช -	ท ล - -	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	ช ล - -	- - ท ล	- - ร -	- - ช ม	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- - ช -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
มือซ้าย	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- - ร -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

มือขวา	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -
มือซ้าย	- - ล ช	- - - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ

มือขวา	ท ท - ล	- ท ล ช
มือซ้าย	- - - ล	- ทุ ล ช

2.2.1.5 เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาในการเดินทาง ไป - มา ของเทวดา

เพลงกลม

มือขวา	- - - ร	- - - ช	- - - ล	- - - ท	- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท
มือซ้าย	- - - ล	- - - ช	- - - ล	- - - ทุ	- - - -	- - - ทุ	- ทุ ทุ ทุ	- ท - ทุ

มือขวา	- ท - -	ล ท - ท	- - - ร	- ท - ท	- ท - -	ล ท - ท	- - - ร	- ท - ท
มือซ้าย	- - ล ช	- - ล -	- ร - -	- - ล -	- - ล ช	- - ล -	- ร - -	- - ล -

มือขวา	- ช - -	ฟ - - ท	- - ล ท	- - - ท	- ช - -	ฟ - - ท	- - ล ท	- - - ท
มือซ้าย	- ร - -	- ม ร - ทุ	- ช - -	- ทุ - -	- ร - -	- ม ร - ทุ	- ช - -	- ทุ - -

มือขวา	- ร - ท	- ล - ฟ	- ม - -	ล ล - ฟ	- - ม ฟ	- ล - ฟ	- ร - ช	- ล - ท
มือซ้าย	- ร - ทุ	- ล - ด	- ทุ - ล	- - - ด	- ร - -	- ล - ด	- ล - ช	- ล - ทุ

มือขวา	- ร - ท	- ล - ฟ	- ม - -	ล ล - ฟ	- - ม ฟ	- ล - ฟ	- ร - ช	- ล - ท
มือซ้าย	- ร - ทุ	- ล - ด	- ทุ - ล	- - - ด	- ร - -	- ล - ด	- ล - ช	- ล - ทุ

มือขวา	- - ด ด	- ด - ด	- - ด ด	- ด - ด	- - - ด	- - ร ม	- ม - -	ร ม - ร
มือซ้าย	- ช - -	- ช - -	- ช - -	- ช - -	- ช - -	- ด - -	- - ร ด	- - - ล

มือขวา	- - ช ช	- ล - ท	- ช - ล	- - ท ท	- - ช ช	ล ท - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
มือซ้าย	- ช - -	- ล - ท	- ช - ล	- ท - -	- ช - -	- ท - ล	- ช - ฟ	- ม - ร

มือขวา	- ร - ท	ล ล - -	- - ล ท	- - ด ร	- - ร ม	- - ฟ ช	- ล - -	ช ฟ - -
มือซ้าย	- ช - -	- ช - ร	- ช - -	ล ท - -	- ด - -	ร ม - -	ฟ - ช ฟ	- - ม ร

มือขวา	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร
มือซ้าย	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร

มือขวา	- - ร ม	- ช - ล	- - - ม	- ร - -	- - ร ม	- ช - ล	- - - ม	- ร - -
มือซ้าย	- ด - -	- ช - ล	- ท - -	- ล - -	- ด - -	- ช - ล	- ท - -	- ล - -

มือขวา	- ฟ - -	- ม - ฟ	- - - ม	- ร - -	- - ล ท	- ล - -	- ล - ล	- ฟ - -
มือซ้าย	- - - ร	- - - -	- ท - -	- - - ท	- ช - -	- - - ม	- - - ฟ	- - ม ร

มือขวา	- ฟ - -	- ม - ฟ	- - - ม	- ร - -	- - ล ท	- ล - -	- ล - ล	- ฟ - -
มือซ้าย	- - - ร	- - - -	- ท - -	- - - ท	- ช - -	- - - ม	- - - ฟ	- - ม ร

มือขวา	- - ล ท	- - ท ท	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- - ช ช	- ล - ท	- - ท ท
มือซ้าย	- ช - -	- ท - -	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- ช - -	- ล - ท	- ท - -

มือขวา	- - ล ท	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ท	- ล - ช	- - ช ช	- ล - ท	- - ท ท
มือซ้าย	- ช - -	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ท	- ล - ช	- ช - -	- ล - ท	- ท - -

มือขวา	- - ล ล	- ท - -	- ล - -	ช - - ฟ	- ฟ - -	- - - ร	- - ม ฟ	- - - ล
มือซ้าย	- ล - -	- - ล ฟ	- ม - -	- ฟ ม -	- - ม ร	- ล - -	- ร - -	- ล - -

มือขวา	- ด - -	- ท - ด	- - - ท	- ล - -	- ฟ - -	- - - ร	- - ม ฟ	- - - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ฟ - -	- - - ฟ	- - ม ร	- ล - -	- ร - -	- ล - -

มือขวา	- ท - ล	- - ร ม	- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - ล ท	- ล - -	- ล - ล	- ฟ - -
มือซ้าย	- ท - ล	- ท - -	- - - ม	- - ร ท	- ช - -	- - - ม	- - - ฟ	- - ม ร

มือขวา	- ฟ - -	- ม - ฟ	- - - ม	- ร - -	- - ล ท	- ล - -	- ล - ล	- ฟ - -
มือซ้าย	- - - ร	- - - -	- ท - -	- - - ท	- ช - -	- - - ม	- - - ฟ	- - ม ร

บรรเลงวรรคนี้ 2 รอบ

มือขวา	- - ร ม	- ช - ล	- - - ม	- ร - -	- ช - ล	- ท - ล	- - - ม	- ร - -
มือซ้าย	- ด - -	- ช - ล	- ท - -	- ล - -	- ช - ล	- ท - ล	- ท - -	- ล - -

มือขวา	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- - ช ช	ล ท - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
มือซ้าย	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ร	- ช - -	- ท - ล	- ช - ฟ	- ม - ร

มือขวา	- ฟ - ม	- - - -	- - ล ท	- ร - -	- ฟ - ม	- - - -	- - ล ท	- ร - -
มือซ้าย	- - - -	- ร - ท	- ช - -	- - - ท	- - - -	- ร - ท	- ช - -	- - - ท

มือขวา	- ม ร -	- ร - -	- ม ร -	- ร - -	- ฟ - ม	- ร - -	ด - - -	- - ร ม
มือซ้าย	- - - ล	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - -	- ท ล - ท	- ด - -

มือขวา	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- - - ม	- - - ร	- - ม ร	- - ม ม
มือซ้าย	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- - - ม	- - - ร	- - ม ร	- ม - -

มือขวา	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม
มือซ้าย	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ล	- - - ม

มือขวา	- - ร ม	- - ม ม	- - ร ม	- ม - ม	- - ร ม	- - ม ม	- - ร ม	- ม - ม
มือซ้าย	- ด - -	- ม - -	- ด - -	- ท - -	- ด - -	- ม - -	- ด - -	- ท - -

มือขวา	- ท - -	ท ล - -	- - ร ม	- ม - ม	- ท - -	ท ล - -	- - ร ม	- ม - ม
มือซ้าย	- - ล ช	- - ช ม	- ด - -	- ท - -	- - ล ช	- - ช ม	- ด - -	- ท - -

มือขวา	- - ร ม	- ม - ม	- - ร ม	- ม - ม	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ด - -	- ท - -	- ด - -	- ท - -	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- - - ล

มือขวา	- ช - -	- ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- - - ล	- - - ช	- - ล ช	- - ล ล
มือซ้าย	- ร - -	ช - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- - - ล	- - - ช	- - ล ช	- ล - -

มือขวา	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล
มือซ้าย	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - - ล

มือขวา	- - ท ท	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- ท - -	ล ฟ - -	- - - ร	- - ม ฟ
มือซ้าย	- ท - -	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ด	- - ล ฟ	- - ม ร	- ล - -	- ร - -

มือขวา	- - ม ฟ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- - - ฟ	- - - ม	- - ฟ ม	- - ฟ ฟ
มือซ้าย	- ร - -	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ฟ	- - - ฟ	- - - ม	- - ฟ ม	- ฟ - -

มือขวา	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ
มือซ้าย	- - - ท	- - - ฟ	- - - ท	- - - ฟ	- - - ท	- - - ฟ	- - - ท	- - - ฟ

มือขวา	- ท ล -	- ล - -	- ท ล -	- ล - -	- ท ล -	- ฟ - -	- ท ล -	- ฟ - -
มือซ้าย	- - - ม	- - - ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- - - ร	- - - ม	- - - ร	- - - ม

มือขวา	- ช - -	- ฟ - -	- ฟ - -	- ม - -	- ช - -	- ฟ - -	- ฟ - -	- ม - -
มือซ้าย	- - ฟ ม	- - ฟ ฟ	- - ม ร	- - ม ม	- - ฟ ม	- - ฟ ฟ	- - ม ร	- - ม ม

มือขวา	- - - ม	- - - ม	- ฟ - ม	- - - ม	- - - ม	- - - ม	- ฟ - ม	- - - ม
มือซ้าย	- ทุ - -	- ร - -	- - - -	- ร - -	- ทุ - -	- ร - -	- - - -	- ร - -

มือขวา	- ฟ - ม	- - - ม	- ฟ - ม	- - - ม	- - - ด	- - ร ม	- ช - ช	- ม - -
มือซ้าย	- - - -	- ร - -	- - - -	- ร - -	- ทุ - -	- ด - -	- - - ม	- - ร ด

มือขวา	- ท - -	- ล - -	- ช - ช	- - - ตี	- ช - ตี	- - รี่ มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ตี
มือซ้าย	- - ล ช	- - - ทุ	- - - ร	- - - ด	- ร - ด	- - - มี่	- ช - ม	- ร - ด

มือขวา	- - - ตี	- - - ท	- - ตี ท	- - ตี ตี	- ตี - ตี	- ตี - ตี	- ตี - ตี	- ตี - ตี
มือซ้าย	- - - ด	- - - ทุ	- - ตี ท	- ด - -	- - - ฟ	- - - ตี	- - - ฟ	- - - ตี

มือขวา	- ตี - ตี	- ตี - ตี	- ตี - ตี	- ตี - ตี	- ช - ล	- - ตี ตี	- มี่ - รี่	- - ตี ตี
มือซ้าย	- - - ฟ	- - - ตี	- - - ฟ	- - - ตี	- ร - ม	- ด - -	- ม - ร	- ด - -

มือขวา	- ช - ล	- - ตี ตี	- มี่ - รี่	- - ตี ตี	- มี่ - รี่	- ตี - รี่	- มี่ - รี่	- - ตี ตี
มือซ้าย	- ร - ม	- ด - -	- ม - ร	- ด - -	- ม - ร	- ด - ร	- ม - ร	- ด - -

มือขวา	- มี่ - รี่	- ตี - รี่	- มี่ - รี่	- - ตี ตี	- มี่ - รี่	- - ตี ตี	- มี่ - รี่	- - ตี ตี
มือซ้าย	- ม - ร	- ด - ร	- ม - ร	- ด - -	- ม - ร	- ด - -	- ม - ร	- ด - -

มือขวา	รี่ ตี - -	ตี ล - -	ล ช - -	ช ม - -	รี่ ตี - -	ตี ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- - ล ช	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ด	- - ล ช	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ด

มือขวา	- - - ด	- - - ด	- - ด ด	- ด - ด	- - - ด	- - - ด	- - ด ด	- ด - ด
มือซ้าย	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -

มือขวา	- - ด ด	- ด - ด	- - ด ด	- ด - ด	- - - ด	- - ร ม	- ม - -	ร ม - ร
มือซ้าย	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ทุ - -	- ด - -	- - ร ด	- - - ล

มือขวา	- - ช ช	- ล - ท	- ช - ล	- - ท ท	- - ช ช	ล ท - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
มือซ้าย	- ทุ - -	- ล - ทุ	- ทุ - ล	- ท - -	- ทุ - -	- ท - ล	- ทุ - ฟ	- ม - ร

มือขวา	- ร - ทุ	ล ล - -	- - ล ทุ	- - ด ร	- - ร ม	- - ฟ ช	- ล - -	ช ฟ - -
มือซ้าย	- ทุ - -	- ทุ - ร	- ทุ - -	ล ทุ - -	- ด - -	ร ม - -	ฟ - ช ฟ	- - ม ร

ทำนองลงจบเพลง

มือขวา	- - - ท	- - - ล	- - - ชุ	- - - ร
มือซ้าย	- - - ทุ	- - - ลุ	- - - ชุ	- - - ลุ

2.2.1.7 เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาในการเดินทาง ไป - มา ของสัตว์ปีก

เพลงแผละ

มือขวา	- - ม ฟ	- ล - ท	*--ท ท	- ล - ท	- - ท ท	- ล - ท	- - ล ล	- - ม ฟ
มือซ้าย	- ร - -	- ล - ทุ	- ทุ - -	- ล - ทุ	- ทุ - -	- ล - ทุ	- ล - -	- ร - -

มือขวา	- ท - -	ล ล - ท	- - ล ล	- ล - ท	- ตี - ท	- ล - ฟ	- ช - -	- ฟ - -
มือซ้าย	- ทุ - ล	- - - ทุ	- ล - -	- ล - ทุ	- ต - ทุ	- ล - ต	- - ฟ ม	- - ฟ ฟ

มือขวา	- ฟ - -	- ม - -	- ช - -	- ฟ - -	- ฟ - -	- ม - -	- - - ม	- - - ม
มือซ้าย	- - ม ร	- - ม ม	- - ฟ ม	- - ฟ ฟ	- - ม ร	- - ม ม	- ทุ - -	- ร - -

มือขวา	ฟ ม - -	ร ม - ร	- - - ม	- - - ม	ฟ ม - -	ร ม - ร	- - - ร	- ฟ - -
มือซ้าย	- - ร ทุ	- - - ล	- ทุ - -	- ร - -	- - ร ทุ	- - - ล	- ล - -	- - ม ร

มือขวา	- ฟ - -	- ฟ - -	- - - ท
มือซ้าย	- - - -	- - ม ร	- - - ท

หมายเหตุ กลับต้นทำนองเพลงในวรรคที่มีเครื่องหมาย*

2.2.1.8 เพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาในการเดินทางของตัวนาง ด้วยความยินดี เบิกบานใจ

เพลงเร็วต้นวรเชษฐ์

ท่อน 1

มือขวา	- - ท ท	- - ท ท	- ล - ท	รี ม - รี	- - ท ท	- - ท ท	- รี - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- ทุ - -	- ทุ - -	- ล - ทุ	ร ม - ร	- ทุ - -	- ทุ - -	- ร - ท	- ล - ช

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - ช	- - ล ท	- รี - รี	- - ล ท	- - - ช	- - ล ท	- รี - รี	- ท - -
มือซ้าย	- ร - -	- ช - -	- - - ช	- ช - -	- ร - -	- ช - -	- - - ท	- - ล ช

กลับต้น

ท่อน 3

มือขวา	- มี - -	รี ดี - -	- - ล ท	- - ดี รี	- มี - -	รี ดี - -	- มี - -	รี ท - -
มือซ้าย	- - รี ดี	- - ท ล	- ช - -	ล ท - -	- - รี ดี	- - ท ล	- - รี ท	- - ล ช

กลับต้น

ท่อน 4

มือขวา	- - ช ช	- มี - ร	- มี - ช	- ล - ท	- - ช ช	- มี - ร	- มี - ช	- มี - ร
มือซ้าย	- ช - -	- ท - ล	- ท - ช	- ล - ท	- ช - -	- ท - ล	- ท - ช	- ท - ล

กลับต้น

2.2.1.9 เพลงหน้าพาทย์ประกอบอารมณ์โศกเศร้า เสียใจ

เพลงโอด

มือขวา	- - - ร	- - - มี	- - - ช	- - - ล	- - ล ล	- ช - ล	- - ล ล	- ช - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - ท	- - - ช	- - - ล	- ล - -	- ช - ล	- ล - -	- ช - ล

มือขวา	- ท - ล	- ช - มี	- - ร มี	- ช - ล	- - ท ท	- ล - ช	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ท - ล	- ช - ท	- ด - -	- ช - ล	- ท - -	- ล - ช	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- มี - ล	- ช - มี	- - ร มี	- ช - ล	- - ท ท	- ล - ช	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ท - ล	- ช - ท	- ด - -	- ช - ล	- ท - -	- ล - ช	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- รี - มี	- รี - ท	- - - ล	- - - ช
มือซ้าย	- ร - มี	- ร - ท	- - - ล	- - - ช

เพลงทยอย 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ด	- - - ร	- ช - มี	- ร - ช	- - - ท	- - ล ท	- รี - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- - - ช	- - - ล	- ช - ท	- ล - ช	- ท - -	- ช - -	- ร - ท	- ล - ช

มือขวา	- - ช ช	- ช - ช	- ช - -	ช ช - ช	- - ช ช	- ช - ช	- ช - -	ช ช - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ด - -	- - - ช	- - - -	- - - -	- ด - -	- - - ช

มือขวา	- ช - -	ฟ - - ช	- ช - -	ฟ - - ช	- ช - -	ฟ - - -	- ช - ช	- - - ล
มือซ้าย	- ร - -	- มี - -	- ร - -	- มี - -	- ร - -	- มี - ช	- - - -	- - - ล

มือขวา	- ด - ฟ	- - ช ล	- ดี - ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- มี - ฟ	- ช - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- ช - ฟ	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- ช - ฟ	- มี - ฟ	- ช - ล	- - - ช

มือขวา	- - ร ม	- - ฟ ช	- ล ตี -	ล ช - -	- - - ด	- - ร ม	- ช - ช	- ม - -
มือซ้าย	- ด - -	ร ม - -	- - - ช	- - ฟ ม	- ช - -	- ด - -	- - - ม	- - ร ด

(*เทียวกลับไม่ต้องบรรเลงทำนองนี้)

มือขวา	ม ร - -	- ด - ร	- ช - ม	- ร - ช	- - - ทุ	- - ล ทุ	- รี้ - ทุ	- ล - ช
มือซ้าย	- - ด ช	- ช - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- ทุ - -	- ช - -	- ร - ทุ	- ล - ช

มือขวา	- - ช ช	- ช - ช	- ช - -	ชช - ช	- - ช ช	- ช - ช	- ช - -	ชช - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ด - -	- - - ช	- - - -	- - - -	- ด - -	- - - ช

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- ช - ช	- ม - -	- ร - ร	- - - -	- ทุ - -	- ม - -	- - - ด	- - ร ม
มือซ้าย	- - - ม	- - ร ด	- - - ด	- - - -	- - ล ช	- - ร ด	- ช - -	- ด - -

มือขวา	- ช - ล	- ช - -	ม ม - -	ร ร - ด	- ร - ด	- ทุ - ด	- ร - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- ช - ล	- ช - ทุ	- - - ล	- - - ช	- ล - ช	- ฟ - ช	- ล - ทุ	- - - ล

มือขวา	- - - ด	- - ร ม	- ช - ช	- ม - -	- ช - ช	- ม - -	- ร - ร	- - - -
มือซ้าย	- ช - -	- ด - -	- - - ม	- - ร ด	- - - ม	- - ร ด	- - - ด	- - - -

มือขวา	- ทุ - -	- ม - -	- - - ด	- - ร ม	- ช - ล	- ช - -	ม ม - -	ร ร - ด
มือซ้าย	- - ล ช	- - ร ด	- ช - -	- ด - -	- ช - ล	- ช - ทุ	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ร - ด	- ทุ - ด	- ร - -	ม ม - ร	- - - ด	- - ร ม	- ช - ช	- ม - -
มือซ้าย	- ล - ช	- ฟ - ช	- ล - ทุ	- - - ล	- ช - -	- ด - -	- - - ม	- - ร ด

มือขวา	ม ร - -	- ด - ร	- ช - ม	- ร - ช	- - - ทุ	- - ล ทุ	- รี้ - ทุ	- ล - ช
มือซ้าย	- - ด ช	- ช - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- ทุ - -	- ช - -	- ร - ทุ	- ล - ช

มือขวา	- - ช ช	- ช - ช	- ช - -	ชช - ช	- - ช ช	- ช - ช	- ช - -	ชช - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ด - -	- - - ช	- - - -	- - - -	- ด - -	- - - ช

กลับต้น

เพลงทยอยฉวน 2 ชั้น

มือขวา	- - - ด	- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - -	ช ม - -	ม ร - -	- ด - ร
มือซ้าย	- - - ช	- - - ล	- - - ทุ	- - - ช	- - - -	- - ร ด	- - ด ล	- ช - ล

มือขวา	- - ร ม	- ช - ล	- ร - ตี	- ล - ช	- - ล -	ล - - -	ล - ล ตี	- - - ช
มือซ้าย	- ต - -	- ช - ล	- ร - ต	- ล - ช	- - - ช	- ช - -	- ช - ล	- ม - ร

มือขวา	- - ล -	ล - - -	ล - ล ตี	- - - ช	- - ช ล	- - - ช	ล ช - ช	ล - ตี ตี
มือซ้าย	- - - ช	- ช - -	- ช - ล	- ม - ร	- ม - -	ช ม - ร	- - ม -	- ช - ล

มือขวา	- - ตี -	ตี - - -	- - ตี ล	- - - ช	- - ช ล	ตี ล - -	ช ล - -	ช ม - -
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	ช ล - -	ช ม - ร	- ม - -	- - ช ม	- - ช ม	- - ร ต

มือขวา	- - ร -	ร - - -	ร - ร ม	- ร - ต	- - ร -	ร - - -	ร - ร ม	- ร - ต
มือซ้าย	- - - ต	- ต - -	- ต - ทุ	- ล - ช	- - - ต	- ต - -	- ต - ทุ	- ล - ช

กลับต้น

2.2.1.10 เพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีในการติดตามจับระหว่างสัตว์ กับ สัตว์

เพลงเชิดนอก (ทางปี่ใน)

นายโสภณ เดชฉกรรจ์ บอกทำนอง
นายฐิตินันท์ ผูลละศิริ บันทึกทำนอง

จับ 1

- - ท ท	- ทุ - ทุ	- ต ร ม	- ร - ร	- - - ท	- ช ล ท	- - - ช	- - - ช
---------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - ช	- - - -	- - - -	- - - -	ล ช ฟ ช	- - - -	ล ช ฟ ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ล ช ฟ ช	- - - -	ล ช ฟ ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	ล ช ฟ ช	- - - -	- - - -	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - -	ทลชลทรท	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - -	- - - -	- - - ทุ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - ทุ	- - - ล	- - - ทุ	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -
---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

- - - ฟ	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - -	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - รั	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - ท
- - - รั	- - - ท	- - - รั	- ท รั ท	- - - รั	- - - รั	- - - ช	- ช - ช
ล ช ฟ ช	- - - -	- - - -	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช	- - - -	- - - -
- - - -	ล ท รั ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - ล
- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล
- - - -	- - - ท	- - - ล	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - ท	- - - รั	- - - ท
- - - รั	- - - ท	- - - รั	- - - ท	- - - รั	- - - -	- - - ช	- ช - ช
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท
- ล ช ล	- - - -	- - - ท	- ล ช ล	- - - -	- - - ล	- - - -	ท ล รั ท
- - - ท	- - - ท	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช
- - - -	- - - ต	- - - ช	- - - ต	- - - ช	- ต ช ต	- ช - ล	- - - -
- ล ช ฟ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ
- - - ช	- - - ฟ	ช ฟ ช ฟ	ล ช ฟ ช ล	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ท	- - - -	- - - รั	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - รั

- - - ท	- ฐ - ท	- ฐ - ท	- - - ฐ	- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช
- - - -	- - - ลั	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ท	ล ช ท ล
- - - -	- - - ท	ล ช ท ล	ท ล ช ท ล	- - - -	- - - -	- - - -	ท ล ฐ ท
- ท - ท	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฐ	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ตั	- - - ช	- - - ตั	ช ตั ช ตั
- ช - ลั	- - - -	- - - -	- ล ช ฟ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	- - - ฟ	ช ฟ ช ฟ	ล ช ฟ ช
- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ท
- ช - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท	ช ล ช ท	ช ล ช ท
ช ล ช ท	ช ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ม	ฐ ท ล ช	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ม
ช ล ช ท	ช ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ม	ฐ ท ล ช	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ม
ร ทุ ร ม	ร ม ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ม	ร ม ช ม	ร ม ช ม	ร ม ช ม	ร ม ช ล
ท ล ท ช	ล ท ตั ฐ	ตั ท ตั มั	ฐ ตั ท ล	ม ฟ ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร ม ฟ	- ช - ลั
- - - ล	- - - -	- - - ลั	- - - ฐ				

จับ 3 (ตัวจับ)

- - - ล	- ลั - ล	- ช ม ช	- ลั - ม	- - - ลั	- - - -	- - - -	- - - ฐ
- - - ลั	- ล - ฐ	- ลั - ล	- ช ม ช	- - - ลั	- ม ม ล	- - - ลั	- - - -
- - - ล	- ลั - ล	- ช ม ช	- ลั - ม	- - - ลั	- - - -	- - - -	- - - ฐ
- - - ลั	- ล - ฐ	- ล - ล	- ช ม ช	- - - ลั	- ม ม ล	- - - ลั	- - - -

ล้ ม ล ล้	- - - -	ล้ ม ม ล ล้	- - - -	ล้ ม ล ล้	- - - -	ล้ ม ม ล ล้	- - - -
- ล - ล้	- ล - ล้	- ล - ล้	- ล - ล้	- ล - ล้	- - - ท	ช ล ท ล ท	- ช ล ท
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ม้	- - ฟี้ ม้	- - ฟี้ ม้	- - - -	- - รี้ ท
- - รี้ ม้	- - - ม้	- - - -	- - - -	- - - รี้	- ฟี้ ม้ รี้	- - - -	- - - -
- ม้ - ฟี้	- ล้ - ล้	- - - -	- - - ม้	- - - ช้	ฟี้ ช้ ล้ ช้	- - - รี้	- ช้ - รี้
- - - ม้	- รี้ - ม้	- - รี้ ท	- - - รี้	- - - ล	- - - -	- ล ช ฟ	- ล ช ฟ
- ล ช ฟ	- - - ช	- - - ช	- - ช ช	- ล ช ฟ	- ม - ร	- ช - ด	- ทุ - ด
- ด ร ม	- - - ฟ	- ช - ฟ	- - - ล	- ล ช ฟ	- - - ช	รี้ ต่ ท ต่	- - - ช
- - - ช้	ฟี้ ช้ ล้ ช้ ต่						

*หมายเหตุ เพลงเชิดนอก (ทางปี่ใน) สำหรับใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่อง
ระกาแก้วของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จะไม่ได้บรรเลงทำนองเพลงใจ “จ๊ับ 2”
เนื่องจากกระบวนท่ารำในการแสดงนั้นมีแค่พอสังเขป ไม่เหมือนกับโขน-ละคร

เพลงเดี่ยว

มือขวา	- - - ล	- - - ร	- - - ล	- - - ร	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ช	- ล - ท
มือซ้าย	- - - ลุ	- - - ลุ	- - - ลุ	- - - ลุ	- ด - -	- ชุ - ลุ	- ทุ - ชุ	- ลุ - ทุ

มือขวา	- ช - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ช	- ล - ท
มือซ้าย	- ชุ - ลุ	- ช. - ทุ	- ชุ - ลุ	- ช. - ทุ	- ด - -	- ชุ - ลุ	- ทุ - ชุ	- ลุ - ทุ

มือขวา	- ช - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท	- - ร ม	- ช - ม	- ล - ช	- ม - ล
มือซ้าย	- ชุ - ลุ	- ช. - ทุ	- ชุ - ลุ	- ช. - ทุ	- ด - -	- ชุ - ทุ	- ลุ - ชุ	- ทุ - ลุ

มือขวา	- - - -	- ม - ช	- ท ล ช	- ม - ล	- - - -	- ม - ช	- ท ล ช	- ม - ร
มือซ้าย	- - - -	- ทุ - ชุ	- ท ล ช	- ทุ - ลุ	- - - -	- ทุ - ชุ	- ท ล ช	- ทุ - ลุ

มือขวา	- - - -	- ม - ช	- ท ล ช	- ม - ล	- - - -	- ม - ช	- ท ล ช	- ม - ร
มือซ้าย	- - - -	- ทุ - ชุ	- ท ล ช	- ทุ - ลุ	- - - -	- ทุ - ชุ	- ท ล ช	- ทุ - ลุ

กลับต้น

2.2.1.11 เพลงหน้าพาทย์ประกอบอารมณ์ยินดี เบิกบาน

เพลงกราวรำ

ท่อน 1

เนื้อเพลง ท่อน 1

มือขวา	* - ท ล	- - ล ล	- ม ร ี ท	- ล - ช	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ช	- ล - ท
มือซ้าย	- - - ร	- ล - -	- ม ร ี ท	- ล - ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ช	- ล - ท

มือขวา	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล
มือซ้าย	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช	- ด - -	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล

กลับต้น

*หมายเหตุ (ขึ้นเนื้อเพลงไม่ต้องบรรเลงทำนองเท่าของเพลง ใช้บรรเลงเฉพาะช่วงที่กลับต้น)

ท่อน 2

มือขวา	- - ล ล	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ร - ท	- ล - ม	- ล - ช	- - - ล

มือขวา	- - ล ล	- - ล ล	- ฟ ล -	ฟ ม - -	* - - ร	- - ม ฟ	- ล - ล	- ฟ - -
มือซ้าย	- ล - -	- ล - -	- - - ม	- - ร ท	- ล - -	- ร - -	- - - ฟ	- - ม ร

* (เกี่ยวกลับ บรรเลงทำนองลงจบ)

มือขวา	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- - - ร
มือซ้าย	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- - - ล

2.2.2 เพลงบรรเลงรับ-ส่งการขับร้องที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

2.2.2.1 เพลงที่บรรเลงด้วยซออู้

เพลงเบิกโรงหุ่นกระบอก

นายจุฑา สกฤตติไกร บอกทำนอง

นายจิตินันท์ ฝูละศิริ บันทึกทำนอง

- - - ด	- - - ช	- - - ท	- - - ช	- ด - ช	- ท - ช	- ด - ช	- ท - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท ช ฟ ช	ด ช ท ด	ท ช ด ท	ด ด ม ฟ	- ด - ด	- ท - ช	- ม - ด	- - ท ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - ฟ ม	- - ฟ ช	- - ท ม	- - ฟ ช	- ด - ต	- ท - ต	รื ช รื ต	- ท - ช
- - ฟ ม	- - ฟ ช	- - ท ม	- - ฟ ช	- - ต ท	ต ล ท ช	ฟ ช ท -	ม - ฟ ช
- - ท ช	ฟ ช ท ม	ม ฟ ช -	ด - ม ฟ	- ช - ฟ	- ม ร ด	ท ต รื ช	- ท - ด
- ช - ฟ	- ม ร ด	ม ต รื ช	- ท - ด				

เพลงหุ่นกระบอก

นายอภิชาติ อินทรยงค์ บอกทำนอง
นายฐิตินันท์ ผลละศิริ บันทึกทำนอง

- - - ด	- - - ช	- - - ท	- - - ช	- ด - ช	- ท - ช	- ต - ช	- ท - ด
ท ช ฟ ร	ต ช ท ด	ท ช ต ท	ต ด ม ฟ	ม ฟ ช ท	ช ด ม ฟ	ม ฟ ช ต	- ท - ช
- - - ช	- ช ช ช	- ท ม ฟ	- ช - ช	- - - ด	- - ช ท	- - ด ท	- ช - ช
- - - -	- - - -	- ด - ช	ท ช ฟ ม	ม ฟ ช ด	ม ฟ ช ม	ม ฟ ช ต	ท ม ฟ ช
รื ต ท ต	ท ช ต ท	ช ท ต ช	ต ท ช ท	ช ท ต ท	ช ท ด ท	ท ล ช ฟ	ม ฟ ช ด
ม ด ม ฟ	ม ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ต	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ต	ท ม ฟ ช	รื ต ท ต	ท ช ต ท
- - ช ท	ต ช ต ท	ช ท ต ช	ต ท ช ท	- - ช ท	ต ท ช ฟ	ม ด ฟ ด	ม ฟ ช ม
ม ฟ ช ต	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ต	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ต	ท ม ฟ ช	- ด - ต	ท ต ท ต
ท ช ต ท	ช ท ต ช	ต ท ช ท	ต ช ด ท	- - ช ท	ด ท ช ฟ	ม ด ม ด	ม ฟ ช ม
ช ท ต ช	ด ท ช ท	- - ช ท	ด ช ด ท	- - ช ท	- - ช ฟ	ม ฟ ช ด	ช ด ม ฟ
ม ฟ ช ต	ท ด ม ฟ	ช ฟ ม ด	- - ม ฟ	ม ฟ ช ต	ท ม ฟ ช	รื ต ท ต	ท ช ต ท
ช ท ต ช	ต ท ช ท	- - ช ท	ด ท ช ท	ช ท ด ท	ช ท ช ฟ	ร ด ร ฟ	ม ฟ ช ม
ม ฟ ช ต	ท ด ม ฟ	- - ช ต	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ต	ท ม ฟ ช	ร ด ท ด	ท ช ด ท

ช ท ด ช	ท ด ท ช	- - ช ท	ด ช ด ท	- - ช ท	ด ท ด ฟ	ร ด ร ด	ม ฟ ช ม
ม ฟ ช ด	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ด	ช ด ม ฟ	ม ฟ ช ด	ท ม ฟ ช	- ร - ด	ท ด ท ช
ด ท ช ท	ด ช ด ท	ช ท ด ช	ด ท ช ท	- - ช ท	ด ท ช ฟ	- ม ด ด	ม ด ม ฟ
ม ฟ ช ด	ท ด ม ฟ	ช ฟ ช ม	ด ด ม ฟ	ม ฟ ช ด	ท ม ฟ ช	ร ด ท ด	ท ช ด ท
ช ท ด ช	ด ท ช ท	- - ช ท	ด ช ด ท	ช ท ด ท	ช ท ช ฟ	ช ด ช ด	ม ฟ ช ม
ม ฟ ช ด	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ด	ท ด ม ฟ	ม ฟ ช ด	ท ช ฟ ช	- - ฟ ม	- ฟ - ช
- ฟ - ม	- ม ม ม	- ด - ม	- ฟ - ช	- ฟ - ท	ช ช ช ช		

เพลงสังขาร

นายอภิชาติ อินทรรงค์ บอกทำนอง
นายฐิตินันท์ ฝูละศิริ บันทึกทำนอง

- - - ด	- ด ด ด	ช ล ด ล	ช ฟ - ช	- - - -	- ล - ช	- ล - ช	- - - -
- - - ด	- ด ด ด	- - - ล	ด ร ด ด	- - - ล	- - ด ร	- ม - ร	ด ล - ด
- ร ด ล	- - ด -	ช ล ด ล	ช ฟ - ช	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ร	- ฟ - ช
- ล - ช	- ฟ ม ร	- ม - -	- ร ร ร	- - - ด	ร ด - ร	- ด ร ฟ	- ช - ล
- ล ช ล	- ด - -	ช ล ด ล	ช ฟ - ช	- - - -	- ล - ช	- ล - ช	- - - -
*วรรคนี้บรรเลงซ้ำ 3 รอบ							
- - - ด	- ด ด ด	- - - ร	ด ด ด ด	- - - ล	- - ด ร	- ม - ร	ด ล - ด
- ร ด ล	- - ด -	ช ล ด ล	ช ฟ - ช	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ร	- ฟ - ช
- ล - ช	- ฟ ม ร	- ม - -	- ร ร ร	- ด - ร	- ด - ฟ	- - ช ล	ด ช ด ล
- - - ด	- - - -	ช ล ด ล	ช ฟ - ช	- - - -	- ล - ช	- ล - ช	- - - -

2.2.3 เพลงที่มีจังหวะ 2 ชั้น

2.2.3.1 เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้หน้าทับปรบไ้ 2 ชั้น

เพลงปี่นตลิ่งนอก 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ช	- - ล ล	- - - ท	- - ล ล	- ร - ท	- ล - -	ช ช - -	ล ล - ท
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	- - - ท	- ล - -	- ร - ท	- ล - ช	- - - ล	- - - ท

มือขวา	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - ช	- - ล ล	- - - ท	- - ล ล	- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	- - - ท	- ล - -	- - - ม	- - ร ท	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- - - ม	- - ร ท	- ล - ท	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- - - ล

มือขวา	- - - ช	- - ล ล	- - - ท	- - ล ล	- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	- - - ท	- ล - -	- - - ม	- - ร ท	- ล - ท	- ล - ท

มือขวา	- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม	- ล - -	ล ล - -	ช ช - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- - - ม	- - ร ท	- ล - ท	- ล - ท	- ล - ล	- - - ช	- - - ม	- - - ร

กลับต้น

2.2.3.2 เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้หน้าทับสองไม้

เพลงแขกต๋อยหม้อ 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - ช ช	- ล - ช	- ฟ - ช	- - ร ม	ฟ ช ฟ -	- ฟ - ช	- - - -	- ล - ล
มือซ้าย	- ช - -	- ล - ช	- ฟ - ช	- ด - -	- - - ด	- - - ช	- - - ล	- - - -

มือขวา	- ด - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล	- ด - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ม	- - - ร

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- ล - -	ช ม - -	- - - ด	- - ร ม	- - ช ล	ดํ ล - -	ล ช - -	ช ม - -
มือซ้าย	- - ช ม	- - ร ด	- ช - -	- ด - -	- ม - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ด

มือขวา	- ทุ - -	- ม - -	- - - ด	- - ร ม	- - ร ม	- - ฟ ช	- ล - -	ช ฟ - -
มือซ้าย	- - ล ช	- - ร ด	- ช - -	- ด - -	- ด - -	ร ม - -	ฟ - ช ฟ	- - ม ร

กลับต้น

เพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ร	- - ม ม	- - - ม	- - ม ม	- - ร ร	- ม - ร	- - -	- ท - ท
มือซ้าย	- - - ร	- ม - -	- - - ช	- ม - -	- ร - -	- ม - ร	- - - ทุ	- - -

มือขวา	- ร - ท	- ล - -	ช ช - -	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- ร - ท	- ล - ช	- - - ล	- - - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - ท ท	- ล - ช	- ล - ช	- ร - ม	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ท - -	- ล - ช	- ล - ช	- ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ล - ช	- - - ล

มือขวา	- ร - ท	- ล - -	ช ช - -	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- ร - ท	- ล - ช	- - - ล	- - - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช

กลับต้น

เพลงกล่อมพญา 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - ท ท	- ล - ช	- - -	- ร - ร	- - ท ท	- ล - ช	- - -	- ร - ร
มือซ้าย	- ท - -	- ล - ช	- - - ล	- - -	- ท - -	- ล - ช	- - - ล	- - -

มือขวา	- - - -	- ด - ด	- ด - -	ร ร - ด	- ด - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร
มือซ้าย	- - - ช	- - - -	- ช - ล	- - - ช	- ช - ล	- ทุ - ช	- ล - ช	- ม - ร

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - ล ท	- - ล ล	- - - ช	- - ล ท	- ด - ร	ม ร - -	- - ล ท	- - ด ร
มือซ้าย	- ช - -	- ล - -	- ร - -	- ช - -	- ช - -	- - ด ท	ล ช - -	ล ท - -

มือขวา	- ล - -	ช ม - -	- - - ด	- - ร ม	- ด - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร
มือซ้าย	- - ช ม	- - ร ด	- ช - -	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ช	- ล - ช	- ม - ร

กลับต้น

เพลงทะเลบัว 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- ร - ม	- ช - ม	- ล - ม	- - ช ช	- - ล ล	- ท - ร	- ม - ช	- - - -
มือซ้าย	- ล - ทุ	- ช - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	- ล - -	- ท - ล	- ทุ - ช	- - - -

มือขวา	- ร - ม	- ช - ม	- ล - ม	- - ช ช	- - ล ล	- ท - ร	- ม - ช	- - - -
มือซ้าย	- ล - ทุ	- ช - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	- ล - -	- ท - ล	- ทุ - ช	- - - -

มือขวา	- - ร ม	ช - ม ช	- - ช ล	ท - ล ท	- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท
มือซ้าย	- ทุ - -	- ร - -	ร ม - -	- ช - -	- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - -	- มี - ร	- ตี - ท	- - - -	- มี - ร	- ตี - ท	ร ท - -	- ล - ท
มือซ้าย	- - - -	- ม - ร	- ต - ทุ	- - - -	- ม - ร	- ต - ทุ	- - ล ช	- ม - ฟ

มือขวา	- - - -	- มี - ร	- ตี - ท	- - - -	- มี - ร	- ตี - ท	ร ท - -	- ล - ท
มือซ้าย	- - - -	- ม - ร	- ต - ทุ	- - - -	- ม - ร	- ต - ทุ	- - ล ช	- ม - ฟ

มือขวา	- - ร ม	ช - ม ช	- - ช ล	ท - ล ท	(- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท
มือซ้าย	- ทุ - -	- ร - -	ร ม - -	- ช - -	(- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท

กลับต้น

(เพื่ยวกลับบรรเลงตามนี้)

มือขวา	- - - -	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- - - -	- ทุ - -	- ร - ท	- ล - ช

เพลงโป๊ยกั๊กเหล้ง 2 ชั้น

มือขวา	- - - -	- ช - ช	- - - -	- ช ล ตี	- - - ร	- ตี - ล	- ตี - ร	- ล - ช
มือซ้าย	- - - ช	- - - -	- ม - -	ฟ - - ต	- - - ร	- ต - ม	- ต - ร	- ล - ช

มือขวา	- ล ช -	- ช - -	- ท - -	ท - ท ล	- - - ร	- ตี - ร	- - - ตี	- ท - ล
มือซ้าย	- - - ม	- ร - -	- ฟ - ล	- ช - ม	- - - ร	- ต - ร	- - - ต	- ทุ - ล

มือขวา	- - - ตี	- - - ล	- ตี - ล	- ช - ม	- - - -	ช ล ตี -	- - - ช	- ฟ - -
มือซ้าย	- - - ต	- - ช ม	- - ช ม	- ร - ล	- - - ม	- - - ช	- - - ร	- ม - ร

มือขวา	- - - ช	- ฟ - -	- ฟ - -	ฟ - ม	- - ช ล	- - ตั -	ล - ตั ล	- - - ช
มือซ้าย	- - - ร	- - ม ร	- - - -	- ม ร -	- ม - -	ช ล - ช	- ช - -	ช ม - ร

กลับต้น

มือขวา	- - ม -	ม - - -	ม - ช ช	- ช - ช
มือซ้าย	- - - ร	- ร - -	- ร - ม	- ร - ด

เพลงจินหน้าเรือ 2 ชั้น

มือขวา	- ตั - ล	- ช - ตั	- - - รื	- - - มั	- - - -	- ร - ม	- - ช ล	- ตั - ช
มือซ้าย	- ด - ม	- ร - ด	- - - ร	- - - ม	- - - -	- ล - ทุ	- - - ล	- ด - ทุ

มือขวา	- - - ตั	- - - ล	- ช - ม	- ร - ช	- - ร ม	- ช - ล	- ตั - ล	- ช - ม
มือซ้าย	- - - ด	- - - ล	- ทุ - ทุ	- ล - ช	- ด - -	- ทุ - ล	- ด - ล	- ทุ - ทุ

มือขวา	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - -	ช ม - -	ม - ช -	- - - -
มือซ้าย	- - - ล	- - - ช	- - - ด	- - - ทุ	- - - -	- - ร ด	- ร - ม	- - - -

มือขวา	- - - ล	- - - ช	- - - ม	- - - ร	- - - -	มั รื - -	- - - ตั	- - - -
มือซ้าย	- - - ล	- - - ช	- - - ทุ	- - - ล	- - - -	- - ตั ล	- ช - ตั	- - - -

กลับต้น

เพลงสาลิกาแก้ว 2 ชั้น

มือขวา	- ล ช ม	- ร - -	ช ช - -	ล ล - ทุ	- - - -	- ทุ - ล	- ช - ม	- - - -
มือซ้าย	- ล ช ทุ	- ล - ช	- - - ล	- - - ทุ	- - - -	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- - - -

มือขวา	-ม ม- ชม	- - ช ม	- - ช ม	- - ช ล	- - ทุ ทุ	- ล - ช	- ม - ล	- - - -
มือซ้าย	ม - - -	ร ม - -	ร ม - -	ร ม - ม	- ทุ - -	- ล - ช	- ทุ - ล	- - - -

มือขวา	- ล ช ม	- ร - -	ช ช - -	ล ล - ทุ	- - - -	- ทุ - ทุ	- รื - ทุ	ล ช - ล
มือซ้าย	- ล ช ทุ	- ล - ช	- - - ล	- - - ทุ	- - - ทุ	- - - -	- ร - ทุ	ล ช - ล

มือขวา	- - ช -	- ช - -	- - ช ล	- ทุ - -	- รื - -	- ทุ - ทุ	- รื - ทุ	ล ช - ล
มือซ้าย	- - - ม	- ร - -	ร ม - -	ช - ล ช	- ร - ทุ	- - - -	- ร - ทุ	ล ช - ล

กลับต้น

มือขวา	- - ช -	- ช - -	- - ช ล	- ทุ - -
มือซ้าย	- - - ม	- ร - -	ร ม - -	ช - ล ช

เพลงลิลลาน 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- ล ช ม	- ร - -	ด ด - -	ร ร - ม	- - - -	- ด - ร	- ด - ม	- - - -
มือซ้าย	- ล ช ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- - - ทุ	- - - -	- ทุ - ล	- ทุ - ทุ	- - - -

มือขวา	- ช - ล	- ช - -	ม ม - -	ร ร - ด	- - - -	- ร - ด	- ทุ - ล	- - - -
มือซ้าย	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- - - ล	- - - ทุ	- - - -	- ร - ด	- ทุ - ล	- - - -

มือขวา	- - ด ด	- ร - ช	- - - -	- ช ล - ด	- - - -	- ร - ล	- ร - ด	- - - -
มือซ้าย	- ด - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ด	- - - -	- ร - ม	- ร - ด	- - - -

มือขวา	- - ม ม	- ร - -	ด ด - -	ล ล - ช	- - - ม	- - ช ล	- ด - ช	- - - -
มือซ้าย	- ม - -	- ร - ด	- - - ล	- - - ทุ	- - - ทุ	- - - ล	- ด - ช	- - - -

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- ล ช ม	- ร - -	ด ด - -	ร ร - ม	- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ล ช ทุ	- ล - ทุ	- - - ล	- - - ทุ	- ทุ - ล	- - - ทุ	- - - ทุ	- - - ล

มือขวา	- ด - ร	- ด - -	ล ล - -	ช ช - ม	- - - -	- ม - ม	- ม - ม	- ร - ด
มือซ้าย	- ด - ร	- ด - ล	- - - ทุ	- - - ทุ	- - - ม	- - - -	- ช - ม	- ร - ด

มือขวา	- ล - -	ช ช - -	ด ด - -	ร ร - ม	- - - -	- - - -	- - - ด	- - - ร
มือซ้าย	- ม - ร	- - - ด	- - - ร	- - - ม	- - - -	- - - -	- - - ด	- - - ร

กลับต้น

มือขวา	- - - -	- ด - ล	ด ด - -	- ช - ล
มือซ้าย	- - - -	- ด - ม	- - ช ม	- ร - ม

เพลงกระบอกทอง 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ทุ	- - ช ช	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- ด - ร
มือซ้าย	- - - ล	- - - ทุ	- - - ร	- - - ทุ	- ทุ - -	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- ด - ร

มือขวา	- - ล ทุ	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ทุ	- ร - ม	- ร - ทุ	ทุ ทุ - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- ช - -	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ทุ	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ล	- - - ช

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - ล ล	- ท - ร	- - - -	- ร ม - ช	- ร - ช	- ล - ท	- ล - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ล	- ท - -	ด - - ช	- ล - ช	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

มือขวา	- - ล ล	- ท - ร	- - - -	- ร ม - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ล	- ท - -	ด - - ช	- ล - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช

กลับต้น

2.2.3.3 เพลงที่ใช้กลองแขก ใช้หน้าทับปรบไ้ 2 ชั้น

เพลงเกสรสำออง 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ท	- ร - ช	- - ท ล	ช ล - ท	- - - ล	- - - ท	- - - ร	- ม - ช
มือซ้าย	- - - ท	- ร - ช	- - ท ล	ช ล - ท	- - - ม	- - - ฟ	- - - ล	- ท - ช

มือขวา	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล	- ช - -	ม ม - -	ร ร - ท
มือซ้าย	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	- ช - ล	- ช - ท	- - - ล	- - - ฟ

มือขวา	- ท - -	ล ล - -	ท ท - -	ร ร - ม	- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ร	- - - ม	- ท - ล	- - - ท	- - - ช	- - - ล

มือขวา	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- - - ร	- ม - -	ช ช - -	ล ล - ท
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ท - ล	- ท - ช	- - - ล	- - - ท

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - ล ท	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ท	- - - ล	- - ท ท	- - - ร	- - ท ท
มือซ้าย	- ช - -	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - - ล	- ท - -	- - - ร	- ท - -

มือขวา	- - ล ท	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ท	- ม - -	ม ม - -	ร ร - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- ช - -	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ม - ม	- - - ร	- - - ท	- - - ล

มือขวา	- - - -	- ม - ม	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - -	ล ล - -	ท ท - ร
มือซ้าย	- - - ม	- - - ท	- ด - -	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- - - ท	- - - ร

มือขวา	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- - - ร	- ม - -	ช ช - -	ล ล - ท
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช	- ท - ล	- ท - ช	- - - ล	- - - ท

กลับต้น

เพลงทองย่อน 2 ชั้น

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- ตี - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- - - ฟ	- ช - -	- - - ล	- ช - -	- ตี - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

มือขวา	- - ช ล	- ตี - ร	- มี - ร	- ตี - ล	- - - ช	- - ล ล	- - - ตี	- - ล ล
มือซ้าย	- ฟ - -	- ตี - ร	- มี - ร	- ตี - ล	- - - ช	- ล - -	- - - ตี	- ล - -

มือขวา	- - - -	- ร - ร	- - ตี ร	- ฟ - ช	- ล - ตี	- ล - -	ช ช - -	ฟ ฟ - ร
มือซ้าย	- - - ร	- - - ล	- ร - -	- ฟ - ช	- ล - ตี	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ล

มือขวา	- - ตี ร	- ฟ - ร	- - ตี ร	- - ฟ ช	- ร - -	ตี ตี - -	ตี ล - -	ล ช - -
มือซ้าย	- ล - -	ตี - ตี -	ตี ล - -	ตี ร - -	- - ตี ล	- - ล ช	- - ช ฟ	- - ฟ ร

มือขวา	- ร - -	ตี ล - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล	- - ตี ล	- - - ช	ล - ตี ตี	- ตี - ตี
มือซ้าย	- - ตี ล	- - ช ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - -	ช ฟ - ร	- ช - ล	- ช - ฟ

กลับต้น

เพลงแขกไท 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ม	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- ร - ล ช	- ร - ม	- ร - -	- ช - ช
มือซ้าย	- - - ท	- ช - -	- - - ล	- ช - -	- ร - ล ช	- ล - ท	- ล - ช	- - - -

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- ร - ล	- มี - ช	- มี - -	มี ร - มี	- ล - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ร - ล	- ร - ช	- ร - ร	- ล - ร	- ล - ช	- - - ล

มือขวา	- - - ช	- - ล ล	- - - ท	- - ล ล	- ร - ช	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	- - - ท	- ล - -	- ล - ช	- - - ท	- ร - ร	- ล - ช

มือขวา	- - ร มี	- ช - ล	- ร - ล	- ช - มี	- ล - -	ล ล - -	ช ช - -	มี มี - ร
มือซ้าย	- ตี - -	- ช - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ล - ล	- - - ช	- - - มี	- - - ร

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - ท	- - ร ร	- - - มี	- - ร ร	- - ล ร	- ร - มี	- ล - ช	- มี - ร
มือซ้าย	- - - ฟ	- ร - -	- - - มี	- ร - -	- ช - -	- มี - มี	- ล - ช	- มี - ร

มือขวา	- - ล ทุ	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - ล ล	- ช - ล	- - - ท	- ด - ร
มือซ้าย	- ช - -	- ม - ม	- ช - ม	- ร - ฟ	- ม - -	- ร - ม	- - - ฟ	- ช - ร

มือขวา	- - - ท	- - ร ร	- - - ม	- - ร ร	- - ล ทุ	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร
มือซ้าย	- - - ฟ	- ร - -	- - - ม	- ร - -	- ช - -	- ม - ม	- ล - ช	- ม - ร

มือขวา	- - ล ทุ	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ช	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- ช - -	- ม - ม	- ช - ม	- ร - ฟ	- ล - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช

กลับต้น

เพลงขึ้นพลับพลา 2 ชั้น

มือขวา	- - - ม	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- ด - ล	- ช - ม	- - ร ม	- ช - ล
มือซ้าย	- - - ทุ	- ช - -	- - - ล	- ช - -	- ด - ล	- ช - ทุ	- ด - -	- ช - ล

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- ด - ช	- ล - ด	- - - ร	- ด - -	ล ล - -	ช ช - ม
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ด - ช	- ล - ด	- - - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ทุ

มือขวา	- - - -	- ร - ม	- ร - ช	- - - -	- ม ช -	ม ร - -	- - - -	- ด - ร
มือซ้าย	- - - -	- ล - ทุ	- ล - ช	- - - -	- - - ร	- - ด ล	- ช - ล	- ช - ล

มือขวา	- - ร ร	- - ร ร	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ม	- ม - -	ม ม - -	ร ร - ด
มือซ้าย	- ร - -	- ร - -	- ม - ด	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	- - - ร	- - - ด

กลับต้น

เพลงสิงห์โตเล่นหาง 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- ด - ด	- - ด ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร	- ช ฟ ร	- ด - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ช - -	- ช - ฟ	- ล ช ฟ	- ทุ - ล	- ช ฟ ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- ด - ช	- ล - ด	- ร - -	ร ร - -	ด ด - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ด - ช	- ล - ด	- ร - ร	- - - ด	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- - - -	- ช - ช	- ฟ - ช	- ล - ด	- ร - -	ร ร - -	ด ด - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- - - ช	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ด	- ร - ร	- - - ด	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ด - ล	- ช - ฟ	- ช - -	ล ล - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	ม ร - -	- ด - ร
มือซ้าย	- ด - ล	- ช - ฟ	- ช - ล	- - - ช	- ล - ช	- ฟ - ล	- - ด ล	- ช - ล

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- ด - ด	- - ด ฟ	- ล ช ฟ	- ม - ร	- ม ช -	ม ร - -	- - - -	ร ด - ร
มือซ้าย	- ช - -	- ช - ฟ	- ล ช ฟ	- ทุ - ล	- - - ร	- - ด ล	- ช - ล	- ช - ล

มือขวา	- ม ช -	ม ร - -	- - - -	ร ด - ร	- ร - -	ร ด - ร	- ช - -	ฟ ฟ - ช
มือซ้าย	- - - ร	- - ด ล	- ช - ล	- ช - ล	- ด - ล	- ช - ล	- ช - ฟ	- - - ช

มือขวา	- - - -	- ช - ช	- ฟ - ช	- ล - ต	- ร - -	ร ร - -	ต ต - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- - - ช	- - - -	- ฟ - ช	- ล - ด	- ร - ร	- - - ด	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ต - ล	- ฟ - ช	- ช - -	ล ล - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	ม ร - -	- ด - ร
มือซ้าย	- ด - ล	- ฟ - ช	- ช - ล	- - - ช	- ล - ช	- ฟ - ล	- - ด ล	- ช - ล

กลับต้น

เพลงสารถี 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ล	- - ต ต	- - - ร	- - ต ต	- - ม ม	- ร - -	ต ต - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- - - ม	- ด - -	- - - ร	- ด - -	- ม - -	- ร - ด	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ต - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล	- ฟ - -	- ช ล - ต	- ร - ต	- ล - ช
มือซ้าย	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- ด - -	ฟ - - ด	- ร - ด	- ล - ช

มือขวา	- - - ท	- - ต ต	- - - ร	- - ต ต	- ร - ร	- ต - -	ท ท - -	ต ต - ร
มือซ้าย	- - - ทุ	- ด - -	- - - ร	- ด - -	- ฟ - ร	- ด - ท	- - - ด	- - - ร

มือขวา	- - ฟ -	ฟ ฟ - -	ช ช - -	ล ล - ต	- ร ต ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ด	- ร ด ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- - ฟ ฟ	- ช - ล	- ต - ร	- ต - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ฟ - -	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- ช - ฟ	- ม - -	- - - -	- ด ร - ฟ	- ต - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- - - ด	- - ร ด	- ล - -	ทุ - - ฟ	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- - ฟ ฟ	- ช - ล	- ต - ร	- ต - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ฟ - -	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- - ด ร	- ฟ - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	- ม ช -	ม ร - -	- - - -	ร ด - ร
มือซ้าย	- ทุ - -	- ฟ - ช	- ล - ช	- ฟ - ล	- - - ร	- - ด ล	- ช - ล	- ช - ล

กลับต้น

เพลงกล่อมhari 2 ชั้น

มือขวา	- - - ท	- - ร ร	- - - ม	- - ร ร	- ท - ล	- ช - ร	- - ม ฟ	- ช - ล
มือซ้าย	- - - ฟ	- ร - -	- - - ม	- ร - -	- ท - ล	- ช - ร	- - - ฟ	- ช - ล

มือขวา	- - - -	- ช - ช	- ช - -	ล ล - ช	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - ช	- - - -	- ช - ล	- - - ช	- ท - ร	- ท - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- - - -	- ฟ - ฟ	- ท - ล	- ฟ - ม	- ล - ฟ	- ม - -	ร ร - -	ม ม - ฟ
มือซ้าย	- - - ฟ	- - - -	- ท - ล	- ฟ - ม	- ล - ฟ	- ม - ร	- - - ม	- - - ฟ

มือขวา	- ท - -	ล ล - -	ท ท - -	ร ร - ม	- ล - ร	- - ม ฟ	- ล - ฟ	- ม - ร
มือซ้าย	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ร	- - - ม	- ม - ร	- - - ฟ	- ล - ฟ	- ม - ร

กลับต้น

เพลงการะเวก 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ล	- - ต ต	- - - ร	- - ต ต	- - ม ม	- ร - -	ต ต - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- - - ม	- ต - -	- - - ร	- ต - -	- ม - -	- ร - ต	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ล ต -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ฟ - -	- - - ช	- - - -	- ช ล - ต
มือซ้าย	- - - ช	- - ฟ ม	ร ต - -	ร ม - -	- - ม ร	- ม - ร	- ม - -	ฟ - - ต

มือขวา	- - - ล	- - ต ต	- - - ร	- - ต ต	- - ม ม	- ร - -	ต ต - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- - - ม	- ต - -	- - - ร	- ต - -	- ม - -	- ร - ต	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ล ต -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ฟ - -	- ช ล - ต	- ร - ต	- ล - ช
มือซ้าย	- - - ช	- - ฟ ม	ร ต - -	ร ม - -	- ต - -	ฟ - - ต	- ร - ต	- ล - ช

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- ล - ต	- ล - -	ช ช - -	ฟ ฟ - ม
มือซ้าย	- - - ฟ	- ช - -	- - - ล	- ช - -	- ล - ต	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ม

มือขวา	- ล - -	ช ม - -	- - - ต	- - ร ม	- ฟ - ช	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช
มือซ้าย	- - ช ม	- - ร ต	- ช - -	- ต - -	- ต - -	- - ฟ ม	ร ต - -	ร ม - -

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ช	- - - ล	- - ช ช	- ล - ตั้	- ล - -	ช ช - -	ฟ ฟ - ม
มือซ้าย	- - - ฟ	- ช - -	- - - ล	- ช - -	- ล - ด	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ม

มือขวา	- ล - -	ช ม - -	ตั้ ตั้ - -	รึ รึ - ม	- มึ - มึ	- มึ - -	มึ มึ - -	ร ร - ตั้
มือซ้าย	- - ช ม	- - ร ด	- - - ร	- - - มึ	- ช - ล	- ช - ม	- - - ร	- - - ตั้

กลับต้น

2.2.3.4 เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้หน้าทับพิเศษ

เพลงสิงโลด 2 ชั้น (หน้าทับสมิงทอง)

มือขวา	- - ตั้ ล	- - - ช	- - - ล	- - ช ช	- ฟ - ช	ล ช - -	- - ร ม	- ฟ - ช
มือซ้าย	- - - -	ช ฟ - ร	- - - ล	- ช - -	- ด - -	- - ฟ ม	ร ด - -	- ด - -

มือขวา	- ฟ - ช	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ตั้ - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ด - -	- - ฟ ม	ร ด - -	ร ม - -	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

มือขวา	- - - -	- ร - ร	- - - -	- ล - ล	- ตั้ - รึ	- ตั้ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- ฟ - ช	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ตั้ - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ด - -	- - ฟ ม	ร ด - -	ร ม - -	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

เพลงสมิงทองมอญ 2 ชั้น(หน้าทับสมิงทอง)

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- - ฟ ฟ	- ช - ล	- ตั้ - รึ	- ตั้ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ฟ - -	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- - ช ช	- ล - ด	- - - -	- ด ร - ฟ	- ด - ฟ	- - ช ล	- ช - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- ช - -	- ล - ช	- ล - -	ทุ - - ฟ	- ช - ฟ	- - - ล	- ช - ล	- - - ช

มือขวา	- ตั้ - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล	- ตั้ - รึ	- ตั้ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- - ช ช	- ล - ด	- - - -	- ด ร - ฟ	- ด - ฟ	- - ช ล	- ช - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- ช - -	- ล - ช	- ล - -	ทุ - - ฟ	- ช - ฟ	- - - ล	- ช - ล	- - - ช

มือขวา	- ช - ต่	- ร - ม	- ร - -	ม ม - ร	- ม - ร	- ต่ - ล	- - ช ล	- ต่ - ร
มือซ้าย	- ร - ต	- ร - ม	- ร - ม	- - - ร	- ม - ร	- ต - ม	- ฟ - -	- ต - ร

มือขวา	- ล - ช	- ฟ - ร	- - ต ร	- ฟ - ช	- ต่ - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ล - ช	- ฟ - ล	- ทุ - -	- ฟ - ช	- ต - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

กลับต้น

2.2.3.5 เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้หน้าทับลาว 2 ชั้น

เพลงสร้อยลำปาง 2 ชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - -	- - - ช	- - - -	- ต่ - ต่	- ม - ร	- ต่ - ร	- - - -	- ต่ - ต่
มือซ้าย	- - - -	- - - ร	- - - ต	- - - -	- ม - ร	- ต - ร	- - - ต	- - - -

มือขวา	- - - -	- - - ช	- - - -	- ต่ - ต่	- ม - ร	- ต่ - ร	- - - ม	- - - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - ร	- - - ต	- - - -	- ม - ร	- ต - ร	- - - ม	- - - ช

มือขวา	- - - -	- ต่ - ร	- ม - ร	- ต่ - ม	- - - -	- ต่ - ร	- ม - ร	- ต่ - ช
มือซ้าย	- - - -	- ต - ร	- ม - ร	- ต - ช	- - - -	- ต - ร	- ม - ร	- ต - ช

มือขวา	- - - -	- - - ม	- - - -	- ช - ล	- ต่ - ร	- ต่ - -	ล ล - -	ช ช - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - -	- ช - ล	- ต - ร	- ต - ล	- - - ช	- - - ทุ

มือขวา	- ช - ต่	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ต่	- - ต่ ร	- - ต่ -	ล ช - ช	- ล - ต่
มือซ้าย	- ร - ต	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ต	- ล - -	ต ล - ช	- - ม ร	- ม - ต

มือขวา	- ช - ต่	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ต่	- - ต่ ร	- - ต่ -	ล ช - ช	- ล - ต่
มือซ้าย	- ร - ต	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ต	- ล - -	ต ล - ช	- - ม ร	- ม - ต

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	- - - -	- - - ม	- - - -	- ช - ล	- ต่ - ช	- ต่ - ล	- - - ช	- - - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - -	- ช - ล	- ต - ช	- ต - ล	- - - ช	- - - ทุ

มือขวา	- - - -	- ต่ - ล	- ช - ล	- ต่ - ม	- - - -	- ร - ม	- ช - ล	- ต่ - ช
มือซ้าย	- - - -	- ต - ล	- ช - ล	- ต - ทุ	- - - -	- ล - ทุ	- ช - ล	- ต - ช

มือขวา	- - - -	- ต่ - ร	- ม - ร	- ต่ - ม	- - - -	- ต่ - ร	- ม - ร	- ต่ - ช
มือซ้าย	- - - -	- ต - ร	- ม - ร	- ต - ช	- - - -	- ต - ร	- ม - ร	- ต - ช

มือขวา	- - - -	- - - ม	- - - -	- ช - ล	- ตี - ร	- ตี - -	ล ล - -	ช ช - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - -	- ช - ล	- ต - ร	- ต - ล	- - - ช	- - - ทุ

มือขวา	- ช - ตี	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ต	- - ตี ร	- - ตี -	ล ช - ช	- ล - ตี
มือซ้าย	- ร - ต	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ต	- ล - -	ด ล - ช	- - ม ร	- ม - ต

มือขวา	- ช - ตี	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ต	- - ตี ร	- - ตี -	ล ช - ช	- ล - ตี
มือซ้าย	- ร - ต	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ต	- ล - -	ด ล - ช	- - ม ร	- ม - ต

กลับต้น

เพลงลาวเจียง 2 ชั้น

มือขวา	- - - -	- ตี - -	- - ช ล	- - ตี -	ล - ตี ล	- - - ช	- - - ล	ตี - ล ตี
มือซ้าย	- - - -	- ล - ม	- ม - -	ช ล - ช	- ช - -	ช ม - ร	- - - ม	- ช - ต

มือขวา	- - - -	- ตี - -	- - ช ล	- - ตี -	ล - ตี ล	- - - ช	- - - ล	ตี - ล ตี
มือซ้าย	- - - -	- ล - ม	- ม - -	ช ล - ช	- ช - -	ช ม - ร	- - - ม	- ช - ต

มือขวา	- ร ตี ล	- ช - -	ตี ตี - -	ร ร - ม	- ตี - ร	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ร
มือซ้าย	- ร ตี ม	- ร - ต	- - - ร	- - - ม	- ต - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร

มือขวา	- - - -	- - - -	- ม - ม	- ร - ม	- - - -	- - - -	ล - ตี ตี	- ตี - ตี
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ช - ม	- ร - ช	- - - -	- - - -	- ช - ม	- ช - ล

มือขวา	- - - -	- - - -	ล - ตี ตี	- ตี - ตี	- - - -	- - - -	ม - ช ช	- ช - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ช - ล	- ช - ม	- - - -	- - - -	- ร - ม	- ร - ต

(อัตราจังหวะชั้นเดียว หน้าทับลูกหมด)

มือขวา	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - ช	- - - -	- ช ช ช	- ช - ช
มือซ้าย	- - - ต	- - - ต	- - - ต	- - - ต	- - - ต	- - - -	- ต ต ต	- ต - ต

2.2.3.6 เพลงที่บรรเลงด้วยกลองทัด ใช้หน้าทับมารัช

มารัชชิงทรจอร์เจีย

มือขวา	- - - -	- - - ม	- - ร ต	- ร - ม	- - - ช	- - - ล	- ทุ - ตี	- ร - ตี
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - ช	- ล - ทุ	- - - ช	- - - ล	- ทุ - ต	- ร - ต

มือขวา	- - - -	- - - ม	- - - -	- ช - ล	- - - ตี	- - - -	- - - -	- - - -
มือซ้าย	- - - -	- - - ทุ	- - - -	- ช - ล	- - - ต	- - - -	- - - -	- - - -

มือขวา	- - - -	- - - ด	- - - ร	- ม - ฟ	- - - ล	- - - ชุ	- - - ด	- ร - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - ชุ	- - - ล	- ทุ - ด	- - - ล	- - - ชุ	- - - ชุ	- ล - ทุ

มือขวา	- - - -	- - - ร	- ร ร ร	- ร - ร	- ม - ม	- ร - ด	- ช - ล	- ท - ด
มือซ้าย	- - - -	- - - ร	- ร ร ร	- ร - ร	- ช - ม	- ร - ด	- ชุ - ล	- ท - ด

กลับต้น

โยสลับ 2 ชั้น

มือขวา	- - - -	- - - -	- ช - ด	- ร - ม	- - - -	- - - -	- ม - ม	- ร - ด
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ร - ด	- ร - ม	- - - -	- - - -	- ช - ม	- ร - ด

มือขวา	- - - -	- - - -	- ร - ม	- ฟ - ช	- - - -	- ช - ล	- - ช ล	- ด - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ล - ทุ	- ฟ - ช	- - - -	- ชุ - ล	- - ชุ ล	- ด - ช

มือขวา	- - - -	- - - -	- ม - ช	- ล - ด	- - - -	- - - ช	- - ล ช	- ฟ - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ทุ - ช	- ล - ด	- - - -	- - - ชุ	- - ล ชุ	- ด - ทุ

มือขวา	- - - -	- ด - ร	- ม - ช	- ฟ - ม	- - ร ด	- ม - ร	- ด - ท	- ร - ด
มือซ้าย	- - - -	- ชุ - ล	- ทุ - ร	- ด - ทุ	- - - ชุ	- ทุ - ล	- ชุ - ฟ	- ล - ชุ

กลับต้น

2.2.4 เพลงที่มีจังหวะ ชั้นเดียว

2.2.4.1 เพลงที่บรรเลงด้วยตะโพน ใช้หน้าทับปรบไก่ ชั้นเดียว

เพลงเทพทอง

มือขวา	- - ร ร	- - ร ร	ร ท - -	ท - ร -	- - ร ร	- - ร ร	ร ท - -	ท - ร -
มือซ้าย	- - - ท	- - - ท	- - ล ช	- ล - ท	- - - ท	- - - ท	- - ล ช	- ล - ท

มือขวา	- - - -	- - ท ร	- ม - ร	- ท - ล	- - - -	ท ล - -	- - ร ม	- ช - ล
มือซ้าย	- - - -	ช ล - ร	- ม - ร	- ทุ - ล	- - - -	- - ช ม	- ด - -	- ช - ล

กลับต้น

มือขวา	- ร - ช	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ช
มือซ้าย	- ล - ช	- ล - ทุ	- ร - ท	- ล - ชุ

เพลงเขมรปากท่อ ชั้นเดียว

มือขวา	- - ล ล	- ล - -	- - ฟ ฟ	- ช - ล	- - - -	- - ฟ ช	- ล ต -	ล ช - -
มือซ้าย	- - - ล	- ล - -	- ฟ - -	- ช - ล	- - - -	ด ร - -	- - - ช	- - ฟ ร

มือขวา	ด - ด ด	- ด - -	ร ด - ด	ร - ฟ -	- - ฟ -	ฟ - - -	- ด ร ฟ	- ช - ล
มือซ้าย	- ช - -	- ช - -	- - ล -	- ด - ร	- - - ด	- ร - -	ล - - ฟ	- ช - ล

กลับต้น

เพลงบัวหลด ชั้นเดียว

มือขวา	- - - -	- ล - ล	- - ฟ ฟ	- ช - ล	- ต - ร	- ต - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - ล	- - - -	- ฟ - -	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- - - ฟ	- - ช ล	- ช - -	- ฟ - -	- ฟ - ช	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช
มือซ้าย	- - - ฟ	- - - ล	- ช - ฟ	- ทุ - -	- ด - -	- - ฟ ม	ร ด - -	ร ม - -

มือขวา	- - - -	- ฟ - ช	- - - -	- ล - ช	- ต - ล	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- - - -	- ฟ - ช	- - - -	- ล - ช	- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

มือขวา	- - - -	- ฟ - ช	- ต - ล	- ช - ฟ	- ล - -	ช ฟ - -	- ร ร - ม	ม - - ร
มือซ้าย	- - - -	- ฟ - ช	- ด - ล	- ช - ฟ	- - ช ฟ	- - ม ร	ร - - -	- ด - ล

กลับต้น

เพลงนาคราช ชั้นเดียว

มือขวา	- - ท ท	- - ท ท	- - ช ช	- ล - ท	- - ช ล	ท ล - -	- - ช -	ช ช - ช
มือซ้าย	- ทุ - -	- ทุ - -	- ช - -	- ล - ท	- ม - -	- - ช ม	- ม - ม	- ร - ม

มือขวา	- - ช ล	- - ช -	ม ร - ร	- ม - ช	- ท - ล	- ช - ม	- - ช -	ช ช - ช
มือซ้าย	- ม - -	ช ม - ร	- ท - ล	- ทุ - ช	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ม - ม	- ร - ม

กลับต้น

เพลงเขมรสุโขทัย ชั้นเดียว

มือขวา	- ล ช ม	- ม ม ม	- - ล ท	- ร - ม	- - - -	ช ม - -	ร ท - -	ร ม - ร
มือซ้าย	- ล ช ทุ	- ทุ ทุ ทุ	- ช - -	- ล - ทุ	- - - -	- - ร ท	- - ล ท	- - - ล

มือขวา	- - ร ร	- ร - ร	- - - -	- ร - ม	- - - -	ช ม - -	ร ท- -	ร ม - ร
มือซ้าย	- - - ล	- ล - -	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- - - -	- - ร ทุ	- - ล ทุ	- - - ล

มือขวา	- - - -	- - - -	- ร - ช	- ล - ทุ	- - - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ม
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ล - ช	- ล - ทุ	- - - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ทุ

มือขวา	- - - -	- - - -	- ร - ช	- ล - ทุ	- - - -	ร ท - -	- ม - -	ช ล - ช
มือซ้าย	- - - -	- - - -	- ล - ช	- ล - ทุ	- - - -	- - ล ช	- - ร ม	- - - ร

กลับต้น

2.2.4.2 เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้หน้าทับปรบไก่ ชั้นเดียว

เพลงกล่อมหนารี ชั้นเดียว

มือขวา	- - ร ร	- ร - -	ทุ ล - -	- ช - ล	- - ช ช	- ทุ - ช	- ทุ - ล	- ช - ทุ
มือซ้าย	- - - ร	- ร - -	- - ช ทุ	- ร - ม	- ช - -	- ทุ - ช	- ทุ - ล	- ช - ทุ

มือขวา	- - - -	- ล - ม	- - ม ทุ	- - ทุ ทุ	- - ล ทุ	- ร - ม	- ร - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- - - -	- ล - ม	- - - ทุ	- ทุ - -	- ช - -	- ร - ม	- ร - ม	- - - ร

กลับต้น

2.2.4.3 เพลงที่บรรเลงด้วยกลองแขก ใช้หน้าทับแขก ชั้นเดียว

ตารีกีปัส ชั้นเดียว

มือขวา	- - - -	- - - ม	- - - ม	- ร - ทุ	- - ล ช	- ล - ทุ	- ม - ร	- ทุ - ล
มือซ้าย	- - - -	- - - ช	- - - ม	- ร - ทุ	- - - ช	- ล - ทุ	- ม - ร	- ทุ - ล

มือขวา	- - - -	- - - ม	- ม - ม	- ร - ทุ	- - ล ช	- ล - ทุ	- ม - ร	- ทุ - ล
มือซ้าย	- - - -	- - - ช	- ช - ม	- ร - ทุ	- - - ช	- ล - ทุ	- ม - ร	- ทุ - ล

มือขวา	- - - -	- ช ล ทุ	- ทุ - ล	- ช - ม	- - ช ร	- ม - ช	- ช - ล	ช ม - ช
มือซ้าย	- - - -	- ช ล ทุ	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- - - ล	- ทุ - ช	- ช - ล	ช ทุ - ช

มือขวา	- - - -	- ช ล ทุ	- ทุ - ล	- ช - ม	- - ช ร	- ม - ช	- ช - ล	ช ม - ช
มือซ้าย	- - - -	- ช ล ทุ	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- - - ล	- ทุ - ช	- ช - ล	ช ทุ - ช

กลับต้น

เพลงแขกส้ม ชั้นเดียว

มือขวา	- - - -	ดํ - ดํ ดํ	- - ล -	ล ดํ - -	- ล - -	- - ดํ ร	- ล - -	- - ดํ ช
มือซ้าย	- - - -	- ด - -	- - - ช	- ด - -	- ม - -	- - - ด	- ม - -	ช ล - -

มือขวา	- - - -	ดํ - ดํ ดํ	- - ล -	ล ดํ - -	- ล - -	- - ดํ ร	- ล - -	- - ดํ ช
มือซ้าย	- - - -	- ด - -	- - - ช	- ด - -	- ม - -	- - - ด	- ม - -	ช ล - -

มือขวา	- - - ช	- - - -	- ช - ล	ดํ - - ดํ	- - ล -	- ล - ดํ	- ดํ - -	- ร - ม
มือซ้าย	- - - ช	- - - -	- ร - -	- ช ล -	- - - ช	- - - ด	- ด - -	- ร - ม

มือขวา	- - รํ ดํ	- ท - -	- ท - ล	- - ท -	- - - ช	- - - -	- ช - ล	ดํ - - ดํ
มือซ้าย	- - รํ ด	- ท - -	- ฟ - -	ช ล - ช	- - - ร	- - - -	- ร - -	- ช ล -

กลับต้น

2.2.5 เพลงที่มีจังหวะพิเศษ

เพลงซ้ำนอก

ตัวที่ 1

ส่วนที่ 1

มือขวา	- - - -	- - - รํ	- - - ม	รํ ท - ล	- - - ม	- ช - ล	- - - ม	- ร - -
มือซ้าย	- - - -	- - - ร	- - - ม	ร ท - ล	- ม - -	- ช - ล	- - - ม	- ร - ท

มือขวา	ท ท - -	ล ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล	- - ช ช	- ฟ - ช
มือซ้าย	- - - ล	- - - ช	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - ล	- ช - -	- ฟ - ช

มือขวา	- - ล ล	- ท - ล	- ช - -	- ล ท - รํ	- ม - รํ	- ท - ล	- - - ม	- ช - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ล	- ร - -	ช - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ม - -	- ช - ล

ส่วนที่ 2

มือขวา	- - - ช	- - ล ล	- - - ท	- - ล ล	- ร - ท	- ล - -	ช ช - -	ล ล - ท
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	- - - ท	- ล - -	- ร - ท	- ล - ช	- - - ล	- - - ท

มือขวา	- - ช -	ช ช - -	ล ล - -	ท ท - รํ	- - ม -	ม ม - -	รํ รํ - -	ท ท - ล
มือซ้าย	- - - ช	- - - ล	- - - ท	- - - ร	- - - ม	- - - ร	- - - ท	- - - ล

ส่วนที่ 3

มือขวา	- - - ล	- - ท ล	- - - ล	- - ท ล	- ล ท ล	- - - -	- - - -	ร ม - ช
มือซ้าย	- - - ล	- - ทุ ล	- - - ล	- - ทุ ล	ล - - -	ช ฟ ม ร	- ทุ - ด	- - - ช

มือขวา	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล	- - - ม	- ช - ล
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - ล	- ม - -	- ช - ล

ตัว 2

ส่วนที่ 1

มือขวา	- - - -	- - - ร	- - - ม	ร ท - ล	- - - ม	- ช - ล	- - - ม	- ร - -
มือซ้าย	- - - -	- - - ร	- - - ม	ร ท - ล	- ม - -	- ช - ล	- - - ม	- ร - ท

มือขวา	ท ท - -	ล ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล	- - ช ช	- ฟ - ช
มือซ้าย	- - - ล	- - - ช	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - ล	- ช - -	- ฟ - ช

มือขวา	- - ล ล	- ท - ล	- ช - -	- ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- - - ม	- ช - ล
มือซ้าย	- ล - -	- ท - ล	- ร - -	ช - - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ม - -	- ช - ล

ส่วนที่ 2

มือขวา	- - ล ล	- - ล ล	- - ล ล	ท ล - -	- - ม ม	- - ม ม	- - ช ช	ล ช - -
มือซ้าย	- - - ล	- - - ล	- ล - -	- - ช ม	- - - ทุ	- - - ทุ	- ช - -	- - ม ร

มือขวา	- - ร ร	- - ร ร	- - ม ม	ช ม - -	- - ทุ ทุ	- - ทุ ทุ	- - ร ร	ม ร - -
มือซ้าย	- - - ล	- - - ล	- ม - -	- - ร ทุ	- - - ทุ	- - - ทุ	- ร - -	- - ทุ ล

มือขวา	- - ล ล	ท ล - -	- - ช ช	ล ช - -	- - ม ม	ช ม - -	- - ร ร	ม ร - -
มือซ้าย	- ล - -	- - ช ม	- ช - -	- - ม ร	- ม - -	- - ร ทุ	- ร - -	- - ทุ ล

มือขวา	- - ร -	ทุ ร - ร	- - - -	ร ม - ม	- - ช -	ม ช - ช	- - - -	ช ล - ล
มือซ้าย	- - - ล	- - ทุ ล	- - ล ทุ	- - ร ทุ	- - - ร	- - ม ร	- - ร ม	- - ช ม

ส่วนที่ 3

มือขวา	- - - ล	- - ท ล	- - - ล	- - ท ล	- ล ท ล	- - - -	- - - -	ร ม - ช
มือซ้าย	- - - ล	- - ทุ ล	- - - ล	- - ทุ ล	ล - - -	ช ฟ ม ร	- ทุ - ด	- - - ช

มือขวา	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล	- - - ม	- ช - ล
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - ล	- ม - -	- ช - ล

เพลงยานี้

มือขวา	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ซ ซ - ล	- ร - ท	- ล - ซ	- ม - ล
มือซ้าย	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ซ	- - - ล	- ร - ท	- ล - ซ	- ท - ล

มือขวา	- - - -	- ท - ท	- ร - ท	- ล - ซ	- - ล ล	- ท - ซ	- ล - ท
มือซ้าย	- - - ท	- - - -	- ร - ท	- ล - ซ	- ล - -	- ท - ซ	- ล - ท

มือขวา	- - - -	- ร - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ร - ท	- ล - ซ	- ม - ล
มือซ้าย	- - - ร	- - - -	- ม - ร	- ท - ล	- ร - ท	- ล - ซ	- ท - ล

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง

จากการสัมภาษณ์นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรีคณะซุเชิดชำนาญศิลป์ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องในแต่ละฉาก ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยเริ่มตั้งแต่จากฉากไหว้ครู-ฉากที่ 18 จากนั้นบทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว “ตอนกำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ในแต่ละฉากมาเทียบเคียงในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งประเภทของฉากในการแสดงได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้ดังต่อไปนี้

- 1.) ฉากวิมาน
- 2.) ฉากเมือง
- 3.) ฉากป่า

2.3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องฉากรำไหว้ครู

บทไหว้ครูหุ่นกระบอก

เพลงเสมอ

เพลงร่ำ

เพลงซ้ำปี่นอก

สิบนิ้ว ลูกจะยก ขึ้นประนม ขอถวาย บังคม เหนือเกษี
ไหว้พระพุทธ พระธรรม ล้ำโลกีย์ โพลภัย อย่าได้มี มาปี่ทา
เพลงปี่นดลิ่งนอก

ไหว้คุณ บิดา มารดร ครูพัก อักษร ทุกแหล่งหล้า
ไหว้ทั้ง ผูกเทพ เทวา ขอจงมา ชูช่วย อำนาจชัย

(ร่ำสามลา)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องในฉากไหว์ครู ซึ่งในฉากนี้มีเพลงหน้าพาทย์ ทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงเสมอ , เพลงร่ำ และเพลงร่ำสามลา เนื่องจากเพลงหน้าพาทย์ทั้ง 3 เพลงที่ประกอบเข้ากับกิริยาของตัวแสดง เพลงเสมอเป็นเพลงที่ปล่อยตัวหุ่นตัวพระให้เดินออกจากฉาก เพราะเพลงหน้าพาทย์เสมอเป็นเพลงประกอบเข้ากับกิริยาของการเดินทางในระยะใกล้ เมื่อตัวละครเดินทางถึงที่หมายแล้วก็จะแสดงอิทธิฤทธิ์ในเพลงร่ำ ซึ่งถือว่าการเดินทางออกมานั้นถึงที่หมายเรียบร้อยแล้ว จากนั้นนักร้องต้นเสียงจึงตั้งร้องเพลงซ้ำปี่นอก เพลงซ้ำปี่นอกเป็นเพลงที่มีจังหวะฉิ่งพิเศษ แต่ไม่มีหน้าทับ มีความสง่างามในท่วงทำนอง จัดว่าเป็นเพลงบังคับของตัวแสดงที่เป็นตัวพระขณะที่ออกจากมารำในฉากแรก อารมณ์เพลงของเพลงซ้ำปี่นอกนี้ จึงเป็นเพลงเหมาะสมกับบทบาทของตัวพระเป็นอย่างมาก เพราะทำนองเพลงมีความสง่างามแผ่ไพเราะ ส่วนบทร้องในเพลงซ้ำปี่นอกนี้ เป็นการรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยในชั้นเบื้องต้น ส่วนทำนองเพลงปี่นดิ่งนอกนั้น มีท่วงทำนองบ่งบอกถึงความปิติยินดีที่จะกระทำกิจให้สำเร็จ บทร้องในเพลงปี่นดิ่งนอกนี้ เป็นการรำลึกถึงพระคุณครู-อาจารย์, บิดา-มารดา และเป็นการอัญเชิญเทพเทวดาทั้งหลายให้ลงมาช่วยอำนวยความสะดวกให้การแสดงเป็นไปด้วยความสวัสดิ และปิดท้ายด้วยการรำเพลงหน้าพาทย์ร่ำสามลา เพื่อเป็นการแสดงอิทธิฤทธิ์ที่ขอพรไว้ทั้งหลายที่กล่าวมา

ฉากรำไหว์ครูนี้เป็นฉากวิมาน มีตัวละคร 1 ตัว เป็นหุ่นกระบอกตัวพระ ซึ่งครู-อาจารย์ท่านได้ปฏิบัติยึดถือเป็นจารีตมาตั้งแต่โบราณว่า หุ่นกระบอกตัวพระนั้นถือว่าเป็นตัวหุ่นนายโรง ผู้แสดงที่รับหน้าที่เชิดหุ่นไหว์ครูตัวนี้จะต้องเป็นหัวหน้าคณะ(นายโรง)ท่านนั้น และต้องผ่านการสืบทอดในการต่อทำรำไหว์ครูหุ่นกระบอกมาแล้วด้วย ตัวหุ่นไหว์ครูนี้จะมีเอกลักษณ์แตกต่างจากหุ่นกระบอกตัวพระตัวอื่นๆเนื่องจากมือขวาของตัวหุ่นจะถือกิ่งไม้เงินกิ่งไม้ทอง ซึ่งปกติมือขวาของหุ่นตัวพระจะถืออาวุธประเภทต่างๆตามบทบาทของตัวแสดง ฉากไหว์ครูจึงนี้ถือว่าเป็นฉากที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการออกมารำเบิกโรงหน้าฉากเพื่ออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ให้มาช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้หมดไป ไม่ให้มากล้ากลายทั่วทั้งโรงหุ่นกระบอก และเป็นการอำนวยความสะดวกให้การแสดงประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

2.3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องฉากที่ 1 - ฉากที่ 18

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกลู่” ฉากที่ 1

ตัวละคร พิณณรัตน์

เพลงหุ่นกระบอก

เมื่อนั้น

ครอบครอง พารา ผาสุกใจ
ไฟร์ฟ้า ข้าแผ่นดิน สิ้นทั้งหลาย
กับสาวน้อย สร้อยมาลี กัลยา
พระถนอม จอมขวัญ จนครรภ์แก่
พระระวัง กังวล เป็นพันไป

พิณณรัตน์ ถาจบ พิภพไหว
ภูวนัย เป็นสุข ทุกเวลา
แสนสบาย เป็นบรม สุขา
พระราชา พิศवास ไม่คลาดคลาย
ไม่ท้อแท้ มัวหมอง ค่อยผ่องใส
อยู่แต่ใน แท่นที่ ศรีไสยา

(เจรจา)

ร้าย

คิดแล้ว จัดแจง ตกแต่งเครื่อง อร่ามเรื่อง น่ารัก เป็นหน้าหนา
จับพระแสง สิทธิศักดิ์ หลักสุธา เสด็จมา ยังท้อง พระโรงชัย
(เพลงเร็ว เชิด)

ฉากที่ 1 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 2 ตัว มีฐานะเป็นกษัตริย์ครองกรุงโกญจนา มีพระนามว่าท้าวพิณรุทธ์ และมีพระมเหสีชื่อสร้อยมาลี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ ฉากนี้เป็นฉากเมืองฉากแรก ซึ่งเป็นฉากที่หุ่นตัวพระออกกว่าราชการยังท้องพระโรง ตามธรรมเนียมของการแสดงหุ่นกระบอกจึงต้องใช้เพลงหุ่นกระบอกเป็นเพลงแรกในการแสดง เนื่องจากเพลงหุ่นกระบอกจะทำหน้าที่เล่าเรื่องและเนื้อหาดำเนินเนื้อหาได้ดี ท้าวความถึงเบื้องต้นว่ามีความเป็นมาอย่างไร และเหตุการณ์ต่อจากนี้จะดำเนินไปอย่างไร หลังจากเล่าความในเพลงหุ่นกระบอกแล้ว ก่อนที่จะเปลี่ยนฉากไปฉากที่ 2 ก็จะต้องร้องรายอีกครั้ง ถือว่าเป็นการดำเนินเรื่องต่อไป หลังจากนั้น ท้าวพิณรุทธ์ และนางสร้อยมาลี ก็จะเดินทางไปในท่วงทีลีลาอย่างสวยงามด้วยการรำเพลงเร็ว ซึ่งมีลีลาท่าทางการรำเริ่มตั้งแต่การแต่งตัว, นุ่งผ้า, ใส่เสื้อ แล้วจึงเดินทางด้วยเพลงเชิด

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ฉากที่ 2

ฉากที่ 2

ตัวละคร สร้อยมาลี สาวใช้

เพลงเกสรสำออง

เมื่อนั้น	สร้อยมาลี เยาวยอด เสนหา
อยู่ใน ปรางแก้ว รจนา	กัลยา ปวดป่วน รัญจวนครรภ์
นางกลิ้งเกลือก ส่งเสียง สำเนียงโหย	ดินโดย แทบชีวา จะอาสัญ
ร้องเรียก นางสาวใช้ ให้ช่วยกัน	ไปทูลองค์ ทรงธรรม ให้ลงมา

(เจรจา)

ร้าย

บัดนั้น	สาวใช้ รับสั่ง ใส่เกศา
ก้มเกล้า ดุษฎี ชุลีลา	วิ่งไปทูล ราชา ยังปรางค์ใน

(เชิด)

(สร้อยมาลี สาวใช้ เข้าจากคนละฟาก)

ฉากที่ 2 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 2 ตัว นางสร้อยมาลี ซึ่งเป็นพระมเหสีของท้าวพิณรุทธ์ และสาวใช้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ นางสร้อยมาลีเป็นหุ่นตัวนางจึงบรรจุเพลงเกสรสำออง เนื่องจากเพลงเกสรสำอองเป็นเพลงที่มีทำนองไพเราะอ่อนหวาน เข้ากับบุคลิกของตัวละครได้ดี เพราะในฉากที่ 2 เป็นฉากที่นางสร้อยมาลีครรภ์แก่ใกล้คลอด นางจึงรับสั่งให้สาวใช้เร่งไปตามท้าวพิณรุทธ์ สาวใช้จึงรับคำสั่งจากนางสร้อยมาลีและเดินทางไปในบทบาทของการร้องราย การร้องรายเป็นการดำเนินเรื่องที่เหมาะสมและกระชับกับเนื้อหาในบทบาทของตัวละครตัวนี้

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ฉากที่ 3

ฉากที่ 3

ตัวละคร พิณรุทธ์ สาวใช้ ออกคนละฟาก

เพลงทองย่อน

ฟังเอ๋ย สาวศรี

พิณรุทธ์ ยินดี จะมีไหน

เสด็จจาก แท่นสุวรรณ อันอำไพ ตรงไป

ยังปรารค์ นางเทวี

(เชิด)

ฉากที่ 3 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 2 ตัว ท้าวพิณรุทธ์ และสาวใช้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เนื่องจากนางสร้อยมาลีผู้เป็นพระมเหสีของท้าวพิณรุทธ์ ตั้งครรภ์แก่ใกล้คลอด สาวใช้จึงรับคำสั่งมาทูลท้าวพิณรุทธ์ เมื่อท้าวพิณรุทธ์ทราบข่าวจากสาวใช้ จึงเกิดความปิติยินดี เพลงทองย่อนจึงเข้ากับบทร้องของตัวละคร เพราะเป็นเพลงที่มีทำนองไพเราะ งดงาม บ่งบอกถึงความรู้สึกถึงการหวังใฝ่ จากนั้นท้าวพิณรุทธ์จึงเร่งไปพระตำหนักของนางสร้อยมาลี

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ฉากที่ 4

ฉากที่ 4

ตัวละคร พิณรุทธ์ สร้อยมาลี สาวใช้ หมอตำแย ไก่

เพลงแขกต๋อยหม้อ

ครั้นถึง จึงประคอง นางโฉมยงค์

แม่อย่าทรง กันแสง เลยโฉมศรี

พระตรัสสั่ง นางกำนัล ช่วยพยัพ

ทั้งสาวศรี ไปตามหมอ ตำแยมา

(เจรจา)

(สาวใช้รับคำ รีบไปตามหมอตำแย หมอต่างๆ ก็ออกมาเล่นตลก)

เพลงแขกประเทศ

ถึงฤกษ์งาม ยามปลอด คลอดโอรส

นางกำสรด ดั้นโดย ให้โหยหา

ด้วยเป็นกรรม ของนาง ได้สร้างมา

ลูกยา กลับกลาย เป็นไก่ไป

(ร่ำ โอต ไก่ออกมาแล้วขันเจรจา)

ร่าย

เห็นลูกรัก

พระทรงศักดิ์ เคืองขัด เพียงตักษัย

ความอาย สาวสรร กำนัลใน

พระทรงชัย กระที่บาท ทวาดมา

ลูกอะไร จึงเป็น เช่นนี้ ช่างอัปปริย

ขายพักต์ เป็นหนักหนา

จับพระแสง ฤทธิไกร ไชวคว่า

จะเช่นฆ่า ชีวัน ให้บรรลัย

(เชิด โอต)

เพลงหุ่นกระบอก

เมื่อนั้น

ตรงเข้ากอด บาทา ไศกาลัย
จะเช่นฆ่า ลูกชาย เจ้าไก่แก้ว
เพราะเวรกรรม ที่ได้ทำ แต่ก่อนมา
โอ้อ่า อนิจจา พระลูกเอ๋ย
เจ้าเกิดมา มิได้อยู่ ในเวียงชัย
แม่จะให้ แหวนผูก หัตถ์ลูกรัก
พลางก็กอด แหวนผูก ให้ลูกยา

สร้อยมาลี มัวหมอง ไม่ผ่องใส
ภูวนัย ยกโทษ โปรดน้องยา
ตายแล้ว ก็ไม่หาย ความขายหน้า
จะเช่นฆ่า ชีวา กีบรลย์
เป็นกรรมเคย ก่อสร้าง แต่ปางไหน
ต้องอยู่ไพร องค์กรเดียว เปลี่ยวเอย
เพื่อประจักษ์ สืบสาย ในภายหน้า
นางโสกา มิได้ สมประดี

(โอด)

เพลงกล่อมพระยา

เห็นเอย เมียรัก
ว่าแม่ สาวน้อย สร้อยมาลี
เหวี่ยงเหวี่ยง เสนา อย่าซำที(ซ้ำ)
เอาไปปล่อย เสียที ในกลางไพร

พระทรงศักดิ์ แค้นใจ ดังไฟจี้
มาหลงลูก เช่นนี้ อย่างไร
จงพาลูก กาลี อุบาทว์ใหญ่
อย่าให้เข้า มาได้ พวกเสนา

(เจรจา)

ตัวละคร เสนาออก
ร้าย

บัดนั้น เสนา
เข้ากอดกุม อุ้มเจ้า ไก่มา

รับสั่ง ใส่เกศา
บังคมลา ออกจาก พระโรงชัย

(เชิด)

เพลงนาคราช

มาถึง ยังซึ่ง หิมเวศ
แล้วเอาเจ้า ไก่น้อย ปล่อยไป

ขอบเขต เนินผา ในป่าใหญ่
เสนาใน รับมา ยังธานี

(เชิด)

ฉากที่ 4 เป็นฉากเมืองในตอนต้น และเป็นฉากป่าในตอนปลาย มีตัวละครทั้งหมด 5 ตัว คือท้าวพิณรุทธ์ นางสร้อยมาลี สาวใช้ หมอตำแย และไก่ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เนื่องจากเนื้อหาในฉากนี้เป็นฉากที่นางสร้อยมาลีครรภ์แก่และต้องคลอดลูก จึงเร่งให้สาวใช้ไปตามหมอตำแยมาทำคลอด การบรรจุเพลงแขกต๋อยหม้อจึงเหมาะสมกับบทร้องของท้าวพิณรุทธ์ เพราะเพลงแขกต๋อยหม้อบ่งบอกความหมายถึงการเดินทางมาจากไหน แล้วมาสิ้นสุด ณ ที่แห่งนี้ ส่วนเพลงแขกบรเทศของนางสร้อยมาลีในขณะที่กำลังคลอดลูกนั้น มีความสอดคล้องต้องกัน เนื่องจากเพลงแขกบรเทศมีท่วงทำนองที่มีความเป็นมงคลและเนื้อเรื่องตอนนี้ได้กล่าวถึงผู้มีบุญญาธิการกำลังจะมากเกิด เพลงแขกบรเทศจึงเป็นเพลงที่ให้ท่วงทำนองเหมาะสมกับบทร้องได้อย่างดี เมื่อนางสร้อยมาลีคลอดลูกแล้วจึงบรรจุเพลงรำไว้ในบทหุ่นเพื่อเป็นการประกอบฉากกับกิริยาขณะที่กำลังจะคลอดลูก ส่วนเพลงโอดก็จะแสดงถึงความเจ็บปวด

ของผู้ที่เป็นมารดาขณะคลอดลูกออกมา เมื่อถึงบทของท้าวพิณรุذنในขณะที่จะเห็นบุตรของตนเป็น
 ไก่ จึงบังเกิดความโกรธ อับอายต่อหน้าเสนาทหารและนางกำนัล จึงต้องการให้นำไก่ไปปล่อยในป่า
 ถ้ายังคงเลี้ยงไว้จะเป็นกาลบ้านกาลเมือง การร้องรำจึงเป็นการดำเนินเนื้อหาที่เข้ากับบทบาทใน
 ขณะที่โกรธของตัวละครได้ดี บทต่อมาเป็นบทของนางสร้อยมาลีที่มีความผูกพันต่อลูก บทร้องจึง
 บรรจุเพลงหุ่นกระบอก เพราะเพลงหุ่นกระบอกเป็นการเล่าเรื่องโดยต้องการให้คงเอกลักษณ์ของ
 ความเป็นหุ่นกระบอกไว้ ส่วนเพลงกล่อมพญาเป็นเพลงที่บรรจุในบทร้องซึ่งเป็นบทบาทของท้าว
 พิณรุذنที่ต้องการให้เสนานำไก่ไปปล่อยในป่า และไม่ต้องการให้ไก่อยู่ในเมือง จากนั้นเสนาทหาร
 จึงรับคำสั่งในบทร้องรำ เพื่อเป็นการดำเนินเนื้อหาให้กระชับและรวดเร็วขึ้น ส่วนเพลงนาคราชเป็น
 เพลงที่เข้ากับบทร้องของตัวละครเสนาทหาร เพราะมีท่วงทำนองของเพลงที่รวดเร็วและมีความ
 จากนั้นจึงเดินทางในระยะไกลด้วยเพลงเชิด

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลิกลูก” จากที่ 5

ฉากที่ 5

ตัวละคร เทวดา ไก่ กุมารระกาแก้ว

เพลงยานี้

จะกล่าวถึง เทวา ะราฤทธิ์
 ให้เดือดเนื้อ ร้อนใจ ไม่สมประดี

(เจรจา)

สถิตใน วิมานทอง อังผ่องใส
 โกษี ผันแปร แล้วแลไป

ร้าย

แลเห็น สกุนนัย เจ้าไก่แก้ว
 จะไปช่วย มิให้ม้วย ซึ่งบรรลัย

(กลม)

มาขึ้นแจ้ว อยู่ที่ ในป่าใหญ่
 คิดแล้ว เทพไท ก็ เหมาะมา

ร้าย

คิดเอย คิดแล้ว
 จึงร้ายเวทย์ เป่าพลัน ไปทันใด กุมารไก่

(ร้าย)

พระจักรแก้ว ยินดี จะมีไหน
 เป็นมนุษย์ สุดโสกา

เพลงแขกไท

รูปไก่หาย กลายร่าง เป็นมนุษย์
 จึงยอกร วอนไหว้ พระเทวา

(เจรจา)

บริสุทธิ์ น่ารัก เป็นหนักหนา
 กุมารา ไตถาม เนื้อความไป

(เทวดาเล่าความให้ฟังว่าเป็นลูกใคร เป็นมาอย่างไร แล้วตั้งชื่อว่า ระกาแก้ว ให้จักร เป็นอาวุธ)
 รื้อร้าย

ครั้นเล่าเรื่อง เบื้องหลัง ให้ฟังสิน
 ก็หายวับ กับตา ในป่าวัลย์

(ร้าย)

อัมรินทร์ ปรีเปรม เกษมสันต์
 ไปสู่ยัง วิมาน สำราญใจ

เพลงทยอย

ฝ่ายว่า กุมารา ระกาแก้ว เป็นกรรมแล้ว ต้องอยู่ในป่าใหญ่
 เห็นทเวา เหาะกลับ ลับเมฆไป ภูวนัย เปลี่ยวเปล่า เศร้าวิญญา
 เดินพลาง โศกพลาง มากกลางดง คิดถึง บิตุรงค์ ที่จากหน้า
 สะอื้นอ่อน ถอนฤทัย อยู่ไปมา กุมารา โศกศัลย์ พันทวี
 (โอด เชิด)

ฉากที่ 5 เป็นตอนต้นฉากวิมาน ตอนปลายเป็นฉากป่า มีตัวละคร 3 ตัว คือ
 เทวดา ไก่ และกุมารระกาแก้ว วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ ฉากนี้
 เป็นวิมานของเทวดาที่สถิตย์อยู่มีชื่อว่ามหรสังขรณ์ ปกติแล้วเทวดาจะมีทิพย์อาสน์ที่เคยอ่อนไหวแต่
 ขณะนั้นได้เกิดความกระด้างขึ้นมา จึงเป็นเหตุกลัดกลุ้มในใจจึงต้องเดินทางมายังโลกมนุษย์เพื่อ
 ช่วยชุบชีวิตให้กับไก่ที่กำลังเดือดร้อนจากการที่ถูกเสนานำตัวมาปล่อย เพลงยานี้จึงสอดคล้องและ
 เหมาะสมกับบทบาทของเทวดา เนื่องจากเป็นเพลงที่มีทำนองสง่างามและเป็นเพลงที่มีจังหวะ
 พิเศษ 3 ชั้นครึ่ง ต่อจากนั้นก็ดำเนินเรื่องโดยการร้องรำ และรำหน้าพาทย์ในเพลงกลม เพราะเป็น
 เพลงที่ประกอบฉากปฏิกิริยาการเดินทางไป-มา ของเทวดา ต่อมาในช่วงท้ายเป็นฉากป่า เมื่อเทวดา
 เดินทางมาถึงป่าก็ร้องรำเพื่อบอกถึงความปิติยินดีที่จะช่วยเหลือชุบร่างให้ไก่กลายเป็นมนุษย์
 พร้อมทั้งให้อิทธิฤทธิ์และอาวรุทธิพิเศษไว้ป้องกันตัวเองในขณะที่จะต้องเดินป่ากลับเมืองเกิด เทวดาจึง
 สวดมนต์ในเพลงรำเพื่อแปลงกายไก่ให้เป็นกุมารเด็ก เพลงแขกไพรจึงสอดคล้องกับบทร้อง
 ของกุมาร เพราะเป็นเพลงที่มีความไพเราะ ก่อนที่เทวดาจะกลับสู่ทิพย์วิมานก็ได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ
 ให้กุมารฟัง พร้อมกับตั้งชื่อให้ว่า “ระกาแก้ว” จากนั้นจึงร้องรำเพื่อเป็นการดำเนินเรื่องแล้วเหาะ
 กลับไปในเพลงรำ ส่วนระกาแก้วต้องเศร้าโศกเสียใจเดินป่าอยู่แต่ลำพังเพื่อกลับเมืองที่ตนเองได้เกิด
 มา การบรรจเพลงทยอยจึงสอดคล้องกับบทร้อง เนื่องจากเพลงทยอยให้อารมณ์โศก เศร้า ส่วนเพลง
 โอดก็แสดงถึงอาการที่กำลังร้องไห้เสียใจ เดินพลางโศกพลาง รำพึงรำพันถึงการเดินทางในป่า และ
 เดินทางเข้าฉากนี้ด้วยเพลงเชิด

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ฉากที่ 6

ฉากที่ 6

ตัวละคร นิลเสน

เพลงลิงโลด

มาจะกล่าว บทไป	ถึงนิลเสน ฤทธิไกร ชาญไชยศรี
ได้พร พระสยาม สมฤดี	ใครเช่นมา ชีวี ไม่บรลย์
มีแว่นแคว้น แดนยาว สิบเก้าโยชน์	สิงขรโขด เขาเขิน เนินไศล
เป็นผู้ใหญ่กว่า ผุ่งสัตว์ ที่ในไพร	ฤทธิไกร ใครไม่รอ มาต่อดี

(เจรจา)

รำ

วันเมื่อ เทพเจ้า เข้าดลใจ	เมื่อจะได้ พบองค์ พระทรงศรี
ดบแต่ง กายา ไม่ช้าที่	เหาะรี่ไป เทียวชม พนมไพร

(เชิด)

ตัวละคร นิลเสน กุมารระกาแก้ว

ร้าย

เหาะมา
นิลเสน เคื่องขัด ในหฤทัย
เข้าขวางหน้า ว่าเหวย กุมารน้อย
มึงไม่กลัว ซึ่งจะม้วย ซึ่งชีวา

แลเห็น กุมารา ในป่าใหญ่
แล้วแผ่นโผน โจนไป ด้วยฤทธา
กระจอยร่อย มาเอย ที่ในป่า
ลวงแดน กูมา จะว่าไร

(เจรจา)

เพลงทะเลบัว

ฟังเรื่อง
จึงตอบคำ ลิงไพร มิได้ช้า
เห็นว่าเรา เป็นเด็ก ก็เหล็กเพชร
เราเดินป่า มิได้มา ทำไมใคร

ระกาแก้ว แค้นเคื่อง เป็นหนักหนา
อะหังกา เกินตัว ไม่กลัวใคร
จะคร้ามเข็ด วานร อย่าสงสัย
จะหมายใจ คิดขู่ กูจะกลัว

(เชิด)

ร้าย

ต่างเหี้ยม ต่างหาญ ทยานยุทธ์
ต่างคน ต่างดี มีชีวา

อุตลุด หวดซ้าย ปายขวา
พนาวา เลื่อนลิ้น สนั่นไป

(เชิด เจรจา)

เพลงเชิดนั่ง

เมื่อนั้น ระกาแก้ว
พระทรงธรรม รอนราญ ไม่บรรลัย
แล้วรำลึก ถึงองค์ เทวฤทธิ์
เสร็จแล้ว ขว้างไป ในเมฆา

ฤา จบ พิกพไหว
พระหน่อไทร จับจักร อันศักดิ์ดา
ขอให้สม ดังจิต ปราบณา
เป็นนาคา พันพิษ มีฤทธา

(รั้ว เชิดนอก เตียว)

เพลงเขมรสุดใจ ชื่นเดียว

บัดนั้น
เห็นนาครัต มัดสั่น ทั้ง อินทรีย์
แล้วจึงร้อง ขอโทษ โปรดเกศ
อย่าพึงให้ ข้าม้วย ซึ่งชีวา

นิลเสน ร้อนใจ ดังไฟจี
ขุนกระบี่ แทบจะตาย วายชีวา
พระทรงเดช ยกโทษ โปรดเกศา
ขอเป็นข้า ทรงธรรม จนบรรลัย

(เจรจา)

ร้าย

คิดแล้ว ก็ชวน วานรจง
ทั้งสองศรี เดินเรียง เคียงกันไป

เสด็จลง ลีลา หาข้าไม่
ครั้นเหนื่อยอ่อน ครรไล ชื่นเมฆา

(เชิด)

ฉากที่ 6 เป็นฉากป่า มีตัวละครทั้งหมด 2 ตัว คือกุมารระกาแก้ว และนิลเสน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ นิลเสนเป็นลิงป่าที่พระอิศวรประทานพรให้ และมีหน้าที่เฝ้าป่าผืนนี้ เนื่องจากกุมารระกาแก้วเดินทางมาในป่าแห่งนี้ จึงทำให้นิลเสนเกิดความโกรธ เพลงลิงโลดจึงสอดคล้องกับบทร้องซึ่งเป็นบทบาทของนิลเสน เพราะเพลงลิงโลดมีทำนองเพลงที่แสดงถึงความอาฆาตของลิงผู้ที่มีพลังกำลังแข็งแกร่ง การร้องรำจึงเป็นการดำเนินเรื่องให้กุมารระกาแก้วกับนิลเสนมาพบกัน แต่ด้วยคำสั่งของพระอิศวร ที่สั่งไว้ว่า “ห้ามให้ผู้ใดบุกรุกป่าที่สั่งให้เฝ้าไว้” นิลเสนแสดงความโกรธออกมา เพลงทะเลบัวจึงมีความสอดคล้องกับตัวละครที่กำลังโกรธ จึงมีการต่อสู้ระหว่างทั้ง 2 โดยมีเพลงเชิดเป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบอากัปกิริยาในการต่อสู้ เมื่อต่อสู้กันไปแล้วฝีมือเท่าเทียมกันไม่มีฝ่ายใดต้องเสียเปรียบ จึงต้องดำเนินเรื่องโดยการร้องรำเพื่อให้เกิดความกระชับในเนื้อหา และเกิดต่อสู้กันอีกครั้งในเพลงเชิด แต่ก็ไม่มีฝ่ายใดต้องเสียเปรียบ กุมารระกาแก้วจึงระลึกถึงพรและอาวุธที่เทวดามอบให้ จึงรำยมนต์แสดงอิทธิฤทธิ์ เสกจักรให้กลายเป็นพญานาคไปรัดตัวนิลเสน บทร้องจึงบรรจุเพลงเชิดฉิ่ง เนื่องจากเพลงเชิดฉิ่งเหมาะสมกับการแสดงอิทธิฤทธิ์ต่างๆของตัวละคร ในเมื่อรำยมนต์แล้วก็ต้องแสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยเพลงรำเพื่อให้พญานาคออกมาต่อสู้กับนิลเสน ในเมื่อนิลเสนต่อสู้กับพญานาค จัดได้ว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างสัตว์กับสัตว์ เพลงเชิดนอกฉิ่งจึงใช้เพื่อใช้ประกอบกิริยาในการต่อสู้ของตัวละครทั้ง 2 ในเนื้อเรื่องนิลเสนต้องพ่ายแพ้ต่อพญานาค ในขณะที่พญานาครัดนิลเสนไว้นั้น เพลงเดี่ยวจึงเป็นเพลงที่ประกอบกิริยาในการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจับศัตรูได้นั่นเอง นิลเสนถูกพญานาครัดกายจนแทบสิ้นใจ บทร้องจึงบรรจุเพลงเขมรสุดใจขึ้นเดียว เพราะเป็นบทบาทหลังการต่อสู้ที่นิลเสนแพ้ต่อพญานาค ซึ่งเนื้อเรื่องยังคงต้องการความกระชับอย่างต่อเนื่อง เพลงเขมรสุดใจขึ้นเดียวจึงเข้ากับบทบาทในฉากนี้เป็นเพลงที่แสดงถึงความใกล้สิ้นใจของนิลเสน เมื่อนิลเสนยอมแพ้แล้ว จึงยอมเป็นเพื่อนร่วมเดินกับระกาแก้ว จึงดำเนินเนื้อเรื่องด้วยการร้องรำและเดินทางเข้าฉากด้วยเพลงเชิด

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกลู่” ฉากที่ 7

ฉากที่ 7

ตัวละคร ท้าวพรหมทัต รัชนี้

เพลงหุ่นกระบอก

เมื่อนั้น

ครอบครอง เขตขันธ์ เสมอ

ท้าวมี องค์อัคร ขาชา

มีบุตรี งามช่วง ดั่งดวงใจ

ชั้นชา เจ้าก็ได้ สิบห้าปี

ถนอมไว้ ในปรารค์ รจนา

ท้าวให้ เราร้อน ในฤทัย

มีคู่ ได้ครอง แก้วธานี

ท้าวท้าว พรหมทัต นาคา

ไพร่ฟ้า เป็นสุข สรรพใจ

โสภา งามล้ำ ดังไขไซ

ชื่อทราวมัย แวมณิ ศรีโสภา

ผิวนวี ดังเทพ เลขา

มิได้มี โรคา มาย้าย

อยากจะให้ ลูกรัก เจริญศรี

พระภูมิ ตรัสปรึกษา กลยา

(เจรจา)

ร่าย

ฟังเรื่อง
จับพระจันทร์ สิทิตักดิ์ หลักสุธา

(เสมอ)

พระมิ่งเมือง แสนโสม นัสสา
เสด็จมา ยังท้อง พระโรงชัย

เพลงขึ้นพลับพลา

ลดองค์ ลงนั่ง บัลลังก์อาสน์
แล้วจึงมี สิงหนาท ประกาศไป

(เจรจา)

พร้อมอำมาตย์ เฝ้าแห่น แนนไสว
เสนาใน เร่งรัด ไปจัดการ

ร่าย

บัดนั้น
ศิโรราบ กราบลา ไม่ช้านาน

(เชิด ทำเพลงฝรั่ง)

พวกละแวก คำนับ แล้วรับสานส์
ออกพลัน ทวารวัง แล้วรีบไป

ฉากที่ 7 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 2 ตัว เป็นกษัตริย์ครองกรุงมิลลา คือท้าวพรหมทัต และมีพระมเหสีชื่อรัชนี้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เนื้อเรื่องในฉากนี้ได้กล่าวถึงเมืองกษัตริย์และพระมเหสี ผู้ประพันธ์จึงบรรจุเพลงหุ่นกระบอกไว้ เพราะเป็นการเกริ่นเรื่องถึงความเป็นมาของตัวละครได้ดี เนื้อหาที่กล่าวถึงนางแววมณีผู้เป็นบุตรเนื่องจากท้าวพรหมทัต และนางรัชนี้มีความประสงค์จะให้มีคู่ครอง เพลงหุ่นกระบอกจึงมีความสอดคล้องกับบทร้อง ส่วนการร้องร่ายเป็นการดำเนินเรื่องว่าตัวละครต้องการจะเดินทางไปอีกที่ จากนั้นตัวละครทั้ง 2 ตัวจึงเดินทางด้วยเพลงหน้าพาทย์เสมอ เพราะเป็นการเดินทางในระยะใกล้ๆ จากที่ประทับเพื่อออกไปยังท้องพระโรง พอถึงท้องพระโรงแล้วจึงร้องเพลงขึ้นพลับพลา เพราะเป็นเพลงที่มีความสอดคล้องกันทั้งบทร้องและเนื้อหาของการแสดง การร้องร่ายในบทต่อมาเป็นการบอกเรื่องราวเสนาทหารจะต้องไปตีฆ้องร้องป่าว เพื่อประกาศหากษัตริย์จากหัวเมืองต่างๆ ให้เดินทางมาเลือกคู่กับนางแววมณี เสนาทหารจึงเดินทางด้วยเพลงเชิดเพื่อเข้าฉาก ส่วนเพลงฝรั่งที่วงปี่พาทย์ต้องบรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดนั้นเป็นเพลงบรรเลงให้กับตัวแสดงในฉากต่อไปเพื่อเป็นการดำเนินเรื่อง

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ฉากที่ 8

ฉากที่ 8

ตัวละคร ยูโฟซาน (ฝรั่ง)

เพลงมาร์ชชิงทรูจอร์เจีย

จะกล่าวฝ่ายนายยูโฟซานชาญชัยเชิด
ได้รับสาส์น แสนสำราญ ในฤทัย
ชั้นชา เจ้าก็ได้ สิบห้าปี
จึงตรัสสั่ง ป่าวไพร่ มิได้ช้า

(เจรจา)

ครอบครองเมืองอังกฤษมานานหลาย
อยากจะได้ คู่ชม ภริมา
ยังไม่มี คู่ครอง มาเคียงหน้า
มึงจงอยู่ พารา กูจะไป

เพลงโยสลัม

ครั้นสังเสร็จ ชื่นชม สมสมาน ยูโฟซาน ยินดี จะมีไหนด
ออกจาก เคหา ริมคลาไคล ตรงไป เมืองไทย มิได้ช้า

(เชิด เพลงแขก)

ฉากที่ 8 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 1 ตัว เป็นกษัตริย์ครองเมืองฝรั่ง มีพระนามว่ายูโฟซาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เพลงมาร์ชชิงทรูจอร์เจียเป็นเพลงไทยที่มีสำเนียงฝรั่ง บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครในชาติฝรั่ง ผู้ประพันธ์บทได้นำเพลงนี้มาบรรจุลงในบทร้อง ถือว่ามีความสอดคล้องกันกับบทร้องและบุคลิกของตัวละครได้ดี บทร้องต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องถึงตัวละครว่าได้รับสาส์นจากเจ้าเมืองมิดิลาให้เดินทางไปเลือกคู่ เพลงโยสลัมจึงสอดคล้องเข้ากับอารมณ์ของตัวละคร เพราะบทร้องบ่งบอกถึงความเป็นปิตินิธิในการเดินทางในครั้งนี้ จากนั้นตัวละครจึงเดินทางเข้าฉากในเพลงเชิด ส่วนเพลงแขกที่วงปีพาทย์ต้องบรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดนั้นเป็นเพลงที่บรรเลงให้กับตัวแสดงในฉากต่อไปเพื่อเป็นการดำเนินเรื่อง

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว-เลือกคู่” ฉากที่ 9

ฉากที่ 9

ตัวละคร อาบูหะซัน

เพลงตารีกีปัส

จะกล่าวฝายนายมลายูอาบูหะซัน ครอบคอบ เขตขัณฑ์ เมืองชาว
ได้รับสาส์น ของท้าว พรหมทัต ให้เร่งรัด รีบไป ทายปัญหา

(เจรจา)

เพลงแขกสุ่ม

จึงตบแต่ง กายา ไม่ช้าพลัน อาบูหะซัน ยินดี จะมีไหนด
พอเสร็จสรรพ จับอาวุธ สำหรับกาย ครั้นได้ฤกษ์ รีบไป มิได้ช้า

(เชิด ทำเพลงลาว)

ฉากที่ 9 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 1 ตัว เป็นกษัตริย์ครองเมืองแขก มีพระนามว่าอาบูหะซัน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องได้ดังนี้ เพลงตารีกีปัสเป็นเพลงไทยที่มีสำเนียงแขกบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครในชาติแขก ผู้ประพันธ์บทได้นำเพลงนี้มาบรรจุลงในบทร้อง จึงถือว่ามีความสอดคล้องกันกับบทร้องและบุคลิกของตัวละคร ส่วนบทร้องต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องว่าตัวละครได้รับสาส์นจากเจ้าเมืองมิดิลาให้เดินทางไปเลือกคู่ ผู้ประพันธ์จึงบรรจุเพลงแขกสุ่มไว้ให้เข้ากับอารมณ์ของตัวละคร เนื่องจากเพลงแขกสุ่มเป็นเพลงที่มีทำนองสนุกสนาน ตัวละครสามารถโลดเล่นเต้นได้ดี จากนั้นตัวตัวละครจึงเดินทางเข้าฉากในเพลงเชิด ส่วนเพลงลาวที่วงปีพาทย์ต้องบรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดนั้นเป็นเพลงที่บรรเลงให้กับตัวแสดงในฉากต่อไปเพื่อเป็นการดำเนินเรื่อง

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 10

ฉากที่ 10

ตัวละคร หนานแก้ว

เพลงสร้อยลำปาง

จะกล่าวถึง เจ้าลาว ชาวเวียงจันทน์	ครอบครอง เขตขัณฑ์ เป็นสุขศรี
ได้รับสาส์น กษัตริย์ ธิบตี	เจ้าลาว ก็เป็นที่ สำราญใจ
ความในสาส์น จะให้เรา ทายปัญหา	ถ้าทายถูก ก็ยก ธิดาให้
พอทราบความ แสนสำราญ หฤทัย	ด้วยอยากได้ เป็นคู่ครอง พระธิดา

(เจรจา)

เพลงลาวเจียง

จิงตรัสสั่ง เสนี ให้เตรียมพล	เลือกล้วน แต่คน ที่แกลัวล้า
จะไปเมือง พรหมทัต นครา	ต้องยก โยธา ให้ทันใด
ว่าแล้ว บ่ ช้าที	ตบแต่ง กายี งามวิไล
แต่พอ ได้ฤกษ์ เบิกพลไกร	สั่งยก ท้าใหญ่ ออกจากเวียง

(เชิด เพลงจีน)

ฉากที่ 10 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 1 ตัว เป็นกษัตริย์ครองเมืองลาว มีพระนามว่าหนานแก้ว วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เพลงสร้อยลำปาง เป็นเพลงไทยสำเนียงลาว มีท่วงทำนองหวาน บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครในชาติลาวถึงการร่ายรำอย่างงดงาม ไม่ได้กระฉับกระเฉงเหมือนกับชาติฝรั่งหรือชาติแขก ผู้ประพันธ์บทได้นำเพลงสร้อยลำปางมาบรรจุลงในบทร้อง ถือว่ามีความสอดคล้องกันกับบทร้องและบุคลิกของตัวละคร ส่วนบทร้องต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องว่าตัวละครได้รับสาส์นจากเจ้าเมืองมิลิลาให้เดินทางไปเลือกคู่ ผู้ประพันธ์บทจึงบรรจุเพลงลาวเจียงไว้ให้เข้ากับอารมณ์ของตัวละคร เนื่องจากเพลงลาวเจียงเป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์ต่างจากเพลงสร้อยลำปาง เพราะทำนองเพลงในช่วงต้นเพลงมีจังหวะ 2 ชั้น แต่ทำนองเพลงสื่อถึงความกระชับ ส่วนทำนองเพลงในช่วงหลังจะมีจังหวะชั้นเดียวและใช้หน้าทับซุ่มลาวแพน ซึ่งเป็นทำนองเพลงที่มีความสนุกสนาน ตัวละครสามารถโลดเล่นเต้นได้ สอดคล้องกับบทร้องได้ดีเพื่อเป็นการส่งตัวละครให้เดินทางเข้าฉาก จากนั้นตัวละครจึงเดินทางเข้าฉากในเพลงเชิดอีกครั้ง ส่วนเพลงจีนที่วงปี่พาทย์ต้องบรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดนั้นเป็นเพลงที่บรรเลงให้กับตัวแสดงในฉากต่อไปเพื่อเป็นการดำเนินเรื่อง

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 11

ฉากที่ 11

ตัวละคร กิมเหล้ง (จีน)

เพลงโป๊ยกังเหล้ง

จะกล่าวกลับ จับความ ไปตามเรื่อง ถึงเจ้าเมือง เชียงไฮ้ ชาญชัยศรี
ชื่อกิมเหล้ง เก่งล้ำ สง่าดี ไพร่ มิได้รอ ต่อศักดา

(เจรจา)

เพลงจีนหน้าเรือ

สั่งเสร็จ เท่านั้น ด้วยทันใด เจ้ากิมเหล้ง ดีใจ เป็นหนักหนา
ออกจาก เชียงไฮ้ ไม่อยู่ช้า ตรงไป พารา เจ้าเมืองไทย

(เชิด)

ฉากที่ 11 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 1 ตัว เป็นกษัตริย์ครองเมืองจีน(เชียงไฮ้) มีพระนามว่ากิมเหล้ง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เพลงโป๊ยกังเหล้งเป็นเพลงสำเนียงจีนที่มีทำนองกระชับ ฉับไว บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครในชาติจีนที่จะต้องร่ายรำอย่างกระฉับกระเฉง ผู้ประพันธ์บทได้นำเพลงโป๊ยกังเหล้งมาบรรจุลงในบทร้องจึงถือว่ามีความสอดคล้องกันกับบทร้องและบุคลิกของตัวละครเป็นอย่างดี ส่วนบทร้องต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องว่าตัวละครได้รับสาส์นจากเจ้าเมืองมิดิลาให้เดินทางไปเลือกคู่ ผู้ประพันธ์จึงบรรจุเพลงจีนหน้าเรือไว้ให้เข้ากับอารมณ์ของตัวละคร สอดคล้องกับบทร้องได้ดีเพื่อเป็นการส่งตัวละครเพื่อให้เดินทางเข้าฉาก เพลงจีนหน้าเรือจึงสอดคล้องกับชนชาติจีน เพราะการเดินทางในสมัยก่อนต้องมาโดยเรือสำเภา จากนั้นตัวละครจึงเดินทางเข้าฉากในเพลงเชิดอีกครั้ง ส่วนเพลงจีนที่วงปี่พาทย์ต้องบรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดนั้นเป็นเพลงที่บรรเลงให้กับตัวแสดงในฉากต่อไปเพื่อเป็นการดำเนินเรื่อง

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 12

ฉากที่ 12

ตัวละคร การะเวก (ยักษ์)

เพลงสิงห์โตเล่นหาง

เมื่อนั้น การะเวก สิทธิศักดิ์ ยักษ์
ครอบครอง เขตขัณฑ์ สวรรค์ยา ชื่อพารา โรมจักร หลักธานี
วันเมื่อ ถึงคราว จะบรรลย์ ให้เราร้อน ฤทัย ท้าวยักษ์
จะไปเที่ยว ในป่า พนาสี ไปจับเนื้อ เสือสิงห์ ที่ในไพร

(เจรจา)

เพลงกราวใน

คิดแล้ว จัดแจง ตบแต่งเครื่องเยาวรัตน์ รุ่งเรือง งามเชิดฉาย
กรกม คธาแก้ว อันแพรวพราย ราพราย เหาะไป ในอารัญ
(กราวใน เชิด)

ฉากที่ 12 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 1 ตัว เป็นยักษ์ครองเมืองโรมจักร มีนามว่ากระเวก วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เพลงสิงห์โตเล่นหางเป็นเพลงที่มีทำนองและเอกลักษณ์สื่ออารมณ์ได้ถึงความห้าวหาญและเป็นเพลงที่ใช้ประจำสำหรับตัวละครประเภทยักษ์ จึงบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวละครที่เป็นยักษ์ได้ดีว่า จะต้องเกรงขามห้าวหาญ สง่าผ่าเผย ร่ายรำอย่างกระฉับกระเฉง ผู้ประพันธ์บทได้นำเพลงสิงห์โตเล่นหางมาบรรจุลงในบทร้องจึงถือว่ามีความสอดคล้องกันกับบทร้องและบุคลิกของตัวละครเป็นอย่างดี ส่วนบทร้องต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องว่าตัวละครจะต้องออกเดินทางไปในนอกเมือง ผู้ประพันธ์จึงบรรจุเพลงหน้าพาทย์กราวในไว้ในบทร้องเพื่อให้เข้ากับอารมณ์ของตัวละครและสอดคล้องกับบทร้องได้ดี เพราะว่าเพลงกราวในเป็นเพลงหน้าพาทย์ที่ประกอบเข้ากับกริยาของตัวละครประเภทยักษ์ในการเดินทางหรือจัดขบวนทัพ เพื่อเป็นการส่งตัวละครให้เดินทางเข้าฉาก จากนั้นตัวละครจึงเดินทางเข้าฉากในเพลงเชิดอีกครั้ง

บทหุ่นกระบอดเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกว่า” ฉากที่ 13

ฉากที่ 13

ตัวละคร ฝรั่ง แวก ลาว จีน ยักษ์

ร่าย

แลเห็น พวกหน่อ กษัตริย์ ยกพวก พลมา ในไพรสณฑ์
จึงเข้าไป ไต่ถาม เนื้อความพลัน ยกพวก พลขันธ์ ไปแห่งใด
(เจรจา)

เพลงสมิงทองมอญ

ครั้นว่า ได้แจ้ง แห่งกิจจา อสุรา ยินดี จะมีไหน
กษัตริย์ ร้อยเอ็ด พาคลาไคล ราพราย ก็ตามไป ในพารา
(เชิด)

ร่าย

ครั้นถึง จึงเข้า เสนาใหญ่ ต่างตน ดีใจ เป็นหนักหนา
เราจะขอ เข้าเฝ้า เจ้าพารา จะโปรดปราน หรือว่า ประการใด
(เจรจา)

เพลงฉับแกละ

บัดนั้น เสนา ผู้มี อัจฉมัลย์
ต่างคน ลีลา คลาไคล เข้าทอ้ง พระโรงชัย ในทันที
(เชิด)

ฉากที่ 13 เป็นฉากป่า มีตัวละคร 5 ตัว เป็นกษัตริย์ต่างเชื้อชาติทั้ง 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เปิดฉากมาช่วงต้นด้วยการร้องรำ การรำเป็นการดำเนินเรื่องไปด้วยความกระชับซึ่งสอดคล้องกับบทร้อง เพราะเนื้อหาในช่วงต้นเป็นการเดินทางของกษัตริย์แต่ละชนชาติที่ได้รับสาส์นให้เดินทางมาเลือกคู่ ได้มาพบกันโดยมิได้นัดหมายในระหว่างทางกลางป่า ส่วนพญายักษ์การเวกได้เดินทางออกจากเมืองเข้าป่าเป็นปกติ แต่แอบมาได้ยินเหล่ากษัตริย์คุยกันถึงเรื่องที่จะไปเลือกคู่ พญายักษ์การเวกจึงคิดที่จะร่วมเดินทางไปด้วย ทั้งที่ไม่ได้รับสาส์นเชิญแม้แต่อย่างใด ดังนั้นเพลงสมิงทองมอญจึงสัมพันธ์กับบทร้อง เพราะเพลงสมิงทองมอญเป็นเพลงที่มีหน้าทับพิเศษ ทำนองเพลงมีความห้าวหาญ ดุดัน เหมาะสมกับตัวละครเป็นอย่างดี จากนั้นตัวละครทุกๆตัวก็เดินทางเข้าฉากด้วยเพลงเชิด เพราะในเรื่องเป็นการเดินทางไปในระยะไกล บทร้องต่อมาเป็นการร้องรำเพื่อเป็นการดำเนินเรื่องให้เกิดความกระชับมากขึ้น เพลงฉับแกละจึงมีความสอดคล้องกับบทร้อง เนื่องจากเป็นเพลงร้องที่ไม่มีทำนองของเพลง แต่เป็นเพลงที่มีอารมณ์เพลงสนุกสนาน นักร้องที่เป็นลูกคู่ และนักแสดง ,นักดนตรีก็ต้องร้องรับในช่วงทำนองสร้อยของเพลงฉับแกละ ด้วยอารมณ์สนุกสนานเช่นกัน

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 14

ฉากที่ 14

ตัวละคร ท้าวพรหมทัต รัชณี แววมณี สาวใช้

เพลงสารถี

ฟังเรื่อง

พระมิ่งเมือง ปรีเปรม เกษมศรี

จึงตรัสสั่ง สาวใช้ ไม่ช้าก็

จงไปตาม บุตรี ให้ขึ้นมา

รำ

บัดนั้น

สาวใช้ รับสั่ง ใส่เกศา

ก้มเกล้า ดิษฐ์ ชูลีลา

ไปปราง ปราสาท นางทรมวย

(เชิด)

(สาวใช้ พรหมทัต เข้าฉาก ...แววมณี สาวใช้ ออกคนละฟาก)

(เจรจา)

เพลงกล่อมนารี

เมื่อนั้น

แววมณี เยาวยอด พิสมัย

แจ้งว่า พระบิดา ให้พาไป

อรทัย เข้าที่สรอง พระคงคา

เพลงกล่อมนารี ชันเดียว

สรองเสร็จ ค่อยเสด็จ ลีลาศ

กำนัลนาง แวดล้อม ทั้งซ้ายขวา

ดาวล้อม จันทรกระจ่าง กลางนภา เสด็จมา

เฝ้าองค์ พระทรงธรรม

(เพลงเร็ว)

(เชิด)

รื้อร้าย

ครั้นถึง จีตรง เข้าไปเฝ้า พระจอมเจ้า นิเวศ เขตขันธ์
หมอบอยู่ ตรงหน้า พระทรงธรรม นางจอมขวัญ นบอบ พระภูวนัย
(เจรจา)
(มเหสีออก)

ร้าย

ครั้นพร้อมแล้ว ตรัสชวน มเหสี กับบุตรี สาวสร ทั้งน้อยใหญ่
แล้วเสด็จ ล่วงเลย มาเกยชัย ตรงไป พลับพลา หน้าบุรี
(เชิด)

ฉากที่ 14 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 4 ตัว ท้าวพรหมทนต์, นางรัชณี, นางแววมณี และสาวใช้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เพลงสารถิเป็นเพลงที่มีทำนองไพเราะ เพราะเนื้อเรื่องกล่าวถึงท้าวพรหมทนต์ได้ทราบข่าวว่าบรรดาเหล่ากษัตริย์ต่างเมืองได้มาถึงเมืองของตน จึงเกิดความปิติยินดี ทำนองเพลงจึงสอดคล้องกับบทร้องได้ดี การร้องร้ายจึงเป็นการดำเนินเรื่องด้วยความกระชับ เพราะต้องการให้สาวใช้ไปตามบุตรีของตนเตรียมตัวออกมาเลือกคู่ และตัวละครก็เข้าฉากไปในเพลงเชิด ตัดตอนมาถึงบทบาทของนางแววมณีที่สาวใช้เข้ามาตามให้เตรียมแต่งองค์ทรงเครื่องให้สวยงาม เพลงกล่อมনারีจึงสอดคล้องกับบทร้องของตัวละครเพราะมีทำนองที่ไพเราะน่าฟังสมกับชื่อเพลง จากนั้นผู้ประพันธ์บทจึงเปลี่ยนอารมณ์ของการแสดงด้วยการร้องเพลงกล่อมনারีขึ้นเดียวใน 2 คำสุดท้ายในบทนางแววมณี ส่วนเพลงเร็วก็เป็นเพลงให้ตัวละครให้แสดงลีลาความสวยงามในบทบาทก่อนที่จะเดินทางออกจากที่ตามกระบวนทำร้ายของหุ่นกระบอกตัวนาง จากนั้นใช้เพลงเชิดเพื่อบรรเลงส่งตัวละครเข้าฉากไป ต่อมาบทร้องร้ายทั้ง 2 บทเป็นการดำเนินเรื่องให้ไปด้วยความกระชับมากขึ้น

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 15

ตัวละคร ฝรั่ง แวก ลาว จีน ยักษ์ ท้าวพรหมทนต์ นางรัชณี นางแววมณี
เพลงเทพทอง

เมื่อนั้น พวกร้อยเอ็ด ปรีเปรม เกษมสันต์
ต่างน้อมกาย ถวาย อภิวันท์ คอยฟังคำ ทรงธรรม เจ้าธานี
พรหมทนต์ จิตรัส ตั้งปัญหา ถ้ามามาตาม พวกเจ็ด กรุงศรี
ทั้งสามข้อ ที่ตั้ง มาครั้งนี้ ใครถูกดี จะให้ครอง พระเวียงชัย
(เจรจา)

เพลงการะเวก

การะเวก ยืนฟัง แล้วนั่งคิด เห็นสมจิต จิงทูล เฉลยไข
เราอยากแก้ ปัญหา จะเป็นไร ถ้าบุญไซ้ไร จะได้ครอง ทั้งสองเรา

ร่าย

ฟังเอ๋ย ยักษ์ตรัส
จึงตอบตาม ความตรง ไม่สงกา
อันตัวท่าน นั้นก็ เป็นยักษา
เราให้สาส์น แก่พวก เจ็ดธานี

(เจรจา)

พรหมทัต จันทร ทกประหม่า
ว่าดูรา เกิดท่าน อสุรีย์
ไม่ควรทลาย ปัญหา ของทรงศรี
ตัวท่านนี้ ใครเชิญ ให้เข้ามา

ร่าย

ต่างคน ต่างทลาย กันไม่ได้
บ้างขึ้นน้ำ กริ้วกราด ตวาดมา
เราทลายถูก กลับว่าผิด จิตไม่ตรง
บ้างโกรธา ตาเป็น เช่นแสงไฟ

(เชิด)

ให้อึดอัด ชัดใจ เป็นหนักหนา
ช่างพูดจา กลับกलอก ออกอภิปราย
เป็นถึงจอม จักรพงษ์ พุดเหลวไหล
เข้าเลี้ยวไล่ สัปยุทธ์ ยุทธนา

เพลงเขมรปากท่อ ชั้นเดียว

เมื่อนั้น
ความกลัว ตัวสั่น ต้นอุรา
แต่มานะ กษัตริย์ ไม่ย่อท้อ
ว่าพลาง ภาโถม โจมเข้าไป

(เชิด)

แวมณี เยาวยอด เสนหา
กลยา อัดอั้น ให้จุนใจ
จะแทนคุณ ท่านพ่อ ให้จึงได้
ราพร้าย ขวางหน้า เข้าวารี

เพลงทะเลบัว

เมื่อนั้น
คิดพลาง จะพา นางเทวี
จึงยกกร นมัสการ อ่านพระเวทย์
ให้มีดมัว ทั่วไป ทั้งจักรวาล

(ร่าย เเจรจา)

การะเวก สิทธิศักดิ์ ยักษ์
ไปสู่ ยังที่ ทิพย์วิมาน
กำลังเดช ทั้งเจ็ด ช้างสาร
เข้าอุ้มเอา เยาวมัลย์ แล้วหายไป

เพลงสาธิตกาแก้ว

ฟังเอ๋ย ฟังเรื่อง ทั้งผอง
หักอารมณ์ พรหมทัต ให้ชัดใจ
จึงตรัสสั่ง พหล พลโยธี
ไปตามติด ลูกยา ในป่าวัลย์

(เชิด)

ชลเนตร คลอคล่อง ลงนองไหล
ดีแล้ว เป็นไร ได้เห็นกัน
ทั้งร้อยเอ็ด ธานี ธิปไตย
เจ้าเขตชั้นท์ นำหน้า แล้วคลาไคล

ฉากที่ 15 เป็นฉากเมือง มีตัวละคร 8 ตัว ฝรั่ง แวก ลาว จีน ยักษ์ ท้าว
พรหมทัต นางรัชณี และนางแวมณี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้
ดังนี้ เพลงเทพทองเป็นเพลงที่มีทำนองสนุกสนาน สอดรับสลับกันกับทางร้องและสอดคล้องกับบท

ร้องได้ดี เพราะเนื้อเรื่องเป็นช่วงที่ท้าวพรหมหัตถ์ได้จัดรับรองให้แก่กษัตริย์ของทุกเมือง และกำลังมอบคำถาม 3 ข้อ ให้ทนายปัญหา ถ้ากษัตริย์พระองค์ใดทรงมีพระปรีชาสามารถในการทนายปัญหาได้ ท้าวพรหมหัตถ์ก็จะยกบุตรให้ไปเป็นคู่ครอง แต่เหล่าบรรดากษัตริย์ไม่มีผู้ใดทนายปัญหาถูกแม้แต่คำถามเดียว พญายักษ์กระเวกได้แอบตามมาฟังข้อคำถามอยู่ด้วยจึงถือโอกาสที่จะขอทนายปัญหามั่ง เพลงกระเวกจึงเป็นบทบาทของพญายักษ์กระเวก ทำนองเพลงมีความสอดคล้องกับบทร้องได้ดี บทร้องต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องด้วยการร้องร้าย เนื่องจากเนื้อเรื่องในช่วงนี้มีความซุลมุนเกิดขึ้น เพราะว่ายักษ์กระเวกต้องการจะแย่งชิงนางแววมณีไปครอบครอง จึงเกิดการต่อ-ตีกันระหว่างฝ่ายพญายักษ์กระเวกและฝ่ายท้าวพรหมหัตถ์ เนื่องจากเนื้อเรื่องในช่วงนี้ค่อนข้างจะซุลมุนวุ่นวาย มีความโกลาหล ผู้ประพันธ์บทจึงบรรจุเพลงให้เข้ากับสถานการณ์ของตัวละคร ดังนั้นเพลงเขมรปากท่อนเดียวจึงมีความสอดคล้องกับบทร้อง เนื่องจากทำนองเพลงมีความกระชับกระเจงสามารถส่งอารมณ์ในการเข้าต่อ - ตีกันในเพลงได้ดี หลังจากการเข้าต่อตีกันไม่เป็นผล พญายักษ์กระเวกจึงมีความโกรธแค้น จึงได้ใช้อิทธิฤทธิ์ร้ายเวทย์มนต์ แล้วลักพาตัวนางแววมณีหายไป เพลงทะเลบัวจึงมีความสอดคล้องกับบทร้อง เพราะเป็นเพลงที่มีทำนองกระชับ สามารถส่งอารมณ์ในเพลงได้ดี เพราะเพลงนี้เป็นเพลงที่บรรเลงประกอบการใช้อิทธิฤทธิ์ในการร้ายเวทย์มนต์ของพญายักษ์กระเวก เพื่อลักพาตัวนางแววมณีกลับไปยังเมืองของตนนั่นเอง บทร้องต่อมาเป็นบทบาทของท้าวพรหมหัตถ์ที่ค่อนข้างจะเสียใจที่บุตรของตนได้ถูกลักพาตัวหนีไป เพลงสาลิกาแก้วจึงสอดคล้องกับบทร้อง เพราะทำนองเพลงในบางช่วงมีการแบ่งสอดแบ่งรับระหว่างการขับร้อง

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 16

ฉากที่ 16

ตัวละคร การะเวก แววมณี

เพลงเบ้าหลุด ชั้นเดียว

พอวางนุช นางหลุด เข้ารับยักษ์ วรพักตร์ รับรอง หาดต้องไม่

สู้พลาง หนีพลาง มากกลางไพร ราพร้าย ไล่ติด ประชิดมา

(เชิด)

ฉากที่ 16 เป็นฉากป่า มีตัวละคร 2 ตัว พญายักษ์กระเวก และนางแววมณี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เพลงเบ้าหลุดชั้นเดียวเป็นเพลงที่มีความกระชับ เหมาะกับตัวละครที่กำลังมีความโกรธเกรี้ยว จึงเป็นเพลงที่สอดคล้องกับบทร้องได้เป็นอย่างดี เพราะบุคลิกของนางแววมณีเป็นนางเอกที่ค่อนข้างจะทะมัดทะแมง เพราะมือข้างขวาของตัวหุ่นกระบอกนั้นถืออาวุธในมืออยู่ด้วย เมื่อพญายักษ์กระเวกลักพาตัวมาแต่นางกลับขัดขืนจึงทำให้หลุด จึงเป็นเหตุที่ทำให้ต้องไล่ตามกันไปไม่ขาด เพลงเชิดจึงสอดคล้องกับสถานการณ์ของตัวละครได้ดี

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกคู่” ฉากที่ 17

ตัวละคร ระกาแก้ว นิลเสน การะเวก แววมณี
ร้าย

เมื่อนั้น ระกาแก้ว ฤทธิพิศ ทั่วทิศ
กับวานร เหาะไป ในนภ
พระราชา เกร็ดร้อน ในฤทัย
(เจรจา)

ร้าย

เหลือบเขม่น แลเห็น อสุรี ไล่กษัตริ มาใน กลางไพร
จะไปช่วย มิให้ม้วย ซึ่งบรรลัย คิดแล้ว ภูวนัย ก็เหาะมา
(เชิด เจรจา)

เพลงสังขาร

ฟังคดี อสุรี แค้นใจ เป็นหนักหนา
จึงตอบ คำมนุษย์ สุดศกตา อสุรา กริ้วกราด ทวาดไป
ว่าเหวี่ยงเหวี่ยง มนุษย์ กับลิงป่า ช่างไม่กลัว ชีวา จะตักษัย
มายืนขวาง ทางจร ภูวไนย จงส่งนาง มาให้ เสียโดยดี
(เจรจา)

ร้าย

ฟังวาทา พระราชา ตอบคำ ท้าวยักษ์
ท่านมา ครอบ กับสตรี อสุรี ช่างไม่อาย ขายพักตรา
อวดดี มีฤทธิ์ มารบหญิง ดุขันจริง ช่างไม่อาย นึกขายหน้า
ถ้าแม้ว่า กล้าดี มีฤทธา มายุทธนา กันกับชาย ไม่อายกัน
(เจรจา)
(นิลเสนเข้ารับการระเวก)

เพลงลิงโลด

ฟังวาทา อสุรา เคืองชุ่น ให้หุ่นหัน
แกว่งกระบอง ภาโถม เข้าโจมตีฟัน วานรหัน รับรอง ด้วยว่องไว
แล้วขึ้นแผ่น เหยียบเข้า น้าวเศียร หันเหียน เปลี่ยนท่า อัชฌาศัย
ยักษ์สะบัด วานร กระเด็นไป ภูวไนย ขวางหน้า เข้ารวี
(เชิด)

เพลงลิงลาน

เมื่อนั้น การะเวก ฤทธิไกร ชาญชัยศรี
เห็นมนุษย์ แกล้วกล้า เข้ารวี อสุรี ตรองในใจ อยู่ไปมา
จำจะฆ่า เสียให้ตาย วายชีวิต ที่มันคิด ชิงมิตร ขนิษฐา
แล้วอัดใจ ร่ายเวทย์ มหิมา เป็นนาคา พันพิษ ฤทธิไกร
(รวี เชิด)

เพลงแผละ

เมื่อนั้น	ระกาแก้ว นึกพะวง ให้สงสัย
เห็นนาคา พรังพร้อม ล้อมองค์ไว้	ภูวนัย จับจักร อันศักดา
แล้วนีก ถึงองค์ เทวฤทธิ์	ขอให้ สมจิต ปรารถนา
ขอให้ เป็นสุบรรณ อันฤทธา	พระราชา ขว้างไป ในพงพี

(ร้ว แผละ เชิด)

ร่าย

แล้วขว้างจักร ศักดา ะราฤทธิ์	หมายประหาร ชีวิต ให้ตักษัย
เข้าตัดกร ซ้ายขวา กระเด็นไป	ราพร้าย ล้มผาง กลางสุธา

(ร้ว)

เพลงทยอยญวน

เมื่อนั้น	การะเวก แทบชวิ้ง จะสังขา
กรขาด มิได้ติด ซึ่งกายา	อสุรา ร่ายเวทย์ ฤทธิ์ไกร
จะร่ายเวทย์ สักเท่าไร ก็ไม่ติด	สุดคิด รู้ว่า จะตักษัย
ถ้าขึ้นอยู่ สู้มัน จะบรรลัย	ราพร้าย หนีไป ในพงพี

(เชิด)

ฉากที่ 17 เป็นฉากป่า มีตัวละคร 4 ตัว ระกาแก้ว นิลเสน การะเวก และแววมณี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ การร้องร่ายทั้ง 2 บท ในช่วงต้นฉาก เป็นการดำเนินเรื่องให้ไปด้วยความกระชับมากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาถึงจุดที่จะต้องมีการสู้รบกันอีกครั้ง จากนั้นระกาแก้วเดินทางมากลางป่ากับนิลเสน แต่พบเห็นนางแววมณีได้หนีการไล่ล่าของพญายักษ์การะเวก ระกาแก้วและนิลเสนจึงได้เข้าหยุดยั้งการไล่ล่าของการะเวก จึงเกิดการเจรจา ระหว่างกันเกิดขึ้น แต่ไม่เกิดผล จึงทำให้พญายักษ์การะเวกโกรธแค้นที่ถูกการขัดขวางจาการะกาแก้ว เพลงสังขารจึงเหมาะสมกับบทร้องของพญายักษ์การะเวก เพราะเพลงสังขารเป็นเพลงที่บ่งบอกถึงความเป็นหุ่นกระบอกรบ เพราะใช้ซออุบลระเลงคล้ายกับการขับร้อง ซึ่งถือว่าการดำเนินเรื่องได้เป็นอย่างดี การร้องร่ายในบทต่อมาเป็นการดำเนินเรื่องด้วยความกระชับมากขึ้น ในเมื่อพญายักษ์การะเวกไม่พอใจในการขัดขวางของระกาแก้ว จึงเกิดการต่อสู้ขึ้นอีกครั้ง ระกาแก้วจึงให้นิลเสนเข้ารบกับพญายักษ์การะเวกเพื่อเป็นกองหน้า ดังนั้นเพลงลิงโลดเป็นเพลงที่มีทำนองห้าวหาญ ดุดัน เพราะมีหน้าทับพิเศษระเลงประกอบจึงเป็นการส่งอารมณ์เพลงได้ดี จึงเป็นเพลงที่สอดคล้องกับบทร้อง เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่ลิงเข้ารบกับยักษ์ แต่ไม่มีฝ่ายใดแพ้หรือชนะ เพลงลิงลานจึงสอดคล้องกับบทร้องที่เป็นบทบาทของพญายักษ์การะเวกได้ดี เพราะพญายักษ์การะเวกต้องการใช้อิทธิฤทธิ์ ร่ายเวทย์มนต์เสกเป็นพญานาคออกมาต่อสู้กับนิลเสน และระกาแก้ว ด้วยมีเพลงร้วเป็นเพลงประกอบอากัปกริยาในการร่ายเวทย์มนต์ และทั้งสองฝ่ายจึงเข้ารบกันอีกครั้งในเพลงเชิด แต่ครั้งนี้ฝ่ายระกาแก้วเห็นว่าเสียทีให้แก่พญานาค ระกาแก้วจึงใช้อิทธิฤทธิ์ในร่ายเวทย์มนต์ ผู้ประพันธ์บท

จึงบรรจุเพลงแผละลงไปในบทหุ่นกระบอก เพราะเพลงแผละเป็นเพลงที่ประกอบอาชีพการงานในการเดินทางไปมาของพญาครุฑ หรือสัตว์มีปีก จึงถือว่าเป็นเพลงที่มีความสอดคล้องกับบทร้องได้ดี และมีเพลงรัวเป็นเพลงประกอบอาชีพการงานในการร่ายเวทย์มนต์เพื่อที่จะเสกพญานกตัวใหญ่ออกมาเพื่อสังหารพญานาค จากนั้นจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้นอีกครั้ง ด้วยเพลงแผละและเพลงเซ็ด ระกาแก้วเห็นที่ว่าต้องใช้สถานการณ์นี้ในการสังหารพญายักษ์กระเวก จึงใช้จักรที่เป็นอาวุธประจำกายและมีเพลงรัวเป็นเพลงประกอบอาชีพการงานในการร่ายเวทย์มนต์เพื่อที่จะขว้างจักรออกไปจนจักรนั้นไปตัดแขนซ้าย และแขนขวาของพญายักษ์กระเวกขาดลง หลังจากที่เขาแทง 2 ข้างของพญายักษ์กระเวกนั้นขาดลง จึงเป็นการยอมจำนนต่อระกาแก้ว เพลงทยอยญวนจึงสอดคล้องกับบทร้องของพญายักษ์กระเวกได้ดี เพราะเป็นเพลงที่มีทำนองโศกเศร้ากับอารมณ์ของตัวละคร จากนั้นพญายักษ์จึงหนีหายเข้าไปด้วยเพลงเซ็ด

บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดระกาแก้ว - เลือกลู่” ฉากที่ 18

ฉากที่ 18

ตัวละคร ระกาแก้ว แววมณี นิลเสน

เพลงกระบอกทอง

ฟ้างาจา	พระราช ปรีเปรม เกษมศรี
จิงตรัสชวน น้องแก้ว แววมณี	ขุนกระบี่ ทหาร ชาญศักดิ์ดา
ตั้งหน้า ตรงไป ยั้งนคร	เจ้าวานร คลาไคล ออกนำหน้า
รีบเสด็จ ให้ถึง นครา	ลัดเลาะ มาในป่า พนาวัลย์

(เซ็ด แล้วกราวรำ)

จบการแสดง

ฉากที่ 18 เป็นฉากป่า มีตัวละครทั้งหมด 3 ตัว ระกาแก้ว นางแววมณี และนิลเสน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง ได้ดังนี้ เนื่องจากเหตุการณ์ต่อสู้ในฉากที่ผ่านมาได้สิ้นสุดลง ในฉากสุดท้ายนี้จึงเป็นฉากแห่งความปิติยินดี เพราะระกาแก้วต้องพานางแววมณีกลับไปยังเมืองมิลลาที่ตนนั้นได้ถูกพญายักษ์กระเวกลักพาตัวมา โดยที่นิลเสนเป็นผู้ติดตามกลับไปด้วย ดังนั้นเพลงกระบอกทองจึงสอดคล้องกับบทร้อง เพราะมีทำนองเพลงบ่งบอกถึงความปิติยินดี จากนั้นตัวละครจึงเดินทางด้วยเพลงเซ็ด และถือว่าการแสดงสิ้นสุดลง ด้วยการบรรเลงเพลงที่เป็นมงคล คือเพลงกราวรำ เพราะมีวัตถุประสงค์ในการบรรเลงเพื่อบ่งบอกถึงการสิ้นสุดในการแสดงในครั้งนี้

2.4 จังหวะและหน้าทับ

จังหวะและหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะชุดเซ็ดชานาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลภาคสนามและเรียบเรียงออกมาซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 จังหวะ

อัตราจังหวะที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม มีเครื่องดนตรีไทยที่ทำหน้าที่บรรเลงเพื่อควบคุมวงดนตรีหรือควบคุมจังหวะคือ “ฉิ่ง” ซึ่งมีอัตราจังหวะที่ใช้บรรเลงดังต่อไปนี้

2.4.1.1 จังหวะ 2 ชั้น

จังหวะ 2 ชั้น ใช้บรรเลงควบคุมจังหวะของเพลงประเภทเพลงหน้าพาทย์ที่มีจังหวะ 2 ชั้น และเพลงที่ใช้บรรเลงรับ - ส่ง ประกอบการขับร้องที่มีจังหวะ 2 ชั้น เช่น เพลงที่ใช้หน้าทับประเภทปรบไก่ และเพลงที่ใช้ประเภทหน้าทับสองไม้ ซึ่งมีรูปแบบในการบรรเลงดังต่อไปนี้

- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ
------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------

2.4.1.2 จังหวะชั้นเดียว

จังหวะชั้นเดียว ใช้บรรเลงควบคุมจังหวะของเพลงที่ใช้บรรเลงรับ - ส่ง ประกอบการขับร้องที่มีจังหวะชั้นเดียว เช่น เพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ และเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ ซึ่งมีรูปแบบในการบรรเลงดังต่อไปนี้

- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

2.4.1.3 จังหวะพิเศษ

1.) จังหวะพิเศษ แบบ 3 ชั้นครึ่ง ใช้บรรเลงควบคุมจังหวะของเพลงที่ใช้บรรเลงรับ - ส่ง ประกอบการขับร้องในเพลงยานี้

- - - -	- - - ฉิ่ง	- - - -	- - - ฉับ	- - - -	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ
---------	------------	---------	-----------	---------	------------	-----------

2.) จังหวะพิเศษ แบบบรรเลงเสียง “ฉิ่ง” เพียงอย่างเดียว ใช้บรรเลงควบคุมจังหวะของเพลงประเภทเพลงหน้าพาทย์ที่มีจังหวะพิเศษได้แก่ เพลงรวี , เพลงรวีสามลา , เพลงเซิด , เพลงเซิดนอก , เพลงกลม

- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉิ่ง
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

2.4.2 หน้าทับ

หน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม มีเครื่องดนตรีไทยที่ทำหน้าที่บรรเลงหน้าทับเพื่อควบคุมจังหวะของเพลงในแต่ละเพลง เช่น ตะโพน-กลองทัด กลองแขก กลองตอก-แต้ว ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลภาคสนามและเรียบเรียงออกมาได้ดังต่อไปนี้

<u>หมายเหตุ*</u>	นายภมร ภูทอง	บอกทำนองตะโพน
	นายณัฏฐพงศ์ นันตสุคนธ์	บอกทำนองกลองทัด
	นายจิตินันท์ ฟูละศิริ	บันทึกทำนอง

ตะโพน	- เห่ง - ตูบ	ดิง ตูบ - -	เห่ง -ดิงตูบ	- เห่งดิงตูบ	- ตูบดิงเห่ง	- ดิงเห่งตูบ	ดิง -เห่งตูบ	เห่งตูบเห่งดิง
กลองทัด	- - - -	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - -

ตะโพน	- - ตูบ ดิง	- -ตูบเพลิง	- ละ - ตูบ	- ดิง - ตูบ
กลองทัด	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

หน้าทับเพลงรำ

ตะโพน	- ตูบดิงเห่ง	- ตูบดิงเห่ง	- ตูบดิงเห่ง	-ตูบเห่งตูบ	เห่งตูบ-เพลิงเห่ง	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตูม	- ตูม - ตูม	- ตูม - ตูม	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - ตูม	- ตูม - ตูม	- - - -

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อมต้อมต้อม

ตะโพน	- - เห่ง ดิง	- ตูบ - ตูบ	- ตูบ - ตูบ	ตูบตูบตูบตูบ	- - ตูบ ดิง	- -ตูบเพลิง	- ละ - ตูบ	- ดิง - ตูบ
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

หน้าทับเพลงรำสามลา

ลา 1

ตะโพน	- ตูบดิงเห่ง	- ตูบดิงเห่ง	- ตูบดิงเห่ง	-ตูบเห่งตูบ	เห่งตูบ - -	เพลิงเห่ง- -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตม	- ตม - ตม	- ตม - ตม	- - - ต้อม	- ต้อม - ต้อม	- - - ตม	- ตม - ตม	- - - -

[illegible]

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม

[illegible]

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

[illegible]

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - เท่ง ตึง	- ตี๋ป - ตี๋ป	ตี๋ป - ตี๋ป	ตี๋ปตี๋ปตี๋ปตี๋ป
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อมต้อมต้อม	- - - -	- - - -

[illegible][illegible][illegible]

๓๗ 2

ตะโพน	- - - -	- ดิง -เท่ง	- ดิง - เท่ง	ดิงเพ่งดิงเพ่ง	- -เพลิงเพ่ง	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตม	- ตม - ตม	- ตม - ตม	- - - ต้อม	- ต้อม - ต้อม	- - - ตม	- ตม - ตม	- - - -

[illegible]

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - เห่ง ดิง	- ตับ - ตับ	ตับ - ตับ	ตับตับตับตับ
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- ต่อม-ต่อม	- ต่อม-ต่อม	- ต่อมต่อมต่อม	- - - -	- - - -

ตะโพน	- - - -	- - ตับเพลิง	- - - ะ	- - ตับเพลิง	- - - ตับ	- - - ดิง	- - - ปะ	- ตับ - ดิง
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ตะโพน	- - ตับดิง	- เห่ง - ดิง	- - ตับดิง	- เห่ง - ดิง	- ตับ - เห่ง	- ตับ - เห่ง	- ตับ - เห่ง	- ตับ - เห่ง
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ลา 3

ตะโพน	- - ตับ เห่ง	- ะ - ตับ	เห่งตับ - -	- ตับตับตับ	- ดิง - เห่ง	- ดิง - เห่ง	ดิงเห่งดิงเห่ง	- -เพลิงเห่ง
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต่อม	- ต่อม-ต่อม	- ต่อม-ต่อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตุ่ม	- ตุ่ม - ตุ่ม	- ตุ่ม - ตุ่ม	- - - ต่อม	- ต่อม-ต่อม	- - - ตุ่ม	- ตุ่ม - ตุ่ม	- - - -

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
กลองทัด	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดลิง	- เห่ง - ตับ	- เห่ง - ตับ	- ตับเพลิงะ	- ตับเห่งดิง
กลองทัด	- - - ต่อม	- ต่อม-ต่อม	- ต่อม-ต่อม	- ต่อมต่อมต่อม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ตะโพน	- - ตับ ดิง	- - ตับเพลิง	- ะ - ตับ	- ดิง - ตับ
กลองทัด	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

หน้าทับเพลงเชิด ชั้นเดียว

[illegible][illegible]

ตะโพน	ตุ๋ป - ติง -	เท่งตึงตุ๋ป -	ตุ๋ป - ติง -	- เท่ง - ณะ	ตุ๋ปตึง - -	ตุ๋ป - ติง -	เท่งตึงตุ๋ป -	ตุ๋ป - ติง -
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ตม	- ตม - ตม	- ตม - ตม	- ตม - ตม

[illegible]

หน้าทับลงท้ายเพลงเชิดชั้นเดียว

ตะโพน	เพ่งตึงตู่ป	- เพ่งตึง ตู่ป	- ตึง - เพ่ง	ตึงเพ่งตึงเพ่ง	- - ตู่ป ตึง	- - ตู่ปเพ่ง	- ละ - ตู่ป	- ตึง - ตู่ป
กลองทัด	- ตุ่ม - ตุ่ม	- ตุ่ม - ตุ่ม	- ตุ่ม - ตุ่ม	ตุ่มตุ่มตุ่มตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

หน้าทับเพลงเชิดนอก

[illegible]

หน้าทับเพลงโอด

ตะโพน	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - ตู้บ	- - ตู้บเพลิง	- ดิง - ตู้บ	- - ตู้บเพลิง	- ดิง - ตู้บ
กลองทัด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - - ต้อม	- - - -	- - - - ต้อม	- - - -	- - - - ต้อม

ตะโพน	- - - เห่ง	ติงตุ๊ป - -	เห่ง -ติงตุ๊ป	เห่ง -ติงตุ๊ป	- ตุ๊ป ติง -	ตุ๊ปเห่งติง -	เห่ง -ติงตุ๊ป	เห่ง -ติงตุ๊ป
กลองทัด	- - - -	- ต้อม - -	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ตุม	- - - -	- - - ตุม	- - - ตุม

ตะโพน	- - - เห่ง	ติงตุ๊ป - -	เห่ง -ติงตุ๊ป	เห่ง -ติงตุ๊ป	เห่ง -ติงตุ๊ป	เห่ง -ติงตุ๊ป	เห่ง -ติงตุ๊ป	- - - -
กลองทัด	- - - -	- ต้อม - -	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ตม	- - - ตม	- - - ตม	- - - -

ตะโพน	- - ตู๊ป ดิง	--ตู๊ป เพลิง	- ถะ - ตู๊ป	- ดิง - ตู๊ป
กลองทัด	- - - ตม	- - - ตม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

หน้าทับเพลงกลม

ตะโพน	- ตู๊ป -เพ่ง	- - ตู๊ปติง	- เพ่ง -ตู๊ป	- ติง - เพ่ง	- ตู๊ป -เพ่ง	- - ตู๊ปติง	- เพ่ง -ตู๊ป	- ติง - เพ่ง
กลองทัด	- - - -	- - - ต้อม	- - ต้อม -	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ต้อม	- - ต้อม -	-ต้อม-ต้อม

หน้าทับเพลงเดี่ยว

ตะโพน	- - ตูบเพลิง	- ดิง - ตูบ	- - ตูบเพลิง	- ดิง - ตูบ	- - - เถ่ง	ดิง ตูบ - -	เถ่ง - ดิงตูป	- เถ่งดิงตูป
กลองทัด	- - - -	- - - ครีม	- - - -	- - - ครีม	- - - -	- ครีม - -	- - - ครีม	- - - ครีม

* เทียบกลับลงท้ายเพลง

ตะโพน	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - ตูบ	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - ตูบ	- เถ่งตูป บเถ่ง	ดิง ตูบ - -	เถ่ง - ดิง ตูป	- เถ่งดิงตูป
กลองทัด	- - - -	- - - ครีม	- - - -	- - - ครีม	- - - -	- ครีม - -	- - - ครีม	- - - ครีม

* หน้าทับลงท้ายเพลงเดี่ยว

ตะโพน	- - ตูบ ดิง	- - ตูบ เพลิง	- - - ตูบ	- ดิง - ตูบ
กลองทัด	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

หน้าทับเพลงกราวใน

ตะโพน	- - - -	- ดิง - ตูบ	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - ตูบ	- - - -	- ดิง - ตูบ	- ดิง - เถ่ง	- ดิง - ตูบ
กลองทัด	- - - -	- ต่อม-ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - -	- ต่อม-ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

หน้าเพลงแผละ

ตะโพน	- ปะดิงตูป	- เถ่งดิงตูป	- ปะดิงตูป	- เถ่งดิงตูป	- ปะดิงตูป	- เถ่งดิงตูป	- ปะดิงตูป	- เถ่งดิงตูป
กลองทัด	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

หน้าทับเพลงกราวรำ

ตะโพน	- ดิง - เถ่ง	- - - ตูบ	ดิง ตูบ - -	เถ่ง - ดิงตูป	- - เถ่ง -	ดิง ตูบ - -	เถ่ง - ดิงตูป	- เถ่งดิงตูป
กลองทัด	- - - -	- - - -	- ครีม - -	- - - ครีม	- - - -	- ครีม - -	- - - ครีม	- - - ครีม

* เทียบกลับลงท้ายเพลง

ตะโพน	- ดิง - เถ่ง	- - - ตูบ	ดิง ตูบ - -	เถ่ง - ดิงตูป	- - เถ่ง -	ดิง ตูบ - -	เถ่ง - ดิงตูป	- เถ่งดิงตูป
กลองทัด	- - - -	- - - -	- ครีม - -	- - - ครีม	- - - -	- ครีม - -	- - - ครีม	- - - ครีม

* หน้าทับลงท้ายเพลงกราวรำ

ตะโพน	- - ตูบ ดิง	- - ตูบ เพลิง	- - - ตูบ	- ดิง - ตูบ
กลองทัด	- - - ตูม	- - - ตูม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

หน้าทับฝรั่ง

ตะโพน	- - ดิงดิง	- - - ดิง	- - - ดิง	- - - ดิง	- - ดิงดิง	- - - ดิง	- - - ดิง	- - - ดิง
กลองทัด	- - - -	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - -	- - - ต่อม	- - - ต่อม	- - - ต่อม

2.4.2.2 หน้าทับตะโพน

หมายเหตุ* นายภมร ภูทอง บอกลำยองตะโพน
นายจิตินันท์ ผลละศิริ บันทึกทำนอง

หน้าทับสองไม้

- - - ตับ	- - - ฟรีง	- - - ฟรีง	- - - ฟรีง	- - - ตับ	- - - ฟรีง	- - - ฟรีง	- - - ฟรีง
-----------	------------	------------	------------	-----------	------------	------------	------------

หน้าทับเพลงเร็ว

- - - ตับ	- ฟรีง - ฟรีง	- - - ตับ	- ฟรีง - ฟรีง	- - - ตับ	- ฟรีง - ฟรีง	เท่ง - กะต๊อบ	- ฟรีง - ฟรีง
-----------	---------------	-----------	---------------	-----------	---------------	---------------	---------------

หน้าทับเพลงสมิงทอง (หน้าทับเพลงลิงโลด)

- - - -	- - - ป๊ะ	- - - ป๊ะ	- - - ตับ	- - - ป๊ะ	- - - ตับ	- - - ดิง	- ตับ - ป๊ะ
---------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------------

- - - ตับ	- เฟื่อง - -	- ตับ- เฟื่อง	- - - ตับ	- - ตับ ดิง	- - ตับ เฟื่อง	- - - ดิง	- ตับ - ป๊ะ
-----------	--------------	---------------	-----------	-------------	----------------	-----------	-------------

หน้าทับปรบไก่ (ชั้นเดียว)

- - - ฟรีง	- ป๊ะ - ตับ	ฟรีง - ฟรีง	- - ตับ ฟรีง	- - - ฟรีง	- ป๊ะ - ตับ	ฟรีง - ฟรีง	- - ตับ ฟรีง
------------	-------------	-------------	--------------	------------	-------------	-------------	--------------

2.4.2.3 หน้าทับกลองแขก

หมายเหตุ* นายภมร ภูทอง บอกลำยองกลองแขกตัวเมีย
นายฉันทิพงศ์ นันตสุคนธ์ บอกลำยองกลองแขกตัวผู้
นายจิตินันท์ ผลละศิริ บันทึกทำนอง

หน้าทับปรบไก่ 2 ชั้น

- - ทั้ง ดิง	ทั้งดิงโจ๊ะโจ๊ะ	- - โจ๊ะโจ๊ะ	- - โจ๊ะโจ๊ะ	- ดิง - ทั้ง	- ดิง - ดิง	- ทั้ง - ดิง	- ดิง - ทั้ง
--------------	-----------------	--------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--------------

หน้าทับปรบไก่ ชั้นเดียว

- - ดิงทั้ง	- ดิง - -	ดิง ทั้ง - ดิง	- ทั้งดิงทั้ง	- - ดิง ทั้ง	- ดิง - -	ดิง ทั้ง - ดิง	- ทั้งดิงทั้ง
-------------	-----------	----------------	---------------	--------------	-----------	----------------	---------------

หน้าทับแขก ชั้นเดียว

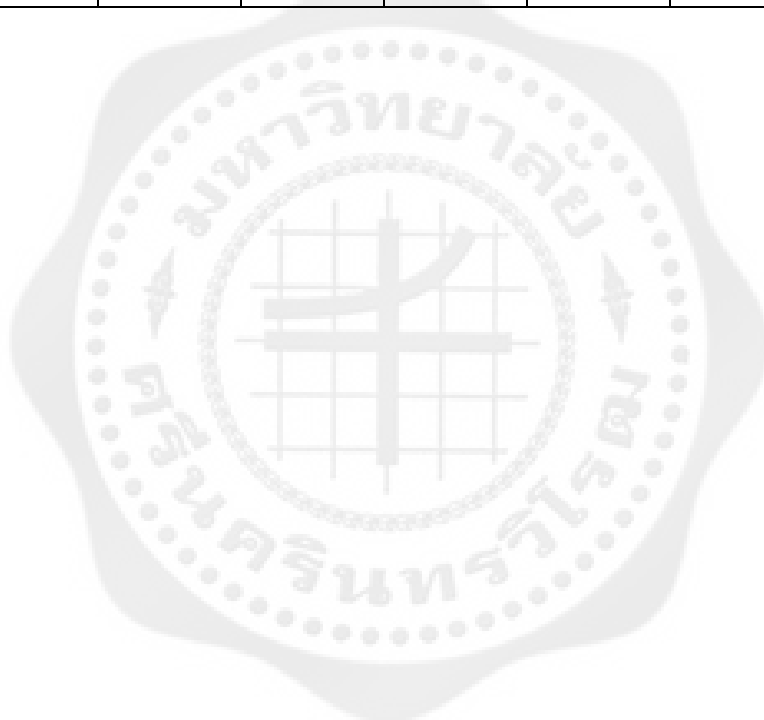
- จ๊ะ - -	- จ๊ะ - ทั้	- จ๊ะ - -	- จ๊ะ - ทั้	- - - ทั้	- ทั้ - -	- ทั้ - ทั้	- จ๊ะ - ทั้
-----------	-------------	-----------	-------------	-----------	-----------	-------------	-------------

หน้าทับลาว

- - ดิงโจ๊ะ	- ดิง - ดิง	- - ดิงทั้	- ดิง - ทั้	- - ดิงโจ๊ะ	- ดิง - ดิง	- - ดิงทั้	- ดิง - ทั้
-------------	-------------	------------	-------------	-------------	-------------	------------	-------------

หน้าทับลูกหมด

- - - -	-- ดิงทั้ดิง	- ดิง - ทั้	ดิงทั้ - ดิง	- - - -	-- ดิงทั้ดิง	- ดิง - ทั้	ดิงทั้ - ดิง
---------	--------------	-------------	--------------	---------	--------------	-------------	--------------

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการค้นคว้าวิจัยตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ได้ผลสรุปดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้อง และศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะซุเขิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม

1.1 ประวัติและความเป็นมาของหุ่นกระบอกคณะซุเขิดชำนาญศิลป์

1.1.1 ประวัติผู้ก่อตั้ง

นายวงศ์ รวมสุข เกิดวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2451 ภูมิลำเนาอยู่ที่ ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม บิดาชื่อ นายสว่าง รวมสุข มารดาชื่อ นางสมบุญ รวมสุข เริ่มเรียนหนังสือกับบิดาเมื่อวัยเยาว์ และสำเร็จการศึกษาหลักสูตรโรงเรียนผู้ใหญ่ที่โรงเรียนอินทรีประชาคม วัดบางเกาะเทพศักดิ์ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2475 ในขณะนั้นมีอายุได้ 24 ปี

เริ่มเรียนปี่พาทย์ตั้งแต่วัยเยาว์ สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิด เมื่ออายุได้ 12 ปี จึงเริ่มฝึกหัดเชิดหุ่นกระบอก เนื่องจากความสนใจและรักในวิชาศิลปะการแสดง จึงได้ขอฝากตัวเป็นศิษย์ของคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบูรณ์ จากนั้นคุณยายจึงส่งนายวงศ์ รวมสุขไปเรียนการเชิดหุ่นกระบอกเพิ่มเติมกับ แม่ครูเคลือบ ที่บ้านพระยาชำนาญอักษร กรุงเทพมหานคร สามารถรับการถ่ายทอดการสอนตลอดจนกลวิธีพลิกแพลงต่าง ๆ ในการเชิดหุ่นกระบอกได้รวดเร็วเป็นที่พอใจของผู้เป็นครู ภายในเวลา 2 ถึง 3 เดือน หลังจากนั้นนายวงศ์ รวมสุข จึงเดินทางกลับมา จ.สมุทรสงคราม เพื่อตั้งคณะหุ่นกระบอกเป็นของตัวเองขึ้น ชื่อว่า “คณะซุเขิดชำนาญศิลป์” จนได้รับความนิยมจากคนดูเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในเขตภาคกลางทุกจังหวัด เนื่องจากความสามารถ จึงทำให้นายวงศ์ รวมสุข ได้มีโอกาสถวายงานด้านการเชิดหุ่นกระบอกร่วมกับแม่ครูเคลือบ ถวายต่อหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

นายวงศ์ รวมสุข ยังได้สร้างผลงานการประพันธ์บทหุ่นกระบอกเพื่อสำหรับการแสดงของคณะซุเขิดชำนาญศิลป์หลายเรื่อง และยังได้รับรางวัลเชิดซุเขิดเกียรติ “ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขากการแสดงหุ่นกระบอก” เมื่อ พ.ศ. 2529 ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย เมื่อ พ.ศ. 2537

นายวงศ์ รวมสุข ได้เสียชีวิตด้วยโรคชราภาพ เมื่อ พ.ศ. 2537 รวมอายุได้ 86 ปี และได้รับการพระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ซึ่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดบางเกาะเทพศักดิ์

1.1.2 ประวัติและความเป็นมาของคณะ

หลังจากที่นายวงษ์ รามสุข ได้ฝึกหัดเซตหุ่นกระบอกจนมีความสามารถเชี่ยวชาญแล้ว ภายในปี พ.ศ. 2475 ก็ได้มาอยู่ที่ชุมชนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ โดยที่นางจิบ เนติพัฒน์ ก็ได้เชิญชวนให้นายวงษ์ รามสุข สอนและถ่ายทอดวิชาการเซตหุ่นกระบอก ส่วนนางจิบ เนติพัฒน์ ก็เคยเป็นช่างทำทองมาก่อน จึงมีความสามารถในเชิงการช่างฝีมือ จึงได้แกะหน้าหุ่นกระบอกเองทั้งโรง ส่วนนายวงษ์ รามสุข เป็นผู้หัดเซตหุ่นกระบอกให้กับคนในคณะ จนมีความสามารถออกรับแสดงได้ และท่านยังประพันธ์บทหุ่นกระบอกไว้สำหรับใช้ในการแสดงเอง อาทิเช่น บทหุ่นกระบอกเรื่องมงกุฎเพชร - มงกุฎแก้ว, บทหุ่นกระบอกเรื่องคนโททอง, บทหุ่นกระบอกเรื่องกุมารกายสิทธิ์, บทหุ่นกระบอกเรื่องแก้วสุริยงค์, บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ซึ่งเรื่องระกาแก้วนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ได้รับคตินิยมเป็นอย่างมาก ส่วนบทหุ่นกระบอกเรื่องอื่นๆ ก็จะใช้บทเก่าเป็นหลัก อาทิเช่น บทหุ่นกระบอกเรื่องลักษณะวงศ์, บทหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี, บทหุ่นกระบอกเรื่องสังข์ทอง ซึ่งจะคัดลอกมาจากคณะคุณยายสาหร่าย ช่วยสมบูรณ์

หลังจากที่นายวงษ์ รามสุข ท่านได้เสียชีวิตลงแล้ว นางอาบ แก้วอ่อน จึงได้เป็นผู้ดูแลคณะหุ่นกระบอกสืบต่อมา และมีนางกรรณิกา แก้วอ่อน เป็นผู้ช่วยดูแลอีกคน และหลังจากที่ นางอาบ แก้วอ่อน เสียชีวิตลง นางกรรณิกา แก้วอ่อน จึงเป็นหัวหน้าคณะมาจนถึงปัจจุบัน และนายอภิชาติ อินทรยงค์ ได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีประจำคณะ

1.1.3 ประวัติและความเป็นมาของตัวหุ่นกระบอก

ตัวหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ได้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2461 โดยที่ นางจิบ เนติพัฒน์ เป็นผู้แกะสลักหน้าหุ่นกระบอกขึ้นมา ส่วนนางอาบ แก้วอ่อน และนางพิตทอง แยมเล็กน้อย ก็เป็นผู้ปักลวดลายชุดเครื่องแต่งกายหุ่นกระบอก ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับหุ่นกระบอกของคณะอื่นๆ ต่อมาในปี พ.ศ. 2467 ได้สร้างหุ่นกระบอกเพิ่มขึ้นอีก เพื่อที่จะนำมาแสดงในเรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทร จึงได้มีการสร้างตัวหุ่นที่ใช้สำหรับแสดงเพิ่มขึ้นบางตัวที่เป็นตัวสำคัญ ๆ และหุ่นที่มีอยู่ไม่สามารถแสดงแทนได้ จึงสร้างหุ่นกระบอกขึ้นมาอีกประมาณ 9 ตัว ได้แก่ หุ่นนางผีเสื้อสมุทร, หุ่น 3 พรหมณ์ (วิเชียร, โมรา, สานนท์), หุ่นพระฤาษี, หุ่นนางเงือก หุ่นพ่อเงือก, หุ่นแม่เงือก และหุ่นสินสมุทร ส่วนบทบาทอื่น ๆ สามารถใช้หุ่นกระบอกที่มีอยู่เก่าแสดงแทนได้ นางจิบ เนติพัฒน์ ยังคงแกะหน้าหุ่นกระบอกเหมือนเดิม จะแบ่งหน้าที่ให้นายเอื้อน ผู้เป็นหลานชาย มาช่วยแกะหน้าหุ่นตัวประกอบบางเป็นบางตัว ส่วน นางอาบ แก้วอ่อน และ นางพิตทอง แยมเล็กน้อย ก็เป็นผู้ปักลวดลายชุดเครื่องแต่งกายหุ่นกระบอกเช่นเดิม

1.1.4 ประวัติหัวหน้าคณะ

นางกรรณิกา แก้วอ่อน บิดาชื่อนายฟุ้ง ชัยศาสตร์ และมารดาชื่อนางละเอียด ชัยศาสตร์ อยู่บ้านเลขที่ 20 ต.บางกุ่ม อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม สมรสกับ จ.ส.อ. ประเวศ แก้วอ่อน มีบุตรชาย 1 คน ชื่อนายกรรวัช แก้วอ่อน นางกรรณิกา แก้วอ่อน สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จาก วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และประกอบอาชีพรับราชการเป็นครู ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว

นางกรรณิกา แก้วอ่อน ได้มาเป็นคนเชิดหุ่นกระบอกของคณะชูเชิด ชำนาญศิลป์โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเข้ามาเป็นสະໂກ້ຂອງคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ โดยการสมรสกับ จ.ส.อ.ประเวศ แก้วอ่อน จึงได้มีโอกาสศึกษาการเชิดหุ่นกระบอกกับนายวงษ์ รวมสุข และนางอาบ แก้วอ่อน จนมีความ สามารถออกงานแสดงได้ จนทำให้ทุกวันนี้เป็นผู้ดูแลคณะหุ่นกระบอกคน ปัจจุบัน

1.1.5 ประวัติหัวหน้าวงดนตรี

นายอภิชาติ อินทรีย์รงค์ เกิดวันอาทิตย์ที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2511 ที่บ้าน ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม บิดาชื่อน นายชำนาญ อินทรีย์รงค์ มารดาชื่อน นางจำเรียง ปัจจุบัน อาศัยอยู่ที่บ้านบางนางลี่ อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม สมรสกับ นางจกมล อินทรีย์รงค์ มีบุตร 1 คน และ ธิดา 1 คน สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

เริ่มศึกษาดนตรีไทยกับครูอ้วน หนูแก้ว หลังจากนั้นจึงได้ฝึกฝนเครื่อง ดนตรีไทยอีกหลายอย่าง เรียนเครื่องสายจากครูเผือก เรืองณรงค์ เรียนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงจาก ครูอ้วน หนูแก้ว, อาจารย์อภิชาติ ภูระหงษ์ และรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ต่อมาได้มีโอกาส ศึกษาวิธีการบรรเลงจะเข้จากครูนิภา อภัยวงศ์ และได้รับมอบให้เป็นพิธีกรไหว้ครูจากครูศิริ วิชเวศ ศึกษาวิธีการเชิดหุ่นกระบอก จากครูวงษ์ รวมสุข, ครูชิต รอดภัย, และครูอาบ แก้วอ่อน จนมีความสามารถเชิดหุ่นกระบอกได้หลายบทบาทและเชิดได้ทุกตัว

ปัจจุบันเป็นครูสอนดนตรีไทยให้กับหน่วยงานราชการหลายแห่ง อาทิเช่น โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม , ชมรมดนตรีไทยโรงพยาบาลดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี , โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม และ โรงเรียน เทศบาล 3 (วัดอัมพวันเจติยาราม) อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ยังได้ประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่อง พระมหาชนกขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ในการจัดการแสดงหุ่นกระบอกเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติให้กับ สมเด็จพระปรมิทธมหากษัตริย์มโหฬาร (รัชกาลที่ 9)

1.1.6 ประวัตินักดนตรีและนักร้อง

นักดนตรีและนักร้องประจำคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะ มาจนถึงปัจจุบันมีอยู่หลายท่านด้วยกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.6.1 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่น กระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในระยะที่ 1 เมื่อครั้งเริ่มตั้งคณะหุ่นกระบอก ซึ่งมีนายวงษ์ รวมสุข หัวหน้าคณะและมีนักดนตรีดังต่อไปนี้ นายรวม พรหมบุรี, นายสำรวม แก้วอ่อน, นายเผือก เรืองณรงค์, นายปฐม นิลวงศ์, นายจรรณ แก้วอ่อน, นายสม รัตนศิริธร, นายไพฑูรย์ มีศิริ, นายแย่ง ทางมีศรี, นายประกอบ เขียวขุ่ม, นายบุญยืน สมพงษ์, นายประสงค์ แก้วอ่อน และนางพัฒนทอง แยมเล็กน้อย

1.1.6.2 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่น กระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ในระยะที่ 2 ซึ่งมีนายวงษ์ รวมสุข หัวหน้าคณะ และมีนักดนตรีดังนี้ นายอ้วน หนูแก้ว, นายพุ่ม เผยเผ่าเย็น, นายชูป นิลวงศ์, นางพัฒนทอง แยมเล็กน้อย, นายทองเอก หลินบุตร, นายยก สินธุ์เช่า, นายพิชัย สังสุวรรณ, ประยงค์ น่วมศิริ, นายประสงค์ แก้วอ่อน, จ.ส.อ. ประเวศ แก้วอ่อน, นายณรงค์ แก้วอ่อน, นางมาลี ทองมา, นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ (ซึ่งมาช่วยขับ ร้องในบางโอกาส) และนายอภิชาติ อินทรีย์รงค์

1.1.6.3 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์ ในระยะที่ 3 ซึ่งมีนางอาบ แก้วอ่อน เป็นหัวหน้าคณะ และช่วยดูแลวงดนตรี ส่วนนักดนตรีมีดังนี้ นายอ้วน หนูแก้ว, นายณรงค์ แก้วอ่อน, นางมาลี ทองมา, นางประนอม ยันต์นาวา, นายทองเอก หลินบุตร, นายยก สิ้นธุ์ธา, นายพิชัย สังสุวรรณ, นายประสงค์ แก้วอ่อน, นายเกษม วิไล, นายอภิชาติ อินทรยงค์, นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย, นายโสภณ เดชจรรย์, นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร และนายกรรวัช แก้วอ่อน

1.1.6.4 รายนามนักร้องและนักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์ ในระยะปัจจุบัน ซึ่งมีนายอภิชาติ อินทรยงค์ เป็นหัวหน้าคณะ และมีนักดนตรีดังต่อไปนี้ นายอ้วน หนูแก้ว, นางมาลี ทองมา, นางประนอม ยันต์นาวา, นายภมร ภูทอง, นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย, นายโสภณ เดชจรรย์, นายกรรวัช แก้วอ่อน, นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร, นายณัฏฐพงศ์ นันทสุคนธ์

1.1.7 ประวัตินักแสดงหุ่นกระบอก

นักแสดงประจำคณะซุเซิดชำนานศิลป์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะมาจนถึงปัจจุบันมีอยู่หลายท่านด้วยกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.7.1 รายนามนักแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์ ในระยะที่ 1 เมื่อครั้งเริ่มตั้งคณะหุ่นกระบอก ซึ่งมีนายวงษ์ รวมสุข เป็นหัวหน้าคณะ มีนักแสดงดังต่อไปนี้ นางประชิด รอดภัย, นางอาบ แก้วอ่อน, นายสมศักดิ์ ทองมา, นายเสียม กิจหวง, นายเพิ่ม หวังสุข, นายประมูล เนติพัฒน์

1.1.7.2 รายนามนักแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์ ในระยะที่ 2 ซึ่งมีนางอาบ แก้วอ่อน เป็นหัวหน้าคณะและมีนักแสดงดังต่อไปนี้ นางสมถวิล พัฒโน, นางกรรณิกา แก้วอ่อน, นางไพลิน เดชจรรย์, นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ, นางสุพร พลสุจริต, นายมานะ เจริญเปลี่ยน

1.1.7.3 รายนามนักแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนานศิลป์ ในปัจจุบัน ซึ่งมี นางกรรณิกา แก้วอ่อน เป็นหัวหน้าคณะ มีนักแสดงดังต่อไปนี้ นางสมถวิล พัฒโน, นางไพลิน เดชจรรย์, นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ, นายสมเกียรติ เวชการ และนายจิตินนท์

1.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.1 ที่พักอาศัย

นับตั้งแต่ที่นายวงษ์ รวมสุข ได้ก่อตั้งคณะหุ่นกระบอกซุเซิดชำนานศิลป์ ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 ท่านก็ได้ใช้บ้านพักของตนเอง เลขที่ 5/5 ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ซึ่งอยู่ติดกับวัดบางเกาะเทพศักดิ์ ต่อมาเมื่อนายวงษ์ รวมสุข ได้เสียชีวิตลง สภาพบ้านเกิดความชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก จึงได้เก็บรวบรวมตัวหุ่นกระบอก, เครื่องดนตรี และอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการแสดงต่างๆไว้ที่บ้านเลขที่ 20 ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ซึ่งเป็นบ้านของนางกรรณิกา แก้วอ่อน ผู้เป็นหัวหน้าคณะคนปัจจุบัน

1.2.2 การสืบทอด

ในช่วงระยะแรกนั้น การสืบทอดดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะซุเซิดชำนาญศิลป์นั้น ไม่ได้เป็นการยึดถือหรือเป็นการเป็นการสืบทอดกันภายในคณะโดยตรง เนื่องจากนักดนตรีภายในคณะนั้นมีจำนวนไม่มาก นายวงษ์ รวมสุข จึงใช้วิธีบอกปากต่อปากก่อนที่จะทำการแสดงว่าท่วงที ลีลา ที่จะบรรเลงประกอบการแสดงในฉากแต่ละฉากนั้นเป็นอย่างไร เพราะนักดนตรีที่มาช่วยงานนั้นต่างมีความสามารถเป็นอย่างดี เพียงแค่รับคำชี้แนะเพิ่มเติม เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การสืบทอดดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะซุเซิดชำนาญศิลป์เริ่มเป็นรูปแบบมากขึ้นในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน หลังจากที่นายอภิชาติ อินทรยงค์ มารับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีในการบรรเลงประกอบการแสดง ส่วนที่มีการสืบทอดกันมากก็คือ เพลงหุ่นกระบอก เพราะผู้ที่รับหน้าที่บรรเลงซอประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการสืเล้ากับการขับร้องเป็นอย่างดี ซึ่งนายอภิชาติ อินทรยงค์ ท่านได้สืบทอดการบรรเลงซออยู่ในเพลงหุ่นกระบอกไว้จาก นายวงษ์ รวมสุข และนายเผือก เรืองณรงค์ ซึ่งเป็นนักดนตรีภายในคณะโดยแท้จริง

1.2.3 การรับศิษย์

การรับศิษย์เพื่อสืบทอดการแสดงหุ่นกระบอก และดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ เมื่อครั้งที่นายวงษ์ รวมสุข เป็นหัวหน้าคณะอยู่นั้นท่านจะรับเป็นศิษย์เฉพาะผู้ที่ต้องการเรียนเซิดหุ่นกระบอกเท่านั้น ผู้มาขอเป็นศิษย์เพื่อฝากตัวศึกษาเล่าเรียนนั้น จะต้องถูกขวันพฤหัสบดี ซึ่งเป็นวันครูที่ถือกันมาแต่โบราณ และต้องนำขันกำลงมาไหว้ครูเพื่อขอเรียนวิชาจากครู ซึ่งในขันกำลงจะประกอบด้วยของมงคลทั้ง 5 อย่าง ได้แก่ ขันเงิน, ดอกไม้, ธูป 5 เล่ม, เทียน 1 เล่ม, เงิน 6 บาท และผ้าขาว ผู้ที่มาขอฝากตัวเป็นศิษย์ส่วนมากจะเป็นบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่อมาในระยะหลังเมื่อนายอภิชาติ อินทรยงค์ รับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงดนตรีของคณะนั้น ได้มีการรับนักดนตรีเป็นศิษย์เพิ่มขึ้นอีก

1.2.4 การรับงาน

หุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ออกรับงานแสดงในสถานที่ต่างๆหรือจากที่หน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ว่าจ้างไปทำการแสดง ซึ่งในสมัยแรกๆ ผู้ที่มาติดต่อว่าจ้างให้คณะหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆโดยมากจะเขียนจดหมายติดต่อมา หรือเดินทางมาทางเรือเพื่อมาติดต่อหางานถึงบ้าน ส่วนในยุคต่อมานั้นผู้ที่มาติดต่อว่าจ้างให้คณะหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆ ส่วนมากจะติดต่อมาว่าจ้างให้คณะหุ่นกระบอกไปทำการแสดงในที่ต่างๆด้วยวิธีการโทรศัพท์มาที่บ้านของนายวงษ์ รวมสุข หรือผู้ว่าจ้างบางท่านก็มาติดต่อขอเบอร์โทรศัพท์จากการที่คณะหุ่นกระบอกเดินทางไปทำการแสดงในสถานที่ต่างๆ หลังจากที่นายวงษ์ รวมสุข ท่านได้เสียชีวิตลง ผู้ที่ดูแลคณะคนต่อมาก็คือ นางอาบ แก้วอ่อน จวบจนนางอาบ แก้วอ่อน ท่านได้เสียชีวิตลงนั้น นางกรรณิกา แก้วอ่อน จึงเป็นหัวหน้าคณะอย่างเต็มตัวและเป็นผู้รับงานแสดงมาจนถึงปัจจุบัน แต่จะให้นายอภิชาติ อินทรยงค์ ผู้เป็นหัวหน้าวงดนตรีประจำคณะเป็นผู้ที่จัดหานักดนตรีปีพาทย์สำหรับมาบรรเลงเพื่อประกอบการแสดง อัตราค่าจ้างในการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเซิดชำนาญศิลป์ ในปัจจุบัน จะอยู่ในราคาประมาณ 20,000 บาท ซึ่งเป็นราคาขั้นต่ำ จนอาจจะถึงราคา 30,000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องที่จะทำการแสดง จำนวนของตัวละคร ระยะเวลาในการแสดง รวมถึงระยะทางในการเดินทางด้วย (กรรณิกา แก้วอ่อน: สัมภาษณ์)

1.2.5 รูปแบบวงดนตรี

วงดนตรีที่ใช้สำหรับบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก เป็นวงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องห้า แต่นายวงษ์ รวมสุข ได้เพิ่มระนาดทุ้มเข้าไปในวงด้วย และยังมีเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญอีก 3 ชนิด ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงหุ่นกระบอก ได้แก่ ซอด้, กลองตอก และแต้ว

1.2.6 เครื่องดนตรี

วงปี่พาทย์เครื่องห้าที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก มีเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้คือ ปี่ใน, ระนาดเอก, ซอด้วงใหญ่, ตะโพน, กลองทัด และฉิ่ง เป็นเครื่องกำกับจังหวะ ต่อมานายวงษ์ รวมสุข ได้เพิ่มระนาดทุ้ม และกลองแขกเข้าไปในวงปี่พาทย์เครื่องห้าสำหรับบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกด้วย เนื่องจากระนาดทุ้มจะทำหน้าที่เพิ่มอรรถรสในทำนองเพลงเพื่อส่งผลให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ส่วนกลองแขกนั้นจะใช้บรรเลงในขณะที่มีการขับร้องเท่านั้น และยังมีเครื่องดนตรีอีก 3 ชนิด ที่ไม่ได้อยู่ในวงปี่พาทย์เครื่องห้า แต่เป็นเครื่องดนตรีที่เพิ่มเข้าไปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกว่าปี่พาทย์สำหรับบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ก็คือ ซอด้, กลองตอก และแต้ว

2. ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะซุเชิดชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม เรื่อง ระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมารระกาแก้ว-เลือกคู่”

2.1 บทหุ่นกระบอก

บทหุ่นกระบอกนั้นประกอบด้วยกัน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นบทไหว้ครูหุ่นกระบอก ซึ่งเป็นบทเก่ามาแต่เดิม และส่วนที่ 2 คือบทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ซึ่งเป็นคำประพันธ์นายวงษ์ รวมสุข ท่านมีความรู้และความสามารถในการประพันธ์บทหุ่นกระบอกได้ดี บทหุ่นกระบอกที่ท่านได้ประพันธ์ขึ้นมาก็คือ เรื่องระกาแก้ว ถือว่าเป็นบทประพันธ์ชิ้นเอก เพราะได้ใช้เค้าโครงสร้างของเนื้อเรื่องแบบเดียวกันกับเรื่อง ศรีธนธำ สินธรา ส่วนบทประพันธ์ที่สืบทอดจากคณะคุณยายสาหร่ายมานั้น มีหลายเรื่องเช่น เรื่องมณฑุเพชรมณฑุแก้ว, เรื่องคนโททอง, เรื่องกุมารกายสิทธิ์, เรื่องพระศรีสุริยงค์, เรื่องพระอภัยมณี, เรื่องสังข์ทอง, และเรื่องรามเกียรติ์ (ซึ่งมีเป็นบางตอนเท่านั้น) บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ของคณะซุเชิดชำนาญศิลป์ ในฉบับปัจจุบันได้มีการปรับปรุงเรื่องการบรรจุเพลงขึ้นมาใหม่ แต่ที่ยึดเค้าโครงแต่เดิมไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เพลงใดที่บรรจุไว้ตั้งแต่สมัยของนายวงษ์ รวมสุข ก็คงไว้เช่นเดิม ส่วนบทร้องที่ใดที่ไม่ได้บรรจุเพลงเอาไว้ ก็ได้ทำการบรรจุใหม่ให้สมบูรณ์ขึ้นเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ทำนองเพลง

ทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว ตอน “กำเนิดกุมาร ระกาแก้ว - เลือกคู่” ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกลงในงานวิจัยโดยเขียนเป็นโน้ตไทย และแยกออกเป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้คือ

1.) เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก เพื่อประกอบกิริยาต่างๆ ของตัวละคร ซึ่งมีรายชื่อเพลงตามลำดับต่อไปนี้ เพลงวา, เพลงเสมอ, เพลงร่ำลาเดียว, เพลงร่ำสามลา, เพลงเชิด ชั้นเดียว, เพลงโอด, เพลงกลม, เพลงทยอย 2 ชั้น, เพลงเชิดนั่ง, เพลงเชิดนอก, เพลงเดี่ยว, เพลงกราวโน, เพลงเร็ว, เพลงแผละ, เพลงทยอยญวน 2 ชั้น, เพลงกระบอกทอง 2 ชั้น, เพลงกราวรำ

2.) เพลงบรรเลงรับ - ส่งการขับร้องที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ได้แก่ เพลงที่ใช้ชออยู่ในการดำเนินทำนอง, เพลงที่มีจังหวะ 2 ชั้น, เพลงที่มีจังหวะ ชั้นเดียว และเพลงที่มีจังหวะพิเศษ ซึ่งมีรายชื่อเพลงตามลำดับต่อไปนี้ เพลงเบิกโรง, เพลงเข้าปี่นอก, เพลงปี่ต๋องนอก 2 ชั้น, เพลงหุ่นกระบอก, เพลงเกสรสำอางค์ 2 ชั้น, เพลงทองย่อน 2 ชั้น, เพลงแขก ต่อหม้อ 2 ชั้น, เพลง แขกประเทศ 2 ชั้น, เพลงกล่อมพญา 2 ชั้น, เพลงนาคราช ชั้นเดียว, เพลงยานี, เพลงแขกไพร 2 ชั้น, เพลงลิงโลด 2 ชั้น, เพลงทะเลบัว 2 ชั้น, เพลงเขมรสุดใจ ชั้นเดียว, เพลงขึ้นพลับพลา 2 ชั้น, เพลงมาร์ชชิงทรูจอร์เจีย, เพลงโยสลัม 2 ชั้น, เพลงตารีกีปัส ชั้นเดียว, เพลงแขกส้ม ชั้นเดียว, เพลงสร้อยลำปาง 2 ชั้น, เพลงลาวเจียง 2 ชั้น, เพลงไปยักทั้งหลาย 2 ชั้น, เพลงจีนหน้าเรือ 2 ชั้น, เพลงสิงห์โตเล่นหาง 2 ชั้น, เพลงสมิงทองมอญ 2 ชั้น, เพลงสารถี 2 ชั้น, เพลงกล่อมনারี 2 ชั้น, เพลงกล่อมনারี ชั้นเดียว, เพลงเทพทอง ชั้นเดียว, เพลงการะเวก 2 ชั้น, เพลงเขมรปากท่อ ชั้นเดียว, เพลงสาริกาแก้ว 2 ชั้น, เพลงเบ้าหลุด ชั้นเดียว, เพลงสังขาร, เพลงลิงลาน 2 ชั้น, เพลงทยอยญวน 2 ชั้น และเพลงกระบอกทอง 2 ชั้น

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้อง

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องในแต่ละฉาก โดยวิธีพรรณ วิเคราะห์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่จากฉากไหว้ครู - ฉากที่ 18 โดยนำบทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว “ตอนกำเนิดระกาแก้ว - เลือกลูก” ในแต่ละฉากมาเทียบเคียงในการวิเคราะห์ ทำให้ผู้วิจัยได้ผลของการแบ่งประเภทของฉากในการแสดงได้ออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 1.) ฉากวิมาน
- 2.) ฉากเมือง
- 3.) ฉากป่า

และผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับบทร้องในแต่ละฉากนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ได้แก่ เนื้อเรื่อง, บทบาทของตัวละคร, ฉากและการดำเนินเรื่อง

2.4 จังหวะและหน้าทับ

ผลของการวิเคราะห์จังหวะและหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก กรณีศึกษาคณะซุซิดชานาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ผลดังต่อไปนี้

1. จังหวะ มีเครื่องดนตรีไทยที่ทำหน้าที่บรรเลงเพื่อควบคุมวงดนตรี หรือควบคุมจังหวะคือ “ฉิ่ง” ซึ่งมีอัตราจังหวะที่ใช้บรรเลง ได้แก่ จังหวะ 2 ชั้น, จังหวะชั้นเดียว และจังหวะพิเศษ

2. หน้าทับ มีเครื่องดนตรีไทยที่ทำหน้าที่บรรเลงหน้าทับเพื่อควบคุมจังหวะของเพลงในแต่ละเพลง เช่น ตะโพน, กลองทัด, กลองแขก, กลองต๋อง และแต้ว

อภิปรายผล

ผลจากการที่ผู้วิจัยได้จัดทำวิจัยเรื่อง ดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก คณะชูเชิด ชำนาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้ทราบถึงผลที่สังคมได้รับอยู่หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น เกิดงานวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหุ่นกระบอก ขึ้นใหม่อีก 1 เรื่อง ซึ่งมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิด ชำนาญศิลป์ และทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ รวมถึงได้ทราบถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ เช่น การบรรเลงซออู้ในการประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ซึ่งการแสดงหุ่นกระบอกของคณะอื่นๆ ในประเทศไทย ผู้ที่บรรเลงซออู้จะใช้ซออู้สำหรับการบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกด้วยกันถึง 2 คัน เพราะว่าซออู้คันที่ 1 จะตั้งเสียงไว้สำหรับการบรรเลงเฉพาะเพลงหุ่นกระบอก และเพลงสังขาร ส่วนซออู้คันที่ 2 จะตั้งเสียงไว้ให้ตรงกับเสียงที่วงปี่พาทย์ใช้บรรเลงประกอบการแสดง และหุ่นกระบอกบางคณะในประเทศไทย ผู้บรรเลงซออู้ก็ไม่ได้บรรเลงซออู้เหล่านั้นไปด้วยทุกเพลง อาทิเช่น เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ประกอบกิริยาต่างๆ ในการแสดง ซึ่งประเด็นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บรรเลงซออู้ของคณะนั้นๆ ไม่สันทัดในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกก็เป็นได้ (อภิชาติ อินทรยงค์. 2559: สัมภาษณ์) ส่วนผู้ที่บรรเลงซออู้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ จะบรรเลงซออู้ไปกับเพลงที่วงปี่พาทย์ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกไปด้วยกันทุกเพลง และใช้ซออู้เพียงคันเดียว และใช้วิธีการบรรเลงที่เรียกว่าการทอดเสียง สำหรับเพลงที่มีระดับเสียงในการบรรเลงที่ไม่คล่องตัว เช่น เพลงหน้าพาทย์ ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้ที่บรรเลงซออู้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะชูเชิด ชำนาญศิลป์นั้น จะต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว และปฏิภาณไหวพริบอยู่พอสมควร ซึ่งตรงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงไว้ในบทที่ 2 ของงานวิจัยเล่มนี้ว่า เพลงหุ่นกระบอกเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงอีกเพลงหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากเพลงอื่นๆ เพราะเหตุที่ว่า ผู้บรรเลงซออู้จะต้องใช้ปฏิภาณ และความสามารถในการสร้างทำนองให้เกิดความกลมกลืนไปกับทำนองร้อง (วันชัย เอื้อจิตรเมศ. 2541: 10)

เรื่องที่คณะชูเชิดชำนาญศิลป์นิยมจัดแสดงนั้น เป็นเรื่องเดียวกับละครนอกนิยมใช้จัดการแสดง ซึ่งตรงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงไว้ในบทที่ 2 ของงานวิจัยเล่มนี้ว่า เรื่องที่ใช้แสดงหุ่นกระบอกได้แก่ พระอภัยมณี ลักษณวงศ์ คาวิ สุวรรณหงส์ ไชยเชษฐ์ ไกรทอง ขุนช้าง ขุนแผน พระปิ่นทอง วงศ์สวรรค์ จันทवास ศรีนรินทร์ สุริยัน ลั่นทอง มาลัยทอง และโกมินทร์ เพราะหุ่นกระบอกมีลักษณะการดำเนินเรื่องที่กระชับและได้ใจความ (ยุร กมลเสรีรัตน์. 2540: 86)

สิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะสืบค้นและศึกษาข้อมูลในครั้งนี้ก็คือ การประพันธ์บทหุ่นกระบอกเรื่องระกาแก้ว และการบรรจุเพลงที่ใช้บรรเลงรับ - ส่ง การขับร้องในการแสดง ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากความอัจฉริยะภาพของ นายวงษ์ รวมสุข ผู้เป็นผู้ก่อตั้งคณะและหัวหน้าคณะคนแรกนั่นเอง เพราะการประพันธ์บทที่ใช้ในการแสดงมหรสพต่างๆ และการบรรจุเพลงลงไปนั้น จะต้องใช้วิชาความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในความเป็นศิลปินของผู้นั้นอย่างมาก ซึ่งตรงกับ

ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงไว้ในบทที่ 2 ของงานวิจัยเล่มนี้ว่า วิธีการคัดเลือกเพลงมาบรรจุสำหรับการแสดงนั้นจึงมีความสำคัญอย่างมากผู้บรรจุเพลงจะต้องเข้าใจถึงลักษณะของเนื้อเรื่อง เข้าใจถึงลักษณะของทำนองเพลงที่จะใช้เพื่อให้สอดคล้องกันตลอดทั้งเรื่อง เช่น เพลงประกอบอิริยาบถ กิริยาท่าทางของตัวละคร ที่เรียกว่าเพลงหน้าพาทย์ หน้าพาทย์สำหรับเทวดา หน้าพาทย์สำหรับมนุษย์ หน้าพาทย์สำหรับยักษ์ แล้วยังมีเพลงอีกประเภทหนึ่งที่ใช้สำหรับการแสดง เพลงเหล่านั้นจะมีชื่อสัมพันธ์กับทำนองและสามารถนำมาใช้ร้องประกอบในเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ถ้าอารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์เศร้าจะมีคำว่า “โอด” “ครวญ” “ร้องไห้” ปรากฏอยู่ในชื่อเพลงด้วย เช่น เพลงทยอยโอด พญาครวญ ธรณีร้องไห้ จึงนำมาใช้สำหรับตัวละครเพื่อแสดงอารมณ์เศร้า (มนตรี ตราโมท. 2513: 80)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชานาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงครามในครั้งนี้ เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมา การสืบทอดการแสดงและดนตรี ลักษณะของวงดนตรี บทเพลงต่าง ๆ ซึ่งตั้งแต่อดีตเคยได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวมาหลายยุคหลายสมัย เป็นการสืบทอดศิลปะของคนภายในครอบครัว และชุมชน และเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นแนวทางในผู้สนใจศึกษาด้านการแสดงหุ่นกระบอกและดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ได้ศึกษาค้นคว้า เจาะลึกในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและหน่วยงานด้านการศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดอย่างจริงจัง ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น
2. ควรมีการรวบรวมประวัติวรรณกรรม ตำนาน นิทานพื้นบ้าน จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ
3. ผลิตสื่อรายการโทรทัศน์และวิทยุที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการแสดงหุ่นกระบอกที่มีคุณภาพเพื่อเป็นการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2527). *ชีวประวัติและผลงานของนายวงศ์ รวมสุข*.
ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม โรงเรียนถาวรานุกูล สมุทรสงคราม.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, หม่อมราชวงศ์. (2550). *คึกฤทธิ์ ที่สุดของความเป็นไทย*. กรุงเทพฯ:
ที-กรุ๊ปมีเดีย.
- จักรพันธ์ โปษยกฤต. (2529). *หุ่นไทย*. กรุงเทพฯ: อรุณอัมรินทร์การพิมพ์.
----- (2540). *หุ่นวังหน้า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ชัยวุฒิ ดินปรารถ. (2545). *การวิเคราะห์เพลงเชิดหุ่นกระบอกเรื่องสามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ*
คณะจักรพันธ์ โปษยกฤต. ปรินทูปนิพนธ์ สป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ช ไพพิบูลย์กิจ. (2541). *หุ่นกระบอก*. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.
- นริศรานวดัตติวงศ์; สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา; และ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2504). *สาส์นสมเด็จพระ เล่ม 9*. กรุงเทพฯ: ครุสภา.
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ; หม่อมหลวง. (2539). *แผนการศึกษาวรรณกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พัฒนา ขุมทิพย์. (2542). *หุ่นนานาชาติเฉลิมพระเกียรติ*. โครงการตำราวิชาการราชภัฏ
เฉลิมพระเกียรติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2545). *ปฐมบทดนตรีไทย*. โครงการตำราและหนังสือ คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนตรี ตราโมท. (2518). *การละเล่นของไทย*. กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
โรงพิมพ์ ท่าพระจันทร์.
- (2526). *ปกิณกะเกี่ยวกับนาฏศิลป์และการละเล่นของไทย*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- (2540). *การละเล่นของไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2556). *ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทย*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ยูร กมลเสวีรัตน์. (2540). *คุณยายหุ่นกระบอก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- วิลาวัณย์ เศวตเศรนี. (2549). *การสร้างสรรค์ประดิษฐ์ และประยุกต์ ศิลปะหุ่นไทย*
เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: ภาควิชาศิลปะไทย
คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- วรกมล เหมศรีชาติ. (2545). *การแสดงหุ่นกระบอกคณะซุ้เชิดชำนานาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม*.
 ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (นาญศิลป์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- . (2545). *สมโภชช้างเผือกที่หน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ครั้งที่ 1 (2503)*.
การแสดงหุ่นกระบอกคณะซุ้เชิดชำนานาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม.
 (นาญศิลป์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย เอื้อจิตรเมศ. (2541). *การวิเคราะห์เพลงเชิดหุ่นกระบอก*. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม.
 (ดุริยางค์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรกมล เหมศรีชาติ. (2545). *การแสดงหุ่นกระบอกคณะซุ้เชิดชำนานาญศิลป์ จังหวัดสมุทรสงคราม*.
 ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (นาญศิลป์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริธรรมปริวัฏ, พระยา. (2460). *กาพย์ (กลอนสวด) เรื่องเนมิราช*. สมุดไทยขาว. 8-22.
- ศักดิ์ดา ปั่นแห่งเพ็ชร. (2535). *การศึกษาวิวัฒนาการหุ่นกระบอกไทย สืบค้นบ้านในภูมิภาค*
 ตะวันตก. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาการพิมพ์.
- สงวน รอดบุญ. (2521). *พุทธศิลป์สุโขทัย*. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย.
- สน สีมাত্রัง. (2520). *หุ่นไทย*. กรุงเทพฯ: หอศิลป์พีระศรี.
- สุรัตน์ จงดา. (2544, 3 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์โดย วรกมล เหมศรีชาติ. ที่ วิทยาลัยนาฏศิลป์.
 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). *หุ่นไทย*.
 กรุงเทพฯ: อรุณสภา ลาดพร้าว.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2512). *ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ ภาค 1*. กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุมาภรณ์ กล้าหาญ. (2542). *เพลงโองประกอบการแสดงโขน - ละครไทย*. กรุงเทพฯ: 75.
- อเนก นาวิกมูล. (2547). *หุ่นเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.

ภาคผนวก

นายวงศ์ ร่มสุข ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย ประมาณปี พ.ศ. 2527

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุ้ลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรรงค์ 12 สิงหาคม 2559

บรรยากาศหลังโรงหุ่นกระบอกขณะ นายวงศ์ ร่มสุข และ นางประชิด รอดภัย แสดงหุ่นกระบอก ประมาณปี พ.ศ. 2529

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผุ้ลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรรงค์ 12 สิงหาคม 2559

งานแสดงหุ่นกระบอก ณ โรงละครแห่งชาติ ประมาณปี พ.ศ.2529
จากซ้าย : นายเสรี หวังในธรรม, นายวงษ์ รวมสุข, นางชื่น สกลแก้ว, นายประเวช แก้วอ่อน

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผลละคริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางกรรณิกา แก้วอ่อน 6
สิงหาคม 2559

นางอาบ แก้วอ่อน คอบคุมคณะหุ่นกระบอกแสดง ณ ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวทางการเกษตร
จ.สมุทรสงคราม 6 พฤศจิกายน 2542

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผลละคริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางประนอม ยันต์นาวา 13
สิงหาคม 2559

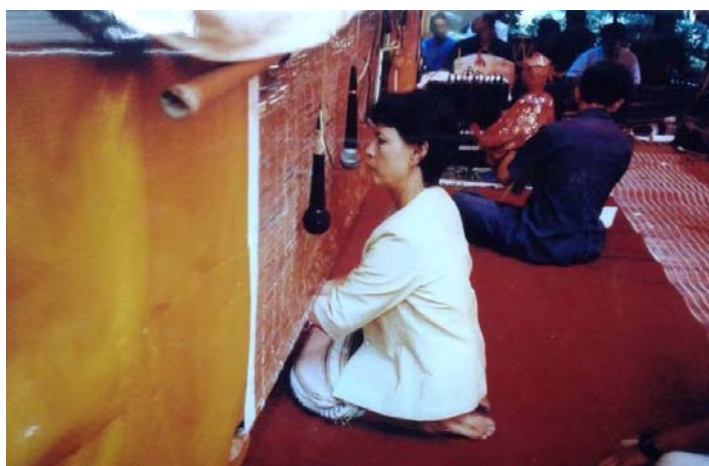
บรรยากาศการแสดงหุ่นกระบอก เรื่องพระอภัยมณี ตอน “นางผีเสื้อสมุทรหักหางเสือเรือ”
ณ อุทยาน ร. 2 จ. สมุทรสงคราม พ.ศ. 2549

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางประนอม ยันต์นาวา 13
สิงหาคม 2559

วงปี่พาทย์ประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ณ อุทยาน ร. 2 จ. สมุทรสงคราม พ.ศ. 2545

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางประนอม ยันต์นาวา 13
สิงหาคม 2559

นางกรรณิกา แก้วอ่อน หัวหน้าคณะชุดเชิดชาวนาญศิลป์คนปัจจุบัน ขณะเชิดหุ่นกระบอก
ณ อุทยาน ร.2 จ.สมุทรสงคราม กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางกรรณิกา แก้วอ่อน
6 สิงหาคม 2559

งานแสดงหุ่นกระบอก ณ อุทยาน ร.2 จ.สมุทรสงคราม กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

แถวหลัง จากซ้าย: นางประนอม ยันต์นาวา นักร้อง, นางดวงเนตร ดุริยพันธ์ นักร้อง,
นางกรรณิกา แก้วอ่อน หัวหน้าคณะ, นายณรงค์ แก้วอ่อน นักร้องชาย, นายอภิชาติ อินทรยงค์
หัวหน้าวงดนตรี,

แถวหน้า จากซ้าย: นางไพลิน เดชฉกรรจ์ คนเชิดหุ่นกระบอก, นางสมถวิล พัฒโน คนเชิด
หุ่นกระบอก, นางสุพร พลสุจริตกุล คนเชิดหุ่นกระบอก, นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ คนเชิดหุ่นกระบอก
นางมาลี ทองมา นักร้อง

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางประนอม ยันต์นาวา 13
สิงหาคม 2559

บรรยากาศการแสดงหุ่นกระบอก เรื่องพระอภัยมณี ตอน “นางผีเสื้อสมุทรหักหางเสือเรือ”
ณ อุทยาน ร. 2 จ. สมุทรสงคราม พ.ศ. 2549

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผูละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นางประนอม ยันต์นาวา 13
สิงหาคม 2559

งานแสดงหุ่นกระบอก ณ อุทยาน ร.2 จ. สมุทรสงคราม 19 กุมภาพันธ์ 2554
จากซ้าย: นายสมเกียรติ เวชการ คนเชิดหุ่นกระบอก, นางสมถวิล พัฒโน คนเชิดหุ่นกระบอก,
นางกรรณิกา แก้วอ่อน หัวหน้าคณะ, นายฐิตินันท์ ผูละศิริ ผู้วิจัย, นางสมถวิล พัฒโน
คนเชิดหุ่นกระบอก, นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรี

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 19 กุมภาพันธ์ 2554

นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัววงดนตรีคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ ชณะเชิดหุ่นกระบอก ณ โรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26 มิถุนายน 2558

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 26 มิถุนายน 2558

งานแสดงหุ่นกระบอกเพื่อถ่ายทำภาพยนตร์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “สุขจำ” 28 มีนาคม 2559
จากซ้าย: นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม คนเชิดหุ่นกระบอกประจำคณะ, นางกรรณิกา แก้วอ่อน
หัวหน้าคณะ, นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรี, นายฐิตินันท์ ผลละศิริ ผู้วิจัย

ที่มา: ถ่ายภาพโดย รายการ สุขจำ...อยู่ไหนไหน สถานีโทรทัศน์ Thai PBS 28 มีนาคม

นายวงศ์ รวมสุข เข้ารับรางวัลเชิดชูเกียรติ “ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นทางวัฒนธรรม
สาขาการแสดงหุ่นกระบอก” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2529

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผลละคริร เอื้อเฟื้อภาพโดย นางกรรณิกา แก้วอ่อน 6
สิงหาคม 2559

นายวงศ์ รวมสุข ผู้ก่อตั้งคณะ เชิดหุ่นกระบอกตัวผีเสื้อสมุทรถวายต่อหน้าพระพักตร์ของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประมาณปี พุทธศักราช 2528

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผลละคริร เอื้อเฟื้อภาพโดย นางกรรณิกา แก้วอ่อน 6
สิงหาคม 2559

นางสาหร่าย ช่วยสมบุญ ชะเชิดหุ่นกระบอก ครูสอนหุ่นกระบอกให้แก่ นายวงษ์ รวมสุข

ที่มา: ภาพถ่ายโดย पोสเตอร์กาลเล่นของไทย

นางประจิต รอดภัย ผู้เชิดหุ่นกระบอกประจำคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินันท์ ผลละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์

นางอาบ แก้วอ่อน อดีตหัวหน้าคณะ ผู้เซตหุ่นกระบอกประจำคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: แผ่นโปสการ์ด thai is way of life วิถีชีวิตชาวบ้านของไทย และ
www.ecotour.ni.thai.com

นางพณทอง แยมหลั๊กน้อย อดีตผู้เซตหุ่นกระบอก และรำร้องหญิง
 ประจำคณะชูเชิดชำนาญศิลป์

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายฐิตินนท์ ผุสละศิริ เอื้อเฟื้อภาพโดย นายอภิชาติ อินทรยงค์ 12
 สิงหาคม 2559

บันทึกเสียง และภาพเคลื่อนไหว เพลงหุ่นกระบอก และเพลงสังขาร 12 สิงหาคม 2559
จากซ้าย: นายภมร ภูทอง (บรรเลงกลองตอก), นางนางมาลี ทองมา (ขับร้อง), นายฐิตินันท์ ฝู
ละศิริ (บรรเลงฉิ่ง), นายอภิชาติ อินทรยงค์ (บรรเลงซออู้), นายโสภณ เชนกรรจ์ (บรรเลงแต้ว)

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

บันทึกเสียง และภาพเคลื่อนไหว เพลงเบิกโรงหุ่นกระบอก 12 สิงหาคม 2559
จากซ้าย: นายนันทิพงศ์ นันตสุขนธ์ (บรรเลงกลองตอก), นายฐิตินันท์ ฝูละศิริ (บรรเลงฉิ่ง),
นายฐกฤต สุกุลกิตติไกร (บรรเลงซออู้), นายโสภณ เชนกรรจ์ (บรรเลงแต้ว)

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

บันทึกเสียง และภาพเคลื่อนไหว เพลงเชิดนอก เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2559
จากซ้าย: นายฐิตินันท์ ฝูละศิริ (บรรเลงฉิ่ง), นายโสภณ เดชฉกรรจ์ (บรรเลงปี่ใน),
นายภมร ภูทอง (บรรเลงกลองทัด)

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

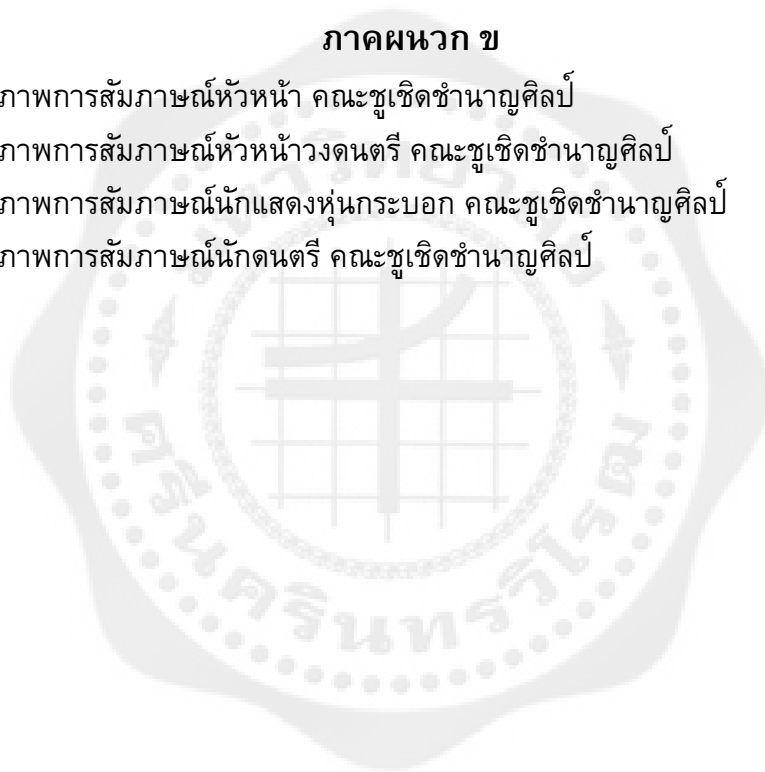
บันทึกเสียง และภาพเคลื่อนไหว ทำนองเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก
ทางช้างวงใหญ่ 12 สิงหาคม 2559

จากซ้าย: นายภมร ภูทอง (บรรเลงตะโพน), นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม (บรรเลงฉิ่ง),
นายอภิชาติ อินทรยงค์ (บรรเลงระนาดเอก), นายโสภณ เดชฉกรรจ์ (บรรเลงกลองทัด)

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นายนันทิพงศ์ นันตสุคนธ์ 12 สิงหาคม 2559

ภาคผนวก ข

- ภาพการสัมภาษณ์หัวหน้า คณะครูเขตชำนาญศิลป์
- ภาพการสัมภาษณ์หัวหน้าวงดนตรี คณะครูเขตชำนาญศิลป์
- ภาพการสัมภาษณ์นักแสดงหุ่นกระบอก คณะครูเขตชำนาญศิลป์
- ภาพการสัมภาษณ์นักดนตรี คณะครูเขตชำนาญศิลป์

สัมภาษณ์ นางกรรณิกา แก้วอ่อน หัวหน้าคณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ 6 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 6 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายอภิชาติ อินทรยงค์ หัวหน้าวงดนตรีคณะครูเชิดชาวนาญศิลป์ 12 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายภมร ภูทอง นักดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์ 12 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายโสภณ เดชจกรรจ์ นักดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์ 13 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายรุกฤต สุกุลกิตติไกร นักดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์ 12 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายนันทิพงศ์ นันทสุคนธ์ นักดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์ 12 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายยุทธศักดิ์ ตุ่มฉาย นักดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์ 6 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นายกรรวัช แก้วอ่อน นักดนตรีคณะซุเซตชำนานศิลป์ 22 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นางมาลี ทองมา นักร้องคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ 12 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 12 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นางประนอม ยันต์นาวา นักร้องคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ 13 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 13 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นางสาวสมถวิล พัฒโน นักแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ 13 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 13 สิงหาคม 2559

สัมภาษณ์ นางสาวไพลิน เดชจกรรจ์ นักแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ 30 กรกฎาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 30 กรกฎาคม 2559

สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ วิจิตรโชติ นักแสดงหุ่นกระบอกคณะชูเชิดชำนาญศิลป์ 13 สิงหาคม 2559

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นางสาวสุภาภรณ์ นิลถม 13 สิงหาคม 2559

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายฐิตินนท์ ผลละศิริ
วัน/เดือน/ปีเกิด	3 กรกฎาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรสงคราม
ภูมิลำเนา	14 หมู่ 1 ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม 75110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	ระดับประถมศึกษา จาก โรงเรียนวัดบางเกาะเทพศักดิ์ (อินทประชาคม) อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2551	ระดับชั้นมัธยมศึกษา จาก โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2555	ระดับปริญญาตรี ศป.บ. จาก คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2559	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.บัณฑิตวิชาชีพครู) จาก มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
พ.ศ. 2560	ระดับปริญญาโท ศป.ม. (ศิลปกรรม) มานุษยดุริยางควิทยา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ